HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 059 341 578

Digitized by Google

HARVARD LAW SCHOOL
LIBRARY

Digitized by Google

Hungar

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MAGYAR

TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

SZALAY LÁSZLÓ.

ÖTÖDIK KÖTET:

GRÓF KÁROLYI SÁNDOR ÖNÉLETIRÁSA.

TOLDALÉK:

GRÓF KÁROLYI SÁNDOR NAPLÓ-JEGYZETEI.

„SZATHMÁRI BÉKESSÉG"

PULAY JÁNOSTÓL.

PEST, 1865.

HECKENAST GUSZTÁV.

Digitized by Google

GRÓF KÁROLYI SÁNDOR

ÖNÉLETIRÁSA

ÉS

NAPLÓJEGYZETEI.

PULAY JÁNOSNAK

A SZATHMÁRI BÉKESSÉGRŐL

IRT MUNKÁJA.

KIADTA

SZALAY LÁSZLÓ.

MÁSODIK RÉSZ.

PEST, 1865.

HECKENAST GUSZTÁV.

HUN
909.1
SZA

Digitized by Google

Fo. T1
S

Pest, 1865. Nyomatott Heckenast Gusztávnál.

Digitized by Google

TOLDALÉK

NAPLÓJEGYZETEK.

(FOLYTATÁS.)

Digitized by Google

APR 17 1933

Digitized by Google

IX.

1731.

Januárius.

Engedte meg Isten ő szent felsége ingyen való kegyelmébül ezen 1731. esztendöt szerelmes gyermekeimmel s báró Szentiványi János, Prinyi Pál s több jóakaróimmal szerencsésen megérnem, kiért áldott legyen szent neve Ámen.

2da hujus Istenben boldogul kimult édes anyám néhai Sennyei Erzsébet anniversariumát tartottam mind károlyi collegiumnál úgy kaplonyi conventnél és szathmári pater jesuitáknál, holott meghidegedett teteme nyugszik. Isten irgalmazzon és adjon csendes örök nyugodalmat szegénynek.

3^{tia} hujus az fellebb emlitett jóakaróimmal voltam az károlyi piaristák collegiumában az philosophicum examenen, ugy ottan ebédeltem.

4^{a} kezdettem báró Szentiványi urammal dolgaim continuatiojához.

5. Leleszre és Tarczalra expediáltattam.

Digitized by Google

6. Érkeztenek Eötvös Miklós és viceispán Bagossi László uraimék, kiknek praesentiajában volt házamnak szentelése.

7ma et 8va végeződött Schillinger praefectus-somnak censuralis széke.

9na hujus concludaltam az emlitett censurát, és communicaltam báró Szentiványi urammal az római Livius Karolisnak praetendalt atyafiságát cum genelogia et requisitis etc., kinek declarationját el is vitte magával.

10ma hujus emlitett báró uram elmenvén, több jóakaróim is closzlottanak. Eadem érkezett substitutus viceispán Kendi László uram és báró Prinyi András uram.

11. és 12. Azoknak dolgait végeztem el.

12. Itidem indultam ujjobban az fiammal Erdődre; holott is

13. az következendő épületnek módgyát megmutogattam nekie.

14. Vissza jöttem Károlyban. — Utamban Majtinban Anyiczka unokácskám alteratiojárul hirem érkezvén, fiamat Ocsvára bocsátottam.

15dikén érkezett meg Pap János és Végházi László Erdélybül, kik sehol sem kaphatták Tordai Istvánt.

16. Expediáltam Szuhányi Márton, Szathmári Sámuel és Nyiczki Simon uraimékat Szathmárra vármegye gyülésére.

Digitized by Google

17. Érkezvén az fiam Ocsvárul vissza Károlyban, continualtam dispositioimat.

18ª hujus inditottam sezámat bagazsiámat pozsoni utra Poroszló felé, és expediáltam postát.

19. Leányommal együtt megindulván mentem fiamhoz és menyem asszonyhoz Ocsvára.

20. 21. és 22. Sok jóakaróim conflualván oda is, azokkal vigattam, és dolgaimat is continualtam.

23dikán companiastul Baktára menvén az leányomhoz.—Szombathelyit elöre küldöttem Egerben 4000 for. való chartabiancat adván neki.

24. Leányom megmarasztván vigan mulattam gyermekeimmel és jóakaróimmal.

25. Concludalván dolgaimat az fiammal Ferenczczel, egész jószágaim administratioját reá biztam, s azzal szánom megindulván, értem Hortobágyra.

26. Kenderesen hálván Hodossi Jánosnál,

27. Gálosnál vacsorálván, — értem szeghvári házamhoz szerencsésen.

28. Badda Gábor tisztem megérkezvén Vásárhelyrül, revideáltam minden jószágomat, és hálásra Csongrádra jöttem által. Holott az csani praediumot exarendaltam viceispán Andrássi Sigmond uramnak tiz esztendöre ann. 100 tallérban.—Eadem vásárhelyiek censusokban adtanak meg 2500 fl., egy kötés karmazsint.

Digitized by Google

29. Megindulásom előtt töttem dispositiot.

30. Hálván Kecskeméten, censust adtanak 500 fl.

31. Érkeztem gyáli vendég-fogadómban.

Februárius.

Elmult holnapot jobbára utazásommal concludalván, — ezen holnapot is utamban Gyálon érvén meg.

1ma Februarii Ó-Buda és Esztergom felé érkeztem hálásra Bélára Tresztyanszki uram vendég-fogadójában.

2da Szombathelyit Gyálról Csábrágban expedialván, Kürtön pater Sághi atyám uramnál szent misét halgatván, — érkeztem szerencsésen surányi házamhoz, honnat

3ia expediáltam Nitrára Haller Pesta unokámért, pater rector és regens pater István uramokért.

4. Kiérkezvén pater István uram az fiammal, voltanak nálam jóakaróim gróf Forgácsné hugomasszonynyal, kikkel mulattam vigan.

5. Az jobb kezemben fájdalmas fluxus jövén, magam patienter töltöttem az farsangot. Eadem et

6ta is az többi vigan continualták pater Kürthi plebanus uram is eljövén.

Digitized by Google

7ma Szombathelyi Csábrágbul méltóságos judex curiae uram levelével érkezvén, pater István uramot küldtem bé Nitrára.

8va Munkácsi Jánost expediáltam vissza Pozsonban Károlybul concredalt négy chartabiancaval.

9dikén indultam az fiammal Pestával Csábrágban, és háltam Magyarodon viceispán uramnál. Expediáltam Szombathelyit vissza Egerben.

10. Az rosz szánut miá Csábrágban nem érhetvén, háltam Varbon.

11. Érkeztem szerencsésen Csábrágban mélt. judex curiae uramhoz mind azon fájdalmas kézzel is s az nap udvaroltam mélt. judex curiae uramnak igen nagy bágyadtságában.

12. 13. és 14dikén is igen nehezen lévén ő excellentiaja szemben sem lehettünk, — hanem mulattam gróf Kohári András sógor urammal s több jóakaróimmal. Az alatt az kezem is jobban lévén, és az méltóságos ur is vidámodván.

15. Bucsuztam el ő excellentiájától, s dispositioit reám hagyván.

16. Reggel gróf Kohári András sógor uramtul is elbucsuzván megindultam, értem hálásra Marosfalvára Bars eleire.

17a hujus felette rosz utakon érkeztem szerencsésen együtt az fiammal surányi házamhoz.

Digitized by Google

Az alatt Munkácsi Pozsonbul érkezvén Nefczer uramtul hozott fl. 5000.

Die 18ª hozzá tevén még 1360,—expediáltam fiamat és küldtem bé Nitrára. . . . . Brogyánban Kvassai László creditor uram contentatiora — melyet végben is vitt.

19. és 20. Voltam csendesen Surányban, — s Gombkötő Jósefet expediáltam lovaimmal Pestre oda való apáczáknak küldvén egymás culinarét, és f. 300.

21ª hujus csendes elmével levén, áldoztam az surányi templomban. — Eadem küldtem chartabiancat az téli hat holnapokra váradi bancalitasbul felveendő fizetésemre circiter 2500 for.

22. Jöttem által megyeri házamhoz.

23dikán is ottan mulatván töttem dispositiokat, egész jószágom constitualván, — szolgáimat is prima Martii — ugy mint Ruffi Andrást inspectoromnak, Zajmajstert számtartómnak, Detriket kasznérnak etc. Ugy az majorbeli svaicerekkel is végeztem.

24. Megindulván Megyerrül, későn érkeztem Vecsére. Holott az magam házamnál hálván, az ottan való jobbágyokkal, zsellérekkel is végeztem.

25. Selyén szent misét halgatván, hálásra érkeztem iványi házamhoz, holott meghálván,

26dikán érkeztem szerencsésen pozsoni házamhoz — kibül Kis Ári szolgám az alatt kihalt. —

Digitized by Google

Eadem udvarolván méltóságos bán uramnak az consiliumbul kimaradván, méltóságos palatinusnál ebédeltem. — Expediáltam postát.

27. és 28. Tartatott consilium.

28va levén pedig Istenben elnyugodott Károlyi László édes atyám halálának 24dik esztendeje, az pater franciscanusoknál anniversariumot tartattam; melyért áldassék Istennek szent neve, és legyen örök nyugodalma szegény édes atyámnak.

S ezzel concludalván pozsoni házamnál Istennek kegyelmébül ezen holnapot.

Marczius.

Engedte meg Isten ő szent felsége maga irgalmábul ezen martiusi holnapra lött felviradásomat is, kiért dicsértessék szent neve mind örökké.

1ma nem tartatott consilium. — Posta nap lévén, az mint hogy egészlen abban töltöttem.

2da consilium levén, continualtatott Germán praedicator ellen való processusnak királyi commissio által lött relatioja. — Eadem expediáltam Rácz Demetert Bécsben Rimanóczi agensemhez és báró Harucker uramhoz.

3ia hujus is volt consilium, de méltóságos bán és mélt. egri püspök uram absentiája miá

Digitized by Google

nem continualtathatott az German processusa. Ezen napon indult meg az Duna jege.

4ta hujus méltóságos palatinus tractalta az méltóságokat.

5ta és 6ta tartattak consiliumok. Volt nállam szöllősi Nagy György győri halász az Tisza mellett való halászat iránt végezni. — Die eadem voltanak nállam gróf Eszterházi Imre püspök sógor uram és püspök Senczy uram, kikkel conferaltam valamely dolgokat Bosznyák jószág iránt.

7ma is tartatott consilium, és Germán mijovai praedicatornak processusának relatioja elvégzödvén, concludaltatott az delegata commissio sententiaja szerint. — Eadem praesentaltattam méltóságos camerae praeses uramnak az aulica camara decretumot Vásárhely iránt lött transactiomban, az fiscus regiussal és sacer Theutonicus ordoval felséges urunktól való ratificatioját.

8va nem tartatván consilium mind az postát expediáltam, mind Baranyai uram által egész expeditiomat végben vittem, kivel is

9na ment el ő kegyelme, az után consilium tartatott, mely után Linknert expediáltam Nagy-Szombatban, Munkácsit Ivánkára, Szent-Györgyben, Modorban.

10a tartatott consilium.

11. Érkezvén Bécsből sietö informatioim, Kaj-

Digitized by Google

dacsit expediáltam Rimanoczi és Rácz Demeter uramékhoz pachétummal.

12. Tartatott consilium. Érkezett vissza Linkner Nagy-Szombatbul, Munkácsi Modorbul. Exolváltam Pontelné interessét f. 600. Eadem Rácz Demeternek küldöttem Bécsben két chartabiankát, egyiket f. 6000.

14. Tartatott consilium. Expediáltam postát.

15dikén bucsuztam el az uraktul, és indultam Surányban, háltam Ivánkán. Eadem Munkácsinál hagytam Nefczer uramnál levő $\frac{m.}{20}$ for. chartabiancámnak felváltására más chartabiancat f. 5000. Ugyan mást Meszko uram számára super f. 5000.

16. Ivánkán adtam Munkácsinak instructiot és ujabb chartabiancat, kettőt egyet super fl. 4000, mást f. 2000. Rácz Demeternek levő 6000 forint chartabiancának felváltására. Ugyan Munkácsinál maradt három egyik $\frac{m.}{30.}$ f. másik 7 ezer, 3dik 3000 f.

17. Iványibul megindulván ebédeltem Liptai uramnál Kosuton, háltam vecsei házamnál. Honnat Megyerre menvén értem surányi házamhoz.

18. Voltam Surányban. Expediáltam Pozsonban, és láttam magam dolgaimhoz.

19. Revideáltam ondrokoi házamat.

20. Vettem csábrági szomoru leveleket s

Digitized by Google

azonnal irtam az méltóságos captalannak deputatusi végett.

21. Expediáltam postát Karvára, expressust Pozsonban $\frac{m}{30.}$ chartabiancaval Munkácsihoz, Csiszárt Károlyban, Kis Jánost Szent-Benedekben.

22. Indultam Csábrágban, háltam Magyarádon viceispán Gosztonyi uramnál.

23. Érkeztem Csábrágban, az méltóságos judex curiae uramot fél holton találtam, méltóságos András urat is mellette.

24. Azon egy statusban volt szegény s magam expediáltam postámat.

25^{dikén} ámbár szomoruan, mind az által szerencsésen viradtunk az szent husvéti napokra Csábrágban, — holott

26^{dikán} initiáltam az ecsedi dolgot és minden fele expediáltam Kis János által.

27. Érkeztenek az capitularissok.

28. Reexpediáltam az surányi embert feles expeditiókkal, mulattam capitularis urakkal.

29. Martii méltóságos judex curiae gróf Kohári István délesti egy s két óra tájban holt meg, életének 83^{dik} esztendejében, — kinek Isten irgalmazzon.

30. Löttek dispositiok és expeditiok.

31. Tétetett koporsójában — Bethaniában.

Digitized by Google

Aprilis.

Az közelebb elmult holnapot itten Csábrágban continualván és concludalván s az méltóságos ur testét ultima hujus ejusdem koporsojában tétetvén.

Engedte meg az béállott holnapot Isten ugyan Csábrágban ámbár szomoruságban, de egészségben megérnem.

1ma hujus utolsó dispositioit emlitett méltóságos urnak megolvastatván, fáradoztanak méltóságos capitularis deputatus urak Foglár urammal valamely ideaban et exequendam eam. — Eadem ment el viceispán uram, és érkezvén Surányból embereim, reexpediáltam levelekkel.

2da hujus ment el gróf Kohári András uram Szent-Antalban, magam maradván capitularis urakkal, munkálódtam az szegény ur T. dispositiojában. — Eadem fogattattam az gyász ruha csinálásához, és az utak reparatiojához.

3ia continualtattak az munkák. — Expediáltam postát.

4ta is continualtattam az halotti készületeket.

5ta Érkeztenek Benyiczki Farkas és Kélio Ádám uramék.

6ta Ö kegyelmek eleiben adtam az rendet, és érkezett vissza gróf Kohári András sógor uram.

Digitized by Google

7. Expediáltam postára. — Érkezett Balassa Ferencz uram.

8. Érkeztenek szolgáim Pozsonbul, Suránybul és Nitrárul is az fiammal Haller Istvánnal.

9. Inditattatott meg az test Szent-Benedekben. Lött hálásunk Palasztokon.

10. Szép gyülekezettel mentünk Badra, holott is megháltunk.

11ma délután indulván, az Macska réven menvén által az Garanon, négy compania némettel conjungalván magunkat, szép solemnitassal illuminatiók alatt estve vitetett bé az templomban, s azonnal az kriptaban tétetett; ceremoniák után az édes atyja és Kohári János öcscse mellé, kiknek még koporsójok meg volt más hat koporsóval. — Az atya holt meg 1664. János 1691-ben.

12ma rándultam Surányban, holott is revideáltam oeconomiámat, disponaltam.

13. Magam vissza Csábrágban tértem; Prinyi Györgynét expediáltam Pozsonban, háltam Marosfalván, honnat

14. Continualtam utamat Csábrágban, – hova is eadem szerencsésen érkezvén,

15ta continualtatott az testamentaria dispositionak executioja és ugyan részében az magamot illető részben.

16. Expedialván postát, és vitte el magával mélt. gróf Kohári András sógor uram Szitnára.

Digitized by Google

17. Capitularis deputatus uramék exhibeáltak számomra az testamentum s codicillusok és fassiok copiáit; az után az executionak idaeáját is communicaltam némely dolgaimat ő kegyelmekkel.

18. Expediáltam postát, és Linknert Surányban bizonyos leveleimért. — Voltanak nállam Foglár és Lörinczi uramék.

19ª hujus érkezett vissza Szitnárul méltós. gróf Kohári András. — Eadem érkezett gróf Eszterházi Ádám sógor uram, s ugy Vécsei Sándor sógor uram, Andrássi György sógor képében. Item Mérei Sigmond uram gróf Illésházi és Mathuszinszki uramék képében.

20. Érkezett vissza Linkner secretarius Surányból, és az convocalt atyafiak is kezdtek gyülekezni.

21dikén kezdvén az testamentumnak notabilisabb executioja.

22. Continualtatván, propositiok löttenek közönséges dispositiojárul az familiának. — Eadem érkezett egy föstrázsa mester által bellicum decretuma és az originál testamentumnak resignátiója - estve hat óra tájban — de azon napon semmihez nem fogott.

23. Concludaltuk az egész dolgot, elpecsételvén az boltot.

24. Authenticaltattak az expeditiok. Eadem délután elindulván, háltam Salatna nevü faluban.

Digitized by Google

25. Jeszenák János urammal jöttem Surányban.

26. Elmenvén, Pozsonban expedialtam.

27. Expedialván Pozsonban, Nagy-Szombatban.

28. Küldtem el az plebanus által, magam pedig Ondrokon dolgoztattam. Eadem voltanak nállam gróf Eszterházi Imre, Sándor —

29ª hujus expediáltam Csatlos Jánost Károlyban az svajczert Csongrádra. Eadem voltam Fedemes falumban az utak reparatioja és vadkert végett.

30ª hujus végeztem postámat, s azzal concludaltam ezen holnapot surányi házamnál, kiért áldassék Istennek szent neve.

Május.

Virasztott fel Istenem szerencsésen ezen holnapra surányi házamnál.

1ma isteni szolgálat és ebéd után mentem megyeri házamhoz, holott is háltam.

2da voltanak jóakaró szomszédim nálam s végeztem farkasdi, soki, ondrokoi jobbágyimmal jövendő statussokról, és mentem vissza Surányban.

3in Postámat végezvén délután indultam meg Szent-Benedekben méltóságos Kohári István

Digitized by Google

uramért celebralando exequiakra, háltam Kovács nevü faluban Szent-Benedek mellett.

4ta bémenvén, az exequiak három szent énekes misékkel szép solemnitással és concursussal tartatott. — Ebéd után vissza indulván, háltam az agácsi malmomban.

5. Délre menvén Surányban, mivel Munkácsi hitvány ökreimet Bécsben elinditotta, estvére mentem Megyerben.

NB. 4ta érkezett fel az hajóm árpával terhelve.

6ta hujus szent mise és ebéd után Surányból jöttem által megyeri házamhoz.

A die 7ma fogattam egymás munkákhoz megyeri oeconomiamban, és continualtam mind ben az udvarban, mind kin az mezőn;

usque ad 11mum diem hujus.

Eadem expediáltam postámat, és dolgok continuatiojárul disponaltam. Eadem mentem által surányi házamhoz.

10ma inditottam az hajómat Farkasdrul Karvai Vértesre hordó dongáért, faláért, abroncs fákért, karókért. — Eadem inditottam alsó-némedi notarius által tinó-binó marháimat az gyáli pusztámra Varga Mihály keze alá Nro 150. Az gyengéjében hat maradván Surányban.

12a hujus Gombkötő Josit expedialtam Kecskemétre f. 3000 sóra, s vele Csiszárt az fiam praeceptoraval Károlyban egész dispositioimmal.

Digitized by Google

Eadem expedialtam Kis Jánost Puchora mester emberek populatiojára.—Úgy az postát is végeztem. Eadem érkezett báró Haller Sámuel kapitány öcsém uram hozzám.

13. Emlitett öcsém urammal értem meg szerencsésen az szent pünkösdi napokat surányi házamnál, kiért áldassék Istennek szent neve.

14. Expediáltam az postát.

15. Éjtszakára mentem megyeri házamhoz.

16. et 18. Ottan dolgoztattam, és az ez után való munkákat remonstraltam, s Linktner secretariusomat Nagy-Szombatban expediáltam.

18. Érkeztenek hozzám t. Hunyadi István viceispán uram Baranyai Imre méltóságos herczeg s primas praefectusa Kostyán Sándor s Rudnyánszki uramék több jóakaróimmal az ondodi és ujvári villongó határok dolgában.

19ª hujus kimenvén az ondodi és alsó-géczi villongó határra, Istennek hála szomszédságosan terminálttatott s tiz határ dombok fel is hányattattanak.

20. 21. és 22. Lábomra nyugòdtam. Haller Sámuel öcsém Bécsben menvén expediáltam, ugy az postámat is elvégeztem, oeconomiát, épitést, rectificatiot continualtam.

23. Surányban menvén,

24dikén ottan volt solemnis processionk; az alatt érkezett Baranyai János uram.

Digitized by Google

25. és 26dikán is lábamot curalván, mentem vissza Megyerre, hová is

27dikén Hunyadi István s Kostyán Sándor uramék érkezvén — az ondodi határ dombokat mérték meg.

28. Expediáltam Rácz Demetert felföldre. — Érkeztenek Veres Andrásék marháimmal. Eadem volt nálam Baranyai Imre praefectus uram, kivel mértük meg az ondrodi és felsö-géczi földet.

29dikén continualtattam épitést, oeconomiat.

30. és 31. Vetettem számban az felhajtatott marhákat, lovakat. S concludaltam ezen holnapot Megyeren, kiért áldott legyen az Isten.

Június.

Ezen holnapnak elsö napjára virasztott fel Istenem szerencsésen megyeri házamnál, kiért dicsértessék ö szent felsége.

Die eadem 1ma junii et 2da hujus érkezvén fel Csiszárék Károlybul, expediáltam.

3. Pater István uram Pesta fiammal érkeztetenek hozzám Nitrárul.

4ta osztottam el az felhajtatott tulkokat és szegénységnél levö kiosztott ökreimet. — Bocsátottam el Veres Andrásékat Csongrádra. Küldtem Nitrára ujobban az fiamért, — ki is

5ta érkezett ki ugyan pater István urammal

Digitized by Google

és Orczi uram fiával, levén az pater plebanusnál ebéden.

6ta hujus érkezett Munkácsi János szolgám modri szekereimmel; pater István uram ment Gyallára majalis recreatioban.

7. Az modri marhát is helyben állitván, jöttem által Megyerre. Die eadem érkezvén pater István uram Pesta fiammal vissza Gyallárul, mentenek Nitrára.

8va bocsátottam vissza Munkácsit Pozsonban.

9na mind itten Surányban mind Megyeren dispositiókat tevén, indultam Pozsonban.

10ma hujus jöttem bé szerencsésen, de fájdalmas lábbal Pozsonban.

11. Consiliumban nem mehetvén, — expediáltam postát minden felé.

12. 13. és 14dikén is lábom erötlensége mia ki nem mehetvén, Fekete Ferenczet expediáltam Károlyban.

15a hujus menvén bé az consiliumban, méltóságos gróf Eszterházi Ferencz praesessege alatt töttem relatiót az commissarialis dolgokrul; Vajai urammal is respectu computus.

16ta is ben voltam az consiliumban. Ujabb relatiot tevén nemes Nitra vármegyei ablegatusok.

17. Voltanak jóakaróim nállam, és töltöttem az napot magánosan.

Digitized by Google

18. Volt consilium. Voltak jóakaróim nállam.

19ᵃ is celebraltatott rövideden consilium.

20ᵈᵉᵏᵃⁿ kezdettem roszabbul lenni lábomra, mely mia is

21. ágyban estem, és ezen egész holnapot mind fekvéssel töltöttem. — Méltóságos bán gróf Pálfi János uram volt látogatásomra, és más jóakaróim is, s ezzel töltöttem üdömet. Azon üdő alatt Munkácsi végezte Bécsben levő bajoskodásimat.—Ugy Gombkötő Josef is circa 20ᵐᵘᵐ hujus érkezett fel hajóimmal, melyeken soot, gyapjut, bőröket hozott Megyerre.

Julius.

Ezen holnapot is engedte meg Isten pozsoni házamnál másként szerencsésen érnem, az egy lábomnak erőtlenségével annyira, hogy

1ᵐᵃ hujus is egész ad 16ᵃᵐ az ágyamot kelletett nyomnom, mely alatt is die ötödik látván nagyobb erőtlenségét lábomnak frater misericordianusok paticariusa curaja alá adtam magamat, kinek keze alatt jobbra fordult 15ᵈᵉᵏᵉⁿ hujus.

Az alatt Munkácsit ujobban Bécsben expedialván végben vitte, hogy az bancalitás bévette az 6000 for. vásárhelyért az Theutonicus ordoval lött tabularis transactio szerint.

Digitized by Google

15ª hujus szentgyörgyi pater piaristák capitalisát p. $\frac{m.}{10.}$ for. vettem fel Munkácsi által nemes Pozson városától.

16. s 17. Már templomba kimehetvén, méltóságos bán uramnak és az méltóságos herczeg és primásnak is udvarlottam.

18. Consiliumban is voltam.

Ezen üdök alatt egynehány commissarialis relatiókat scripto tevén, kassai, debreczenyi, budai, sopronyi districtusok authenticus semestralis téli holnapokra deservealo computussait tabellaris extractussával praesentaltam.

17dikén Vajai István pozsoni districtus provincialis commissariusa is megérkezvén, bánya városokban celebralt computusokat actu készíti. — Petrovszki uram is megküldötte az tabellat, de az computusok elmaradtanak az hadi commissariusnak authenticatioja haladásával.

18. Méltóságos bán uram Királyfára,

19. Az méltóságos herczeg Mariae-talban és Stomphara kimenvén, consiliumok nem folytanak.

20. Méltóságos bán uram béjövén, mind eadem, mind

21ma volt consilium.—Die eadem expediáltam Munkácsit Bécsben az piaristak $\frac{m.}{10}$ for. capitalisaval Kaunicz uram számára Valdsteten uramhoz.

22. Expediáltam postát in commissarialibus is.

Digitized by Google

23ª hujus tartatott consilium.

24. Indulván Pozsonbul, voltam ebéden méltóságos palatinusnál sok hadi tisztekkel együtt. Eadem megindulván Pernik fele az fehér hegyen által, éjfél után értem Modorban.

25ª ejusdem ottan mulatván, revidealtam csekély oeconomiamat.

26. Megindulván, ebédeltem vécsei vendégfogadómban; hálásra érkeztem szerencsésen surányi házamhoz, holott is

27. 28. 29. Revidealtam oeconomiamat és dispositiokat tévén,

30dikán mentem által megyeri házamhoz, holott is hasonlóképen revidealtam oeconomiamat.

NB. 28dikán érkezvén Szuhányi Márton uram, nemes Szathmár vármegyém követje; — die 29. expediáltam Bécsben.

31dikét is ottan töltvén; Istennek kegyelmébül concludaltam szerencsésen ezen holnapot.

Augustus.

Ezen holnapot engedte meg Isten érnem megyeri házamnál; az holott is és surányi házamnál egészlen tizenegyedik napjáig ezen holnapnak continualtam mulatásomat; mely üdő alatt is méltóságos püspök gróf Eszterházi Imre sógor

Digitized by Google

uram s ugy gróf Forgács Ferencz uram hugom asszonnyal voltanak nállam, és n. Kostyán Sándor uram is.

Die eadem 10ma pedig megindulván, háltam vécsei házamnál, — honnat

11ma hujus megindulván, érkeztem szerencsésen pozsoni házamhoz.

NB. Jószágomban való dispositioimat concredaltam Téberi Ferencz uramnak.

12dikén voltam Janko Clara apáczának professioja solemnitásán. Az után udvaroltam méltóságos palatinus urunknak ő nagyságának.

13. Tartatott consilium, méltóságos palatinus praesidealván. Eadem mentem méltóságos cardinalis Csáki ő eminentiája udvarlására Magyar-Bélre, honnat hálásra Iványiban vissza.

14a nem tartatván consilium, készültem az t. Bosznyák familiával való dolgokhoz.

15. Voltanak nállam az atyafiak és jó . . . . .

16a hujus tartatott ex consensu omnium házamnál atyafiságos congressus.—Méltóságos gróf Eszterházi Péter, gróf Illésházi Josef, gróf Erdödi László, gróf Keglovich Sigmondné, gróf Eszterházi Antal, gróf Eszterházi Ádám, báró Andrássi György, t. Mathusziczki Imre és Ujfalusi s László atyafiak praesentiajában, melyekkel együtt gyermekeim Bosznyakiano-Balassianus successorok, reggel 8 órától fogva 12. óráig munkálkod-

Digitized by Google

ván, délután Prónai Gábor és Jeszenák János uraiméknak concredaltatott az munka. Mely atyafiak tetszésébül az nemzetség leveles ládája az n. captalantul hozattatott házamhoz.

17. Ujobban 8 órakor consedealván:

18ª is continualtatott dél előtt és utána is,

19ª az egész atyafiakat tractaltam.

20dikán concludaltattanak és subscribaltattanak az concludalt dolgok, melyeknek exemplarja az nemzetség ládájában bé tétetett.

21. Az ládát reponaltam az n. captalanban. Eadem tartatott consilium, méltóságos palatinus praesidealt.

22dikén tartatván consilium, voltam ebéden méltóságos bán uramnál.

23. és 24. Expediáltam Hodossi Jánost Pestre, Kenderesre és Csongrádra szólló levelekkel. Eadem vevén feles leveleket postárul, volt nállam gróf Forgács János sógor uram.

25dikén tartatott consilium méltóságos palatinus praesidiumja alatt.

26dikán voltanak nállam jóakaróim s az olasz pap is felérkezvén Erdődrül.

27. Nem levén consilium, postát expediáltam.

28. Tartatott consilium méltóságos bán alatt.

29ª is volt consilium Udali causaja forogván. Eadem expediáltam Josit Váczra, Dömsödre.

30 és 31ª is tartatott consilium s continual-

Digitized by Google

tatván az emlitett causaban folyó relatioja az felséges királyi commissionak concludaltatott cum opinione.

És igy Istenem segitségébül végeztem ezen holnapot Pozsonban.

September.

Engedte Isten ő szent felsége ezen holnapot Pozsonban megérnem, kiért áldott legyen szent neve; — holott is

1ma consilium tartatván, az megirt Udali causajanak additamentuma reassummaltatván, méltóságos palatinus urunk praesidiumja alatt finaliter concludaltatott.

2da bécsi expeditiomat continualtam és conferaltam Prileszki urammal csongrádi jószágom nova donatioja iránt.

NB. Ezen éjtszaka érkezett Ferencz fiam szerencsésen Haller Pesta unokámmal hozzám.

3ia Expediálván Rácz Demeter uramot bécsi emlitett Expeditiommal, ugy az olasz pappal is és lajdinantnéval. — Az fiam relatiojában töltöttem az napot, nem tartatván consilium; azon közben báró Meszko Ádám uram volt nállam.

4ta fiammal együtt consilium után mentem méltóságos bán uramhoz ebédre.

5. Pesti terminusra vissza menvén az fiam, voltam consiliumban.

Digitized by Google

6ta et 7ma nem tartatott consilium, mivel hogy 6ta az pater jesuitak comaediat tartottanak. — Expedialtam Budai uramot. Ment ki Munkácsi Ivánkára, Modorban és Szent-Györgyben.

8va voltam csendesen házamnál.

9na voltanak jóakaróim nállam. Érkezett Szuhányi Márton nemes vármegyém notariusa Bécsbül.

10ma tartatott consilium. Expediáltam emlitett Szuhányi Márton uramot.

11dikén ment el, s tartatott consilium.

12. Tartatván consilium, nyertem engedelmet az méltóságos palatinustul ugy méltóságos bántul kimenetelre.

13a hujus Megyerben indulván, háltam Vécsen.

14. Ebédeltem Megyeren, háltam Surányban, holott

15. és 16dikán revideáltam ottan levö oeconomiat; — Domahidi György volt nállam, általa expediáltam az nemes vármegyémnek. — Gyulai uram is érkezett hozzám die 17dikén Megyerre.

18dikán elmenvén ö kegyelme, usque ad diem 22. hol Megyeren, hol Surányban continuáskodott.

22a hujus estve fele megindulván háltam Vécsen.

23. Ivánkán ebédelvén, értem vissza Pozsonban, holott

Digitized by Google

24. Méltóságos bán uramnak udvarolván, volt consilium, azután fiammal Haller Pestával udvaroltam méltóságos palatinus uramnak ő nagyságának.

24. Méltóságos bán uram Fel-Toronyra menvén;

25ª tartott az méltóságos palatinus consiliumot.

27. Expediáltam postát. — Ujobban

28ª méltóságos bán uram praesidealt.

29. és 30. Udvarlottam méltóságos bánnak, úgy az méltóságos palatinusnak és méltóságos egri püspök uramnak. Érkezett Csongrádrul viceispán Andrássi Sigmond uram hozzám, kivel conferaltam.

S ezen holnapot Isten kegyelmébül ugyan Pozsonban szerencsésen concludaltam.

És Meszko Ádám uramat az borairul contentaltam. Ugy az pozsoni mészárosokat.

October.

És igy Isten ő szent felsége ezen holnapot is engedte megérnem Pozsonban szerencsésen.

1ma felséges urunk születése napján gála tartatván, volt solemnitas az sz. Márton templomban. Méltóságos bán uramnál voltam több jóakaró atyámfiaival ebéden.

NB. Ment el Andrássi Sigmond viceispán uram.

2da tartatott consilium, méltóságos bán praesidealván.

Digitized by Google

3ia consilium után Iványiban menvén, ottan háltam.

4ta Modorban levén, revidealtam szölleimet és boraimat, disponalván róla Iványiban, vissza jöttem, — honnat die

5a consiliumban bémenvén, az után expediáltam az bellicumra Vidinbül érkezett levelemmel, kit 3ia hujus vöttem kecskeméti expressus által Kalocsa Ambrustul. Morocz uram embere vitte Rácz Demeternek leveleimet.

6ta hujus celebraltatott consilium.

7ma kezdettem lábomra rosszabbul lenni.

8va nemes vármegye gyülése mia nem lehetett consilium. — Expediáltam az csöváriakat, acsaiakat.

9na hujus m. Bosznyák familia részérül gróf Eszterházi Imre sógor uram s ugyan gróf Eszterházi Ádám sógor; m. Illésházi linea részérül Jeszenak János uram s gróf Kohári András uram részérül Prónai Gábor uramék concurraltanak hozzám.

Mely naptul fogva usque ad 18vam hujus minden nap hozzám conflualtanak, s méltóságos gróf Kohári István judex curiae uram ő excellentiaja által acquiralt Bosznyák jószágának summajat liquidalta Prónai uram.

Kiben is némelyek elmaradván és nem producaltatván, irattatott méltóságos gróf Kohári

Digitized by Google

András uram super continuatione liquidationis és együtt super conscriptione is bonorum requisitorum etc.

Ezen felül valamely levelek is vetetödtenek ki az leveles ládábul pro neoacquistica commissione, s resignaltattanak Prónai Gábor uram kezéhez az több nála levő levelekhez.

Ezen specificalt napok alatt mind az denotalt munkáimra nézve s mind az lábam erötlensége mia nem voltam consiliumban.

18. Érkezett Bécsbül török követ, és voltam méltóságos bán uramnál.

Eadem concludaltam Prónai urammal az cambiumot, ö kegyelme kókai portioját adván gyermekimnek, én penig acsai és csövári portiókat cedalván jure perennali ö kegyelmének.

Voltanak nállam báró Vécsei Sándor sógor uramék és nemes Borsod vármegyei követ uramék is.

19. Tartatott consilium méltóságos judex curiae gróf Pálfi János urammal. Vettem felséges urunk kegyelmes decretumat elmehetésem iránt, kit is megtartván,

20^{dikán} is volt consilium, s akkor elolvastatott.

21^{a} hujus jöttem ki Iványiban, s ottan háltam is.

NB. Expediáltam Rácz Demetert fileki jószág conscriptiojára méltóságos gróf Kohári András sógor uramhoz.

Digitized by Google

22. Mentem Modorban, holott megvárván az postát háltam is, és Munkácsi Jánosnak adván instructiot mind szüretemet mind egyéb dolgaimat ezen az földön reá biztam.

23. Megindulván Modorbul, cbédeltem vécsei házamnál, s értem szerencsésen Surányban; holott is

24^a^ revidealván az oeconomiat, töttem dispositiot.

25^a^ hujus bocsátottam Csongrád felé egy rendbeli bagazsiámat, magam divertaltam Megyerre, honnat hálásra mentem Surányban.

26. Ottan s Ondrokon végezvén dolgaimat, mentem Megyerre hálni.

27^dikén^ ujobban Károly fele inditottam szekeremet, s egész napon végeztem az instructiokat.

28. Isten kegyelmébül indultam meg megyeri házamtul.

Svethenyei uramnak 4000 for. albat küldvén, Munkácsinak penig két tiszta chartabiancat acludalván. — Eadem Gyulai urammal levén, háltam Dorogon.

29. Budán firedtem, s postát expediáltam.

30. Gyálon háltam, Toth Imrével disponaltam, Kolyi kapsát (?) ottan hagytam,száz tallért Bohus Sámuel uramnak küldtem.

31. Kecskeméten concludaltam ezen holnapot.

Digitized by Google

November.

Ezen holnapra virasztott fel Istenem szerencsésen Kecskemét városában, honnat is

1ma hujus megindulván, értem csongrádi házamhoz, holott megtekintvén ménesemet és nyáj juhomat,

2da töttem dispositiókat és revidealtam oeconomiamat, délután mentem által Szeghvárra. — Szintait expediáltam Pestre, Váczra. — Volt nállam Onodi, reexpediáltam Körösre.

Utambul vissza térvén, háltam Csongrádon.

3ia megindulván, jutottam szerencsésen szeghvári házamhoz, holott ménesemet, gulyámat és juhaimat s egyéb oeconomiamat revidealtam.

4ta is ottan mulatván, estvét is ottan töltöttem.

5ta Mindszenten halgattam szent misét, s elmult napot Vásárhelyen töltvén, expedialtam leveleket.

6. 7. 8. és 9. Végeztem kivül levő szomszédimmal s földeimet táblákban redigalván, vetésemet végeztem, s minden nemü leguminakrul computust inealtam, s következendő oeconomiakrul s jószágom proventussarul fixe et stabiliter disponaltam.

10dikén is aztat continualtattam.

Digitized by Google

11. Mindszenten isteni szolgálaton levén viceispán uram haza ment, s az vásárhelyi birák levén nállam.

12. és 13dikán is megmaradtam, szolgáimat inditván előre.

14. Consumalván dispositioimat indultam meg szeghvári házamtul, s háltam Kenderesen, holott hasonlóképen dispositioimat végezvén.

15. Megindulván, háltam Ujváros on.

16. és 17. Érkeztem szerencsésen károlyi házamhoz, holott engedte az Isten minden gyermekeimet fris egészségben találnom.

NB. Magam pedig lábomra ujabb recidivaban esvén erötlenkedtem.

18dikán az ágyat nyomván postárul jött leveleimet revidealtam.

19. Expedialtam Andrássi Ferenczet Stojka László uramhoz fiammal együtt.

20. Viceispán uramék több jóakaróimmal megjelentek. — Érkezett Rácz Demeter.

14. Néhai Eötvös Miklós uram árvái gyülvén ide.

25. Estve temettetett az károlyi templomban.

26. Noha ágyban voltam, mind az által az özvegye s gyermeki előtt testamentumot elolvastatván előttem, intettem megtartására mindnyájokat.

27. Oszlottanak el házamtul.

Digitized by Google

28. Érkezett Csiszár Surányból holmi vásárlással s levelekkel.

NB. Kezdettem jobban lenni fájdalmas tagjaimra.

29. és 30dikán is az ágyat nyomtam, s volt nállam az kaplonyi pater guardian. — És igy Isten kegyelmébül concludáltam ezen holnapot károlyi házamnál, kiért áldassék Istennek szent neve.

NB. Hagytam Svethenyei uramnál egy charta biancat, Munkácsinál kettőt, — melyeknek is egyike küldetett Rimanoczi Antal uram kezéhez, — melyet is Mader Antal uram commaculálván semmire való — mind az által vissza kell venni.

December.

Engedte meg Isten ezen holnapot ugyan Károlyi házamnál szerencsésen megérnem. — Holott

1ma postámat végeztem.

2da resolvaltam gyermekeimnek itten tanulásokat.

3ia expedialtam Csiszárt Szeghvára, Suranyban.

4ta és 5ta continualtam, s egy chartabiancat is Mader számára Munkácsinak küldöttem.

5ta 6ta 7ma 8va 9na sulyossabban levén, fiamat expedialtam az gyülésre —

Digitized by Google

Istenben bizván pro 10ma hujus praefigaltam restauratoriat Szathmár vármegyében.

11. Miska unokám kezdett rosszul lenni, kin is könyörüljön Isten. — Irtam az bellicumra az carmelita fecsegő barátrul, kit meg is tartoztattam.

12. Ment el pater Kelemen atyám.

13. Kezdettem orvossággal élni.

14. 15. Volt rosszabbul az unokácskám Ferencz fiamnak fia — Károlyi Miska, — kit is

16kán tetszett Istenemnek magához venni, kiért hála legyen ő szent felségének. — Continualtam az orvosságot.

17. Temettetett el Miska fiam az károlyi nagy templomban eleimnek rézkoporsójában körül levő jóakaróink gyülekezetében s jelen létekben; — expedialtam postát.

18. Kezdettem jobban lenni.

19. Expedialtam postát minden felé.

20. Érkezett Poroszlórul Szombathelyi.

21. Egy más quietantiakat, albakat, contractussokat, (melyek kezénél voltanak) erga generalem quietantiam resignalt, s azzal reexpedialtam.

22. Menyemasszony Ocsva Apátiban divertalt, magam pedig jobban jobban kezdettem erősödni.

23. Vettem ujobban orvosságot.

Digitized by Google

24. Érkezett vissza kedves menyem asszony.

25ª hujus virasztott fel Isten ő szent felsége az karácsonyi szent napokra, éjfélre magam is felkelvén, lehettem jelen az devotion az városi templomban az pater piaristáknál, kiért áldott legyen Istennek neve. — Eadem viceispán uram több jóakaróimmal érkeztenek hozzám, és postárul is feles levelek.

26ª ben az várban levén az isteni tisztelet. — Haller István unokám pohara adatott meg. Délután fogtam nemes vármegye dolgaihoz, és expedialtam postámat.

27ª is az várban levén az isteni szolgálat, bocsátottam el az postát s continualtam vármegye számadásait.

28. és 29. is azon munkában foglalatoskodtunk.

30. Bocsátottam el az deputatusokat.

31. Érkezett felséges urunk kegyelmes ujabb rendelése az felséges consilium által, melyben augealtatott az nemes vármegye actuali quartyriumja két companiával és féllel, kinek dislocatioja végett dispositiot töttem.

S ez szerint Istennek ingyen való szent irgalmasságábul hozzám tartozandóimmal együtt szerencsésen concludáltam ezen esztendöt. T. nemzetes Pathai uram is nállam levén s Szath-

Digitized by Google

máriakkal fentforgó processusomat pro captanda oppinione concredalván.

Ugyan ez előtt való napon menvén el tüllem oly véggel, hogy 3ia futuri Januarii nemes Szabolcs vármegye gyülése alkalmatosságával jó akaróimmal conferalni fogja.

Digitized by Google

X.

1732.

Januárius.

Az elmult esztendőt károlyi házamnál engedvén Isten szerencsésen concludálnom. — Az uj esztendőre is tetszett ő szent felségének ottan felviradnom, s ámbár azon éjjel, fajdalmas fluxussal ágyban szegeztettem is, mind az által szerencsésen léptem be az uj esztendőben, kinek tovább való folyását tessék ő szent felségének szent akarattya szerént dirigalni.

1ma feles jóakaróim, s kedves atyámfiaim levén nállam, az fiammal töltötték szerencsésen ezen napot.

2da szegény édes anyámnak, Sennyei Erzsébet asszonynak anniversariuma levén, — gyermekim mind Károlyban mind Kaplonyban devotizaltanak szegényért, kinek Isten irgalmazzon.

3. Eloszolván kedves atyámfiaim, expedialtam postát, és az csongrádi katonát is. — Ezen napokban essett alkalmas hó.

4ta is feküttem, s voltam az megmaradott jó akaróimmal.

Digitized by Google

5. Ment el Klobusitzki György sógor uram, hugom asszonynyal együtt tüllem.

6. Néhai Eötvös Miklósné asszonyom volt nállam, s panaszait exponálván. Eadem jött hozzám vicecollonellus Splini uram, kivel mulatott az fiam.

7. Ment el, és az fiam is Csengerben az exactoria gyülésre.

8. Kezdettem ujobban rosszabbul lenni lábaimra.

9. Fogott egy 100 esztendös svab asszony az lábom gyógyitásához.

10. Expedialtam ujobban postát. — Eadem hozták meg hirét néhai ifiabb Prinyi Imréné menyemnek valamely báró Bonyika német zászlótartóhoz való menését.

11. és 12. Csengeri munkája után érkezvén meg az fiam, tött relatiot az nemes vármegye folyt dolgairul.

13. Érkezett ujobban vicecollonellus Splini uram Radics kapitánnal.

Pro 14ta Praefigalt restauratioja is nemes vármegyém székinek elmulván lábaim fájdalma miatt. — Voltanak nállam T. Vay László uram és Ábrahám fia.

15. Érkezett Trencsényi Ferencz uram több jó akaróimmal.

16^{a} hujus mentenek bé az unokáim az károlyi

Digitized by Google

collegiumban az tanulás és nagyobb disciplina kedviért az pater piaristakhoz ő kegyelmekhez.

17. Érkezett Csiszár Megyerrül az fiam pedig kedves menyem asszonnyal Olcsvára mentenek.

18. és 19. Oda mulatván.

21. Kezdödött ujjobban az nemes vármegye deputatioja, kivel az fiam munkálódott in publicis.

22. Viceispán uram is elérkezvén continualtatott az deputatio Károlyban, s költem fel az ágyambul.

23. Volt az collegiumban dialectica disputatio és defensio, holott Haller Pesta unokám is defendalt.

24. Expedialtam Hodossi János uramot Kenderesre s által Csongrádra is.

25. és 26dikán is folyván az deputatio az fiam által.

Die eadem érkezett hozzám báró Gellányi sógor uram.

27. Volt az váramban az declamatio, melyen szép frequentioval voltanak jóakaróim és atyámfiaim.

28. Kezdödvén az restauratio, sedis comitatus tartott ad ultimum hujus, — és igy

Engedte Isten ezen holnapot károlyi házamnál szerencsésen concludálnom.

Digitized by Google

Februárius.

Ezen holnapot is engedte meg az Isten károlyi házamnál megérnem, — holott is

1ma hujus az leányom Darára menvén continualtam az vármegye tiszteivel az publicumot.

2da is voltanak nállam, s expedialtam postát.

3. Eloszolván, voltam csendesen házamnál.

4ta hujus Istenemnek szent kegyelmébül devotizaltam Kaplonyban s áldoztam is, kiért áldassék szent neve. — Eadem az leányom haza jövén Darárul.

5. Eviczka unokám meghimlözött.

Eadem indultam Erdödre fiammal s emlitett leányommal, s Majtinban ebédelvén, hálásra mentem Erdödre.

NB. Az carmelita barátot Károlybul bocsátottam el az bellicum parancsolatjábul.

6. Revidealtam az épületeket. — Érkezett pater rector atyám az unokáimmal Károlybul, kikkel

7ma 8va 9na mulattuk magunkat.

9na vadásztam is, — Haller Pál öcsém uram ment el az olasz markezzal tüllem.

10ma érkezett Stojka László uram az nap fiával kassai plebanus urammal, kikkel is mulattam.

Digitized by Google

11dikén is megmarasztván emlitett jó akaróimat. — Érkezett báró Szentiványi János uram, nemes Beregh vármegye főispányja, kikkel együtt vigadtam.

12. Stojka uramék és az pater rector uram is vissza menvén, voltam Bélteken.

13. Bagosi uram és Szuhányi uram, az viceispán érkezett. Báró Szentiványi urammal dolgoztam, Szuhányi uram ment gróf Pajesperghez. — Eadem az fiam ment ki az faluban és az malmok tekéntésére. — Expedialtam az postámat.

14. Az fiam Károlyt is megjárván és megérkezvén, fáradoztam Szentiványi urammal.

15. Érkezett Prinyi Pál öcsém uram menyem asszonnyal együtt.

16. Az leányom divertalt Károlyban, fiai alteratiojára nézve: — Szentiványi uramnak munkát adván, vadásztam.

17. Érkezett pater piaristák provincialisa, sok jó akaró atyámfiaimmal és szomszédimmal, s kedves menyem asszony is Károlybul, kikkel vigadtam s mulattam magamat. Uj kömüvessel végeztem.

18. Eloszolván, fiamat expedialtam nemes vármegye gyülésére Csengerben, magam báró Szentiványi urammal continualtam az munkát.

19. Erdödi jövevény taxásokkal, és az bélteki svab communitassal concludalván, megcsendesitettem öket.

Digitized by Google

20. Jobban levén Sándor fiam, s megindulván, Károlyban érkeztem szerencsésen.

21. és 22. Majtini svábokkal végeztem báró Szentiványi uram által.

Eadem leleszi conventualisok levén nállam, gyermekeim plenipontialis constitutiot tevén, — egyebekkel is végeztem.

23. Mentenek el tüllem, — voltam vadászni, s erdeimet revidealtam.

24. Mind menyem asszony, mind unokáim betegek levén, voltam csendesen.

Ugy 25dikén is csak magunkban voltunk.

Hanem 26. böcsületes jóakaróim conflualván hozzám, concludaltuk az farsangot vigan.

27. Részíben eloszolván, részíben megmaradván, volt rabok revisioja, ki más nap is continualtatott.

28. Tartottam anniversariumot mind Károlyban, mind Kaplonyban.

29. Piarista mestert temették el az károlyi templomban, azzal concludaltam ezen holnapot károlyi pusztás házamnál, kiért áldassék Istennek szent neve.

Marczius.

Ugyan Károlyban engedte Isten károlyi házamnál ezen holnapot is megérnem.

Digitized by Google

1ma hujus fiammal együtt mentem Kaplonyban. Eadem voltanak nállam az salvatorianus pater provincialis Gerhard és Spleni Mihály atyám uramék.

2da pater rector atyám jelentette panaszát, és Vay Lászlóné asszonyom maga sértődéssét, kiket orvosolni kezdettem.

3ia expedialtam azon dolgokban.

4ta Linknert inditottam előre Szeghvár, Pest és Pozson felé, magam pedig mentem Irinyben hálásra. Pater rector uram dolgát committalván viceispán Szuhányi Márton uramnak.

5ta hujus érkeztem Ér-Adonban az leányomhoz, holott háltam.

6ta Délután vissza indulván, érkeztem szerencsésen Károlyban.

7ma és 8va helyben levén, viceispán uram az törvényszékbül vissza jövén, relatioját megtevén, parancsoltam Mulik Mártonnal, hogy megfogattassék.

Eadem 8dikán délután mentem Baktára együtt az gyermekeimmel.

9na voltam ottan Becseiné asszonyom dolgában, amicabilist tentalván, Vay László uramékkal s több jó akaróimmal.

10ma mentem Olcsvára az fiamhoz, holott menyem asszonyt is találván, Prinyi Pál s Lónyai uramékkal mulattuk magunkat.

Digitized by Google

11dikén délután megindulván s az f. consilium parancsolatját is vevén, értem szerencsésen Károlyban.

12. Volt mulatsága s szokás szerént recreatioja az deákságnak, Sándor unokám levén az király. —

Eadem inditottam el az szekeremet, bagázsiámat Csiszár Istvánnal, és Salánki Andrást is Szeghvár felé.

13. Töttem dispositiokat az határoknak járásárul.

14. Fényi s Csomaközi határok és controversiak igazitattak el, ex compromisso partium viceispán Szuhányi Márton uram előtt.

15. Járattattak meg az határok Vada, Csalános, Vállaj, Bodrai, Vasvári, Bátori, Piriczei, Pillissi, Nagy-Károlyi, Embéli, Csomaközi, Berei és Fényi határokon Kövajos körül az ligeten.

16. Dispositiokat tevén s az pater rectorunk is satisfactiot impendalvan, küldtem előre lovakat.

17. Istenem kegyelmébül indultam meg Károlybul Pozsoni utamra Szeghvár fele.

Die eadem értem Hortobágyi hidhoz, holott debreczenyi biró Baranyai uram és provincialis commissariusnál háltam.

18. Megindulván háltam Túron Törö István jó akarómnál.

Digitized by Google

19. Érkeztem szerencsésen szeghvári házamhoz, honnat irtam Csongrádra, Vásárhelyre.

20. és 21. Viceispán urammal s magam embereimmel fáradoztam. — Expedialtam Szombathelyit Egerben, ki által küldöttem meg fl. 300. interest.

22. Kezdettem az tavasz vetéshez.

23. Mentem Vásárhelyre szent misére.

24. Indultam Pozson fele, háltam Csongrádon.

25. Szent mise után megindulván Csongrádrul, háltam Örkényben.

26. Érkeztem Gyálra, találtam Pronai és Tóth Imre uramékat, ottan hálván.

27dikén voltam Pesten méltóságos cardinalis, és tárnokmester Csáki uraknál és personalisnál.

28. Budai firedöben felviradván s megindulván, értem Bátor-Keszibe, honnat,

29a érkeztem szerencsésen Surányban, holott

30. és 31. Mulatván, expedialtam Munkácsit Pozsonban, — honnat érkezett Linkner.

Aprilis.

És igy engedte meg Istenem elmult martiusi holnapot surányi házamnál concludalnom, eztet pedig szerencsésen megérnem.

1ma érkeztenek válaszaim Aponyi uramtul és Gyulai Ferencz uramtul, s expedialtam postát.

Digitized by Google

Esett hiremmé, hogy az felséges lotharingiai herczeg locumtenentiát megnyerte, kit Isten egész hazánk örömére tartson hosszas esztendőkre.

2da és 3ia Surányban continualtam magamat lábaim fájdalmára nézve.

4. Mentem által Megyerre, holott is revideálván az oeconomiat, csikaimat heréltettem, és ménesre bocsátottam.

5. Ottan levő revisiom után, jöttem vissza Surányban, Pozsonbul leveleim érkezvén felesen.

6. Az isteni szolgálat után azokra válaszoltam, és több expeditioimat is végeztem.

7. Töttem dispositiokat az malmok oculálásárul.

8. Volt nállam szolgabiró Szörényi uram, oculalta az ondrokoi malmomat, és az malomszegit.

9na volt nállam az tardoskeddi quartélyos kapitány. Expediáltam az postámat.

10. Volt nállam t. Gyulai Ferencz uram, estve felé elmenvén. — Érkeztenek Károlybul feles leveleim, ment végben az marháim herélése, concludaltatott az tavaszi vetés ezen egész jószágomban kölesen, kenderen kivül.

11. Volt nállam Rudnyánszki uram.

12. Expedialtam Károlyban az fiam embereit, erdődi restatutoriával s több feles levelekkel.

Digitized by Google

13. Virasztott fel Istenem surányi házamnál dicsőséges szent feltámadása napjára, kiért legyen áldott szent neve.

15. Áldoztam Istenemnek szent malasztjából. — Eadem érkezett hozzám báró Aponyi Lázár sógor uram, és pater regens Nitrárul, pater István. — Eadem érkezett meg Pozsonbul Munkácsi.

16. Végeztem Aponyi Lázár sógor urammal.

17. Érkeztenek hozzám méltóságos gróf Kohári András sógor és Prónai Gábor uramék, kikkel

18dikán concludaltam Kóka nevü helység iránt, és declaratiokat töttünk Fileki s Kecskeméti több jószágokban lehető része iránt gyermekeimnek.

19. Mentenek el tüllem gróf Kohári sógor uram Szent-Antalban, Prónai uram Pozsonban. Eadem expedialtam Pozsonban Rácz Demetert és Munkácsi Jánost.

20ma hujus maradtam Surányban és dispositiokat töttem.

21. Mentem által Megyerre, holott

22. 23. 24. Várván Teberit, végeztem az svajczerekkel.

25. Indultam Pozsonban.

26. Modorban háltam, revidealtam dolgaimat.

27. Érkeztem szerencsésen Pozsonban, eadem voltam méltóságos judex curiae uramnál ebéden. — Eadem Bohus urammal conferaltam dolgai-

Digitized by Google

mat, s bizonyos leveleket assignaltam is ő kegyelme kezéhez erga quietantiam, és az Becski Farkas historiáját is.

28. 29. és 30. Tartattanak consiliumok, méltóságos judex curiae uram praesidiumja alatt; érkezett meg Rácz Demeter Bécsbül; expedialtam postát, és igy concludaltam Isten kegyelmébül ezen holnapot, kiért áldott legyen szent neve.

Érkezett Gyulai Ferencz uram, nemes Komárom vármegye viceispánja.

Május.

Ezen holnapot Pozsonban engedte meg Isten ő szent felsége érnem.

1ma exolvaltattam director báró Meszko Ádám uramat ezen esztendőre tartozó interesrül.— Ugy apátur Mader Antal uramat is.

2da tartatott consilium; ment el Gyulai uram.

3. Voltam ebéden méltóságos judex curiae uramnál.

4. Vallottam plenipotentiát s procuratorokat ő excellentiája előtt, expediáltam postát.

5. Tartatott consilium, voltam ebéden gróf Eszterházi György uramnál. Irtam Bécsben Linknernek.

6. Tartatott consilium, érkezett gróf Petheő Mihály öcsém uram hozzám.

Digitized by Google

7. Consilium tartatván, utána voltanak nállam emlitett öcsém és gróf Eszterházi György uraimék, több consiliarius jóakaróimmal.

8va Maii expedialtam postát, és voltam gróf Petheő Mihály öcsém urammal.

9. Ment el az öcsém Petheő Bécsben szolgálatra. Tartatott consilium.

10a hujus jövén az bal lábamban az szokott fluxus, az ágyban szegezett. És a die praescripto usque ad diem 18vam hujus az ágyat kellett nyomnom, s consiliumokban sem lehetvén. — Az alatt postámat expediáltam, s magam dolgait folytattam. — Eadem die kezdettem jobban lenni, pater István nitrai piarista regens volt nállam.

19a hujus inditottam Csiszár Istvánt fiam és menyem asszony számára vásárolt portékával, ki által expeditioimat végezvén.

Jasztrabszki uramnak küldöttem egy albat, három teli havakra restáló saláriumomnak leválására az váradi bancalitásbul.

20. Volt nállam méltóságos judex curiae, sok dolgokról beszélgetvén.

21. és 22. is még gyenge erővel levén, ki nem mehettem, voltanak nállam gróf Eszterházi János és Berinyi Tamás uramék, úgy Pontelné asszonyom.

23. Isten kegyelmébül mentem ki házambul, és tartatott consilium, kiben is jelen voltam.

Digitized by Google

Az méltóságos herczeg primás ment Laxenburgban felséges urunkhoz, az méltóságos Erdödi urak érkeztenek pedig onnat vissza.

24. Lábomra rosszabbul levén feküttem.

25. Felvervén magamat Fissementben mentem s ottan háltam, honnat

26. Laxenburgban mentem, holott felséges Lotharingiai herczeget s locumtenensünket alázatosan köszöntettem, és felséges urunknak s asszonyunknak kezeit megcsókolván, Fissemenre hálásra vissza jöttem.

27. Felséges urunk s asszonyunk Prága fele, Locumtenensünk Mária-Czel fele indultanak. — Én pedig eadem Pozsonban érkezvén dispositiokat töttem.

28. Felséges Eugenius herczeg köszöntésére mentem által az Morván Hofra, holott reverentiamat le töttem, jöttem vissza Pozsonban, — honnat is

29. Pálfi János judex curiae urnak udvarolván, indultam Surány fele, s háltam Farkasdon.

30. Megyeren ebédelvén, jöttem Surányban. Eadem postát expedialtam.

31. Revidealtam oeconomiamat, s malmaimat, küldtem Munkácsinak 200 forintokat.

És igy Istenem szent vezérlése által concludáltam szerencsésen ezen holnapot surányi csekély házamnál.

Digitized by Google

Item inditottam meg az lovász mesteremet Pozsonban, az három mén lovaimat az f. herczeg solemnitására pro 4ta Junii.

Junius.

És igy Istenemnek kegyelmességébül értem meg az jeles pünkösdi napokat surányi házamnál.

1ma Ugyan ottan szenteltem meg pünkösd napját.

2da mentem által megyeri házamhoz, holott való dispositioimat végezvén.

3ia indultam meg onnat, s utamban méltóságos judex curiae uramnak ő excellentiájának Királyfán udvarolván, ottan is háltam. — Ezen pünkösdi napokban áldotta meg Isten az szomjú földet szép esökkel, kiért áldott legyen szent neve.

4. Feltisztulván, ebéd után mentem bé Pozsonban, hová is érkeztem szerencsésen.

5. Tartatott consilium, kiben jelen voltam.

6. Ettem az méltóságos herczegnél consilium után. — Eadem érkezett bé az felséges locumtenens királyi herczegünk, az felséges Lotharingiai herczeg estvéli hét óra után szerencsésen, kit is az nemes városbeliek az kapu előtt alázatosan excipiálván, az Pozsonban lakozó és gyült méltóságok s uri és nemesi rendek pedig az néhai

Digitized by Google

méltóságos palatinus Pálfi kertjénél posta szekérről való leszállásában alázatosan reverealtanak, melyet is Isten ő szent felsége felséges urunk contentumára, egész nemzetünknek vigasztalására, hosszu élettel hogy megáldjon, szivembül kivánom.

7ma hujus az méltóságos herczeg, és primás sok jóakaróimmal, atyámfiaimmal alázta meg magát hozzám ebédre. — Consilium nem tartatott.

8. Medardus napján szép üdő volt, postát expedialtam. — Gróf Petheő Mihály és báró Gyulai Ferencz uramékkal voltam, s az felséges herczegnek is udvaroltam.

9na sem tartatott consilium, hanem az felséges herczeg tractalta az méltóságokat, kik között mint legkisebb magam is jelen voltam több intimus consiliariusokkal.

10. Tartatott elsö consilium az felséges fejedelem locumtenens praesidiumja alatt pro contento omnium consiliariorum.

11dikén is ő felsége praesidiumja alatt tartatott consilium.

12. Posta nap lévén, nem volt consilium, hanem az herczeg és primás tractálta az felséges locumtenens királyi fejedelmet több méltóságokkal és dámákkal, magam is ő herczegsége gratiájábul ottan levén. — Délután ugyan az ő

Digitized by Google

herczegsége kertjében volt szokás szerint Schel Schoff.

13. Érkezett fel az fiam szerencsésen s tötte le első reverentiáját az felséges locumtenensünk előtt. — Eadem is tartatott consilium, mely után voltanak nállam feles jóakaróim, s uri atyámfiaim ebéden.

14. Is tartatott consilium, s concludálván az pesti apáczák fundatioját, adtam be irásban az ide való nemes pozsoni cáptalanban.

15. Processio után tractalta méltóságos judex curiae gróf Pálfi János uram az felséges herczeget és az több méltóságos dámákat s uri rendeket is.

16. Vadászván az felséges herczeg, consilium nem tartatott, voltanak nállam jóakaróim.

17. és 18. Consilium tartatván.

19. Tractalt méltóságos egri püspök gróf Erdődi Gábor uram. — 19^{dikén} sem volt consilium vadászatra és posta napra nézve, voltanak nállam atyámfiaim.

20. és 21. Tartatott consilium, voltam alteratioban egésségemben.

22. Tractalta méltóságos gróf Eszterházi Jósef uram az felséges herczeget és más méltóságokat. Érkezett Prinyi Pál öcsém uram fel.

23. és 24. Nem tartatott consilium.

25. Tartatott consilium, tractalt Zichi Károl.

Digitized by Google

26. Vadászott az felséges herczeg.

27. Voltanak jóakaróim nállam.

28. Tartatott consilium.

30. Tractaltam az felséges herczeget és locumtenenst az egész méltóságokkal és cavallerokkal.

31. Vadászott az felséges herczeg. És igy concludaltatott ezen holnap.

Julius.

Ezen holnapot Pozsonban érvén meg szerencsésen.

Die 1ma ment el az fiam Károlyban, s tartatott consilium.

2. Voltam az felséges herczegnél ebéden.

3^{tia} az Lanteri regimentjét nézte meg Cseklyésnél az felséges herczeg, s ottan distrahalta magát.

4ta és 5ta tartatott consilium, s concuraltanak per instantias néhai Máriássi Gábor kassai provincialis commisarius helyében s több concurrensekre suspendaltatott.

NB. Die 2da hujus complealtam Isten kegyelmébül az hatvan három esztendöt, kiért dicsértessék Istennek szent neve.

Item die 5ta expedialtam Linknert Nagy-Szombatban Pontelné asszonyomhoz. Eadem ment el Prinyi Pál öcsém uram haza.

Digitized by Google

6ta és 7ma voltanak nállam jóakaróim, s expedialtam postát.

8. Consilium után ettem felséges locumtenensnél.

9. Consilium után méltóságos judex curiaenél.

10. Posta expeditioja után méltóságos primásnál ettem.

11. et 12ma consilium tartatott, eadem érkezett hozzám báró Szentiványi János uram. — Praesentaltam commisarius actakat prothocolumokkal együtt.

13. és 14. Nem tartatván consilium, hanem expedialtam postát, és inditottam el Rácz Demeterrel Prinyi Györgyné asszonyomat leányostul.

15. Tartatott consilium.

16dikán is tartatván consilium.

17. Szép vadászatja volt az felséges herczegnek Stompha fele, három szarvast ejtvén el. — Eadem nyertem szabadságot az elmenetelre.

18. Consilium után ettem ő herczegségénél.

19. Indultam ki, hálván N.-Fedemesen.

20. Selyén szent misét hallgatván értem Surányban.

21. 22. és 23. Revideálván az oeconomiamat, mulattam Surányban.

24. és 25. Is voltam Surányban, és expedialtam Pozsonyban in commisarialibus.

Digitized by Google

26. Mentem által Megyerre, és expedialtam Pozsonban Csiszár Istvánt, Téberi uramot pedig Farkasdra, Jósit Komaromban. — Eadem bocsátottam vissza kókai jobbágyimat.

27. Isteni szolgálat után revidealtam az mezőket és majorjaimat.

28. Farkasdi babi földemet jártam. — Eadem érkezett vissza Csiszár Pozsonbul, és Halász Péter uram Lévárul hozzám.

29. Emlitett Halász Péter urammal jártam meg egész oeconomiamat, s gulyámat, ménesemet, s hálásra jöttem Surányban.

30ma dispositiokat tévén, indultam Isten kegyelmébül csongrádi jószágomban. — Halász Péter uram pedig Lévára, háltam Budán.

31. Budai firedöbül délután megindulván, értem szerencsésen kokai uj házamhoz. Holott is az lakosokkal beszélvén az megegyezésrül, marasztalásokra megmaradtam. Isten kegyelmébül ez szerint concludaltam ezen Julius havát, kiért legyen hála az Istennek.

Augustus.

És igy ezen holnapot értem meg Isten segitségébül kokai házamnál, holott is

1ma hujus végeztem derek és kis kokai egész helységgel alias lédécziekkel, esztendönkint való

Digitized by Google

censusok és praestatiojok végett, s irtam gróf Kohári András sógor uramnak is.

2. Megindulván Csongrád fele, kerekem elromlássa miá el nem érvén csongrádi házamhoz, háltam ujfalusi vendég-fogadómban.

3. Érkeztem szerencsésen csongrádi házamhoz, viceispán Andrássi Sigmond uramhoz, holott is isteni szolgálat után informatiot vevén egész oeconomiamrul.

Eadem délután megjártam az mezőt, ménesemet.

4. Kellecsényit expedialtam Károlyban, magam megmaradván revidealtam szölleimet, juhaimat etc.

Die eadem Muraközi uram jött hozzám, ugy pater László atyám Kecskemétről.

5ta hujus mentem által szeghvári házamhoz, holott is meghálván,

6. mentem által Vásárhelyre isteni szolgálatra az szent misére, hová is érkezett Bécsbül gróf Gyulai István vicecollonellus öcsém uram, kivel együtt ebédelvén. — Eadem indultam vissza Szeghvárra, s kezdett nagy zivatarral eső lenni.

7. Voltam az magocsi pusztán gulyám s ménesem nézésére, s egyéb oeconomiám megtekéntésére. Eadem mindszenti plebanus uram volt nállam ebéden.

Digitized by Google

7ma és 8va is mulattam ottan, s disponaltam, s Munkácsi érkezett Pozsonbul.

9na Szeghvárbul jöttem által Csongrádra, holott is töttem dispositiokat.

10. Isteni szolgálat és ebéd után megindulván háltam Kecskeméten, viceispán Andrássi Sigmond uramra bizván dolgaimat.

11. Érkezett az leányom Juliskával és Cziczéli unokácskáimmal hozzám szerencsésen; kikkel is eadem megindulván jöttem hálásra Kokára — holott meghálván, és

12. Szent Klára napja levén Steczel Christofné Prinyi Klára hugom asszony is elérkezvén gyöngyös szent Klára napját együtt töltöttük.

13. Megindulván, jöttem gyáli házamhoz, onnat Pestre is apáczákhoz, s onnat az budai firedöben; holott meghálván s firedvén.

14. Megindulván Esztergom fele, szerencsésen érkeztem együtt leányommal surányi házamhoz, holott is

15. Isteni szolgálat és ebéd után az leányomat meghordoztam Nitra mellett levő oeconomiamban.

16. Mentem vele megyeri házamhoz, s ottan is, és Vágh mellett valo oeconomiamat megmutatván, jöttem vissza surányi házamhoz.

17. Sitva mellett Fedemesen voltam.

18. Voltanak jóakaroim Szluha Ferenczné

Digitized by Google

asszonyommal nállam, kivel együtt indult el az leányom utra.

19. Expedialtam Linknert Aponyra, Munkácsit Pozsonban.

20. Voltanak emberséges emberek nállam.

21. Gróf Castelliné asszonyom érkezvén, ebédelt nállam, az után Megyeren háltam.

22. és 23. Láttam oeconomiamhoz.

24. Megindulván Suránybul, háltam Megyeren. —

25. Modorban szölleimet megjárván, jöttem hálásra iványi házamhoz.

26. Érkeztem Pozsonban, expedialtam Bagosit.

27. és 28. Continualtam expeditioimat.

29. 30. Tartattanak consiliumok.

31. Concludaltam Pozsonban Isten kegyelmébül.

September.

Dicsértessék az Ur Jézus Christus, ezen holnapot értem meg másként szerencsésen pozsoni házamnál, hanem

1ma ejusdem szomoru hire érkezett méltóságos cardinalis Csáki 28dikán praeteriti Váradon lött keserves halála, kinek Isten irgalmazzon kegyelmesen, bennünket pedig vigasztaljon kegyesen.

Digitized by Google

Eadem érkezett báró Révai Péter *) uram nemes Turocz vármegye főispánya, s ugy az parsok.

2. Consilium után volt nállam Révai uram.

3. Ő kegyelme causajában in consilio commissio resolvaltatott, melyben méltóságos egri püspök uram praesidiumja alatt magam és Adelphi uram secretarius Nedeczki urammal munkálodtunk.

4. Postát expedialtam, és azon commissioban fáradoztunk.

5. Consilium után continualtuk az commissiot.

6. Méltóságos gróf judex curiae alteratioja mia nem levén consilium az commissio continualtatott.

7. Postát expedialtam, az commissio munkája rendben vételén secretarius uram munkálodott.

8. Ujobban gróf Révai Péter uram causájában fáradoztunk commisionaliter.

9na hujus, éjtszaka érkezvén az felséges locumtenens fejedelmünk, ő felségének udvaroltunk; ebédeltem méltóságos egri püspöknél.

10^{a} hujus ő felsége praesidiumja alatt tartatván consilium, ottan is ebédeltem.

11. Postát expedialtam.

12^{dikén} consilium tartatott, töttem comissarialis relatiot.

13. Az semestralis computusok tabellaját exhibealván, az felséges herczeg elbocsátott.

*) Ugy látszik irásbeli hiba, mert Révay Péter érdemei méltatásául már 1723. junius 17-én emelteték grófságra.

Digitized by Google

Eadem gróf Csáki István öcsémmel megindulván egy órakor 8 ora alatt Megyerre mentem.

14. Megyerrül mentem Surányban, honnat

15. két ora után elindulván, háltam Iványiban.

16. Tartatott consilium, kiben ben voltam, az felséges herczeg jelentette felséges urunk resolutioját Linkner armalissa iránt.

17dikén is volt consilium.

18. Expedialtam postát, s méltóságos gróf Erdödi György tractalván az felséges herczeget, magam is ottan voltam.

19. Tartatván consilium commissarialis relatiomat super hybernali quarto concludaltam.

20. Nyervén szabadságot az felséges herczegtül diversiomra, elbucsuztam.

NB. Az felséges herczeg is reggel 7 órakor indult el, öt hajokkal Buda s Nándor-fejér-vár fele.

21. Sok foglalatosságim mia meg nem indulhatván, hanem

22dikén continualván s jó rendben hagyván dolgaimat, délután indultam Pozsonbul, s háltam modri házamnál.

23. Érkeztem szerencsésen megyeri házamhoz, holott mulattam.

24dikén is distrahálván magamat.

25. Jöttem surányi házamhoz, honnat expedialtam Kelecsényit Tarczalra.

26. Oeconomiamat jártam és vettettem.

Digitized by Google

27. Expedialtam postát, és voltam Megyeren is, dolgosokat revidealván.

28. Mentem Bodokra az atyafiakhoz, honnat

29. mentem vissza surányi házamhoz.

30. Expedialtam minden fele. És igy concludaltam Istennek kegyes gondviselése által ezen holnapot emlitett surányi házamnál.

October.

Ezen holnapot engedte Isten ugyan surányi házamnál érnem, kiért áldott legyen szent neve.

1ma hujus töttem dispositiokat egész jószágimban és Pozsonban is,

2. Arsole urammal megindulván Károly fele, háltam Karván báró Gyulai uramnál.

3. Budán megfiredvén és personalis urammal szemben levén, háltam Gyálon.

4. Ugyan Arsole urammal és Halász Péter urammal jöttem Kokára, holott Thot Imrének dispositioimat f. 3000 forint concredaltam.

Eadem mentem Kecskemétre, s ottan meghálván, s dolgaimat végezvén.

Die 5ta Csongrádon ebédeltem, s ottan levő ménesemet megteként vén, hálásra mentem szeghvári házamhoz.

6. Ménesemet, gullyámat meglátván, dispositiot töttem. Eadem Vásárhelyre mentem ebédre,

Digitized by Google

ottan is dolgaimat végezvén, hálásra mentem Turra, de meg nem háltam, hanem mentem Kenderesre. Onnat

7ma hujus Rácz fejér tóra, holott megháltam.

8. Onnat Baktára, holott ebédelvén, éjtszakára szerencsésen érkeztem károlyi házamhoz, holott gyermekeimet frisen találtam.

9na revidealtam oeconomiamat.

10ma mentem ebédre leányomhoz Ér-Adonban, éjtszakára vissza Károlyban. Eadem érkezett gróf Erdödi Antal uram hozzám, kivel is

11dikén distrahaltam magamat az méltóságos ifjú gróffal, s dolgaimmal.

12. Is mulatott nállam.

13. Ment el tüllem, continualtam dolgaimat.

14. Concludaltam Arsole urammal valo országos dolgaimat, fogtam épitéshez.

15. Indultam erdödi szüretemre együtt gyermekeimmel s Arsole urammal.

16. Fogattam az palánt szöllömhez.

17. Continualtam, épittettem, és postámat expedialtam, Arsole uramat pedig Illovára küldöttem.

18. Mentek el az leányom és az fiam. Continualtam az épitést.

19. Jött meg az fiam, úgy Arsole uram is, s mulattam jóakaróimmal.

20. Expedialtam Arsole uramat Szatmárra, magam az épitéshez láttam.

Digitized by Google

21. Küldtem Salánkra sora fl. 1600.

22. Expedialtam az pater professort.

23. Inditottam unokáimat Pestre, Váczra. Continualtam épitést, szüretet.

24. Ment el baró Melcz kapitány több tisztekkel tüllem. Érkezett gróf Teleki János uram. Érkezett Gombkötö Jósef Pozsonbul, az societas válaszával.

24. és 25. Gróf Teleki Mihály uram is érkezett, kikkel mulattam. — Eadem reexpedialtam Gombkötö Józefet Pozsonban az societashoz authenticalt conclusummal.

26. Mulattam Teleki uramékkal.

27. Érkezett Prinyi Pál öcsém uram.

28. Ö kegyelmével mulattam, és dolgaimrul disponaltam.

29. Indultam csengeri gyülésre.

Die 26. expedialtam Arsole uramot Salánkra Bartha Pállal. Az gyülésbül mentem Károlyban.

30. Indultam Ocsvára, holott találtam Arsole uramot.

31. Érkeztem vissza Károlyban, és ottan concludaltam ezen holnapot.

November.

Ezen holnapot Istenem szent kegyelmébül károlyi házamnál érvén meg szerencsésen.

Digitized by Google

1ma Arsole uramot inditottam el Pozsonban vissza. Volt devotio az városon.

2. Expedialtam és revidealtam az oeconomiamat, s töttem dispositiokat.

3. Elébb károlyi nagy templomban, az piaristáknál, az után Kaplonyban az franciscanusoknál devotizálván, ugyan Kaplonybul jöttem Erdödre; holott is

4. revidealtam az épületeimet és szölleimet.

5. Istennek kegyelmébül Bélteki szent László kápolnájában vagy is templomában hallgattam elsö misét, nem levén még módom benne reparatiojátul fogva pozsoni lakásom mia.

6. Végeztem Patho Samuellel szolgálatja végett, s jártam oeconomiam körül.

7. Ment el az leányom Károlyban menyem asszony mellé.

8. Expedialtam postámat.

9na hujus töttem dispositiokat.

A 10ma 12 dikig voltam az épitésen. Érkezett vissza az leányom.

13. 14. és 15. Láttam az épitéshez. Érkezett az fiam is Károlybul.

16. Az egész jószágot convocálván, inducaltam Casarma erectiojára, kirül azonnal disponaltam.

17. Bélteken ki is mértem. Eadem fogott József uj kömives az dologhoz és munkához.

18. és 19. Continualtattam az munkát, lesza-

Digitized by Google

kadván az felső pincze boltozása. Viceispán uram volt nállam.

20. Fiam ment Béltekre. Viceispán uram is elment. Szügyegi uram érkezett.

21. Continualtattam az épületet.

22. Jött hozzám Prinyi Györgyné asszonyom, s expedialtam postát. Eadem betegen ment az fiam Béltekrül Károlyban.

23. Érkezett viceispán Szuhányi uram Becski György öcsém urammal hozzám, töttem dispositiokat jövő hétrül.

24. Érkezett az só Tokajhoz.

24. és 25dikén is itten levén, differaltatott Szathmariak ellen való terminus.

26. Érkezett Prinyi Pál öcsém uram.

27dikén mulattunk együtt.

28. Voltunk együtt Bélteken ebéden. Eadem érkezett Reviczki procuratorom.

29. Expedialtam embereimet Pozsonban és Vásárhelyre. Eadem conferaltam Reviczki urammal, el is bocsátottam.

NB. 27dikén rakattam fel az erdödi középső órás tornyot.

29. Indultam délután Komlod-Tót-faluban, háltam Csengerben.

30. Mentem által együtt az leányommal és Prinyi Györgygyel Komlod-Tót-faluban, holott

Digitized by Google

az uj keresztyén kereszteltük meg Becski Istvánt, kit Isten nagyra neveljen.

Eadem sok jóakaróimmal ottan mulattam és háltam is.

És igy ezen holnapot Istennek kegyelmébül töltöttem el egészségesen.

Az üdö is egész ad 27^mum^ hujus szépen continualván, minden munkáimban szerencsés voltam.

December.

Ezen holnapra virasztott fel Istenem Komlod-Tót-faluban nemes Szathmár vármegyében Becski György öcsém uramnál szerencsésen.

1ma ottan levén nemes vármegyém viceispánjai s elsöbb tagjai de publicis contributionibus et quarteriis conferaltam s disponaltam, s azzal indulván el, jöttem hozzámvalóimmal együtt erdödi házamhoz.

2. Expeditiom s ebédem után ment az leányom Károlyban fiamhoz, menyemhez, kik régen betegeskednek.

Eadem viradóra esett nagy hó, s keményebbre fordulván, alkalmas gátolást tött épületeim continuatiojaban.

3. Küldtem Prinyi Györgyné asszonyomot leányostul Károlyban. — Érkezett Becski öcsém uram.

Digitized by Google

4. Inquiralt Becski uram.

5. Voltam Bélteken, continualtatott az inquisitio.

6ta is végezvén az inquisiot, emlitett öcsém, ment Gyöngyre, Király-Daroczra, Gencsre. Eadem expedialtam Linkner secretariust Pozsonban, és érkezett fiam Károlyban. — Eadem ment Becski öcsém uram Réztelekre, Oroszfalura, Ombodra etc.

7. és 8. Vétettem szénát Zsadányban, Korogyon f. 90. németek számára. Voltam Bélteken.

9. Érkezett az leányom Baktárul.

10. Belső munkákat tétettem az házakban, és postát expedialtam.

11. Érkezett levelem Poroszlorul, hogy 4ta hujus szerencsésen érkeztenek az sommal minden kár nélkül. Istennek hála.

12. Expedialtam postára.

13. Érkezett Győri István Kovács Lászlóval Poroszlorul, — az sórul való relatioval, melyet Kokára vittenek.

14. Fáradoztam az jószág conservatiojában, levén nállam Bagossi Mihály.

15. Mentem Béltekre, Dobrára.

16. Tevén dispositiokat, éjtszakára mentem Csengerben, holott

17. 18. 19. és 20. Nemes vármegye publicumiban, repartitiojában és sedriáján fáradoztam.

Ugyan die 20. érkeztem vissza szerencsésen

Digitized by Google

károlyi házamhoz, holott menyem asszonyt frissebben találtam.

21. 22. 23. Voltam egészségemben alteratioban

24. Expediálván postát. Érkezett leányom Baktárul hozzám.

25. és 26. Engedte Isten gyermekeimmel együtt szerencsésen megérni az szent ünnepeket.

27. Expedialtam postát.

28. Bagosi László, Becski György uramék voltanak nállam.

29. 30. és 31. Magánosan levén alteratiokkal concludaltam ezen ó esztendöt, együtt gyermekeimmel, kiért dicsértessék az atya, fiu, szent lélek teljes szent háromság egy örök Isten.

Digitized by Google

XI.

1733.

Januárius.

Jól lehet változó egészséggel, de Istenem kegyelmébül szerencsésen értem meg ezen uj esztendőt károlyi házamnál szerelmes gyermekeimmel együtt.

1ma ejusdem Klobusiczki György sógor uram és Patai Samuel uram több jóakaróimmal érkeztenek.

2. Mulatván ő kegyelmekkel.

3. Elmenvén, kezdettem orvossággal élni.

4. Mind annyi bágyadtságommal is postát expedialtam.

5. Érkeztenek debreczeni biró uram Bogáti urammal, kik is

6ta is nállam levén, ámbár igen alteratus voltam is, ment végben házam szentelése.

7. Oszolván el jóakaróim, expedialtam postámat.

8. Aer változása kedvéért megindulván jöttem Baktára az leányomhoz.

9. Kezdettem jobban bádgyadozni.

Digitized by Google

10. Ütötte ki magát az köszvény vagy is a chiragra az bal kezemben.

11. Sok jóakaróim gyülvén hozzám rosszabbul levén, kellett pacientalnom magamat.

12. Ágyban esvén az jobb kezemben is bele állott az chyragra.

A die praescripto usque ad 20^{mum} hujus az két lábomot is el fogván az köszvény, keserves kinokat kellett szenvednem.

21. Kezdett az fájdalom tágitani, és érkezett az fiam kedves menyem asszonynyal, ugy pater Kelemen atyám is.

22. Postát expedialtattam, mely nap Vincze napja levén, az nap hó sem mutatta magát, sőt két egész hétig mindenkor borulva volt.

23. Mutatta ki az nap magát. Az fiam ment el az menyemmel Ocsvára. Érkezett Báró Száraz György uramnak halála ultima X^{bris}, ugy öcsém Draskovics János Horvát országi bánnak 4ta hujus lött halálának hire, kiknek Isten irgalmazzon.

24. Voltam magánosan beteg ágyomban.

25. Érkezett Jasztrabszki János perceptor hozzám, kivel expeditiomat végeztem felséges consiliumra.

26. Ment el Károlyban.

27. 28. 29. és 30. Egy más jóakaróim jöttenek látogatásomra. És igy

Baktán beteg ágyamban sem kezemmel, sem

Digitized by Google

lábommal nem birván concludaltam ezen holnapnak utolsó napját kedves leányomnál, kiért Istennek szent neve dicsértessék.

Februarius.

Mind ennyi erőtlenségemben is engedte meg Isten ezen holnapot ugyan leányomnál baktai beteg ágyamban érnem.

1. Postámat végezvén, volt nállam Vay Lászlóné asszonyom kaplonyi portio végett.

2. Érkezett az fiam Károlybul hozzám. Posta jött feles levelekkel, ugy az kaplonyi pater guardian atyám is.

3ia és 4ta könnyebben érezvén magamat.

5. Megindulván mentem Károlyban, holott

6. 7. Fekvéssel töltvén az üdömet.

8. Volt nállam Vay László uram, kivel conferaltam bizonyos törvényes dolgaimat. Eadem expedialtam Gombkötő Józsefet bizonyos leveleimért, az szükséges perre valókért.

9. Megnyugosztalván magamat,

10. Mentem gyermekeimmel együtt erdödi házamhoz.

11. Onnat divertalván Béltekre. Érkeztenek hozzám hadi tisztek, ugy az fiam is néhai Koncsai Márton temetésérül.

12. Szolgáltattam ki egy árvának lakadalmát

Digitized by Google

gyermekeim mulatságaért. Die eadem érkezett meg Linkner Mihály secretariusom Pozsonbul.

13. Mutogattam megaz fiamnak és az mester embereknek jövendö continuatioját az erdödi épületnek. Eadem jártam meg az szöllöimet is azokrol is parancsolván.

14. Érkeztem vissza károlyi házamhoz.

15. Ámbár erötlenséggel voltam is, mind az által jóakaróimmal mulatta az fiam magát. Eadem expedialtam postát.

16. Több jóakaróim is gyülvén hozzám; fiam secretariusa Krasznai Imre uram vévén el kedves menyemasszonynak Anyiczka nevü fraiczimmerét, annak lakadalma szolgáltatott ki.

17. Is continualtatott.

18. El oszolván jóakaróim, inditottam Pozson fele bagaziamat, ugy Csongrád fele is Patho Samuelt.

19. 20. és 21. Várakozván Pozsonban expedialt embereim után. És Isten kegyelmébül áldoztam die 22. az kaplonyi templomban.

Eadem érkezett meg Prileszki Jósef az leveleimmel Pozsonbul éjtszakának idején.

23. Az fiammal együtt revidealván azon leveleimet, azokat szedtük ki, az melyek szükségesek voltanak, pro 4ª futuri praefigalt causához, az füzéri jószág iránt az eperjesi táblára.

Digitized by Google

24. Az ünnepre s gyermekeim kérésére nézve is megmaradtam.

25. Jó reggel szent mise után megindulván, háltam Ujváros on az posta mesternél. Eadem az fiam is az csengeri gyülésére ment oly véggel, hogy ottan 26. dispositiokat tevén, az nemes vármegye dolgairul, azonnal Eperjesre menjen ad supra dictum terminum, elòre informatiokat adván az uraknak.

26. Magam Turra érkezvén ottan is háltam.

27. Érkeztem Szeghvárra, holott is lábaim erötlenségére nézve megnyugodtam. Ménesemet, marháimat revidealtam, Patho Sámuelt tiszttartónak praeficialtam.

28ª lévén Istenben kimult édes atyámnak anniversarius napja, mentem által csongrádi házamhoz, hogy ottan szolgáltathassam ki, azomban az plebanusnak külsö temetése elmulattatta. Ês igy concludaltam ezen holnapot csongrádi házamnál, s ottan hálván.

Mártius.

Virattam Isten kegyelmébül ezen holnapra noha erötlen statutusban, de szerencsésen csongrádi házamnál, holott is

1ma viceispán Andrássi Sigmond urammal végezvén dolgaimat, szent mise után indultam

Digitized by Google

meg s Kecskeméten ebédelvén, hálásra érkeztem Körösre Onodihoz, honnat is

2. megindulván érkeztem szerencsésen kokai házamhoz, az holott is Rácz Demetert inditottam el Váczra.

3ta pedig ottan is elvégezvén szegény embereimmel az dolgot, Linknert elöre expedialtam Pestre, magam is délután elindulván, érkeztem hálásra gyáli házamhoz.

4. Onnat megindulván érkeztem bé Pestre szerencsésen, és szállottam mind olly fájdalmas lábbal is méltóságos personalis Grassalkovics Antal sógor uramhoz, holott is mind ő kegyelmének mind az több méltóságoknak, 7ptem viralis táblán levöknek, recommendaltam nemes vármegyék Bedeger iránt való causaját vagy törvénynyel vagy amicabiliter concludalni s viceispán Szuhányi uramot ottan hagyván.

Az unokám lévén nállam, egészségben találtam Pronai és Bohus uramékkal conferaltam, Poroszlai leveleimet recipialtam együtt leveleim el veszéssiröl való inquisitioval.

5ta magam jöttem által az budai firedöben, ugy az unokáim is, kiket is Pestre vissza küldvén, magam continualtam az firedést, és ottan is háltam.

6. Viceispán uram levelet vévén, hogy az amicabilis nehezen foly, s kevés reménység hozzá.

Digitized by Google

Postámat végezvén elindultam, s eadem Köbölkutra érkeztem hálásra, honnat is

7. Karvára divertalván s báró Gyulai Ferencz uramot ottan nem találván, fordultam Bátor-Keszinek, holott ebédelvén, éjtszakára érkeztem szerencsésen surányi házamhoz.

8. Voltanak nállam hadi tisztek ebéden s jártam meg az mezőt, serfőzőt.

9na hujus Totkeszi malmomat revidealván, hálásra érkeztem megyeri házamhoz. Az holott is, revidealván oeconomiamat, háltam.

10. Érkeztem szerencsésen pozsoni házamhoz.

11. Meg udvarolván az felséges locumtenens királyi fejedelmünket, s több méltóságokat, tartatott consilium, melyben jelen is voltam. Eadem ebédeltem méltóságos egri püspök uramnál több uri rendekkel, s püspök Kis János urammal is.

12. Expedialtam Postát s voltam ben.

13. Tartatott consilium. Érkezett meg Arsole uram Bécsbül. Conferaltam báró Meszko urammal. Ebédeltem az méltóságos herczeg és locumtenensnél.

Die 14. is volt . . . . consilium előtt nállam Arsole uram, s conferaltam Fabiankovicz urammal.

15. Expedialtam postát. Voltam méltóságos primásnál.

16. és 17. Tartattanak consiliumok.

Digitized by Google

18dikán is consilium után ebédeltem az felséges herczegnél.

19. Érkezett bé méltóságos tárnok mester méltóságos gróf Csáki Sigmond uram. Expedialtam postát.

20. Tartatott consilium : ugy

21dikén is tartatott consilium, és Gernieten uramnál levén conferaltam némely dolgaimat.

22. Expedialtam postát, bocsátottam Rácz Demetert Bécsben, ki által felküldöttem az cameralis informatiot, az csongrádi projectus és farkasdi perennalitas iránt.

Eadem érkezett báró Gyulai Ferencz uram hozzám.

23. Tartatván consilium, voltanak nállam jóakaróim. Eadem ment el az felséges herczeg Fel-Toronyban. Tartatott commissio in negotio tabacae.

24. Voltam csendesen házamnál.

25. Conferaltam Gyulai urammal, s az commissio difficultásait is vevén az commissionak, az iránt is conferaltam az societassal.

26. Replicamat el készitvén, postámat is elvégeztem, s az felséges herczeg is megérkezett.

27. Tartatván az consilium pro anno 1731-2 militari az generalis tabellat super administrato quanto praesentaltam.

28a is tartatott consilium, fáradoztam in negotio tabacae.

Digitized by Google

29. Voltam az felséges herczegnél ebéden, expedialtam Rácz Demetert Károlyban s postát is, voltanak nállam personalis és Gyulai uramék.

31. Megindulván háltam Modorban, honnat concludalván az holnapot más nap indultam.

Aprilis.

Modri házamnál virasztván fel Isten ezen holnapra.

1ma Ejusdem megindultam, Megyerre szerencsésen érkeztem, s ugyan ottan is háltam.

2. Revisiot tevén ottan, jöttem Surányban, honnat is azonnal 4 hordo s anyi átalag bort inditottam Pozsonban.

Die eadem érkeztenek Pestrül, Váczrul az unokáim, Pesta, Laczi, Gabris és Sandorka, piarista mesterrel Hyeronimussal, kit is

3ia reexpedialtam Váczra az pater professorhoz az thesesek exemplarjával.

Eadem érkeztenek feles leveleim Hodossi János által Pozsonban, kivel is Boros Sándort, az ki Károlybul olto ágakot hozott, reexpedialtam.

4. Fiaim vadásztanak, magam oltással töltöttem az napot, koporsot visitalván. Eadem érkezett Reviczki János director uram hozzám, kivel is

5. viradtam fel szerencsésen az áldott szent husvéti napokra.

Digitized by Google

Érkeztenek gróf Csáki István az felséges herczeg caplanyával, s egy lotharingus G. inassal.

Ugyan eadem érkezett Arsole uram feleségestül éjtszaka. Ment el director uram.

6. Mentem által Megyerre, honnat délután divertaltam Galanthára gróf Eszterházi Péter sógor uramhoz, holott is

Eadem unokáját Barthodeszki Anna Mária hugomat kértem meg direktor Reviczki János uramnak, mint Schloszperg Ferencz özvegyét, ottan hálván.

7. Ebéden is ottan maradván vigan voltunk s ebéd után jöttem Megyerre.

8. Ki hevervén magamat, megirtam director uramnak Kurta-Keszire az dolgot.

9. Érkezett ö kegyelme vissza hozzám s vendégimet Megyeren hagyván, együtt mentem vissza Galanthára, holott is szemben juttatván az személyeket gyürü váltás és kéz fogás s az moring contractus is ad fl. 6000. végben ment. Eadem ment el gróf Csáki az felséges herczeg embereivel Nitra-Galgócz fele.

10. Galanthárul jöttem Surányban, director uram pedig Pozsonban dispensatioért.

11. Arsole uramot küldöttem bé együtt az asszonyával Pozsonban, holott Munkácsi fáradoz az hajom lebocsáttásában. Continualtam az oltást; ment el Csiszár István Kokára.

Digitized by Google

12. Galanthára nyargalván director sógor uram fellebb megirt hugom asszonnyal copulaltatván, consummaltatott is.

13. Együtt az unokáimmal érkeztem vissza szerencsésen surányi házamhoz. Eadem voltanak nállam váczi, kecskeméti piarista rector atyám uram Nitrára menvén. Eadem expedialtatott Téberi az hajó le bocsátására az só alá Komárombul Váczra.

A die 13. usque ad diem 18^{am} hujus az hajókat le bocsátottam Váczra.

Az marhát, ménest számban vevén elosztottam majorokra legelésekre.

Surányban kerteket hidakat reparaltattam, Ondrokoi kerteket, réteket irtattam. Az Nitrára uj hidat erigaltam, az szöllött rakattam.

19. Megyerre jövén, ottan disponaltam mindenekrül.

20. Voltam Megyeren, onnat Surányban jövén.

21. és 22. Continualtam az irtást és gazdaságot. Expedialtam Munkácsit Pozsonban.

23. Postámat expedialtam.

24. Voltanak jóakaróim, és Biroczit expedialtam az galgóczi vásárra fa vásárlására.

25. Voltam Megyeren éjtszakán.

26. Ottan ebédelvén jöttem Surányban.

27. Distrahaltam magamat Ondrokon jóaka-

Digitized by Google

róimmal. Eadem érkezett Farkasdra az hajóimmal sóval, bürrel s egyebekkel.

28. Expedialtam Linknert elöre Nagy-Szombatban.

29. Elyto (?) uramot expedialtam Megyerre az somnak oda valo szállitására és másálására. Magam jártam dolgosaimat.

30. Szüntem meg az munkátul, concludalván intentioimat.

És igy Isten engedte szerencsésen béfejeznem ezen holnapot surányi megyeri házamnál.

Május.

Ezen holnapra Isten kegyelmébül megyeri házamnál viradván fel.

1ma Isteni szolgálat után Pozsonban indultam, s szerencsésen jutottam.

2. Méltóságos judex curiae uramnál lévén, consiliumban nem mentem, hanem ő excellentiájától Ivánkát 5000 ft. meg vettem. Eadem méltóságos camerae praeses uram, s az felséges commisio előtt magamat declaraltam.

3. Mélt. primással s többekkel dolgaimat szerencsésen végeztem.

Eadem 60. pár svab jobbágyom érkezett, kikröl disponalván vissza jöttem Megyerre azon éjtszaka.

Digitized by Google

Utambul Királyfalvára is be térvén méltóságos judex curiae urammal concludaltam.

4. Minden fele expedialtam embereimet.

5. Expedialtam károlyi katonákat.

6. Voltam Karván, honnat az svab jobbágyimat promovealtam.

7. Linknert Elefantra expedialván Ondrokon egész uj tégla szint állitottam fel tiz ora alatt, 12 ölest.

Eadem Linknert ujobban expedialtam Nagy-Szombatban s Pozsonban méltóságos gróf Pálfi János uramnak megküldvén Ivánka árát.

8. Mentem által Megyerre, holott is

9. állitottam fel 18 öl tégla szint.

10. Volt lakodalma száintartomnak Ujvárban. Eadem érkezett pater Kelemen atyám hozzám. Végeztem Ivánkaiakkal. Postát expedialtam.

11. Jóakaróim congressussában szolgáltattam ki száintartom Zajmejster Miklósnak lakodalmát, s vigan töltöttem az napot.

12. Voltanak nállam ugyan azon atyafiak, folyt az megyeri parochiának conscriptioja; divertaltam Ondrokora, Fedemesre, az hidak felállitásának nézésére. — Eadem jöttem által Surányban, holott is

13. megjártam mindenütt levő dolgosaimat, s marháimat.

14. Inditottam el szolgáimat Buda fele, volt

Digitized by Google

nállam az ujvári guardian. Érkezett Szabo János Mothusziczkiak válaszával.

15. Végeztem dispositioimat, és expediomat minden fele.

16. Indultam meg Surányban s hálásra jöttem az budai firedőben, holott is

17. 18. és 19. continualtam firedésemet, és végeztem dohány s egyebek iránt valo expeditioimat, s ugyan

19. megindulván délután Pesten voltam ebéden personalis uramnál, s onnat fiaimmal együtt mentem Kokára, holott

20. Pronai uram várván, dolgaimat végeztem.

21. Megindulván háltam az ujfalusi vendégfogadóban együtt az fiaimmal.

22. Értem szerencsésen csongrádi házamhoz, ottan ebédelvén mentem által az szeghvári házamhoz.

23. Marháim látására menvén, Ferencz fiam Klára leányommal érkeztenek szerencsésen, kiért áldassék az szent Isten.

24. Az szent pünkösdi napokra szeghvári házamnál virasztván fel az Isten együtt gyermekeimmel, voltam isteni szolgálatra mindszenti templomban.

25. Vásárhelyi templomban, holott ebédelvén Linknert Tömösvárra expedialtam generalis Márschi uramhoz.

Digitized by Google

26. Mindszenti templomban lévén, délután mentem az magocsi pusztámra.

27. s 28. voltam az oeconomiam körül, s végeztem vásárhelyiekkel.

29. Voltanak nállam az nemes vármegye egész tisztei.

30. Szeghvárrul elindulván, s Csongrádon ebédelvén, háltam Kecskeméten, holott is

31. devotio után végeztem az várossal, délután gyermekeimtül bucsut vevén, hálásra unokáimmal jöttem Gyálra. — Ezzel engedte Isten concludaltam ezen holnapot.

Junius.

És igy ezen holnapra Isten gyáli házamnál szerencsésen fel virasztván.

1ma Minden fele expedialtam, azon napot Gyálon töltvén.

2. Ezen napra praefigalt reambulatio terminusa sok ratiokra nézve el haladván. Eadem az vicinusokkal particularis revisiot tevén, határrul határra körös körül az gyáli határt megjártam, holott is Pakony, Alsó Némedi felül semmi contraversiát nem találtunk, hanem contra evidentem rationem Kerek Egyháza praetendalt Péteri és Halom egyháza felül találtatott ellenkezés personalis Grassalkovics Antal urammal.

Digitized by Google

Eadem 2da megindulván háltam az budai firedőben ottan firedvén.

3^tia^ Megindulván értem szerencsésen surányi házamhoz.

4. és 5. Revisiot tevén az oeconomiaban és az urnapi devotiot is el végezvén.

6ta Báró Prinyi Pál öcsém uramot viceispán Szuhányi Márton uramal inditottam előre Pozsonban. Die eadem Megyerre menvén által, honnat is

7. Csiszárt expedialtam Pozsonban, s magam meg tartozkodtam.

8. Medardus napja szép tiszta levén, göbölyömet vettem rendben, és oeconomiamat continualtam.

9. Divertaltam Ondrokora és Agácsra.

10. Töttem dispositiokat mindenekrül.

11. Isteni szolgálat után Pozsonban indulván, háltam ivánkai házamnál.

12. Reggel Pozsonban érkezvén, lovaimat küldöttem vissza Surányban. Ebédeltem méltóságos judex curiae uramnál.

13. Szent Antal devotio után, nem levén consilium, Modorra divertaltam, hova is szerencsésen érkezvén.

14. Báró Prinyi Pál és Szuhányi Márton uraimékkal, hadi tisztekkel, jóakaróimmal mulatván, postámat is expedialtam.

Digitized by Google

15. Szölleimet megjárván s ebédelvén tértem vissza Pozsonban, hova is érkeztem eadem szerencsésen.

16. Méltóságos judex curiae alatt tartatott consilium.

17. Hasonló képpen s nemes Ugocsa Szathmár vármegyék instantiája is resolvaltatott ad repraesentandum.

18. Expedialtam postát s Linknert Bécsben.

19. Ujobban consilium tartatott.

20^{dikán} is consilium tartatván, Szuhányi uramot expedialtam Bécsben, magam eadem megindulván, háltam Szeliben. Honnat

21ma hujus Benkovics János urammal jöttem Megyerröl Suranyban, oeconomiamat megnézvén

22. Ivánkán háltam.

23. Pozsonban menvén consiliumban voltam az felséges herczeg praesidiumja alatt. Töttem commissarialis relatiot semestralis computusrul.

24. Az herczegnél ebédelvén, jöttem Felsö Szeliben, holott meghálván.

25. Megyerre Surányban.

26. Ondrokon szénát takartattam, az bécsi timárt reexpedialtam.

27. Csiszárt expedialtam Károlyban.

28. Surányban continuaskodtam.

29. Dispositio tétel után Megyerre mentem. Eadem Galanthára rugaszkodtam, vigadtam.

Digitized by Google

30. Fogattam az kaszáláshoz derekassabban, és concludaltam ezen holnapot, kiért is áldassék az Isten.

Julius.

Ezen holnapra Isten megyeri házamnál virasztván fel.

1ma Ondrokora Surányban divertalván, találtam Megyeren director Reviczki János uramot az hugommal és gróf Prata s Alegovicz uramékkal.

2. Meg nem maraszthatván director uramot, olasz Baptista lakodalmát szolgáltattam ki. — Eadem az lovász mesterem hozott két mén lovat gróf Kauniczné asszonyomtul.

3. et 4ta Megyeren continualtam az oeconomiat, s Bornemiszával végezvén, jöttem által Surányban, holott

5. Expedialtam postámat, voltanak nállam Janczovicz ujvári plebanus, Kosztyán Sándor uraimék s többek, azokkal mulattam. — Eadem érkezett Boros Sigmond Károlybul.

6. Expedialtam Munkácsit Bécsben méltóságos erdélyi cancellárius uramhoz.

7. és 8. Distrahaltam in oeconomicis magamat. Die eadem fogattam gereblyés kaszával Kis Keszi tábla árpához. — Eadem kezdettem megyeri tábla buza aratásához részes aratókkal.

Digitized by Google

9. Fogattam gereblyés kaszással 18 megyeri tábla árpához. — Eadem jöttem által Surányban holott hasonlóképpen fogattam mind aratáshoz, mind árpa vágáshoz gereblyés kaszával.

10. Jártam meg egész surányi oeconomiamat, s vártam Munkácsit Bécsbül.

11. Expedialtam postámat. — Eadem bocsátottam Munkácsit Pozsonban, ugyan Boros Sigmondot Károlyban.

12. Voltam Komaromban gróf Castelliné hugom asszonynál, holott találtam gróf Petheö Mihály öcsémet is. Estvére Surányban jövén vissza.

13dikán dispositio tételeim után indultam Isten kegyelmébül Pozsonban, s háltam Ivánkán.

14. Érkeztem Pozsonban, s tartatott consilium. Eadem érkezett hire báró Meszko Ádám uram halálának die 12. éjtszakán Sopronban, kinek Isten irgalmazzon.

15. és 16. Nem levén consilium expedialtam postámat, és commissarialis relatiomat készitettem.

17. Exhibealtam méltóságos judex curiae praeses uramnak ö excellentiájának commissarialis relatiomat, pozsoni és soproni hibernalis computusokat, kassai districtualis commissarius particulájárul pro anno 173½. — Eadem ö excellentiája engedelmébül indultam ki Megyerre s háltam Ivánkán.

Digitized by Google

18. Megyerre érkezvén revidealtam oeconomiamat, s háltam ottan.

19. Surányban is és Ondrokon revisiot tevén és Surányban hálván.

20. Érkeztem Ivánkára s onnat jó reggel Pozsonban menvén; volt consilium, ugy mint

21dikén, s felyebb emlitett relatiomat abban effectualtam, de nem reassummaltathatván.

22. et 23. Nem tartatott consilium.

23dikán az felséges locumtenens fejedelem megérkezvén késő éjtszakán.

24. Tartatott consilium, de ő felsége sok decretuma gátolta az commissarialis relatiom reassumptioját.

Die eadem exolválván méltóságos judex curiae uramat Ivánkáért, mivel mind ő excellentiája mind az felséges herczeg ki mentek, én is Ivánkán háltam.

25. Megyerre érkezvén ebédeltem, és Surányban háltam.

26. Linknert expedialtam Uj-várban, magam revisiot tevén ebédeltem Ondrokon. Eadem adtam el Benkovics uramnak marháimnak egy részét.

27. Jöttem bé Pozsonban s az herczeg is megérkezvén vadászatábul.

28. és 29. Tartatott consilium s olvastatott el az commissarialis relatiom s repraesentaltatott ő felségének.

Digitized by Google

30. Nem levén consilium Arsole uramnal végeztem, s az consilium repraesentatioja előtt is.

31. Utjára bocsátottam Bécsben, Aponyi uramat pedig haza. Az felséges herczeg vadászatra divertalván, tartatott consilium az judex curiae praesidiumja alatt, s concludaltam ezen holnapot, kiért áldassék az Isten.

Augustus.

Ezen holnapra viszontag Isten gondviselése által viradtam pozsoni házamnál szerencsésen.

1ma sem levén consilium conferaltam jóakaróimmal magam dolgomat.

2. Ebédeltem több méltóságokkal pater jesuitaknál szent Ignácz ebédjén.

3. Ivánkai határt s oeconomiamat revidealván, éjtszakára jöttem pozsoni házamhoz.

4. Tartatván consilium commissarialis relatiot tevén, adtam bé budai districtus hybernalis semestralis computusokat cum tabella mensium Maii et Junii. Eadem érkezvén Arsole uram postán az dohány dolgában, ugyan eadem reexpedialtam.

5. Tartatott consilium.

6. Expedialtam postát, s ebédeltem az felséges locumtenens fejedelemnél.

7. Tartatott consilium, relatioimat végeztem.

Digitized by Google

— Eadem délután Surány fele indultam, háltam vécsei házamnál.

8. Érkeztem surányi házamhoz.

9na és 10ma ottan mulatván.

9na küldöttem Linknert dézmálásra Ujvárban magam mentem hálásra Megyerre; holott is revisiot tevén.

10dikén ottan háltam.

11. Gróf Eszterházi Péter uram levelét vevén mentem által Surányban, holott is

12. 13. 14. és 15. mind vártam emlitett gróf uramat több uri atyafiakkal. Interea pater István piarista atyám volt nállam. Érkeztenek leveleim izetlenek Stropko tájárul, kiért Istennek áldassék szent neve.

15. Expedialtam postámat.

16. Indultam Surányból, háltam Megyeren.

17. Szerencsésen bé érkezvén Pozsonban.

18. Tartatott consilium, hasonló képpen.

19dikén is, mely nap expedialtam postát is. — Eadem érkezett báró Haller Samuel öcsém feleségestül, gyermekestül házamhoz.

20. Voltam ő kegyelmekkel.

21. Méltóságos judex curiae uram praesidiumja alatt continualtatott az consilium. Eadem emlitett öcsém uramot házamnál hagyván, jöttem ki Surányban, hálván Megyeren.

22. Megyeren revidealván oeconomiámat,

Digitized by Google

jártam meg Ondrokot, s éjtszakára érkeztem szerencsésen Surányban.

23. Informatiokat vevén, mind majorság mind dézma iránt töttem egész dispositiokat.

24. Megindulván Surányból, ebédeltem Megyeren, éjtszakára jöttem ivánkai házamhoz.

25. és 26. Tartatott consilium.

28. Postámat expedialtam.

27. Consilium után megindulván, estve fele, érkeztem megyeri házamhoz három órakor éjtszaka, holott

29. postámat expedialván revidealtam dolgaimat, s dézma élet comportatiojárúl disponaltam.

30dik Surányban continualtam magamat.

31. Megindulván háltam Ivánkán.

S ezen holnapot szerencsésen engedte Isten ez szerint concludalnom.

September.

Ezen holnapra virasztott Isten szerencsésen pozsoni házamnál, holott

1ma et 2da tartatott consilium az felséges locumtenens praesidiumja alatt és töttem commissarialis relatiokat. — Eadem nyervén szabadságot ő felségétül, indultam ő herczegségénél ebédelvén délután négy órakor megyeri házamhoz, háltam Ivánkán; honnat

Digitized by Google

3. Megindulván, Megyerre érkezvén, ottan is háltam, revidealván oeconomiamat.

4. Mentem által Surányban s Ondrokora. Embereim betegeskedése miá supplealtam az gazdaságot. — Eadem érkezett hozzám Haller Sámuel öcsém uram az olasz menyemmel s expedialtam Linknert Pestre az fiamért.

5. Distrahaltam emlitett öcsém uramot.

6. Érkezett hozzám consiliarius Fabiankovics uram, kit is hordoztam meg oeconomiamban.

7. Vadászattal distrahaltuk magunkat Fedemesi erdőimen.

8. Megyerre menvén által gróf Pálfi Miklos oberster uram volt nállam több becsületes tisztjeivel.

9. Megindulván consiliarius Fabiankovics urammal jöttem Pozsonban.

10. Postámat expedialtam.

11. Consilium tartatván, jóakaróim s atyámfiaim levén nállam ebéden, magamnak kellett az felséges herczegnél ebédelnem.

12. Tartatott consilium s az felséges herczeg Bécsben menvén, magam is ki rugaszkodtam posta lovakon, vécsei házamhoz menvén, ottan háltam; honnat

13. jo reggel megindulván értem szent misére Surányban, holott is és Ondrokon revidealtam oeconomiamat, s három unokámmal ottan hálván.

Digitized by Google

14. Jöttem megyeri házamhoz, holott ujabb revisiot és dispositiokat is tevén, későn indulván háltam nagy Fedemesen.

15. Consilium előtt Pozsonban érkeztem, és noha fluxusra rosszul voltam, mind az által ebédeltem méltóságos egri püspöknél az felséges herczeggel.

16dikán is tartatott consilium, mind az által változásommal is be mentem, s az commissarialis relatiomat megtévén. Instantiamra az felséges herczeg méltóságos gróf Csáki Sigmond uramot constitualta maga képében Pesta fiam philosophica defensiojára pro 23. hujus Pesten.

Azzal eadem Megyerre indulván, háltam Ivánkán.

17. Postát expedialtam.

18. és 19dikén levén consilium, estvére jöttem Ivánkára, azon napon menvén el Pesta fiam professora tüllem.

20. Érkeztem Surányban szent misére, holott is háltam, s Ferencz fiam eleiben inditottam Kokára lovaimat. — Eadem expedialtam Oth Ferenczet Csiszárral Kecskemétre, Csongrádra.

Eadem divertaltam Modorra, mivel consiliumok nem fognak tartatni.

22. és 23. Commoraltam modri házamnál Modorban.

24. Jöttem bé Modorbul Pozsonban.

Digitized by Google

25. Consilium tartatván, délután jöttem vissza Ivánkára, s ottan hálván postámat expedialtam.

26. Érkeztem szerencsésen megyeri házamhoz; holott dolgaimat végeztem. — Eadem mentem Surányban az fiamhoz.

27. és 28. Mulatván ottan sem Ferencz fiam sem Pesta unokám el nem érkezvén,

29. jöttem vissza Pozsonban, holott is

30. consilium nem tartatván méltóságos judex curiae uram alteratiojára nézve expedialtam postát.

Pesta unokámnak philosophica defensioja 23-dikrul 27-dikre differaltatván, azon napon Pesten dicséretesen végben vitte; felséges lotharingiai herczegnek dedicalván, kinek képiben méltóságos tárnok mester gróf Csáki Sigmond uram volt jelen. — És igy

Isten ö szent felsége engedte ezen holnapot békével eltöltenem, kiért áldassék szent neve.

October.

Ezen holnapot is engedte meg Isten pozsoni házamnál szerencsésen megérnem.

1ma felséges urunk születése napja levén gálában solemnitas tartatott az cathedralis templomban, kin is egyedül magam voltam az consiliarius urak közül jelen.

Digitized by Google

2da sem tartatott consilium, az méltóságos judex curiae alteratioja miatt. — Eadem mentem ki, s háltam Ivánkán.

3. Érkeztem Megyerre, holott meghálván, értettem Pesta unokámnak elérkezését.

4. Mentem által Surányban, holott az pater Adolphussal unokám professorával végeztem az dolgokat, és értettem meg Ferencz fiamnak Budára lött által menetelét.

5. Indultam meg, s az Jatoi vendég-fogadoban értettem meg méltóságos judex curiae-né néném asszony halálát, s annyival inkább sietvén Ivánkán háltam.

6ta érkeztem bé, s találtam egész szomoruságban az méltóságokat.

6ta és 7ma ebédeltem az méltóságos egri püspöknél.

Ugyan diebus 7. 8. és 9na tartattanak az öreg templomban exequiak. — 6ta temettetvén el az méltóságos Czobor Terézia judex curiaené asszonyom az szent Márton templomban estveli 6 órakor.

NB. Mind ezen üdök alatt nem tartattak consiliumok; én pedig postámat expedialtam.

9na tartatott consilium méltóságos judex curiae praesidiumja alatt.

10. Mentem ki Surányban együtt az fiammal, Iványkán jövén hozzám Mariae Czelbül.

Digitized by Google

11. Az leányomat is Surányban találván. — Eadem mentem által Megyerre.

12. Ottan lakodalmat szolgáltatván.

13. és 14dikén is együtt mulatván.

15. Megindulván, háltam Ivánkán. Ment el az fiam Megyerrül Károlyban.

16. Menvén bé Pozsonban, consilium tartatott judex curiae uram praesidiumja alatt, s commissarialis relatiomat is megtevén. — Eadem jöttem vissza, s Ivánkán meghálván. — Eadem kezdödött az modri szüretem.

17. Érkeztem Surányban, holott még helyben találtam az leányomat.

18. Gyermekeimmel együtt mentem Megyerre; holott eadem die instellaltatott uj plebanus; voltanak nállam jóakaróim, estvére vissza menvén Surányban.

19. és 20. Leányommal voltam s disponaltam gyermekeimrül.

21. Megindulván Pozson fele háltam Megyeren. Eadem expedialtam Lovász Istvánt Kokára, Csongrádra.

22. Az leányom indult haza magam pedig megint Megyeren háltam.

23. Megindulván Modorban jöttem; holott

24. és 25. Csekély szüretemet revidealtam, s jöttem hálásra Ivánkára.

Digitized by Google

26. Érkeztem bé Pozsonban, voltam judex curiae uramnál. Expedialtam Megyerre.

27. Érkezett az felséges herczeg Bécsbül.

28. és 29. Nem tartatván consilium, expedialtam postát.

30. Tartatván consilium, töttem commissarialis relatiot. Eadem változott meg az szép tavaszi üdő forma öszi üdöre, hó is esvén.

31. Nem tartatván consilium, végeztem ezen holnapot Pozsonban.

November.

Istennek kegyelmébül értem meg ezen holnapot pozsoni házamnál, holott is

1ma expedialtam postát és Mader uramot contentaltam fele interesserül.

2. Continualtam bécsi postámat, és devotizaltam.

3. Tartatott consilium, érkeztenek Surányból az fiaim; ment Bécsben az felséges herczeg.

4. Tartatott gála s magam is abban levén; Linknert expedialtam $\frac{m}{4}$. for. Bécsben Aponyi uramért.

5. Expedialtam postát. Szent Imre napját apprecaltam az méltóságos primás herczegnek együtt az fiaimmal.

Digitized by Google

6. Tartatott consilium. — Érkezett Aponyi uram.

7. Nem tartatván consilium, Aponyi uram volt nálam cum suis ebéden. Érkezett meg Linkner Bécsbül.

8. Expedialtam postát.

9. Érkezett meg Bécsbül az felséges herczeg. Eadem hozattam ki az pater professort Szent-Györgybül.

10. Consilium tartatott s elötte praesentalta az fiam ő felségének dedicalt theseseket.

11. Az méltóságos primásnak és méltóságos judex curiae uramnak praesentaltattanak az thesesek, ugy más uri rendeknek is.

12. Ment vissza az pater professor. Expedialtam Munkácsit Sopronban; és postámat is végeztem.

13. Tartatott consilium. Expedialtam Laczi, Gábris, Sándor fiaimat Szegedivel Surányban, s onnat Nitrára az convictusban.

14. Nem levén consilium, expedialtam Pesta fiamat Linknerrel Bécsben, mélt. erdélyi cancellarius báró Bornemisza János uramhoz tanulásra.

NB. 12. méltóságos primásnál ebédeltem emlitett fiammal.

Die 13. pedig az felséges herczegnél.

16. Posta nap levén consilium nem tartatott. Érkezett meg az méltóságos egri püspök.

Digitized by Google

17. Tartatott consilium — Második hó jó formában eljött.

18. Az felséges herczeg locumtenens Bécsben menvén nem tartatott consilium.

19. Expedialtam postát, s Halász Péter s Kerekes és Fáy consiliarius uraimék lévén nállam, ő kegyelmekkel distrahaltam magamat, s voltam judex curiae uramnál.

20. és 21. Nemes vármegye gyülése miatt nem tartattak consiliumok. Consiliarius Germeten uram fiacskája meg holt. — Holnapi postára nézve tartoztattam meg Halász Péter uramot.

22. Expedialtam postát. Voltam ebéden gróf Eszterházi György uramnál az méltóságos primással.

23. Volt itten méltóságos judex curiae uram agense, és az által lött expeditio resolutiomrul, magam is expedialtam az bécsi postát.

24. Tartatott consilium; mulatott meg is Halász Péter uram, várván csütörtöki postát.

25. Voltam magánosan.

26. Lévén nállam gróf Berinyi Tamás öcsém uram több jóakaróimmal ebéden. Érkezett Szuhányi Márton uram, expedialtam postát.

27. Consilium tartatván bocsátottam vissza Halász Péter uramot.

28. Érkezvén staffetam Tolheim uramtul, el maradtam az consiliumbul. És azon staffetára

Digitized by Google

nézve expedialtam Szuhanyi uramot cum plenipotentialibus megirt Tolheim uramhoz Bécsben, az fel álitandó hadak dolgában.

29. Expedialtam postát Magyar országra.

30. Hasonloképen bécsi postát expedialtam, és voltam méltóságos judex curiae uramnál.

S ezzel concludaltam ezen holnapot pozsoni házamnál, Istennek kegyelmébül jó egésségben.

December.

Értem meg ezen holnapot Isten kegyelmébül pozsoni házamnál, holott is

1ma érkezett vissza consiliarius Szuhányi Márton uram Bécsbül, együtt Baranyai János fötrázsamester urammal, s tartatván consilium tötte le az hitet emlitett consiliarius uram. — Eadem die Baranyai János uramot declaralván vicemnek reexpedialtam Bécsben, az fel állando regement iránt, ment el éjfélkor.

2. Tartatott consilium. Ebédeltem az felséges locumtenens herczegnél. — Eadem éjtszaka éjfél után vettem staffetát Bécsbül emlitett vice obersteremtül és Tolheim agens uramtul, melyet azonnal recxpedialtam, végső resulutiommal.

3. Pater jesuitakhoz sem mehetvén, hanem postamat expedialtam.

4. Tartatott consilium.

Digitized by Google

5. Resolvaltam Kerekes uramot Csaloközben.

6. Vettem Bécsbül levelet, hogy az referada még is ben vagyon. Postát expedialtam.

7ma is postát expedialtam, s vettem is.

8va levén felséges locumtenens születése napja, gála tartatott.

9a és 10ma sem tartatott consilium, voltanak nállam jóakaróim. — Eadem érkezvén az posta még is ben volt az referada az regiment iránt.

11. Tartatott consilium. Ebédeltem az felséges locumtenensnél, ment el Szelessi kapitány Szolnokban.

12. Expedialtam Munkácsit Sopronban. — Tartatott consilium.

13. Az felséges locumtenens fejedelmet méltóságos egri püspök uram tractálván, magam is ottan ebédeltem. — Expedialtam Magyar országra postát.

15. Tartatott consilium, ugy

16dikán is, melynek utána divertaltam Ivánkára; holott is volt commissarialis relatio.

17. Az csütörtöki postát el vivén, jöttem bé éjtszakára Pozsonban.

18. és 19. Tartattanak consiliumok, s ebédeltem az felséges herczegnél.

20. Vevén postát az regement dolgában, csak laetatiot tapasztalván, expedialtam magyar

Digitized by Google

postát. — Eadem volt nállam Halász Péter uram, s az nap vissza is ment cum declaratione suo.

22. Expedialtam az bécsi postát; s tartatott consilium, s töttem commissarialis relatiot.

23. Nyertem engedelmet az felséges locumtenens herczegtől fel földre valo menetelem iránt.

Eadem indulván meg, háltam az Vág mia az selyei vendég-fogadoban.

24. Értem surányi házamhoz szerencsésen, holott találtam unokáimat.

25. Engedte meg Isten érnem gyermekeimmel együtt az szent karácsony napokat. Eadem érkezett meg az Bécsben expedialt emberem válaszokkal és postával.

26dikán expedialtam mind ezekre az válaszaimat.

27. Postára való leveleimet inditottam Karvára, — az Bécsben szollokat pedig expressussom által Pozsonban az szürke lovaimmal együtt.

28. Csendességet vevén magamnak, Istenemnek ingyen valo kegyelmébül devotizaltam, s áldoztam.

29. és 30. Voltam surányi házamnál, és gyermekeimet Nitrára béküldvén, mentem által Megyerre.

Digitized by Google

31dikén revidealván ottan az oeconomiamat, éjtszakára mentem által Surányban.

Holott is Istennek áldassék szent neve, szerencsésen concludaltam ezen ó esztendőt, és viradtam jo egészségben az béállott 1734. uj esztendőre, melyet is ugyan ottan, jóakaróimmal együtt töltöttem szerencsésen.

Digitized by Google

XII.

1734.

Januárius.

Engedte meg Isten ő szent felsége ezen uj esztendőt szerencsésen meg érnem surányi házamnál, kiért áldott legyen szent neve mind örökké Ámen.

1ma ejusdem jóakaróimmal voltam meg irt surányi házamnál.

2. Istenben 1672. esztendöben világbul ki mult édes asszonyom anyámrul tétettem commemoratiot, kinek adgyon örök nyugodalmat Isten.

3. Voltanak nállam generalis Dersöfi uram hadi tisztjei. Eadem délután Pozson fele kelletvén vissza indulnom, háltam Mocsonakon.

4. Az serédi hidakra kerülvén érkeztem iváni kai házamhoz, holott meg háltam.

5. Obersvachmeister Baranyai Janos uram érkezvén Bécsbül hozzám, ő kegyelmével conferaltam, ő kegyelme Kurta-Keszire menvén, magam érkeztem szerencsésen pozsoni házamhoz.

Digitized by Google

Holott is találtam director és consiliarius Reviczki János sógor uramot együtt párjával kedves hugom asszonnyal.

6. Udvaroltam méltóságos judex curiae Pálfi János uramnak ő excellentiájának, voltanak nállam jóakaroim.

7. Expedialtam postát minden fele.

8. Tartatott consilium.

Eadem éjtszaka érkezett staffetaliter tudósitásom, hogy felséges urunk kegyelmesen resolvalta, az magyar lovas regementet fel állitanom. Kire Isten engedjen erőt és tehetséget maga szent kegyelme által, felséges urunknak contentumára, nemzetem böcsületére és applicatiojára.

9na is tartatott consilium.

10. Expedialtam postát.

Eadem érkezett Baranyai János vicecollonellus uram Kurta-Keszibül hozzám.

11. Ő kegyelmével conferalvan, resolvaltam némely hadi tiszteket regementemhez. — Eadem expedialtam Bécsben ö kegyelmét postán.

12. Tartatott consilium, s Baranyai uramot ezen napon expedialtam.

13. Tartatott consilium, s voltanak nállam az hadi tisztek, s érkeztenek visza embereim Győrbül.

14^{dikén} is tartatott consilium, expedialtam Márfi László hadnagyomat Győr fele verbovalásra.

Digitized by Google

15dikén is levén consilium expedialtam Kerekes Mihály kapitányomat verbovalásra.

16. Fontanit expedialtam Beszterczére mundurnak való posztóért, ugy Benyovszki uramot Bazinban, Modorra és Szakolcza, Pucho, Zolna tájára.

17. Kezdette Kerekes kapitány uram Szerdahelyen az verboválást.

18. Expedialtam postát.

19. Indultam Pozsonbul Bécsben, érkeztem szerencsésen.

20dikán hijában töltöttem az napot posta miatt.

21. Alkudtam meg Slezinger zsidóval az egész regementem mundurjára és czafrangjára.

22. Voltam az felséges Eugenius herczegnél, ugy méltóságos generalis commissarius gróf Neszlerodt uramnál.

23. Ugyan méltóságos generalis comissariusnál ebédeltem, s expedialtam postát Magyar országra.

24. Ebédeltem Tolheim uramnál generalis Tann, Cordon, Salm, Vallis uramékkal Kén urammal és Preising obersterrel, gróf Salnburg oberster comissariussal.

25. Ebédelvén méltóságos erdélyi cancelarius uramnál, hat órakor estve voltam audientian ő felségénél.

26. Méltóságos generalis commissariusnál

Digitized by Google

ebédelvén, Tolheim uramnak adtam 4 albát három holnapi fizetés és profont szekér quietantiájára.

27. Voltam méltós. generalis commissarius uramnál ebéden.

28. Indultam Bécsbül, hagytam chartabiancakat kettőt oberslajdinantnál, egyet Győri kapitány uramnál.

29. Voltam méltós. Batthyányiné asszonynál.

29. Érkeztem be Pozsonban Haimburgbul, az holott háltam. Voltam méltóságos Feldtmarschall Pálfi uramnál.

30. Házamnál találtam sok leveleimet, válaszoltam és nem tartatván consilium, voltam udvarnál, continualtam regementem requisitumit.

31. Expedialtam magyar országi postát.

És igy Istenem kegyelmébül concludaltam ezen holnapot szerencsésen pozsoni házamnál, kiért is Istennek szent neve áldassék.

Februárius.

Engedte meg Isten érnem ezen holnapot pozsoni házamnál, holott is

1ma expedialtam bécsi postát, s voltam méltóságos Feldtmarschall Pálfi János uramnál. — Eadem érkezett Bécsbül vice collonellus Baranyai János uram utánam.

Digitized by Google

2da az hadi tisztekkel voltanak egész dolgaim s assenteroztattam recroutákat.

3. Aztat continualtam. Tartatott nagy bál báró Fichner uramnál mind larvaban.

Die 4. expedialtatott Kerekes kapitány uram nemes Pest vármegyére quartélyban. — Item Bornemisza János hadnagy Tisza, Duna és Maros közre lovak vételére, recroutazásra.

5. Ebédeltem consilium után az felséges locumtenensnél.

6. Pap Istvánt kapitány-lajdinantnak cum titulo et rang capitani declaraltam, és Szakolcza tájára lovak vételére s recroutázni expedialtam. Eadem declaraltam gróf Csáki Istvánt kapitánynak.

7. Postámat végezvén, voltam udvarnál, holott az felséges herczeg megköszönte gróf Csáki iránt tött declaratiomat, s tovább is recommendalta. — Eadem expedialtatott Spissicz zászlótartom Bars, Hont és Nográd vármegyékre ló vételére és recroutázásra. — Item Benyovszki kapitány uram hasonlóan Nitra vármegyére, Kövesdi hadnagy pedig Györre.

8. Bécsi postám expeditioja után Márfi Lászlo hadnagyom expedialtatott Dunán tul való földre remundazásra és recroutazásra. — Eadem assentaltattam 42 katonát, kiket báró Pongrácz által küldöttem Megyerre Kerekes kapitányom után.

Digitized by Google

Item Uzovics zászlótarto expedialtatott Nitra vármegyére recroutazásra és remundázásra és nyergekért.

Érkezett meg Fontani Beszterczérül relatioval.

9. Tartatván consilium végeztetett az zászlók iránt in fl. 1400.

10^{dikén} is tartatott consilium és bál is, kiken jelen nem voltam. Oberslajdinantomat Kövesdi hadnagyommal expedialtam Bécsben.

11. Postám expeditioja után Fontaniékat bocsátottam Beszterczére, Losonczra nyergek, lovak vételére, recroutázásra.

Iisdem diebus vásároltattam uniformi köntösre és czafrangokra való posztót s requisitumokat. — Eadem érkezett Bécsbül Györi kapitány uram fl. 12,000 hozván magával.

12. Tartatott consilium, expedialtam emlitett kapitányomat Győr fele.

13^{a} hujus is tartatott consilium s expedialtatott Györi Péter kapitány recroutazásra, remundazásra, adatott lóra fl. 2000.

14. Expedialtam magyar postát, vettem rendben az regementre való expensakat.

15. Érkezett oberslajdinant uram Bécsbül, hova expedialtam Macskási Farkas uramat.

16. Dispositiokat tevén indultam felföldre s háltam ivánkai házamnál, holott elaboraltam vice

Digitized by Google

collonellus uram instructioját. — Eadem méltóságos gróf Eszterházi Ferencz uramtul vettem négy specialis lovakat 40 első hasu tehenen. — Eadem inealtam computust az quartely mesterrel.

17. Ivánkai házamnál hálván, mind postámat végeztem, mind politikumokrul, militarekrul oeconomicumokrul dispnsitiomat végezvén megyeri házamhoz indultam.

Eadem Felső-Szeliben hálván, lovak vételére minden felé exmittaltam.

18. Farkasdi révére jövén ottan is minden fele ki küldöttem, szerencsésen megyeri házamhoz érkeztem; holott

19. postát expedialtam, lovakat vásároltattam s minden fele dispositiokat töttem. Éjtszakára surányi házamhoz mentem által.

20. Indultam Surányból, háltam Bátor-Kesziben, honnat expeditioimat végeztem.

21. Karván ebédelvén, éjtszakával értem budai firedőben, holott meg firedvén, expedialtam.

22^{dikén} is firedtem, postámat végezvén Pestre mentem által, holott jóakaróimmal levén, éjtszakára Kerekes kapitányommal háltam Fóton, holott is

23. disponálván Kokára jöttem, s ottan is mindenekrül relatiot vevén, s disponálván, háltam Körösön Onodinál, s disponáltam.

24. Kecskemétre érkezvén s ottan is szent

Digitized by Google

mise után disponalván értem szerencsésen csongrádi házamhoz, honnat fiam, emberim reexpedialtam, dolgaimat végeztem.

26. Mentem által Szeghvárra, holott meg tekintvén az öszveszedett lovaimat, expedialtam Macskási Farkas kapitányomat erdélyre.

27. Sem érkezvén el Bornemisza János hadnagyom, indultam el s háltam Kenderesen.

28. Ottan is dispositiokat tévén, indultam Hortobágyra, holott debreczenyi biró urammal, fiával az kapitányommal, s Halász Péter urammal levén, expedialtam postát, s hálásra Ujvárosra jövén, concludaltam ezen holnapot Istenem gondviselésébül.

Marczius.

Ezen holnapot engedte meg Isten szerencsésen érnem utazásomban, kiért áldassék szent neve.

1ma érkeztem szerencsésen károlyi házamhoz, holott gyermekeimet frissen találtam. Utamban fogattam strázsamesteremnek váradi Török Pált.

2. Tartattam anniversariumot az károlyi nagy templomban szegény üdvezült édes atyámért néhai Károlyi Lászlóért, ki is die 28 praeteriti mult ki az világbul ez előtt 45 esztendövel, kinek Isten irgalmazzon.

Digitized by Google

3. Expediáltam postát. — Érkezett hozzám Klára leányom gyermekeivel együtt. — Eadem expedialtam Szombathelyi strázsamesteremet Kállóra, Onodra, Miskolczra recroutazásra, remundazásra; Csiszárt Tarczalra.

4. Indultam Erdödre gyermekeimmel együtt.

5. Ottan mulatván revidealtam emendaltam az épületet.

6. Szerencsésen vissza jöttem Károlyban, honnat expedialtam postát. Voltanak nállam jóakaróim lelki atyáim.

7. Is töltöttem azokkal az napot. Debreczenyi Baranyai István kapitányomat ordereztem companiajával Heves vármegyében.

8. Voltam csendesen házamnál.

9. Expeditiomat végezvén az fiam mulatott jóakaróimmal.

10. Indultam Csengerben az vármegyém székinek restauratiojára, kire Isten segitsen kegyébül.

11. Szép csendesen az nemes vármegyének egész contentumával engedte Isten végben vinnem; mind az egész magistratualis szék római catholicus tagokból praeficialtatván. Eadem végeztünk oberster Splini uram nemes regementjével. — Eadem die nemes vármegyének előbbi oblatumat törvény és n. szabadság protectiojára nézve nagy köszönettel refundaltam.

Digitized by Google

12. Nemes vármegyétül bucsumat vevén, divertaltam Erdödre, holott postámat csendesen expedialtam, fiamat az gyülés continuatiojára hagyván.

13. Postám el végezésével mentem Károlyban.

14. Gyültenek hozzám kedves atyámfiaim és jóakaróim.

15. Voltam alteratus, és vettem feles leveleket postán.

16. Indultam Károlybul, háltam Hortobágyon.

17. Árok szállássán.

NB. Ezen holnapnak 12dik napján, ugy mint Gergely pápa napján, áldotta meg Isten kedves menyemasszonyt egy fiui magzattal, ki is keresztteltetett Josef László és Gergelynek, Isten nevelje, tartsa meg a szent akaratja szerint szent nevének dicséretire.

18dikán érkeztem meg szerencsésen kókai házamhoz, holott oberslajdinatommal conferaltam, magát expedialtam Gyöngyösre az nemes vármegyére az companiam végett Steczel sogorral.

19. Magam indultam Czeglédnek Körösnek, ottan levö companiaimat meg tekentvén, értem Kecskemétre, holott meghálván.

20. Együtt Andrássi Sigmond csongrádi viceispán urammal meg nézvén az companiamat mentem Akasztóra, holott fél companiamat meg tekéntvén, jöttem Patajra. Ottan is az más rész

Digitized by Google

companiamat lovakat Révai János keze alatt jól találtam. Onnan Soltra Vecsére menvén Barthodeczki zászlótartóm comandoja alatt valo companiamat is revidealtam, holott excessussokat is találtam. — Végre Dömsödre érkezvén, ottan megháltam, holott is

21. megnézvén az companiamat jöttem Budára az firedőben; emlitett viceispán uramot bocsátván Csongrádra. — Eadem oberslejdinant urammal conferalvan, egész dispositioval hagytam.

22. Megindulván ebédeltem Dorogon, éjtszakára érkezvén Bátor-Keszíben, s ottan háltám.

23. Érkeztem szerencsésen Surányban, honnat expedialtam minden fele.

24. Revidealtam egész oeconomiamat, és expedialtam Uzovics zászlótartómat.

25. Expedialtam postán Joanelli Károl öcsémet Dunavecsére és Kalocsára, magam éjtszakára jöttem megyeri házamhoz.

26. Ottan is revidealtam oeconomiamat, boraimat etc. praemittaltam bagazsiamat.

27. Indultam Pozsonban, háltam Ivánkán.

28. Expedialtam postámat, jöttem bé Pozsonban.

29. Vevén sok leveleket és harmadik ordert udvaroltam mélt. judex curiaenek. Kövesdi hadnagyomat expedialtam Bécsben az bellicumra.

Digitized by Google

30. Tartatott consilium.

31. Indultam Bécsben Hoff fele, bé érkezvén Bécsben, concludaltam ezen holnapot.

Aprilis.

Isten szerencsésen virasztván fel ezen holnapra Bécsben, kezdettem dolgaimhoz.

Prima hujus voltam generalis commissariusnál és Tolheim agensem által initialtam instantiamat fiam irant.

2da hujus voltam tiz óra után audientián felséges Eugenius herczegnél, holott az fiamat (ki is éjtszaka érkezett fel) praesentaltam ő herczegségének, és az unokámat is Haller Istvánt. Eadem die ujobban méltóságos generalis commissariusnak is udvaroltam együtt az felül megirtakkal.

Nem külömben bellicus vice praesesnek is, gróf Königszeg uramnak ő excellenciájának. — Eadem vásároltam párducz böröket s egyéb requisitumokat is; Kövesdi hadnagyomra biztam le inditását.

3. Az fiamat itten hagyván felséges urunknál leendö audientiaja végett, magam indultam visszza Pozsonban és Pestre regementem felinditására, s háltam Pozsonban.

4ta hujus méltóságos judex curiae, méltóságos T . . . . . herczeget méltóságos primást és Horvát

Digitized by Google

országi bán uramékat megjárván, báró Szentiványi uramra biztam az dolgokat, s megindulván Ivánkára.

5. Ivánkán végeztem egész dispositioimat, vettem meg Kerekes László paripáját, háltam Vecsén.

6. Megyeren töttem rendelést paripáimrul, mentem Surányban, holott találtam Nedeczki Andrást és Hodossi Imrét.

7. Végezvén dispositioimat indultam Budára, háltam Doroghon.

8. Isten segitségébül érkeztem Budára az császár firedöjében. Holott vice obersteremet, obersvachmeisteremet expedialtam computussokra s ordereket adtam indulásra.

9na érkezett az fiam utánam s azonnal expedialtam; continualtam az firedést, expedialtam postát.

10. Continualtam postámat minden fele, ugy firedésemet is, consumaltam computussokat, és marschrutat el végeztem.

11. Nagy szél mia nem járván az komp magánosan levén Varrót expedialtam Kokára s általa fiamnak s leányomnak, vármegyém tiszteinek.

12. Munkalódtam bizonyos conceptusban. Jött hozzám Halász Péter uram; continualtam firedésemet, küldtem chartabiancat Tolheimnak.

Digitized by Google

13. Expedialtam postámat, voltanak nállam oberster Kökönyesdi s több hadi tisztek, s az tekint. nemes vármegyék tisztei is köszöntöttek. Linknert expedialtam váczi n. captalanhoz, ment el Halász Péter.

14. hujus töttem egész dispositiot.

15. Megindulván mentem Adonhoz, holott 3 companiamat megnézvén, jöttem hálni Seregélyre, honnat

16. látogattam meg Szekeres János hajdani kapitánt szerecsenyi postán; onnat jöttem Csesztnekre, holott nem találván méltós. gróf Eszterházi Ferencz uramot, megháltam.

17. Indultam meg Csesztnekrül Komárom fele, háltam Bátor-Keszíben, honnat

18. Jöttem Surányban. Onnat

19. Megyerre. Eadem érkeztenek az fiaim Nitrárul hozzám.

20. Érkezvén Kövesdi és Munkácsi, és

21dikén reexpedialtam Pozsonban s Bécsben 1000 ftal.

22. Érkezett Bonyika sógor, kit azonnal expedialtam Pozsonban Bécsben 9 csomó fejér kocsag tollal, két kis forgoval.

23. Érkezett Pesta unokám, expedialtam minden fele.

24. Istenemnek kegyelmébül áldoztam, Ferencz fiam szerencsésen érkezett Károlybul.

Digitized by Google

25. Gyermekeimmel együtt szerencsésen töltöttem az szent husvéti napokat.

26. Érkezett oberslajdinant uram hozzám.

27. Szenvedtem alteratiot. — Érkeztenek az lévaiak.

28. Érkeztenek Beszterczérül, expedialtam az lévaikat, ugy oberslajdinant uramot is expedialtam vissza Györre az regementhez.

29. Érkezett Halász Péter uram, kit is expedialtam méltós. judex curiae uramhoz Királyfára. Expedialtam bellicumra, minden fele.

30. Mentem által Surányban gyermekeimmel együtt, holott concludaltam Isten kegyelmébül ezen holnapot.

Május.

Engedte meg Isten ezen holnapot surányi házamnál szerencsésen érnem, kiért áldott legyen.

1ma hujus devotio után ebédeltem gyermekeimmel együtt ondrokoi kertemben. Érkezett meg Halász Péter uram s Lapossa kapitány és Irinyi Imre kapitányom 100 nyereggel.

2da expedialtam Halász Péter uramot, Györre is expedialtam, háltam Nagy-Fedemesen.

3^{ia} mentem Királyfára méltóságos judex curiae uramhoz, holott convenialtam báró Szent-

Digitized by Google

iványi János urammal, Munkácsival, s ebédelvén hálásra mentem Modorra.

4. Holott szöllöimet megvizsgálván, Munkácsit Pozsonban bocsátván, magam gyermekeimmel érkeztem Surányban.

5ta hujus jött obervachmeister gróf Forgács Ferencz úram hozzám, kitül informatiokat vevén regementemről.

6. Bocsátottam vissza, és magam jöttem megyeri házamhoz, honnat

7. expedialtam az fiamat Tatában Karva fele, ki is éjtszakával vissza jövén

8. Ujobban Pozsonban és Királyfára ment, magam pedig végeztem postámat.

9na hujus délután rugaszkodtam báró Gyulai uramhoz Karvára, s vissza is jöttem.

10. Érkezett az fiam Pozsonbul vissza, Csiszár pedig Károlybul, hozott erdélyi panczélokat és az kis Jozsi unokámnak halálát.

11. Inditottam el az paripákat, és az bagazsiát. Érkezett viceoberster uram, de azonnal expedialtam.

12. Magam indultam meg Megyerrül Komáromban Györre, Magyar Ovárra. — Die eadem Györre érkezvén, ottan mulattam.

13. Regement marsárul végeztem commissariussal.

14. Megindulván nagy alteratiommal is, ér-

Digitized by Google

keztem Ovárra; — Lébennél megmustrálván companiamat.

15. Sulyosodván alteratiom staffetát bocsátottam Bécsben Tolheim uramhoz és az bellicumra. Eadem megindulván jöttem bé Pozsonban.

16. Orvosságot vevén feküdtem alteratio mia.

17dikén is ben conservaltam magamat.

18. Érkezvén fegyverek Bécsbül, egyéb requisitumokkal szállittattam Köpcsényben.

19. és 20dikán is voltam alteratioban.

21. Köpcsénben mentem ki az regementemhez.

22. Instellaltam az fiamat az egész regement előtt; és oberstvachmeistert, az több tiszteket companiájoknál.

23. Nagy concursussal és szép coeremoniával az regementem zászlói megszenteltettenek, méltóságos püspök gróf Berinyi Sigmond uram által méltóságos herczeg és primás képében.

24. és 25. Végezödött egész regement mustrája, completi se ló se ember nem találtatván.

25. Első colona indul az oberster fiamnal, az stabb és öt compania.

26. Vicecollonellus uram másik colonával.

27. Indultam fiamnal együtt az colonák után, és értem Himbergben az elsö colonnát az stabbal. Eadem érkezett v.colonellus uram is Hochhainban.

28. Tartottam rosztagot az elsö colonaval, és töttem dispositiokat az paradérul.

Digitized by Google

29. Contrahaltam az egész regementet Himbergben, honnat indultam meg szép renddel Schömpér nevü mezőre, holott is paradében állitván ki az egész regementet felséges urunk s asszonyunk végig menvén előtte, s közötte egészlen contentaltatott. Az után posterolván ő felsége magát az Goreban marssal indultam, mellesleg mig az regement elment végig felséges urunk mellett állottam.

Azután az egész tisztekkel kéz csókolásra indultam, az regement Meitlingben *) mascherozván. Az egész tisztekkel udvaroltam, s ottan marasztattunk ebédre is.

30. Az első colonaval bécsi hidaknak indultam, az másik colona pedig rosztagot tartott. — Eadem tiszteltem meg méltóságos Batthyányiné asszonyomat, az bécsi hidak között való hidnál öt companiam beli tisztekkel.

31. Apicau nevü faluban váltam el oberster fiamtul Károlyi Ferencztül, s jöttem ivánkai házamhoz, ottan concludaltam ezen holnapot.

Június.

Virasztott Isten ezen holnapra ivánkai házamnál, honnat is

---

*) Meidling Bécs mellett.

Digitized by Google

1ma Junii mentem méltóságos judex curiae Pálfi János uramhoz, az hova méltóságos egri püspök uram is érkezett. Relatiot töttem s ebédelvén jöttem vissza Ivánkára, holott is háltam.

2. Expedialtam unokáimat Kis János által Nitrára, Nedeczkit pedig lovaimmal Megyerre, jöttem bé Pozsonban.

3. Expedialtam Irinyi Imre uramot haza Károly fele, s végeztem postámat.

4. Az felséges fejedelem locumtenenstül nyertem engedelmet diversiora joszágimban. Eadem háltam ivánkai házamnál.

5. Voltam méltóságos judex curiae uramnál, holott plenipotentialis constitutioim után ebédelvén, jöttem hálásra vécsei házamhoz.

6. Érkeztem házamhoz szerencsésen, holott is

7. Jártam meg oeconomiaimat.

8. Voltanak nállam szolgabiró Tarnoczi és perceptor Sándor Mihály uramék, volt szép üdö.

9na voltam megyeri házamnál, az pánczélokat separaltam, oeconomiamat revidealtam.

10. Jöttem vissza surányi házamhoz.

11. Érkezett hozzám Ottlik Sándor uram, kivel is conferaltam jószágimrul.

12. Ment el tüllem vissza. Érkezett Munkácsi Pozsonbul postárul valo levelekkel.

13. Értem meg szerencsésen pünkösd napját,

Digitized by Google

s töltöttem jóakaróimmal. Azután expedialtam Munkácsit vissza.

15. Érkezett az quartély mesterem, kivel is fogattam az computusokhoz. Állitottam be tisztartóságra Megyerre Kamocsai tiszttartómat, inventatiokat instructiokat el készitvén.

16. 17. és 18. foly az computus az quartély mesterrel.

18. Későn érkezett Haller Sámuel föstrázsamester uram feleségestül és Rumi uram Dunán tul való földrül.

19. Concludaltatott az regementemrül való computus. Expedialtam postát.

20. Purizáltattanak az computusok és subscribaltattanak. Volt dedicatio eclesiae. Voltanak jóakaróim; érkezett menyemasszonytul Nagy Sándorné.

21. Bocsátottam el az quartélymestert. Expedialtam Munkácsit Nagy Sándorné asszonyal gróf Csáki Constantia kis asszonyért Bécsben. — Eadem adtam Munkácsinak 4 albát s ötödiket,*) pro quietantia Vajai uramnak, másikat consiliumra, harmadikat Benyovszkinak, negyediket Jeszenak uramnak, ötödiket bécsi Hader István kereskedönek, ha succedal.

22. Mentem által Megyerre, revidealtam

*) Toll hibából e szó „egyet" hihetőleg kimaradott.

Digitized by Google

oeconomiamat. Fiam számára vettem Hunyadi uram paripáját.

23ª is ottan voltam, küldöttem Pozsonban. Estenek (?) pedig az komáromi pánczélokat.

24. Jöttem által Surányban Ondroko fele.

25. Az Ur napi processiot engedte Isten szép üdöben végben vinnünk. Expedialtam Lévára fiam számára való paripákat Menszár Lászlótul.

26. Indulván meg Surányból, ebédeltem Karván, onnat értem Budára; holott is

27. Firedtem s postámat expedialtam.

28. Indulván meg Kokára, érkeztem szerencsésen, holott is

29. az szent ünnepet töltöttem.

30. Megindulván Kokárul, ebédeltem Körösön. Holott is Halász Péter uramot találtam, s vele együtt Kecskemétre mentem hálásra.

És igy ezen holnapot Istenem kegyelmébül el töltvén, jövöre virasztott fel Isten Kecskeméten szerencsésen, kiért áldott legyen szent neve mind örökké Amen.

Julius.

Ezen holnapot utamban engedvén Isten szerencsésen megérnem.

1ma hujus érkeztem szerencsésen csongrádi házamhoz, — holott nem találván Andrássi Sig-

Digitized by Google

mond viceispán uramot, irtam ő kegyelmének Szegedre.

2. Az szent ünnepre nézve töltöttem azon napot is Csongrádon, várván viceispán uramot is, de el nem érkezvén.

3. Istenemnek szent malasztjából az 65 esztendőt bé töltvén és az 66-dikban fordulván devotizaltam és áldoztam, kiért áldott legyen Istenemnek szent neve. — Eadem die megindulván mentem által szeghvári házamhoz, holott

4. Mindszenten isteni szolgálat után dispositiokat tevén, megindultam, hálásra jutottam Turra, honnat

5. Megindulván érkeztem Ujvárosra, honnat is

6ta continualván utamat, ebédeltem Kállóban, és szerencsésen érkeztem Baktára; holott frisen engedte Isten leányomat hozzá valóival együtt találnom.

7. Ottan megnyugodván, szomszéd jóakaróim érkeztenek hozzám, kikkel töltöttem az napot.

8. Érkeztenek postán öszvegyült leveleim Károlybul hozzám, s az fiamnak irván, az több expeditioimat Károlyra halasztottam, az mint hogy megindulván délután Baktárul, értem hálásra Károlyban.

9. hujus kedves menyemasszonnyal s gyermekeimmel voltam.

10. Expedialtam egész postámat.

Digitized by Google

11. és 12. Expedialtam Márton mestert Pozsonban, s onnat az armadiara fiam után, s viceispán uraméktul vettem informatiokat.

13. Érkeztenek hozzám gróf Csáki Miklós váradi nagy prepost uram, praelatus Barboczi és Polentari kanonok uramék.

13. Mulattam azokkal, s inditottam el emlitett Márton mester szakácsomat. Érkezett Macskási Miklós és Vécsei uram.

14. Mentenek el az pap urak tüllem. Érkezett debreczenyi biró Baranyai uram.

15. Elmenvén tüllem expedialtam postát.

16. Ment el az leányom Klobusziczki Györgyné hugom asszony temetésére.

17. Érkezett vissza az leányom.

18. Expedialtam postát, vettem is.

19. Báró Szentiványi János levelét vevén, magam indultam Erdödre, s háltam Bélteken, az leányommal pedig Linkner Baktára emlitett Szentiványi uramhoz.

20. Találtam már Bonyikánét Erdödön. Érkezett Prinyi Pál öcsém uram is, kikkel tölt el az üdöm.

21. Expedialtam postát, megint érkezett pater piaristák provincialisa cum suis.

22. Oszlottanak el. Jártam meg az szölleimet. Instantiakra resolvaltam.

23. Indulván meg Erdödrül, érkeztem Ká-

Digitized by Google

rolyban, az hová leányom is érkezett Baktárul, holott is

24. virattam fel szerencsésen gyermekeimmel együtt sz. Krisztina napjára, melyet töltöttem jóakaróimmal.

25. Postám expeditioja után voltam pater piaristak provincialissával.

26. Lábaimra alteratiot szenvedvén fekvéssel töltöttem üdömet.

27. Jöttem Baktára az leányomhoz, Bodo szolgája lakodalmára, feles jóakaróimmal mulattam volna, de lábom erötlensége nem engedte.

28. és 29. Ágyban és postámat expedialtam.

30. hujus kezdett az sváb dáma az lábaim orvoslásához.

31. Continualta, végeztem postámat.

Ezzel Istenem kegyes gondviselése által concludaltam ezen holnapot Baktán az leányomnál, kiért áldassék szent neve mind örökké. Amen.

Augustus.

Istenemnek szent gondviselése által értem meg ezen holnapnak elsö napját Baktán, az leányomnál szerencsésen.

2da is continualtattam lábaim orvoslását, menvén az leányom Bátorban Portiancula napjára.

Digitized by Google

Volt nállam Patainé asszonyom menyével és leányával. Érkezett vissza az leányom.

3. Érkeztenek hozzám Pathai Sámuel Krucsai János és Bogati János uraimék, kikkel conferaltam dolgaimat.

4. Expedialtam postámat; jött hozzám néhai Vay Lászlóné asszonyom, kivel szemben lévén, estve indultam Károlyban, szemben találván menyem asszonyt; continualtam utamat, éjfélkor érkeztem Károlyban gyermekeimmel együtt; honnat

5. leányom, megmaradván, ment Ér-Adonban, holott

6ta volt bucsú Tarcsán Bihar vármegyében leányom által épitett kápolnában. — Eadem die menyem asszony ment Erdődre szent Donat kápolnájánál leendő bucsúra, mely mind kettőrül magam lábaim erőtlensége miatt el maradván. Postámat expedialtam.

7. Érkezett vissza menyem asszony.

8va voltanak nállam Erős uraimék s több nemes vármegye tisztei, kikkel conferaltam.

9. Oszlottanak el tüllem.

10. Érkezett vissza az leányom Ér-Adonbul. Expedialtam postát.

11. Expedialtam Borbély Jósefet Erdélyben paripákért, Csiszárt Pestre. — Eadem érkezett Szabó János Suránybul Munkácsitul. — Eadem

Digitized by Google

indultam leányommal együtt Erdödre, meggyógyulván az lábaim.

12. Értem meg szent Klára napját, leányom szent patronájának, erdödi granariumomban (?) szerencsésen.

13. Voltam csendesen házamnál, gyermekeim mulatván magokat fürjésző háló kötésével.

14. Expedialtam postát.

15. Voltanak nállam Szathmári pater superior és postamester uraimék több jóakaróimmal.

16dikán jött hozzám Serédi Gáspárné hugom asszony Perinyi Katarina.

17. Végződött el a fürjésző háló.

18. Ment el tüllem Serédi Gáspárné hugom asszony.

19. Megindulván ebédeltem Bélteken, estvére mentem Károlyban.

20. Voltam együtt gyermekeimmel és lábaimat orvosoltattam. — Eadem expedialtam gróf Vesselényi István és felesége együtt leendő temetésére képemben viceispán Jasztrabszki János uramot, vármegye nevével Irinyi Imre és Korda Mihály uramékat.

21. Expedialtam postámat és Szombathelyit, volt nállam Prinyi Pál öcsém, s el is ment. Postámat expedialtam.

22. Pater piaristák rectora volt nállam.

23. Érkezett viceispán Jasztrabszki uram és

Digitized by Google

Patai Sámuel uram, kiket expedialtam Csengerben nemes vármegyém törvényszékire.

24. Ment el gróf Szapári tüllem, érkezett Csiszár.

25. Expedialtam postát, lábam fájdalma mia nem mehetvén az gyülésben. — Eadem érkezett Korda Mihály uram négy alkalmas paripákkal.

26dikán ment el Korda uram, s leányom is ezen hetet töltötte jószágai revisiojában.

27. és 28dikán folyván az törvényszék, in suspenso maradott causam. Ment vissza Patai uram. Expedialtam postát.

29. Érkezett Jasztrabszki uram relatioval.

30. és 31. Magánosan levén fordult meg lábaim erőtlensége, s noha azok iránt fájdalommal mind az által károlyi házamnál concludáltam ezen holnapot szerencsésen.

September.

Ezen holnapot károlyi házamnál értem meg szerencsésen.

1ma hujus érkezett Halász Péter uram s az után báró Gvadányi Cordua oberstere hozzám. Expedialtam postát.

2da concludalván az marschrutaját az Cordua regementyének turi táborig, ment el emlitett oberster uram tüllem.

Digitized by Google

3. Érkezett vissza az leányom Gellinyesbül.

4. Expedialtam postát, ment el Ocsvára menyem asszony Halász Péter urammal. Eadem érkezett hozzám leányom Gellinyesi házából.

5ta és 6ta voltam csendesen házamnál. Expedialtam postámat. Die eadem volt nállam Vay Ábrahám uram, kivel conferaltam törvényes dolgaimat.

6. Érkezett vissza kedves menyem asszony Halász Péter urammal. Eadem érkezett Serediné hugom asszony. Eadem ment leányom pócsi bucsura.

7. Mentenek el Serediné hugom asszony megirt bucsura, Halász Péter uram hazájában, Becseiné asszonyom Erdélyben. — Érkezett hirem vice collonellusom Baranyai János szerencsés portajárul, particularis relatioját óránkint várván.

8va hujus az pócsi bucsurul érkezett hozzám gróf Csáki Miklós váradi nagy prépost uram gróf Csáki Jánossal.

9a volt alteratioja az meg irt grófnak.

10ma hujus érkezett Bagosi László ordinarius viceispán uram Zaránd vármegyei sub divisiobul, fele Erdélyhez szakasztatván, fele ide hagyatván: Expedialtam postámat. Eadem die ment el gróf Csáki Miklós nagy prepost uram. Eadem érkezett leányom vissza Baktárul.

Digitized by Google

11. Érkeztenek Vécsei kapitány és Macskási Miklós lajdinant uraimék hozzám.

12. Értettük meg gróf Csáki István kapitánynyomnak Manczban lött halálát, kinek Isten irgalmazzon.

13. Mentenek el Vécsei kapitány és Macskási Miklós uraimék tüllem.

14. Indultam s mentem Erdödre.

15. és 16. Végeztettem az kápolna külsö vakolását, s expedialtam postát.

17. Fogattam az kapu mellett való épülethez, az malom hely felül. Eadem érkeztenek Nitrárul az unokáim.

18. Expedialtam, postát ment el Illosvainé asszonyom tüllünk. Az leányom erötlenkedett.

19. Voltanak jóakaróim nállam.

20. Continualtam az halastó irtását.

21. Ment el az leányom Ér-Adonban, együtt gyermekeivel.

Item Linkner Ocsvára, kivel elöre végeztettem postámat. Septemvir vacantia iránt fiam számára concurráltattam.

Usque ad 25^{tum} hujus voltam magánosan, curaltatását lábaimnak continualtattam; épitettem. És Ujhelyi uraimék is voltanak nállam.

Eadem érkezett vissza Linkner Ocsvárul. — Expedialtam postámat, és tisztitattam az halastót.

Digitized by Google

26. 27. és 28. Voltanak nállam károlyi pater rector s több jóakaróim. Expedialtam postát, kivel 29dikén Linkner bé ment Szathmárra. Eadem jött hozzám gróf -- — — — — Baiern herczeg vasas regimentjébül.

29. Becseiné asszonyom Badda Gáborral voltanak nállam.

30. Ámbár lábaim erötlenségével, de szerencsésen concludaltam ezen holnapot erdödi házamnál.

October.

Virasztott fel Istenem ezen holnapra ugyan erdödi házamnál, kiért áldott legyen szent neve.

1ma vettem vigasztaló leveleket Olasz országi triumphusrul, holott az franczia armada szélyel veretett; munitioja, cassaja sánczával el nyeretetett, 13,000 maradván helyben, egy generalisnak el veszésével.

2a expedialtam postát.

3ia inditottam Pozsonban Szabo János szolgámat.

4. Voltanak nállam szathmári pater superior uram posta mester urammal. Estvére érkezett az huszti commendans báró Valterin is.

5. Jött hozzám consiliar. Szuhányi uram, kivel 6ta is conferaltam.

7. El menvén.

Digitized by Google

8va is continualtam az épitést.

9a expedialtam postát. Eadem érkezett menyem asszony Károlybul, az leányom Ér-Adonbul hozzám.

10. Mulattam gyermekeimmel.

11. Menyem asszony ment vissza Károlyban, magam lábaim erötlensége miatt maradtam itten Erdödön együtt leányommal.

12. Expedialtam postát, s continualtattam az épületet.

13. Volt nállam viceispán Bagosi László uram.

14. Elmenvén, voltam csendesen.

15. és 16. Expedialtam postát, és Károlyban is. Eadem érkeztt Hodosi Kenderesrül.

17. Voltanak nállam viceispán uraimék, s az substitust expedialtam Debreczenben.

18a bocsátottam el Hodosit.

19. Érkezett hozzám consiliar. Szuhányi uram.

20. Érkezett hozzám Cordua regementjébül egy lajdinant.

21. Érkezett meg substitutus viceispán uram Debreczenbül.

22. Bé hivatván az ordinarius viceispánt is, azzal dislocaltattam az companiát, és stabot az vármegyére, az marschrutaját is megcsinálván az emlitett Cordua regementnek.

23. Expedialtam együtt az substitutus viceispánnal Debreczenben.

Digitized by Google

23. Köttettem lábaimat kinzó kenővel.

24. Volt nállam viceispán uram s más jóakaróim. — Eadem érkezett Halász Péter és Bonika uramék.

25dikén reexpedialtam Halász Péter uramat Bécsben egész dispositioval az öt augmentalis companiak végett.

26. Érkezvén Badda Gábor az hutát vetettem jó rendben s gyujtattam.

27. és 28. Voltanak jóakaróim.

30. Becseiné asszonyom is itten volt.

31. Érkezett az leányom gyermekeivel együtt Ér-Adonbul.

És igy engedte Isten ezen holnapot lábaim erőtlenségével el töltenem.

November.

Virasztott fel az Istenem ingyen való kegyelmébül ezen holnapra erdödi házamnál, együtt gyermekeimmel.

1ma hujus Becseiné asszonyom is itten levén, mulatták magokat az unokáim. Eadem érkezett meg oberster fiam Károlyi Ferencz az imperiumbul károlyi házamhoz szerencsésen.

2. Ugyanonnat kedves menyem asszonynyal érkeztenek hozzám Erdödre szerencsésen.

3. Expedialtam postát s voltunk együtt.

Digitized by Google

4. Vettem relatiokat tülle regementemrül és egyebekrül.

5. Inditottam Haller unokáimat Erdélyben Kolosvári convictusban.

6ta is voltam együtt fiammal és menyem asszonnyal.

7ma Ment Károlyban menyem asszony; eadem az fiam éjtszaka az censuralis székre és vármegye gyülésére nézve.

8va expedialtam Ajtai József zászlótartomat egy más requisitumokért, kinek adtam fl. 400.

9. Inditottam el az emlitett expeditioval Ajtait.

10. Expedialtam kapitány Bonyikát Pestre recrutázni és remundázni. Expedialtam postát.

Die eadem érkezett Prinyi Pál öcsém uram Prinyi Károl öcsémmel.

11. Végeztem ö kegyelmével az árvákrul, és adtam facultast Prinyi Miklós urammal végezni az csengeri kastélyrul vármegye házának.

12. Ment el tüllem.

NB. 11ma fogattam az felsö contignatiohoz, az garadicsok mellett.

13. Expedialtam postát.

14. Érkezett Macskási Miklós kapitány Bécsbül s Pozsonbul. Die eadem continualtattam az felsö contignatiot, és az palizata rakásához.

15. Érkezett zászlótartó Othlik Miklós.

Digitized by Google

16. Continualtattam az épitést.

17. Expedialtam postát. Die eadem érkezett az fiam hozzám.

18dikán consiliarius Szuhányi uram, kikkel conferaltam.

19. Bocsátottam el zászlótartó Othlik Miklóst Szönyi és Borbély káplárokkal.

20. Menvén el az leányom; eadem expedialtam postát, kezdett havazni az üdő, és ment el leányom Baktára.

21. 22. és 23. Voltam az fiammal és continualtattam az épitést.

23. Ment el az fiam Macskási Miklós kapitánnyommal.

24. Expedialtam az postát. Érkezett hozzám Ibrányi László uram. Eadem változtattam lábaim orvoslását.

25. Oberster Gvadányi uram volt hadi tisztekkel nállam, kit

26dikán bocsátottam egész dispositioval.

27. Tartottam sedes dominalist. Expedialtam postámat.

28. 29. 30dikán voltam magánosan; és concludaltam ezen holnapot is lábaim erőtlenségével.

Digitized by Google

December.

Virasztott fel Istenem ezen holnapra is ugyan erdödi házamnál szerencsésen, kiért áldassék szent neve.

1ma volt nállam báró Prinyi Pál öcsém uram és expedialtam postát. Eadem tartatott Csengerben generalis gyülés és törvényszék, kiben az fiamat expedialtam, s az Szathmariak ellen való causam revidealtatott.

2da ment el emlitett Prinyi Pál öcsém uram Károly fele, Prinyi Károl öcsém pedig Kolosvár fele.

Eadem kezdettem az garadics felöl valo tractus fedelét rakatnom, és az kezdett palizátát continualnom.

3ta hujus érkezett gróf Haller István unoka hadnagyom s fiam az imperiumbul hozzám.

4ta érkezett gróf Károlyi Ferencz oberster fiam hozzám az csengeri gyülésbül.

5. Érkeztenek Patai Sámuel, Vay Ábrahám és Dobai János convocatussim, ugy az törvényszékbül.

6ta voltanak nállam ebéden, mentenek el 5ta és fiam követte 6ta hujus hadi tiszteimmel Debreczenben.

7. Continualtattam az munkát.

8a expedialtam postát.

Digitized by Google

10. Jött hozám Pogány Gáspár öcsém.

11. Érkezett hozzám gróf Teleki Mihály. — Eadem jött vissza az fiam Debreczenbül.

12. Mulattam emlitett atyámfiaimmal és jóakaróimmal, az leányom is vissza érkezvén Ér-Adonbul. — Eadem is expedialtam postámat. Eadem ment el gróf Teleki Mihály uram.

13ª hujus ment el Pogány Gáspár és Deserdin, s ugy Szombathelyi Sigmond, kit az felséges Eugenius herczeg recommendált.

16. Ment az fiam Károlyban. Expedialtam Haller István fiamat Debreczenben quartélyban, Macskási Farkas kapitányomat Erdélyben.

17. Éltem orvossággal, voltam magánosan.

18. Expedialtam postát.

19. Indult Erdélyre az leányom.

20. Volt viceispán Bagosi uram nállam, s küldtem Julissékat Károlyban.

21. Voltam magánosan, s continualtattam az épitést.

22. Ment el az káplányom Károlyban. Expedialtam postámat. — Eadem érkezett az fiam hozzám.

23. Voltam vele, s vettem sok leveleket az postán.

24. Fiammal együtt, jobban levén, indultam meg károlyi házamhoz, az szent ünnepekre, hová lött érkezésemmel az lábom elromolván és

Digitized by Google

recidivában esvén, az egész ünnepeket az ágyamban kellett nagy fájdalmak között el nyögnöm, s töltenem.

29. Expedialtattam postámat.

És igy noha erőtlenséggel mind az által szerencsésen engedte Isten ezen elfolyt esztendöt károlyi házamnál gyermekeimmel együtt concludalnom, — kiért áldassék szent neve mind örökké Ámen.

Memoriale.

Mensi Januarii adatott ki Kerekes Mihály kapitányomnak egy original patense ö felségének katonák verbovállására.

Eadem Bécsben Györi Péter kapitány uramnak in exemplari hasonló.

Eadem mense Kisfaludi Mojses hadnagy uramnak is hasonló egy patens companiának felállitására.

Az többi osztatott ki Pozsonban Linkner Mihály secretariusom által, melyeket az szerént kell vissza venni, ha regementem completté leszen.

Az mint hogy mense Februarii bocsátván ki az tiszteimet, már 20 martii egészlen meg gyült, söt 200-ig valóval superálta az számát az embernek. Az ló is alkalmas számmal superalta, noha még minden felül el nem érkeztenek velük.

Digitized by Google

Die 20ª ejusdem martii végezvén el regementemnek companiatim lött perlustratiojját, töttem dispositiot mind az katonáknak, mind az lovaknak gyengése ki mustrálásárul, mind az superfluitásbul leendö supplementumárul, végezvén az hadi commissariussal is Pesten iránta. Isten segéljen az többire is.

Die 24, Octobris vettem ö felsége resolutiojját regementemnek öt companiával leendö auctioja végett együtt az patensekkel; melyhez azonnal 25. hujus hozzá fogattam, s minden fele expedialtam.

Digitized by Google

XIII.

1735.

Januárius.

Virasztott fel Istenem szerencsésen ezen uj esztendőre károlyi házamnál.

1ma januarii continualtatott lábaimnak erőtlensége.

2a érkezett Halász Péter uram.

3. Néhai Vay Lászlóné asszonyom érkezett.

4. Zsizskovics uram Debreczenből.

5. Benedicaltattanak az anyaszentegyház rendi szerint az házaim.

6. Menvén el Zsizskovics uram, érkezett postán az öt companianak cassatiójárol az bellicum decretuma.

7ma el menvén Halász Péter uram, expedialtam postát minden fele.

8va continualtam. És változtattam lábaim curáját.

9. Ment el az fiam Debreczenre, Békésre, Csongrádra recrutak rendben vételére, Linknert is el bocsátván vele.

Digitized by Google

10. Érkezett Haller István hadnagyom, hozta meg Debreczenbül biró Baranyai Mihály uram halálát.

11. Volt dominalis és magán törvényszék.

12. continualtattanak az magán törvényszék.

13. és 14. Expedialtam Vásárhelyre Poroszlaikat.

15. Exequaltak egy bigamus és egy tolvajt. Expedialtam postát minden fele, ugy az fiamhoz is Debreczenben.

16. Expedialván viceispán uramot az nemes vármegye gyülésére. Eadem éjtszaka érkezett az leányom Erdélybül, az fiam csongrádi expeditiojábul.

17. Érkezvén Irinyi Imre uram Gyulárul.

18. Menvén el az fiam az gyülésben Ováriban.

20. 21. Ottan töltvén.

22. Érkezett vissza. — Eadem érkezett Haller István is Debrenczenbül. Eadem expedialtam postát minden fele.

23 24. Érkezett Makai uram és az posta.

25. Expedialtam postát.

26. Particularis gyülésben constitualtanak gyermekeim plenipontentiariussoknak és constitualtunk procuratort.

27. Expedialtam Csiszárt vellek.

28. és 29. Vettem postát és expedialtam is.

Digitized by Google

30. és 31ª levén nállam Andrássi Ferencz, — az jus gladium felül disponaltam. És ezen holnapot károlyi házamnál concludáltam.

Februarius.

Ezen holnapra virattam fel károlyi házamnál, holott is

1ma 2ª és tertia voltam gyermekeimmel s expedialtam, ugy

4ta is postámat minden fele, s küldöttem meg az 5. companiarul való relatiomat az bellicumra. Eadem változott meg az sár, viz, hóra.

5. Continualtam az postát.

6. Érkezett gróf Csáki Miklós uram.

7ma s 8va itten levén ment Szent Jóbra.

9na expedialtam postát.

10. Érkezett piaristák provincialisa ő kegyelme.

11. Expedialtam postát, érkezett Serédiné hugom.

12. Érkezett Vay Lászlóné asszonyom, kivel végeztem Vadai portioja iránt, 4 teleket resignálván ő kegyelmének. És

13ª is votanak itten.

14. Fiam vadászván, ordinarius viceispán Bagosi László uram érkezett, kivel conferaltam Serediné hugom asszony causáját Domahidiék-

Digitized by Google

kal. — Eadem ment el Krasznai Miklós erdődi tiszttartó.

15. Expedialtam viceispán uramot Csengerben az obersterhez; ment el az leányom Baktára.

16. Expedialtam postát. Érkezett Baranyi kapitány.

17. Ment Haller István kapitány fiam Baktára az anyához. — Eadem ment el az piaristák provincialisa.

18. Expedialtam postát.

19. Érkezett az leányom vissza Baktárul.

20. 21. és 22. Hadi tisztekkel s gyermekimmel mulatta az fiam magát. Vettem intimatiot az pozsoni congressusrul pro 14 martii, melyre Isten adgyon erőt.

23. Érkezvén Prinyi Pál öcsém uram.

24. és 25. Ő kegyelmével s többekkel voltam, expedialtam postát. Tolheim halálának valósága érkezett.

26. Postát expediálván, fiamat készitettem.

27. Inditottam Bécsben regementem dolgaiban, s egyebekben is, magam nem mehetvén.

28. Üdvözült szegény atyám anniversariumát tartván, leányom is ment Ér-Adonban, és concludaltam ezen holnapot.

Digitized by Google

Martius.

Engedte meg Isten ezen holnapot is károlyi házamnál szerencsésen meg érnem.

1. Erőtlenségem miá nem mehetvén nemes vármegyém gyülésére. Viceispán uramékkal conferalván az publicumokrul, expedialtam Csengerben; holott

2da is generalis gyülés és sedria álván bé, continualtatik, magam expedialtam postámat.

3^{ia} 4. és 5ta folyván az sedria.

6ta relatiot tevén az viceispán Expedialtam postát, és Borost Patai uramhoz.

8va és 9na expedialtam postát, és ment vissza Erdélyben emlitett Biro uram.

10. Érkezett Krucsai Jánosné hugom asszony az konyárdi causaban.

11. és 12^{dikén} is volt itten, és érkezett Prinyi Pál öcsém uram Prinyi Imre bátyám halálárul.

13. Expedialtam postát, mentenek el az nevezett atyafiak.

14. Revidealtam Ér-Adonyi leveleimet.

15. Érkezett az leányom Ér-Adonbul.

16. Ment menyem asszony Ocsvára. Expedialtam.

17. Isten segitségébül öltözkettem fel ezen uj esztendöben elsöben.

18. Voltam jóakaróimmal és gyermekeimmel.

Digitized by Google

19. Voltam az pater piaristáknál mind devotion mind ebéden.

20. Volt Becseiné asszonyom (nálam?).

21. Voltanak kecskemétiek, kiket expedialtam; exolválván báró Harucher uramat fl. 6000.

22. Expedialtam postát.

23. Ment el az leányom Ér-Adonban.

24 Érkezett az fiam Bécsbül szerencsésen, s azon éjjel ment Ocsvára.

25. Együtt menyem asszonynyal érkezett vissza Károlyban. Jött hire gróf Erdelyi Csáki Sigmond uram halálának Szebenbül.

26. Volt sedes dominalis. — Expedialtam postát.

27. Érkeztenek Bornemisza és Dobai uraimék az Bélteki Józság dolgában, kikkel

28ª conferaltam; elmentenek Tokajban.

29. Mentenek el, s voltam Kaplyonban.

30. Töltöttem az napot fiammal.

31. Istenemnek kegyelmességébül gyontam áldoztam Kaplyonban. — Érkezett az leányom Adonbul.

Aprilis.

Ezen holnapnak elsö napját is értem meg károlyi házamnál együtt gyermekeimmel.

1ma inditottam két sezámat Pozson fele, és expedialtam postát.

Digitized by Google

2da indulván meg magam, leányomat késértem Baktára, holott is háltam.

3ia isteni szolgálat után elindulván, háltam Tégláson.

4ta Madarason,

5ta Turon, és

6ta érkeztem szerencsésen szeghvári házamhoz.

7ma voltam Mindszenten isteni szolgálaton.

8va is mindszenti devotion levén az vásárhelyi mindszenti koporsokat vizitaltuk.

9. Jubilaeum levén Isten kegyelmébül devotizáltam, gyontam, s áldoztam Mindszenten.

Az három szent ünnepi napokat töltöttem Vásárhelyen, Mindszenten és Szeghváron.

13. Indultam Szeghvárrul Csongrádra. Háltam Ujfalusi vendégfogadómban, honnat

14. Megindulván, Kecskeméten conferaltam Pronai urammal, s háltam Sz. Mártonban.

15. Érkeztem kokai házamhoz alteratiomban.

16. Volt nállam Blaskovics uram. — Eadem érkezett Steczel Cristof uram, és szolgabiró Sötér Gábor uram.

17. és 18. Leveleimet conferaltam ö kegyelmével; occulaltam az Szecsö felöl való határokat, és continualtám az inquisitiot, s azzal el oszlottanak.

19. Alteratiomra nézve subsistaltam Kokán, Csiszárt elöre inditván.

Digitized by Google

20dikán is ottan mulatván, disponáltam.

21. Gyálra, onnat budai firedőben mentem, s háltam.

22. Ottan firedvén, postát expedialtam.

23. Szent mise után elindulván háltam Köbölkuton.

24. Perbetén szent misét halván, értem Surányban.

25. Voltam pater Mossonival és kürti plebanus urammal.

26. Mentenek el tüllem, postát expedialtam.

27. Érkeztenek Kövesdi László kapitányom, és Munkácsi János szolgám.

28. és 29. Azoknak relatioit meg halván, expedialtam Szombathelyre, Pozsonban, Sopronban és Bécsben.

30. Érkezvén az posta, continualtam expeditioimat, és concludaltam ezen holnapot surányi házamnál, kiért áldassék Istennek szent neve.

Majus.

Ezen holnapra virattam fel surányi házamnál.

1ma Detriket Komáromban, Csiszár Istvánt Pestre expedialtam 130 svábnak Károlyban való szállitására.

2da Motusziczki Imre sógor uram és ugyan báró Aponyi Lázár sógor uramék voltanak nállam.

Digitized by Google

3. Pastói (?) uram érkezett hozzám, gróf Eszterházi Péter embere Sedmaczki katonám dolgában.

4. Jöttem által megyeri házamhoz, holott

5ta és 6ta mulatván, érkezett Prinyi Pál öcsém uram hozzám Pozsonbul.

7. Érkezett Benkovicz katonám az ráczság feltámadásárul valo hirrel, az kit bizonyost hozván, expedialtam Pálfi János uramhoz. Die eadem expedialtam Prinyi Pál uram által.

8. Megyeri házamnál voltam s postát vártam.

9. Is kapitány Kövesdi Lászlót vártam.

10dikén megindulván Vecsénél találtam, s onnat fiamhoz expedialtam, magam hálásra Iván-kára jöttem, s ottan hálván.

11. Érkezvén Pozsonban, méltóságos judex curiae uramot megudvarlottam, hireimet communicalván, ottan is ebédeltem.

Die eadem Germeten uram fel menvén Bécsben, Spissicz hadnagyom levelét felvitte.

12. Postát expedialtam minden fele.

13. Voltam első consiliumban ezen esztendőben méltóságos gróf Eszterházi praesidiumja alatt.

14. Tartatott consilium, ugy

15dikén is.

16. Expedialtam postát minden fele. Érkezett el törültetése az támadásnak.

Digitized by Google

17. Tartatott consilium, érkezett estve az felséges herczeg.

18. Nem volt consilium. Udvarolván, nyertem engedelmet; elmentem.

18dikán leveleimet hántam.

19. Consilium volt.

20. Ment el az herczeg, jöttem Ivánkára.

21. Expedialtam postát Iványkán; eadem Györi kapitány jött hozzám.

22dikén is continualtam az magyar postát.

23. Vevén leveleket, jövén Ivánkára.

24. Ottan végezvén expeditiomat, jöttem Királyfára Pálfi János uramhoz, háltam Vécsén.

25. Érkeztem haza; Györi is Györre.

26. és 27. Voltam Surányban, expedialtam postát.

28. Halászattal distrahaltam magamat.

Az pünkösdi napokat concludaltam Surányban.

Junius.

Az szent pünkösdi napoknak szerencsés conclusioja után Surányban

1ma gyüjtöttem öszve katonák alá való lovakat, és expedialtam postát.

2da inditottam az bagazsiámat Budára.

3ia inditottam Munkácsit Pozsonban.

4ta dispositiokat tevén, indultam Budára.

Digitized by Google

5ta Bátor-Kesziben devotizálván, ebédre mentem Karvára, onnat éjtszakával értem Budára.

6. Kezdettem az firedéshez.

7. Az hadi conmissariussal végezvén.

8va lovakat vásároltattam és assentaltattam.

9. Expedialtam Macskási Farkas kapitányomat Csongrádra; előre praemittalván viceispán Andrássi uramot.

10. Expedialtam Uzovicshoz, és Megyerre, Surányban.

11. Érkezett az fiam Kövesdi László kapitánnyal.

12. Conferalván velek, bocsátottam Linknert az surányi paterrel Csongrádra.

13. Magánosan voltam.

14. Jergen generalis uram levén nállam, postát expedialtam.

15. Fiam elejben Debreczenben expedialtam.

16. Voltam magánosan pater Dalmata gvardiannal.

17. Érkezett meg Linkner.

18. Expedialtam postát, voltam generalissal.

19. Mulattam jóakaróimmal.

20. Voltam generalisnál, expedialtam staffetat.

21. Expedialtam postát.

22. Délután megindulván Csongrádra.

23. Ebédre értem Szeghvárra, holott is eadem

Digitized by Google

revidealván recrutaimat, remundaimat, meghálván, töttem dispositiokat.

24. Szeghvárrul megindulván Csongrádon szent misét halgatván, értem szerencsésen Pestre.

25. Jöhetvén csak dél elött által az Dunán szél mia, az magyar posta elmaradt, az bécsit expedialván, volt nállam generalis Jergen uram.

26. Érkezett hozzám Halász Péter, expedialtam Uzovicsot.

27. Expedialtam az postát.

28. 29. és 30. Continualtam az firedést. Érkezett szegeny Joanelli Imre hadnagyomnak elesése, kinek Isten irgalmazzon.

Ezzel töltöttem el Isten kegyelmébül ezen holnapot az budai firedőben.

Julius.

Ezen holnapnak kezdetét értem meg az budai firedőben, hová is

1. Érkezett Bonika kapitány az fiamrul egész informatioval az recrutakrul.

2. Expedialtam postát.

3. et 4. Vártam fiam dispositioit.

5. Expedialtam postát.

6. Inditottam bagazsiamat Surányban. Eadem magam mentem Köcskemétre. — Eadem Csányi

Digitized by Google

Ferencz procatoromnak adtam az szathmári violentialis processust, kokai inquisitiot.

7. Érkeztem csongrádi házamhoz.

8. Végben menvén Szentesen a revisio commissarialis; jött az oberster fiam hozzám. Eadem expedialtam Irinyi Imre kapitányt elöre Pestre, Megyerre, s általa az postát is.

9na osztottam ki az mundurt Csongrádon.

10. Megindulván háltam Kecskeméten.

11. Körösön conjugalván az recrutáimat az 11^{dik} companiaval bé szállitottam, ebéd után fiamra hagyván, háltam Szent Mártonban.

12. Mentem Kokára, holott dispositiokat tevén, jöttem bé Budára az firedöben.

13^{a} levén nállam az generalis; firedtem.

14. Indultam Surányban hét orakor reggel, értem oda szerencsésen 9 órakor estve.

15. Megnyugodván, Pozsonban expedialtam.

16. Irinyi kapitányt lovak vételére dirigálván, postámat expedialtam.

17. Megyerre menvén, Csiszárt Károlyban küldöttem levelekkel az fiamhoz.

18. és 19. Megyeren continuáskodtam, Munkácsi jött ki postárul jött leveleimmel.

20. Reexpedialtam Munkácsit Pozsonban.

21. Expedialtam postát; inditottam fiam bagazsiaját.

22. Megyeren levén.

Digitized by Google

23dikán is; voltam Surányban.

24. Mentem ujobban Megyerre.

25. Is ottan levén.

26. Indulván Pozsonban, háltam Ivánkán.

27. Érkezvén bé, jöttenek bé az tiszteim.

28. Voltam Pálfi János uramnál ebéden.

29. Érkeztenek recrutáim Köpcsényben.

30a hujus az felséges locumtenens fejedelem, s méltóságos Pálfi János Feldtmarschal s több uri rendek concursussával paradiroztanak trupjaim, ugyan Köpcsenynél egész contentummal.

31a pedig Gillányi uram hat companiaja.

S ezzel concludaltam ezen holnapot Pozsonban.

Augustus.

Istenem kegyelmébül ezen holnapra pozsonyi házamnál viradván fel, mivel ultima praeteriti érkezett Bohus uram hozzám, s akkor expedialtam tiszteimet recrutaimat az imperiumban.

1ma conferaltam Bohus urammal dolgaimrul, s eadem indultanak Köpcsénybül recrutaim Regensburgban Bécs és Lincz fele.

2. Nem levén consilium.

3ia tartatott, és volt paradeja recrutaimnak Bécsen által.

4. Expedialtam postát. Érkezett Aponyi sógor uram, ki is nállam ebédelt.

Digitized by Google

5. Tartatott consilium, mely után indulván Pozsonbul, háltam Ivánkán, és Nefczer uramot conteltaltam 2000 forintrul.

6. Nagy-Fedemesen halgatván szent misét, érkeztem szerencsésen Megyerre. Honnat

7ma expedialtam Szuhányi urammal Linknert; egyiket Károlyban, másikat Csongrádra.

8 Kis Jánost Lévára Turcsányi urammal Divék Ujfalu fele, magam

9na is mulattam Megyeren etc. Szuhányi uramat, Linknert expedialtam.

10. Jöttem által Surányban, holott is

11. 12. 13. 14. Mulattam; postát is expedialtam; embereimet vártam.

15. Istenem kegyelmébül gyontam, s áldoztam csendességben Surányban.

16. Vettem feles postai leveleket.

17. Megérkezvén Linkner, azokra valo válaszoltam.

18dikán is continualtam.

19. Mentem által megyeri házamhoz.

20. és 21. Postát expedialtam.

22dikén inditottam bagazsiamat Pozsonban, Linknert expedialtam Nagy-Szombatban.

23. Expedialtam Gombkötő Jósefet Kokára, Kecskemétre, és Szeghvárra.

24. Érkezett az fiam, az kivel

25. és 26. Végezvén, indult el éjtszaka.

Digitized by Google

27. Expedialtam Detriket Pestre, Mészáros László uramot Bánya városokra, ugy postát is.

28. Érkezett Macskássi Farkas kapitány uram kit expedialtam Erdélyre, magam indultam Pozsonban.

29. Indultam Pozsonban, háltam Iványiban.

30. Érkeztem bé, voltam consiliumban.

31. Commissarialis relatiot tevén.

Concludaltam ezen holnapot Pozsonban.

September.

Virasztott Isten szerencsésen pozsoni házamnál ezen holnapra, kinek alkalmatosságával.

1ma expedialtam postát minden fele.

2da Szegény feleségem anniversariumát tartottam magyar Apáczáknál és franciscanusoknál; s consiliumban is levén Bogati dolgait töttem relatioban.

3ia tartatott consilium, kinek utánna ki indulván 4 órakor délután, értem megyeri házamhoz egy orakor éjfél után.

4. Expedialtam minden fele.

5ta és 6ta Surányban erigaltam gátot az Nitrán, hogy halastomba vizet vehessek.

7ma is aztat continualtam.

8va Surányból szent mise után megindulván

Digitized by Google

s Megyeren ebédelvén, éjtszakával értem ivánkai házamhoz.

9na bé menvén Pozsonban; tartatott consilium felséges herczeg praesidiumja alatt.

10a is tartatott gróf Pálfi János uram alatt.

11. Ki jövén Modorban mentem.

12. Onnét délután jöttem Ivankára.

13. Levén consilium, — expedialtam minden fele.

14. Inditottam Linknert fiam képében Mariae Czelben oda revealt képnek praesentatiojára. — Eadem megindulván, háltam Ivánkán.

15. Tallosson bucsuztam el az felséges herczegtül, háltam Vécsén.

16. Érkeztem Megyerre, honnat expedialtam Detriket Pozsonban lovaimért.

Ad diem 23am hol Megyeren, hol Surányban distrahaltam magamat.

Eadem menvén Steczel Christoph sógor uram.

Die 28. Négy albat adtam Munkácsinak. — Eadem egyet Najhügen Agensnek. Az több napokat is Megyeren, Surányban töltöttem. Postát expedialtam.

Ezen holnapot engedte meg Isten ö szent felsége surányi és megyeri házamnál szerencsésen concludalnom, melyért áldassék szent neve mind örökké Ámen.

Digitized by Google

October.

Virasztott Isten ezen holnapra surányi házamnál, holott is

1ma comparealt Bogati János debreczeni provincialis commissarius, kit expedialtam Pozsonban ez consiliumra postámmal együtt.

2da az károlyi pater piaristák érkeztenek. Kezemben jött az chyragra. Csináltattam az poszto ruhát — — — — egész ad

14tum hujus mind két kezemre, jobb lábomra veszödtem az chyragrában és podagrában.

Die eadem 14ta indultam károlyi utamra, hálásra Bátor-Kesziben. Isten kegyelmibül jobban levén. Elébb felirt napon elhaladván indulásom Munkácsi mia.

Die 15. indultam és háltam Bátor-Kesziben, honnat is

16a hujus érkeztem szerencsésen Budára.

17. Continualtam firedésemet. Expedialtam postámat.

Usque ad diem 23am hujus continualtam firedésemet. Isten megszenteli.

Die eadem megindulván Budárul, értem kokai házamhoz, holott

24. Megnyugodván, dispositiokat töttem, s Linknert vártam.

Digitized by Google

25. Érkezett Linkner Pestrül. Mulattam ottan azon napon is.

26. Indulván Poroszlo fele, háltam Csáthon, ebédelvén Csányon.

27. Ujvárosra érkeztem.

28. Károlyban, holott is

29. Levén fen.

30. Bal lábomban jövén az köszvény.

31^{dikén} ágyban esvén, kinlodtam, s az holnapot fájdalmakban concludaltam.

November.

Isten virasztott ezen holnapra szerencsésen károlyi házamnál ámbár nagy fájdalmimban.

A prima hujus usque ad 20^{mum} mind azon fájdalmakat szenvedvén s valamit enyhülvén.

20ma Mind azon nyomorultul is jöttem által ide Erdödre nemes vármegye gyülésére, holott is

21ma bé álván az gyülés, mind azon fájdalmimban is praesidealtam, és nemes vármegye dolgait usque ad 26^{tum} continualtam, s ugyan az házamnál az számvételek elaboratiojara deputatiot institualtam, substitutus viceispán Jasztrabszki János uramot pro praeside denominalván.

27. Magam ujobban ágyban esvén, az kezei-

Digitized by Google

met el fogván az chyragra; egész holnapot az ágyban töltöttem keserves kinokban.

Interea pro consultatione jött hozzám Károly Samu teli köszvénynyel. Ugyan t. Klobusziczky uram is volt nállam.

És igy concludaltam ezen holnapot.

December.

Engedte Istenem ezen holnapot és adventi szent napokat erdödi házamnál érnem, holott is fájdalmim között érkezett hozzám.

5ta hujus consiliarius Fáy Gábor uram, kinek resignaltam Bogáti iránt való iratokat in vidimatis, az originalekat az felséges consiliumra dirigalvan vissza.

6. Ment el emlitett consiliarius uram Debreczenben.

8va kezdettem jobban lenni.

Ad diem 14^{tum} is az ágyat nyomván, nemes vármegye sedriajára sem mehetvén, holott Linkner Mihály secretariusom egész vármegyém contentumával ordinarius notariusnak constitualtatott.

17. Leányom divertalt Darára Seredi Gáspárné hugom asszonyhoz, onnan Baktára.

A die 18ª hujus orvossággal éltem usque ad 24. inclusive, mely napon is expedialtam postát.

Digitized by Google

24. Érkezett az leányom vissza; menyem asszony catharusa miatt Károlyban maradván.

27. Érkezett Serediné hugom asszony hozzám, ugy gróf Teleki Sámuel uram.

Az szent ünnepek után állitottam be Florát az üveg hutámban.

Es igy engedte Isten concludalnom ezen esztendöt erdödi házamnál, kiért áldassék Istenemnek szent neve Ámen.

Digitized by Google

XIV.

1740.

Januárius.

Ezen bé állott áldott uj esztendőt ámbár erőtlen voltomban is, de Isten ő szent felsége vigasztalással, egész gyermekimmel, leányomon kivül, és szép companiaval engedte meg érnem Erdőd várában, holott is

1ma dob, trombita, török sip szó alatt dicsértük mind Istenünket, mind az után ebédünket, hálákat adván ö szent felségének.

2da Istenben 1672. esztendöben ki mult édes anyám nagyságos Sennyei Erzsébet asszonynak anniversariumját tartattam. Expedialtam postát is.

3. és 4. Mulattunk vigan Avosta oberster is hozzám jövén.

6. Isteni szolgálat után, házak szentelése után is, kulcsáromnak lakodalmát kiszolgáltatván, melyet

7ma is continualtunk.

8va, 9a oszlottanak el, s postámat expedialtam.

Digitized by Google

A die 10ª usque ad 12mum voltam csendesen; Marszovszki Andrást kétszer is expedialtam Károlyban borért; Gáspár Sándor fiscusomat is Egerben 600 forint paktataval. — Varro István kokai ispánom is el halván; az iránt interimaliter disponáltam. Az postámat is végeztem.

18. Szathmári gyülésen computus folyván, már harmadik árviz oda szoritotta mind generalis fiamat, mind embereimet. Az postámat a mia Gyulajban küldöttem.

19. 20. 21. Magánosan voltam, minden fele nagy árvizek levén. — Generalis fiam érkezésével diebus 23. és 24. Szathmár városa instantiajára lött delegatio relatioját végeztem együtt az postámmal.

A. 25. usque ad 30. hujus megkeményedvén az üdő, postámat végeztem. Generalis fiam Salánkra divertalt Pogány Gáspár öcsém urammal.

Februárius.

Engedte Istenem ezen holnapot erdődi házamnál megérnem, ámbár lábaim fájdalmával is.

1ma generalis fiam gróf Károlyi Ferencz ment Pogány Gáspár öcsém urammal Szellőre istenes dolgokban, s onnat Salánkra.

2da devotiot tartván, három lélek convertalt

Digitized by Google

itten, s ugyan ide való; Szathmáron is kettő, kiért áldassék Istennek szent neve.

3ia és 4ta postát expedialtam, magánosan voltam.

5ta és 6ta volt nállam gróf Teleki Mihályné asszonyom.

7. Ment el Beszterczére. Érkeztenek regementem beli kapitányok hozzám. Viceispán uram authenticalván az erdélyi tanukat, expedialtam az Avasban.

Értekeznek regementbeli tiszteim hozzám.

8va és 9na generalis fiam érkezvén vissza, postámat expedialtam.

10. Érkezett hozzám gróf Frankenberg sógorom Hatna regiment oberstere, ki is

11ma itten vigan mulatván, tánczot tartottam.

12dikén az oberster el menvén, az magam tiszteim itten maradván.

13. Postát expedialtam.

14. Az generalis fiam ment Komlod-tot-faluban kéz fogóra.

15. Érkezvén vissza az fiam, gyülekeztenek vendégeim.

16. Szép és nagy concursussal vigadtunk szent Julianna napján, Haller Juliánna unokám patronusának napján.

17a is continualodván; — postámat is expedialtam.

Digitized by Google

18. Kezdettenek vendégeim oszlani, szállitattam borokat Szathmárra.

19. Az fiam ment szathmári gyülésre.

20. Postámat végeztem.

21. Jött vissza az fiam az gyülésrül. Fiscus urammal végeztem.

A. die 22. usque ad 25. posták expeditioját végezvén, az ifjak mulatták magokat.

26. Az fiam ment Károlyban hálni, és Kaplonyban.

27. Anniversariumot tartottam üdvezült édes atyánkrul Károlyi Lászlórul, és menyem gróf Csáki Kristinárul, az szökő esztendőre nézve.

28. és 29, Jó akaró atyámfiaim gyülekezvén hozzám, vigan töltöttük ezen holnapot itten erdődi házamnál, kiért áldassék Istennek sz. neve.

Aprilis *).

12ª hujus transferaltam magamat Károlyban.

13. Fogtunk az devotiohoz, continualtuk.

14. és 15dikén expedialván postámat is.

16. Istenem kegyelmébül áldoztam.

17. 18. és 19. voltanak nállam gyermekeim, és feles hadi tisztek.

20. és 21. Oszlottanak el vendégeim Sza-

*) Martius haváról jegyzet elő nem fordul.

Digitized by Google

bolcs vármegyei computusra. — Postát expedialtam.

22. és 23. Revidealtam mezőbeli oeconomiamat, s noha három ordinaria elmaradt, iterim postámat végeztem.

24. Volt nállam debreczeni biró uram, s heti vásár alkalmasint kezdődött.

25. Tulon herczeg ugy Bossányi uram levén nállam. Érkezett gróf Forgács Ferencz oberslajdinandom, kivel

26^{a} is voltam és tettem nagy ordinariat, kikre

27. és 28va postát expedialtam. Gróf Forgács uram is el menvén tüllem.

Diebus 29. és 30. Az sidósággal végeztem, consiliarius Jasztrabszki uram által.

És igy Istenem jo voltából, ezen holnapot károlyi házamnál concludaltam, kiért áldott legyen szent neve.

Május.

Noha erötlenségben, mind az által egészségben virasztott Isten ezen holnapra is Károlyban.

1ma emlékezésre méltó, hogy az mostoha tél mia majalis zöld levelcs fa sem találtatott.

2da töttem dispositiokat, mind az vár épitésrül, mind az kaplonyi tornyok vakolásárul.

Digitized by Google

3^ia jött hozzám generalis fiam Bátorbul. Fizettem ki Rácz Demetert az Petri portiobul arannyal N^ro 370 in specie, azon felül az épületi árat is arany 24.

4. Fogattam az vár sáncza szegéséhez.

5. Érkezett az fiam Bátorbul. Voltam alteraratioban, ad diem 8^vam hujus, — és expedialtam postát.

7. Ment Baktára az leányom.

9na az generalis fiam Bátorban quartélyban.

10. Voltam Kaplonyban és az szőllő hegyen; holott még nem bimbozott az szőllő.

11ma szünt meg az téli mostoha üdő; Isten kegyelmébül fordult szép üdőre.

12. Ujabb alteratio ért jobb lábomban, jövén az köszvény, az Isten adta. — Az meg irt naptul fogva ez holnapnak 25^dik napjáig szenvedtem, mind az által manualemat, mind postámat s egyéb dolgaimat végeztem.

26. Költem fel, s öltöztem fel az szent mise kedveért, gyermekeim mind voltanak az Baktai bucsura.

27. és 28. Végeztem consiliarius Andrássi Sigmond urammal.

29. Ment el emlitett consiliarius nram. Engedtem majalis recratiot az Somoson cselédimnek.

30. Fogattam az ugar szántáshoz Károlyban. Continualtattam az kaplonyi tornyoknak egész

Digitized by Google

renovatioját, ugy Károlyban az Sido birónak az ő házát, és az tégla vetést.

31. Érkeztenek az gyermekeim az nyiri devotiorul, s vellek együtt szerencsésen concludaltam ezen holnapot Károlyban.

Junius.

Ezen holnapra Isten frissebb egészségben virasztván fel károlyi házamnál.

1. 2. 3. 4ta hujus continualtam postámat, kaplonyi tornyokon, convictusban, Károlyban több munkákban distraháltam magamat.

5. Szerencsésen felviradván az pünkösdi napokra gyermekimmel együtt, és szép gyülekezettel usque ad 11. töltöttem az szent ünnepeket; interea postáimat is végezvén.

12^{dikén} volt közel $\frac{m.}{4.}$ emberbül állo processionk az szent háromság kápolnájához, holott Istenemnek kegyelmébül gyontam s áldoztam.

13. Kezdetett az rabok revisioja, kit subsequalt az gyülés, és az militia dislocatioja. — Expedialtam postáimat.

16. Ur napján ujobban volt nagy concursus és processio, s utánna tractaltam jóakaróimat, kikkel 23-ig mulattam azokkal és igy

Eadem leányom invitalta szent László napjára companiamat, — mentenek

Digitized by Google

24. Baktára; magam pedig chiragra mia maradtam helyben, s postáimat végeztem. Hanem

28. mentem Baktára gyermekeimmel együtt, ámbár fájdalmas kézzel. Honnat

29. mentem companiastul Ocsvára generalis fiam Károlyi Ferenczhez. Holott

Istennek hála, concludaltam ezen holnapot, kiért dicsértessék Istennek szent neve.

Julius.

Virattam Istenemnek kegyelmébül ezen holnapra gyermekeimmel együtt Ocsván, és ugyan

1ma egész companiával jöttem vissza Károlyban, holott is

2da Kaplonyban devotizáltam, s áldoztam, csendesen töltvén az napot.

3ia születésem napján 70. esztendömet complealván Istenemnek hálát adtam egész companiam vigan létében. Eadem expedialtam nagyon concurralt postáimat; s az vásárhelyiek is felérkezvén hozzám.

5ta Klara leányomnak napján ujra vigsággal voltunk, s

6ta 7ma Vásárhelyieket expedialtam.

8va 9na postámat expedialtam. — Alteratiom levén oszlottanak el vendégeim, gróf Kemény

Digitized by Google

László urammal együtt. Generalis fiam unokáimmal ment Váradra.

10dikén az leányom ment Ér-Adonban, magam dispositiokat tevén.

11. Erdödre divertaltam, holott két nap mulatván,

14. és 15. Balata-falui hidat revidealtam.

16. és 17. Helyben voltam.

18. Érkezett az fiam.

19. Erdödön disponálván.

20. Jöttem Károlyban, honnat az fiam

21. ment Kállóban. Magam revidealtam az mezöket. Ezen el mult héten kezdetett az infectio Penszéleken Szathmár vármegyében.

22. Csomaközön is indult az infectio.

23. és 24. Expedialtam az fiscusomat fel földre, az leányom is ide jövén Adonbul.

25. és 26. Expedialtam postámat, ment el az fiam.

26. Inditottam az fiscust az fiam után Kállóban.

27. Veres Andrást expedialtam Csongrádra.

28. és 29. Expedialtam postát.

30. Voltanak jóakaróim, szathmári refor. superintendens.

31. Csendesen töltvén el az napot. Concludaltam Isten kegyelmébül ezen holnapot károlyi házamnál.

Digitized by Google

Augustus.

Viradtam fel Istenem kegyelmébül ezen holnapra ugyan károlyi házamnál szerencsésen.

1ma ordinarius viceispán Eötvös Miklós uram érkezvén, disponaltam az inficialt helyekrül.

2da fogott ő kegyelme az Mezö-Petri telkek és fordulók felosztásához, kiket

3. 4. és 5ta continualván ő kegyelme.

Magam die 5ta disponalván, jöttem által erdödi házamhoz szent Donat napi devotiora.

6ta invitaltam jóakaróimat, és expedialtam postámat, suspendaltam az Balata-falusi hid csinálását.

7ma Szent Donát kápolnájában tartottam szép gyülekezettel valo devotiot, melyre az generalis fiam is elérkezett Ér-Adonbul, kivel

8va conferaltam.

9na Postát expedialtam.

10. és 11ma Continualtam postámat, jöttem Károlyban.

12. Szent Klára napjára együtt az fiammal mentem leányomhoz Ér-Adonban, holott is ottan hálván.

13a jöttem Károlyban. Expedialtam Julisékat Erdödre; leányom ment.

14a Pocsra, magam pedig

Digitized by Google

15. Kaplonyban devotizáltam, áldoztam, s mentem Baktára; honnat is

16ª companiastul mentem generalis fiamhoz Kállai halomra, holott is hét compania exercitiumja által mulattunk, s vigan voltunk, s Baktára vissza menvén, onnat

16 17. 18. és 19. Postámat és generalis fiamat expedialtam.

20. Vigasság után elment.

Magam 21. 22. és 23. ottan postát expedialtam, Károlyban jövén.

24. és 25. Ottan disponaltam.

26. 27. és 28. Ujabb dislocatiot tevén Irinyi által az strázsákat állitattam, Tolnai uramot Debreczenben doctorért, borbélyért expedialtam.

28. Erdödre jövén.

29. 30. Haller László expeditioját végeztem Babocsai kapitány által.

31. Postát, és generalis fiam után is expedialtam.

September.

És igy Isten kegyelmébül viradtam ezen holnapra erdödi házamnál, holott is

1ma kezdettem postám expeditiojához.

2da tartottam anniversariumját szegény feleségemnek, kinek Isten irgalmazzon.

Digitized by Google

3. Continualtam és concludaliam az postámat.

4ta voltam csendesen, és expedialtam az vármegyékre.

Sötér uramot bocsátottam Szathmári malmomhoz.

6. Expedialtam postámat.

7ma mentem Károlyban.

8. Kaplonyban devotizálván, áldoztam Istenem kegyelmébül.

9. Tértem vissza Erdődre, az kassodi utat revidealván.

10. Postámat expedialván. Uj Fürjes malmomat néztem.

11. Mező-Terem instantiaja referaltatván, nagy circularis expeditiot tétettem in re sanitatis.

12. és 13a is mind azon dologban expedialtam.

14. Postámat végezvén, templomnak dedicatioját tartattam.

15. és 16. Söter által Szathmári malmom fenék gátját vettettem. Lött lárma Károlyi infectiorul, hova is ordinarius viceispán Eötvös József uramot expedialtam.

17. Postámat expedialtam.

18. 19. és 20. Az károlyi lárma sopialtatott, és az mely rabok infectusnak mutatták volt magokat

Digitized by Google

21ª exequaltattanak Károlyban pálczáztatással, s postámat expedialtam.

22. és 23. Voltam csendesen, jött vissza Sötér.

24. Végeztem postámat, Károlyban állitottam expositus borbélyt Szathmárrul.

25. Küldetett bé Mező-Teremre az infectiobul.

26. Doctor Bencsik urammal disponaltam.

27. Postámat végeztem, az doctort Szathmárra küldtem.

28dikán circularis expeditiot tétettem.

29. Doctor Bencsik uramot expedialtam.

Die eadem az leányom ment Ér-Adonban. Volt szép essönk, — Istennek áldassék szent neve érette.

30. Postámnak végzése után Istenemnek kegyelmébül concludaltam ezen holnapot szerencsésen erdödi házamnál, kiért dicsértessék Istenemnek szent neve.

Levén kin az mezön, érkezett hozzám Joan János commissariussa ö felségének az so dolgában.

October.

Ezen holnapra erdödi házamnál viradtam.

1ma hujus az ö felsége commissariussaval conferaltam, $\frac{m.}{200}$ mázsa so szállitásárul Szolnokban concludaltam.

Digitized by Google

2da végezvén vele, Somlyóra igazitottam, consiliarius Szuhányi uram is érkezvén.

3. Consiliarius Szuhányi urammal conferalván, ment Károlyban.

4. Jött az szathmári hadi commissarius hozzám az Lichtenstein regementje condescensioja után.

Eadem super venialt Hatna vice collonellusa tisztyeivel.

5ta is itten mulatván nagy postámat expedialtam.

6ta hujus oszlottanak el tüllem.

7. s 8. Expedialtam postámat.

9. Jöttem Erdődrül Károlyban, holott

10. és 11. Vettem relatiokat viceispán uramtul.

12. Expedialtam postát és az viceispánt.

13. 14. 15. Munkálodtam számvételben, és expedialtam postámat.

16. Érkeztenek 6 réz fazekakkal, és két üsttel károlyi serfőzőm és házam szükségére.

17. Eresztettem meg az károlyi szüretet. Jött hozzám Kisfaludi kapitány lajdinant.

18a vissza ment.

19. Postát expedialtam.

20. 21. 22. Jesuiták voltanak nállam.

22. és 23. Érkezett consiliarius Szuhányi uram, és postámat expedialtam, három ordinariat vettem.

Digitized by Google

24. Érkezett Borovszki az vas eszközökkel.

25. és 26. Vétettem számot rulla, és expedialtam postámat.

27. Jött az leányom hozzám, kivel is

28. és 29. Töltöttem az üdömet, és nagy postát expedialtam.

30. és 31. El maradt vetésemet continualtattam, megfordulván az üdő.

Ezen napi posta hozta meg az felséges hatodik Károly császár ö felsége 20-dikán hujus lött halálát, kinek Isten irgalmazzon.

November.

Ezen holnapot engedte meg Istenem károlyi házamnál érnem, holott

1ma az városi templom dedicatioját tartottuk, pater piaristaknál ebédelvén, nyilatkoztattam ki felséges urunk halálát.

2da mind Károlyban, Kaplonyban commemoratiot tartottunk az Istenben ki multakért.

3^{ia} felséges urunkért requiemet tartottunk, és eadem nagy postát expedialtam az uj gubernium alkalmatosságával.

Az uj militia marsch rutaját is conficialtam.

4ta continualtam postámat.

6ta érkezett meg az generalis fiam Megyerrül.

Digitized by Google

7. Vissza kellett mennie Kállóban.

8. 9. 10. és 11dikén postámat végeztem.

12. Az generalis fiam vissza érkezett, ki is megyeri, surányi operatioit referalta dicséretesen.

13. Inditottam Erdödre az cselédet.

14. Magam is fiammal leányommal transferaltam magamat Erdödre. — Károlyi dispositiomat végezvén.

15. Mentem által Erdödre gyermekeimhez.

16. Postát expedialván.

17dikén is helyben maradván.

17. és 18. Viceispán urammal végezvén.

19. Ment el tüllem.

20. Ujobban postát expedialtam.

21. Prinyi Károl öcsém uram jövén, az militia takarodott ki az vármegyébül.

22. Coecilia napján lakodalmat szolgáltattam Lepcséninek Erzsoknak. — Haller Sándor unokám predicalt dicséretesen.

23. 24. Haller István, Babocsai kapitányok érkeztenek, gróf Czapári is nállam levén.

25. és 26. együtt levén postát expedialtam.

27. 28. 29. Reexpedialtam gróf Czapárit.

30a hujus postámat végezvén, concludaltam ezen holnapot erdödi házamnál, kiért áldott legyen Istennek szent neve.

Digitized by Google

December.

Isten ő szent felsége ezen holnapra erdődi házamnál virasztván fel szerencsésen.

1. Praefigalt generalis gyülésre az árviz mia senki sem jöhetvén, delátaltatott pro 12.

2da és 3^{ia} postát expedialtam.

4. és 5ta voltam gyermekeimmel.

6ta az fiam Kállóban menvén.

7ma az leányom Erdélyben indult.

8. és 9na csendesen levén gyermekeimmel.

10. Irtam az fiamnak az gyülésrül, és expedialtam postámat.

Eadem kezdettem orvossággal élnem, kit

11. 12. 13. és 14ta continualtam.

Az fiam pedig az gyülést inchoalta ad 15^{tum}. Postámat végeztem.

16. Érkezett meg az fiam, tött relatiot.

17. Militaris commandom iránt expedialtam postámat.

NB. Madarasson kezdettenek sürüen halni és betegedni, kire nézve bé zárattattak.

17. és 18. Postámat expedialtam.

19^{a} hujus lovas szekereimet fel készitvén.

20^{a} hujus szathmári korcsmára küldöttem uj bort 6 hordóval, ó bort 5 hordóval, idest 11.

21. és 22. Postámat expedialtam.

23. Érkezett Haller István és Pongrácz.

Digitized by Google

24. 25. 26. Engedte meg Istenem együtt az gyermekeimmel az leányomon kivül (ki is Erdélyben ment), ezen karácsonyi ünnepeket érnem, és el is töltenem.

Mely napokon fagy nélkül való szár közepig érő hó volt, s fejér karácson. Postámat is expedialtam.

27dikén indult el az generalis fiam Károlyi Ferencz Megyer és Pozson fele.

28. 29. 30. és 31a szerencsésen concludaltam ezen esztendőt az több gyermekeimmel, kiért áldassék Istenemnek szent neve mind örökké Ámen.

Digitized by Google

SZATHMÁRI BÉKESSÉG.

IRTA

PULAY JÁNOS.

Digitized by Google

Digitized by Google

MÉLTÓSÁGOS

TZOBOR SZENT-MIHÁLYI

GRÓF

TZOBOR TERESIA

ASSZONYNAK,

MÉLTÓSÁGOS ERDŐDI GRÓF PÁLFFY JÁNOS,

HORVÁTHORSZÁGI BÁN ÉS GENERALIS FELDMARSCHALL Ő EXCELLENTIÁJA

KEDVES HÁZAS TÁRSÁNAK.

Digitized by Google

Digitized by Google

Méltóságos grófné, kegyelmes asszonyom!

Még minekelőtte ezen könyvecskének deákból való feltételéhez és irásához is hozzá fogtam volna, volt szándékomban, hogy az én kegyelmes uramnak excellentiád méltóságos férjének engedelméből, mint Magyarországban magyar nemzettel történt dolgot magyar nyelven tettem volna fel; minthogy ugy is akkor érdemetlen secretariusa lévén ő excellentiájának, a békességre czélzó correspondentiák is Rákóczy Ferenczczel, és követőivel mindinkább magyar nyelven folytattattak, s nagyobb részét is én irtam, s alacsony elmém szerint a mint jobban lehetett igyekeztem vala is mindenkor az én kegyelmes uram bölcs elméje s parancsolatai szerint, hirének nevének öregbülésére is papirosra tennem, s expediálnom, nem mások által pedig, hanem saját kezem irásával; ámbár az irásnak és a dolog nagy és terhes voltának miatta a munkába néha éjjet, napot kellett tennem s nem is közlöttem senkivel is, magamban tartottam,

Digitized by Google

titok alá zártam, és segitséget Istenemen kivül senkitöl nem kivántam, csak azért, mert az ujvári dolgok jutván eszemben, felejthetetlenül bántam volna, ha a piaczon elébb beszéllették volna a kufár-asszonyok a dolgot, mintsem még a levél megirattatott; hamarébb tudta volna az ellenség, mintsem ő excellentiája róla csak tanácskozott is, a gonoszakarók is annál inkább gyönyörködtek volna megcsalatkozásán ő excellentiájának, mentöl nagyobb dolgot tapasztaltak volna markában szakadni; és igy mondám, hogy magyarul kivántam elöször is ezen kis munkát rendben vinni, de ellenben tovább terjedönek látván a deák nyelvet, melyet német, olasz, spanyol, franczia s más európabéli nemzetek is egyaránt többen érthetik, igen is helyes volt ily nevezetes cselekedeteit ő excellentiájának deák nyelven irván elhiresitenem. — Igaz dolog, hogy ezen munkának feltétele s leirása, mind nagyobb elmét, mind magosabb stylust, conceptust érdemlett volna, ha annyira való időt engedett volna akkori ő excellentiája méltóságos oldala mellett levő functiom, én is iparkodtam volna rendesebben való lerajzolásán; de ő excellentiája is sürgetve parancsolván mentöl hamarébb való elkészitését, én is mentöl rövidebben lehetett (noha a dolognak derekát mind igyekeztem feltenni, s nem is lészen gondolnám sok hijjával) az idönek rövid volta

Digitized by Google

miatt, ha nem hosszasan is, de talán dicsőséges munkájának megértésére türhető declarationval rendbevettem.

Ugyanazon munkát azonban, hogy excellentiád is megolvashassa, ime magyar nyelvre forditottam, semmit el nem vévén belőle, hozzája sem adván; ha méltónak itéli excellentiád az olvasásra, ne terheltessék néha méltóságos kezeiben vévén olvasgatni.

Olvastam én kegyelmes asszonyom sok felséges fejedelmi, herczegi, grófi és uri asszonyokat a régi históriákban is, a kik különb-különbféle tudományos böleseségekkel, majd férfiakat is felülhaladó okosságokkal és éles elméjekkel egyebeket megelőzvén, országokat is vezérlettenek, másokat is oktattanak, abban a régi, ugyszólván még pallérozatlan időkben; — de hagyjuk el mind Cassandrákat, Semiramisokat, Eudoxiákat, s mind a böles trójai és több főasszonyokat, bizonyára mostani időben, a midön t i. a világ nagyobb regulában vette magát, s majd eleink által sokszor próbált Pyndus hegyének tetejére is feljutottak az elmék, excellentiádat is több uri méltóságos asszonyok között olyannak tartom, itélem és tapasztalom, hogy éles elméjével, ha amazokat nagyon felül nem haladta is, de hasonlóvá tette magát hozzájok. Gyönyörködik a férj feleségének jóságában, hirében, nevében, becsü-

Digitized by Google

letében s maga viseletében, valamint a feleség s asszonyság férjének dicséretes előkelő méltóságában, és a magzatok ugy szüléjeknek magos tisztségekben, valamint a szülék is jóindulatjok tapasztalásában. Én nékem is nagy kegyelmes asszonyom, szegről-végről szolgája levén excellentiádnak, nagy örömöm vigasságom és consolatiom vagyon abban is, hogy csak szolgái száma közé magamat méltóságtoknak érdemessé tehetem : kérvén, hogy tovább is kegyességében megtartani méltóztassék. Még azért több dolgokban is alázatos örökös szolgálatomat tapasztaltathatom excellentiátokkal ezen csekély munkácskát is, ne terheltessék excellentiád kegyesen venni; maradván

Excellentiádnak

engedelmes örökös hiv szolgája
Pulay János, mp.

Irtam Nagy-Szombatban die 14-a Apr. 1718.

Digitized by Google

SZATHMÁRI BÉKESSÉG,

melyet nagymlgu vitéz erdödi gróf Pálffy János Posony varmegyének örökös, Sárosnak pedig főispánja, Dalmatia, Horváth és Tót országoknak bánja, a Kupa és Vinna folyóvizek táján való végházaknak főkapitánya, a római császár és magyarországi király titok-tanácsosa, komornyikja, mezei generalis marschalusa, castaxi generalis és vasas regementjének ezredes kapitánja, és az egész Magyarországban lévö hadainak főcomendirozo plenipotentiarius vezérlője, az elmult 1711-ik esztendőben véghezvitt. Miképen tudni illik a felséges ausztriai háznak és az egész magyar nemzetnek hasznára ezen munkát, melyet már ezelőtt is a felséges udvar mások által is próbáltatott, a fen titulált mélt. okos hadi vezér ur pedig oly nehéz időben, a midön kegyelmesen kiadott plenipotentiája után a felséges József császár a világból kimult vala, béfejezett, és a

Digitized by Google

Rákóczy pártján lévő elidegenedett magyarságot az ő felsége hivségére visszahozta.

Midön ezen nemes magyar haza felséges ausztriai háznak kegyes szárnyai alatt a Tököli háborujának szerencsésen lett lecsendesitése és Tokaji Ferenczneк 1697. esztendöben próbált támadásnak lenyomatása után nagy békességben és Isten áldásával teljes bö esztendökben élne, fejedelem Rákóczy Ferencz nyughatatlansága ugy hozván magával, ö a boldog emlékezetü első Leopold római császár és magyarországi király parancsolatjából, Felsö-Magyarországban levő sáárosi lakóhelyében méltóságos generalis gróf Solár által 1701. esztendöben április havának 18. napján megfogattatott és Német-Ujhelyben áristomban tétetett, ottan majd két esztendeig szorgalmatosan ugyan, és nagy vigyázással öriztetett, mindazonáltal bizonyos Lienán*) nevü német kapitány segedelme által (a ki annak utána hóhér által négygyé vágattatott), kiszabadulván, magát életének megtartása kedvcért Lengyelországba 1702. esztendöben vette, és mintegy majd egész esztendeig együtt is, másutt is bujkálván, minden igyekezetét bujdosásának azon ideje alatt arra vetette, hogy miképen ezen nemes Magyarország letapodott régi törvenyei

*) Lehman Gottfrid dragonyos kapitány.

Digitized by Google

felállitásának szine alatt támadás és pártütésnek inditására alkalmatosságot találhatna; a mint is az elmult 1703. esztendöben azért, hogy majd az egész ország a franczia ellenség ellen való hadakozásra nézve, fels. római császár és királyunk hadaitól üresitve vala, alkalmatos időt nyervén, felszedvén maga mellé némely közrenden levő valamint lengyel ugy magyar nemzetből álló népet, a szomszéd Lengyelország határihoz közel lévő jószágainak lakosit is, mint jobbágyait sietséggel magához csalogatván és édesgetvén, nemkülönben prédát kivánó s uj támadást szeretö szomszéd vármegyebéliek is számosan és készakartva magokat melléjek adván, s patens, manifestum levelet mindenfelé elküldözvén, kevés hónapok után oly tüzet támasztott s fegyverének oly elömenetelét tapasztalta, hogy nem csak a felföldi nemességnek nagyobb részét, kit magához csalogatott, s kit erővel pártjára kénszeritett, sőt még némely förenden lévő uraknak elméjeket is megtántoritván, idővel az egész vármegyéket és alkalmas erősségeket is azon öket követök segedelme által maga hatalma alá vetette vala. Már ilyen állapotban lévén az ö erőszakos birodalminak megerösitése kedveért, nem irtózott pártosainak országos gyülést, ugymint Szécsenben, Ónodon s más helyeken is hirdetni, a királyt székiből levetni, szövetséget

magok között ütni és magát a szabadságért összeveszövetkezett Magyarország rendei vezérlő fejedelmévé, gróf Bercsényi Miklóst pedig az egész hadai főkapitányává és helytartójává választani és tétetni, s egyéb hasznára s javára czélzó dolgokat rendelni, ugyannyira pedig, hogy a hadakozásnak bizonytalan való kimenetele ide s tova hajolván, nyolcz egész esztendőnek forgása alatt, ugymint először méltóságos gróf Schlik Leopold, azután pedig Schibert, Haiszter, Erbeville Lajos, Raboutin és Guidobald Stáremberg kegyelmes urunk ő felsége magyarországi főcommendirozó generalissai és feldmarschallai vezérlése alatt a fegyverkező harczolásoknak kimenetele láttatott vala bizonytalannak lenni, és a hosszas hadakozásnak annyira való vonódása és a mindkét részről elkövetett huzások, vonások, pusztitások s vérontások miatt oly siralmas állapotra jutott az egész ország, a kiről sem az emberek, sem a históriák nem emlékeznek. — Hanem utoljára Isten ő szent felsége ugy rendelni méltóztatván, a midőn a boldog emlékezetü fels. első József császár és magyarországi királyunk által, az ő Magyarországban levő hadainak vezérlése nagyhirü mlgos gróf erdődi Pálffy János uramra bizattatott volna, a ki egynehány rendbeli harczokon és csatákon megtördelvén és rontván a pártosoknak erejét, és a Rákóczy köve-

Digitized by Google

töinek fegyverét megtompitván, mind a Dunátul, mind a Tisza, Duna között lévő földekről elnyomván, Érsek-Ujvárt is tőlök 1710-dik esztendöben visszavévén, s az egész pártos hadat a Tiszán tul levő vármegyékbe általkergetvén, nem láttatik vala más hátralenni, hanem vagy azon még fegyverben lévő népnek kivágatása és eltöröltetése, vagy a háboruságnak még Isten tudja meddig való vonódása, hacsak a fenemlétett felséges császár és király a nemzeten megkönyörülvén, a fellebb irt mlgos hadi fögenerálisának plenipotentiát és teljes hatalmat nem adott volna, hogy azon fegyverben való népet, inkább valamely istenes alku és megegyezés által hozná hivségre, és ugy a hosszas háboruságot elkerülvén, a keresztény vér ontásnak is kegyelmesen megengedne. — És noha ezen békességnek tractája még idvezült felséges Leopold császár idejében is a hatalmas angliai és hollandiai közbenjárók által Nagy-Szombat városában, nemkülönben a felséges és mlgos fejedelmek Christianus Augustus saxoniai herczeg, cardinal és esztergomi érsek, ugy Eszterházy Pál, magyarországi palatinus, ugymint azonkivül is törvény szerint ilyen dologban a király és országbéliek között közbenjáró által, s utoljára gróf Szirmay István és Tolvaj Gábor uraimék által is sok izben próbáltatott, elővétetett és folytattatott is, mindazonáltal Istenünk

Digitized by Google

bosszuálló haragjának ostora, néha az elöljárók megátalkodása és nagyravágyodása, néha pedig a nagy döghalálnak elhatalmazása által gátlást tevén, mindenkor abban hagyatott, és bizonyára most is igen kétséges*) és majd lehetetlennek látszatott az ö kimenetele, ha csak az említett mlgos fögeneralis gróf vitéz ur hathatós gyors serénységével, fáradhatatlanul nem munkálódott volna, és az ö maga nemzetéhez való szeretete s a fels. ausztriai ház szolgálatinak elömozditására való kivánsága, arra nem ösztönözték volna. — Ezen kivánt dolog végének elérésére mégis sokat használt és segitett méltóságos gróf Károlyi Sándor uramnak, ugymint szintén akkor a fegyverben lévö magyarságnak alkalmatosan tett Rákóczy generalisának munkálkodása és fáradozása, kik is a midön mindketten, valamint édes hazájoknak igaz fiai, az országnak annyi esztendöktöl fogvást való siránkozására, méltó pusztulását, oly messze terjedt és elhatalmazott romlását, s következhető hosszas háboruságát, szomoru szivvel és szemekkel látták, nézték és tapasztalták volna, hogy oly reménytelen s iszonyú szerencsétlenségnek hajótörésétöl annyi zürzavar, szélvészek és veszedelmesen habozó s majd

*) Más kezeim közt levő példányban : e szó „kétséges“ helyett „költséges“ fordul elö.

Digitized by Google

elnyelő tengerek fel s alá való hányásának torkából ezen hajócskát, a bátorságnak és csendességnek óhajtva várt partjára hozhassák, s országunk régi szabadságinak helyreállításával, s hajdan királyaink által adott privilegiumainak és szabadságainak állandó megadatásával mindnyájunkat nemzetestől megvigasztalhassanak; — mimódon és mily szorgalmatosan ezen idvességes és hasznos emlékezetes historiákban is felirni méltó békesség csinálásának dolga véghez vitetödhetett, alább voltaképen igy leirattatik, a mint következik.

Hiteles tudománytételekből megbizonyosodott, hogy fejedelem Rákóczy Ferencznek az érsek-ujvári gyülés és tracta után, hacsak a felül irt mirigyes döghalálnak elhatalmazása nem akadályoztatta volna, a megbékélésre igaz kedve volt; kiváltképen azért, mivel hallotta, hogy mlgos gróf generális Pálffy János uramnak, ugy mint magyar vérnek adta légyen a fels. császár a magyarországi hadainak főcommendóját, és ebben igenis vetette volna bizodalmát, hogy Isten után jó végezést tehet; mert megnevezett gróf Károlyi Sándor uramnak is 1710-dik esztendöben novemberben irt levele által meghagyta volt, hogy menne személye szerint fentemlitett mlgos commendirozó főgeneralis Pálffy János uramhoz s bövebben beszélgetne parolára ő ex-

Digitized by Google

cellentiájával. — Ezen Rákóczy levelének continentiáján megütközvén gróf Károlyi Sándor uram, és magától hirtelen valamit cselekedni nem merészelvén, hogy az eránt bővebb informatiót vehessen a fejedelemtől, itélte helyesnek lenni, ha személye szerént szóval bővebben beszélget, és instructiot vehessen, mi tevő legyen ezen dologban? nem lévén tanácsos oly circumstantiában, akkor a fels. császár generalisával szemben lenni, a mint is midőn Szensen e végre szekerében akara gróf Károlyi uram ülni; s Munkácsra a fejedelemhez utját venni, mondja s vallja, hogy igenis Istennek csudálatos, titkos és megfoghatatlan rendeléséből vette légyen alkalmatosan, a megnevezett méltóságos plenipotentiarius főcommendirozó generalisnak intő és dorgáló levelét is azon órában, ez alább megirt értelemmel:

Tekéntetes gróf uram!

Minekelőtte az én kigyelmedhez való tapasztalt igaz indulatomat és hajlandóságomat, (a mioltától fogva tudniillik magát tőlünk idegennek lenni mutatta) kigyelmednek fris elméjében lenni, ellenben pedig arról szerencséjének forgandóságában, az én keresztény nemzetséges szánakodásomat is tudtára lenni kigyelmednek

Digitized by Google

magammal elhitettem; édes hazánknak romlásával és magának nyilvánvaló kárával tapasztalhatta, mit hozzon magával a hizelkedő emberek elméjét vesztegető, sziveket tántoritó és megcsaló nagy igéretek, és hivságos reménység alatt való elterjedett haszontalan hireknek kimenetele. Tudom, mindezeket mint okos, nagy elméjü ember általlátja kigyelmed. De ellenben, valamint a közönséges jó folytatásának dolmánya a belsöbb ruhának titkát nem tudja, ugy szivnek titkos rejtekében, mint igaz hazafiának, illik nemzetségének, és hazafiainak dolgain szánakozván, siránkozni. Tudtára adom azért kigyelmednek, hogy koronás királyunk kegyelmes urunktól ő felségétől (ha tetszeni fog) talán kigyelmed vigasztalására és javára is plenipotentiarius főcommendirozó generálissá választattam, és tétettem.

Én ezen levelem által is meg akarom bizonyitani, hogy kigyelmedhez az én régi szeretetemet igaz szivvel és minden szinezés nélkül megakarom ujitani, kit is azon kegyelmes uram, ő felsége által, nékem kegyesen kiadott plenipotentiájával megbizonyithatok, és erre magamat ajánlván, kötelezem is. Szánja meg magát, kedves hites társát és édes gyermekeit kigyelmed, tükörül vegye maga elébe, uri méltóságos familiájának hire neve öregbedvén, nevelkedett, a kiben kigyelmed is azok után helyheztetett; szakaszsza végét

Digitized by Google

szive fájdalmának, jöjjön vissza felkent királyának szárnyai alá, jósága és méltósága valamint ennekelőtte meglészen, söt ha más állapotban is, kegyelmes urunknak ő felségének szolgálni akarna, illendőképen való hivatala is meglészen.

Nem kétlem a midőn ezen levelemet fogja olvasni, tusakodni fog magában, adjon-e teljes hitelt ezen hozzá való jelentett hajlandóságomnak, sem kigyelmednek, sem másnak veszedelmét nem kivánom; tudván, hogy mind módot a dologban, mind arra való hiteles embert találhat, kit miképen és minémü titkos utakon hozzám bocsáthasson. — Egy főcommendérozó plenipotentiarius generalis mindenütt feltaláltathatik, ha csak akar küldeni, a kivel szemtől szemben beszélgetvén, végezhetünk, ha kigyelmednek is olyan plenipotentiája talál lenni, a minémü nekem vagyon kegyelmes urunktól, ő felségétől, a midőn kigyelmed maga szerencséjét ugy kormányozhatja, keresztény hitemre, és kavalléri parolámra assecurálom kigyelmedet, nyugodt elmével lehet, kedves maradékitól is semmi átkot magára nem várhat, bizonyságot tehetnek ebben mind Újvár, Szolnok, s mind Eger várai is, hogy nem kigondolt hiresztelt hadakkal, hanem valóságos regementekkel, a kik mostan is Erdélyből érkeznek hozzám, valamint a Dunán tul s innét, ugy

Digitized by Google

a Tiszán tul való földet is meggyőzhetem, s az ellenkezőket elkergethetem. Meggondolván azért a haza romlását, ha jó és igaz hazafinak tartja magát, fogadja bé atyai intésemet, vigyázzon hazájára és magára is. Mikor a vas meleg, akkor kell kovácsolni. Szinezés nélkül való válaszát várván, maradok

Kigyelmed

kész szolgája

G. Pálffy János mp.

Pesten 17-a 9-bris 1710.

Ezen levéllel osztán menten ment gróf Károlyi uram Rákóczy-hoz, a holott sokféle beszédek után Károlyi urnak személye szerint való elküldése nem láttatott helyesnek, bizonyos okokra nézve, hanem a végre nemzetes Komáromy György nemes Bihar vármegye viceispánja és Debreczen városának birája, ugy mint neutralis személy, a méltóságos feldmarschall gróf Pálffy János uramhoz küldetett ez alább irt levéllel:

Méltóságos gróf uram!

Minden illendö dologban alázatos szolgálatomnak készségét ajánlom. A midön már gondoltam vala, hogy az én régi nagy elökelö jó

Digitized by Google

uraimnak egyikének is emlékezetiben nem vagyok, ime hozzák excellentiád szabad királyi Pest városából ezen folyó esztendőbeli november 17-ik napján irott méltóságos levelét, melyből vigasztalással értettem a felséges római császár kegyelmessége által adatott excellentiádnak megérdemlett méltóságát, és ezen elnyomorodott Magyarországban levő hadai excellentiádnak engedett főcommendóját s egész plenipotentiáját; kivánván, hogy ezen excellentiád fáradságos munkálkodása legyen vezérlő utunk a haza nemzetséges állandó jó békességének és örvendetes csendességünknek elérésére. És a mint excellentiád felőlem vélekedni méltóztatik, hogy az én szivemnek titkos rejtekében szomoruan szánakozzam az én igaz Magyarságomon, és gondoljam meg ezen magyar hazának veszedelemben forgó ugyan, de Isten kegyelméből mégis el nem merült szerencséjét. Nem kétlem, hogy inditotta excellentiádat erre, ezen méltóságos levelében foglalt intésre, én hozzám régtől fogvást való kegyessége, a melyet is tartozó kötelességem szerint veszek, és köszönöm is. — De hogy hazánk törvényeinek oltalmazására eltökélett resolutiomnak, nem mások hitegető biztatása legyen fundamentuma, ámbár mind a felséges császárnak, mind ő felsége plenipotentiájának teljes hitelt adnom kellene is, mindazonáltal excellentiád

Digitized by Google

bölcs itéletére hagyom, miképen lehessen a confoederatiohoz való hitem szerződésével hazánk igaz ügyének Isten által való oltalmazását megvetnem, jól tudván azt, hogy azon állhatatlanságommal ott is nem valamely becsületet és tisztességet, hanem inkább büntetést érdemelnék, és igy az én bátorságomban helyheztetett állapotommal nemzetemnek nem hogy vigasztalását, hanem inkább gyászos nyomoruságát szomoruan szemlélném; azért hogy inkább kötelességem szerint való hazánk törvényeinek oltalmazásával nemzetemnek szolgálhassak, és annak kivánatos végét érhessem, assecurálom excellentiádat, Isten végezése által hazánk óhajtott békességének kimunkálkodásiban csekély tehetségem szerint fáradozni meg nem szünök. Nem is hiszem, hogy mind két részről találtathassék oly magyar csak egy is, a ki azt szivében ohajtván, nem szomjuhozná, sőt elhitettem magammal, a felséges császárról és több nagy méltóságu miniszterei ről is, hogy mind két részről a keresztény vérontásban nem gyönyörködvén, mely készek légyenek a nemzetséges csendességnek közelitésére. Minek okáért azt is ugy itélem, hogy az ur Isten az ő megfoghatatlan bölcs tanácsából a felséges római császárnak szivét excellentiád méltóságos személyéhez e végre inditotta fel, hogy ezen hivataljában helyheztetve lévén, maga nemzetének és a

Digitized by Google

kereszténységnek vérét nem szomjuhozza, söt bölcs itéletével minden utat módot feltalálván, a kivánt állandó egyességet elömozditani igyekszik, kire az ur Istenre, és a felséges császárhoz való hites kötelességére, s édes véréből való nemzetéhez s hazájához viseltető természet szerint való szeretetére kénszeritem, s kérem excellentiádat, melyben hogy az én igaz és tökéletes hajlandóságomat excellentiád is magával elhitesse, ezen levelem megvivö hiteles emberem által, (kivel szóval szemtöl szembe beszélgetvén, minden két szinezés nélkül megmagyarázhat és nékem izenhet) excellentiád kivánságának akartam eleget tenni.

Ezen alkalmatossággal el nem hallgathatom, mind a két részröl való szegény raboknak nyomoruságos sorsát, kik iránt, hogy valami végképen való számvetés, vagy pedig egy vagy más részröl való rabok hijjával a cartelák szerint bizonyos cautiokra kiszabadittassanak, excellentiádat bizodalmasan kérem, valamely generalist egy közhelyre küldvén, részünkröl is hasonló tisztet rendelhessünk, és annak bátorsága kedvéért hitlevelet*) adni ne terheltessék, hogy a cartelás commissariusok jelenlétében mind a számvetés, mind pedig ezen rabok kiszabaditásának

*) Más példányban: „utlevelet.“

Digitized by Google

módja közakarattal végbezvitessék. — Melyekre kivánatos válaszát várván excellentiádnak, maradok:

Excellentiádnak

köteles szolgája
Károlyi Sándor mp.

Kis-Várdán 9-a 10-bris 1710.

Szóval való instructioja pedig a felül irt levéllel küldött hiteles követnek igy vala:

Instructio.

A békesség dolga végett tudakozódhatik, miképen és mimódon azon kivánatos békességet és annak elkezdését, tractáját és elömozditását lehet reményleni.

A felül irt követ pedig részünkről igy felelhet: Hogy mivel a mlgos fejedelem resolutioja, melyet Urbich uram által tett, ö excellentiájánál tudva légyen könnyen megfelelhetni, hogy a közönséges békességnek csinálásának gyülésére minden vármegyének jelenléte a mlgos herczeg által megigértetett vala, részünkről is akkor bizonyos követeket a végre küldvén, a hol minden dolgok azon állapotban, a mint voltak és a mint most is vagynak, mindkét részről az amnystium alatt maradván, tractálhatták, és végezhették volna; ha nem azon Urbich uram által hihető,

Digitized by Google

hogy nem a fels. császártól (kinek királyi személye és hajlandósága a mlgos herczegnél kiváltképen tudva volna), hanem a miniszterium tanácsából végeztetett volna, hogy a fejedelem maga és a confoederatio nevével grationalis levelet kérvén mindazokra, a melyek a pozsoni országgyülésén végeztetni, pecsételtetni és kiadatni fognak, magát kötelezze és declarálja hit és fejedelmi szava alatt, hogy igenis mindazokat helyben fogja hagyni; mlgos generalis ur ő excellentiája bölcs itéletire hagyván, miképen kötelezhette volna magát az olyanokra a fejedelem, nem tudván, kik légyenek azok, a kik azon ország gyülésén jelen fognak lenni, és ott minémü dolgok végeztetnének, oka lévén a palatinus urnak gyengesége és öregsége is, a melyek mind tudva vagynak generális ur ő excellentiájánál is. Továbbá, ha ő excellentiája által készülne a Tiszán és feltette volna magában, hogy minket el akarna széleszteni, elő kell beszéleni ő excellentiájának, hogy az előre által látott szándék nem igen félhető, mert elhitettem magammal, hogy az egész német ármáda által nem jö, és ha valamely része által jönne is, reménységem vagyon Istenben, a ki gyakran ekkoráig minket megalázott is, de ez alkalmatossággal mindenikünk magát megbátoritván vigasztalást nyerünk, a mint hogy a méltóságos fejedelem hozzánk való érke-

Digitized by Google

zésével is a vitézlő rendnek is nagy kedve nevelődött és mintegy megujult.

Fontolja meg azért bátran ő excellentiája mostani maga commendóját az ő sok irigyi miatt, mely nehezen nyerhette meg, és csak legkisebben is csökkenjen meg, a ki a főtisztek által készakartva csinált confusiokból is szokott megtörténni, melyre noha sok példákat is elől hozhatnánk, de a többi között csak Hanszternek és Veteraninak szerencsétlen esetével is bövebben megbizonyithatni, s nem is helytelenül minémü gyalázatot vallana?; ellenben ámbár az egész hadainkat meggyőzné, és szélyel verné is, azzal sem e mostani támadásnak végét nem reménylhetné, sem pedig a felséges császár dolgait állandóságra nem helyheztethetné, söt maga nemzetének veszedelmére, és a hadakozásnak öregbülésére okot adna, mellyel sem az öszveszövetkezett magyaroknak, kiket a szabadság kivánsága arra vitt, igaz fegyvereik le nem tétetődnek, sem pedig országokból kimenni nem kénszerittetnének, hanem az erösségekben szélyel szorulván, és ott kétségbeesés nélkül várakozván, miglen az Isten ő szent felsége eltökélett kegyelmességét rajtok kiteljesiti, édes nemzetekért a ki fegyver által (Isten után) magának országot nyert, hazájokért, árvákért és özvegyekért, a fegyverfogásra készek lesznek. Azért inkább javallanám,

Digitized by Google

hogy ő excellentiája az ő nemzetéhez való szeretetitől viseltetvén, ezen maga commendóját ne szerencséltesse, hanem inkább sokaknak bosszujára és hazánknak közjavára okosan megtartani igyekezzék, mivel ezen mostani ő excellentiája commendójának hirtelen változásával félő nagyobb rosz ne következzék.

Ha azt mondaná ő excellentiája: miért hamarébb és nevezet szerint a Némedi követ által nem válaszoltunk?, azt felelhetni: hogy a vitézlő rend által jövén a Tiszán, mind a resolutio, mind azon hiteles küldendő ember veszedelembe nem vettethetett. Azonban megtörténhetik, hogy ezen mostani követem is vigyázatlan lévén, keresni kelletett olyan alkalmatosságot, a mely által magamat világosan és valóságosan kimagyarázhatnám.

Utoljára kérdés lehet, hogy Baranyai *) elküldésének alkalmatosságával készen volt-e ezen levél? Igenis, de az ő elküldésekor is többet akkor nem resolválhattam, hanem ha az ő excellentiája gyors munkája által ezen békességnek elővétetődése reménységet fog nyujtani, tapasztalni fogja ő excellentiája, miképen mind az ő excellentiája méltóságának megtartására, s mind nemzetünk kivánt békességének kimunkálkodására minden tehetségemmel fogok igyekezni.

---

*) Más példányban: „Baranyi."

Digitized by Google

Elhiresedett vala azonban ezen felül irt mlgos feldmarschall ő uram excellentiája dorgáló levele a Rákoczy követőinél, kik közül valaki nevének eltitkolásával ez alábbvaló irásban foglalt dolgokat hirlelte, melyekkel az elkezdett istenes békességet erőtleniteni, elrontani és semmivé tenni igyekezett, mely irás is kezéhez jutott ő excellentiájának következendőképen.

„Sok volna eleitől fogvást ezen magyar nemzet historiájából kikeresvén előszámlálni az Istennek csudálatos gondviselését, a mely által ezen nemzetet mind conserválta, mind letapodott szabadságit néha-néha helyre állitotta, és ámbár hol tatár, hol cseh, hol török, hol német nemzetségek alá láttatott is rabságul vettetni, mindazon nyomoruságok között is nékie nemcsak istápokat és gyámolokat állitott, de maga csudálatos segedelmi által ellensége kezéből is kiszabaditotta.“

„Mindezen nemzetek között leghosszasabb rabságát kétség kivül a német igáji alatt szenvedtetvén véle, azon hatalmas ellenség uralkodása alatt is, eleitől fogvást soha ugy ellenségének kezére nem adta; hogy olykor olykor szabadságinak napfényét felvirasztván, annak keresésére utat nem nyitott volna, és ha jól megfontoljuk a hadakozásokat időről időre oly csudálatosképen támasztotta, mintha ujitani kivánta

Digitized by Google

volna ezen nemzetnek a szabadsághoz való állandó szeretetét, és mindazon támadások alkalmatosságával elméjét ugy kormányozta, hogy soha a német nemzet és királyok a fegyver jussát igazságosan nem kereshették rajta; a midön tudnillik, ha szintén a statusoknak egy részét törvények és igazságok felállitására fegyverben öltöztette is, egy részét a német hüségében conserválta csak azért is, hogy a fegyver letételével avagy erövel, sokszor csalárdsággal és szines békességekkel azt lecsillapitván, ne praetendálhassa az idegen nemzet, az egész országnak hüségtelenségét, és következendöképen ne tulajdonithassa magának a hazát ugy mint fegyverrel nyert országot.“

„Eleven s közellevő példája ezeknek a mostani hadakozás, a melyet azon isteni bölcseség maga titkos végezése szerént olykor támasztott, a midön ezen nemzet hajdani szabadsága eránt kétségben esvén, maga kovácsolta rabságának lánczát és ellenségivel erövel támasztatott néki vezért, egyességre hozta elméjét, és ennyi esztendöktöl fogvást minden idegen segitség nélkül táplálta ügyét, és soha keresett szabadságának ugy végét nem közelitette. Mert noha ugyan egy idötöl fogvást láttatik is hanyatlani sorsa, és meghülni reménysége, mind ezen homályok között is mutogat oly utakat, melyek által boldo-

Digitized by Google

gulásának czélja elérését reménylhetik azok, a kik Istenben vetvén reménységeket, elhitetik magokkal ügyök igazságát, és hogy az isteni kegyelem az igazságtalanul üldözőket el nem hagyja, hanem néha *) szorongatni láttatik is; akár a külső, akár a belső országunk dolgait tekéntjük is, azért ennek valóságában nincs mit kételkedni, de kétség kivül való dolog az is, hogy valamint az Isten minden keresztény embertől ámbár kivánja is, hogy maga akaratját az ő szent akaratjával öszve kapcsolja, de a mellett kitől kitől megkivánja, hogy magunk statusunkért való boldogulásunkban fáradozzunk: ugy kétség kivül ha szintén ezen nemzetnek szerencséje elérésére külső és belső utakat mutogat is, de az igaz hazafiui munkálkodásokat is megkivánja; melyre nézve mindezen zürzavar, szerencsétlenség tengerében evedző hazánk dolgait jól elménkre vévén csudáljuk legelőször is azon csudálatos munkáját az Istennek, a mely által példa nélkül ellenségünk fegyverének kormányozását magyar kézre adta, és jutatta oly időkben, a midőn az idegen nemzet nemzetünk felől magában régen elvégzett sententiáját exequálni kivánja, és midőn azt álmélkodással szemléljük, visgáljuk

*) Más példányban: „ha néha.“

Digitized by Google

meg, miként lehetne ezen nemzetünk ügyét állandó boldogulásunknak csendes révpartjára hoznunk.“

„Valjon vagyon-e olyan magyar, a ki által nem látta, a miótától fogva az ausztriai ház fejére jutott a magyar korona, avagy is inkább mióta a habspurgumi ház ausztriai birodalomhoz jutott, azon nem igyekezett volna, hogy lehessen a magyar nemzetet állandó jobbágyi birodalma alá hozni; melyre minekutánna házasságbeli szines kötésekkel magának utat nyitott volna, lássuk elsöben sok titulusok és jószágok osztogatásával menyire kivánta hóditani nemzetünk elméjét és következendöképen a kedvezésekkel és ajándékokkal azon véget el nem érhetvén, valjon van-e még oly csalárdság, üldözés és kegyetlenség, mellyel nem élt volna feltett szándéka végbenvitelében, elanyira, hogy az elöbbeni Tököli hadakozásának végét eszünkbe juttatván, ha megvizsgáljuk micsoda véres, iszonyu és nem keresztényhez illendö theatrumokat erigált, melyek irtóztatásával eröltette a nemzetet arra, hogy a szabadsága kincsét, a szabad királyi választást, és András király privilegiumát örökösen nékie adná, és attól recedálván, lészen-e valaki, a ki magával elhitesse, hogy ezen mostani hadakozásunk indulásával magát megcsalattatottnak látván, ha a nemzetet fegyver-

Digitized by Google

rel meghódithatja, még azoknál is nagyobb kegyetlenséget ne kövessen nemzetünk ellen. Mert ugyanis, hogy ha meggondoljuk, mire való Posonban erigált tribunálnak felállitása, a melyek alatt kiki számot tartozik adni, miért az első amnystialis gratia publicaltatásával hitét el nem hagyta? és azok a kik császár hivségére redeáltak, mely nehezen jutnak jószágaikhoz, és azok mely szabadosan osztatnak ministeri közé, nyilván általlátjuk, hogy a mely neoacquisiticum just ezen hadakozás előtt a töröktől visszanyert föld eránt maga diplomája ellen erigált vala, azt már az egész országra extendálni akarja, és ki lészen a ki megmenthesse a hóhér kezétől mindazokat, a kik ezen nemzetséges hadakozásban tisztségekre applicáltattak.“

„Való dolog ugyan: gondolkodhatnak sokan, hogy mivel magyart tett plenipotentiariusává, az által reménységet nyujtott az igérhető kegyelmességnek állandó megtartására, kivált a ki ezen nagy dignitásban helyheztetett személyt mind igaz magyarnak, mind hitit megtartó urnak esméri lenni, de viszont midőn az elmult példákból megvisgálja, az hitek és diplomák megszegésit, ministerek és plenipotentiariusok változását, azt concludálja belőle, hogy annak igéretiben és adományában csalattathatnak meg, a kitől igértetik a kegyelem. — Hanem az idő vál-

Digitized by Google

tozással a plenipotentiarius is megcsalattathatik, melynek példája amaz véres emlékezetü, sok magyar familiákat még most is sirásra inditó Karaffa, a ki teljes hatalommal küldetett vala Magyarországra, s annak erejével felbontá a Caprarától adatott grationalisokat, capitulalt vala Munkácscsal, még is alig adatik fel a vár, sok punktumiban füstöt vete a capitulatio, melyet Kolonics Ferdinand felbonta; való ugyan, hogy Karaffa is sokat iparkodott annak manutentiójában, a ki magát ez által becsületében is megsértettnek érzette lenni, halálos ellenségévé tevé a cardinalist, de végtére is mindazon bátor parolája manutentiója által is csak a maga veszedelmét és halálát accelerálta, nem hogy azokat manuteneálta volna, a kiket capitulált. Boldog Isten! menyi van ilyen példa! melyből mind a tanulhat, a kinek a gratiát igérték és igérik, s mind az, a ki igéri kivált, ezen mostani időkben, melyekben ugy látjuk, nem csak a szándéka a bécsi udvarnak, hogy a fegyvert a nemzettel letétesse és a császár az örökös királyi jussát manuteneálhassa, a posonyi ország gyülése articulusa szerént, hanem hogy jure armorum birodalma alá vévén azt maholnap (a fiúi ágon deficiálván) vagy a leányiban ujabban német kézre juttassa, vagy csak mostani császár halála után is öccse absentiájában kegyetlen ministerei által gubernáltassa.“

Digitized by Google

„Nem oly titok, hogy senki ne tudhassa, kik légyenek azon igaz magyar urak, a kik a császár pártján lévén, a mostani hosszas posonyi országgyülése feltartásával is jót kivánnak magyar nemzetünknek és mely régen fáradoznak abban (hogy Haiszter tyrannismusától megmentsék nemzeteket, s azt vélik, hogy jó igyekezetek, fáradságok és munkájok, halasztatják az udvarral azon gyüléseknek végét); de valjon nem világos-e, hogy annak dilatióira csak azért consential oly könnyen, hogy azon idő alatt indithatván fegyvert, birodalma szerént az ujonnan épitendő mészárszékek között pecsételtethessenek nemzetünket rabságra- és nemcsak az ausztriai ház, de Isten tudja micsoda német fejedelem keze alá örökösen jutandó articulusi.“

„Ne kivánja hát senki, valaki magát magyarnak, avagy csak emberséges embernek kivánja itéltetni, hogy ezen mostani hadakozás (ha csak solennis békességáltal nem lehet) fegyverrel avagy a hadakozók elméjek csábitásával végződjék, sőt bizonyára kivánható volna, ha nemzetéhez való szeretettel viseltetvén, avagy csak kereszténységétől is az a kinek az hatalmában áll, inkább arra forditaná elméjét, hogy vagy az universalis békesség, vagy a mostani császár haláláig halasztódnék ezen hadakozás.“

Digitized by Google

„Oljon *) Isten attól, hogy valaki veszedelemben ejteni kivánná azon személyt, a kinek oly nagy dologra való emeltetésében gyönyörködhetik a magyar nemzet, és azt is oly csudálatos isteni munkának tulajdonithatja, mint a mostani hadakozásnak kezdését, se hogy hitetlenséget kivánjon, avagy árultatást ily uri szeszemélytől; de nyilvánvaló lévén, hogy magát nemzete veszedelmére le nem kötelezhette, méltán kivánható volna, hogy a jövendőket tekéntvén maga indulatjától ösztönöztessék azon módok kikeresésére, melyeket a végre könnyen feltalálhat, kivált ha magával elhiteti, hogy se szegényt, se gazdagot azok közül, kik ezen hadakozást folytatni kéntelenittetnek, a privatum haszonkeresés, vagy kincsgyüjtés eddig is nem ösztönöztenek, avagy ezután is nem ösztönözik, akár a fegyverkezésre, meglehet, akár a következhető bujdosásra, hanem egyedül a jövendőknek nyögése; lehetetlennek látván, hogy ezen ügynek boldogulása, vagy annak idejében idegen pártfogók által, vagy csak a mostani egészségben megromlott és fiui magzat reménységen kivül uralkodó császár rövid idő alatt következhető halálával ne következzék, és legalább ezen ürügy fenmaradván, ne mondattassék az, hogy az

*) Olvasd: „óvjon."

Digitized by Google

egész magyar nemzet consentialt mindazokra, melyeket kétség kivül extorqueálni fog azoktól a félelem, a kik vagy a nemzetséges szövetségtől eltávoztak, vagy eleitől fogvást különb különb okokra nézve elhihető sokan jó végre maradtanak vala a császár pártján.“

Megtérvén a felül említett követ azon December havában a mlgos generális ur ő excellentiája resolutiójával (a ki a mlgos herczeget jobban felinditotta) azon válasz ilyenképen vala.

Tekéntetes gróf uram!

Meghozták kigyelmednek 9ª currentis datált levelét, abbol semmi egyenes válaszát nem értettem, hanem inkább tétovázását veszem észre; arra én semmi resolutiót nem tehetek, kigyelmed hites emberével böven szólván, én is szóval bövebben izentem, kigyelmedhez való régi hajlandóságomat azon előbbi levelemben eléggé megmagyaráztam, — maradván kigyelmednek.

kész szolgája

G. Pálffy János, m. p.

Pesten 17-a Xbris 1710.

Digitized by Google

A szóval tett izenet és követ ur által tett relátio pedig igy következik:

1° Az elkezdett dolgok a mlgos herczeggel közöltessenek.

2° Minden tétovázó gondolatokat félretévén a mlgos generalis ur ő excellentiája, igaz magyar vérségü jó igyekezetiben nem kell kételkedni, mivel szintén oly igazságos készségével, valamint mi, akar szolgálni felséges koronás urának, hazájának és nemzetének.

3° A mlgos herczeg az erdélyi fejedelemségről emlékezetet se tegyen, és tractára se diaetát, se amnystitiumot ne kivánjon, mert csak a tracta és amnystitium is nehezen fog megengedtetni, hanem

4° Javalja a herczegnek, hogy egy alázatos levelet irjon a f. császárnak, elhitetvén magával hogy mind a herczegnek magának, mind követöinek nem csak gratiaja meglészen, hanem mindeniknek jószági is megadatódnak.

5° Ne bizzon a külső hatalmasságoknak segitségekben és hitegetésekben, mert azokban megcsalatkozik, hanem ha valamit akar, a dologgal ne késsen, mivel az ő felsége hadai megindulnak, és ha az kevés, lészen ő felségének 40. regementje is.

A mlgos herczeg ugyan azon hólnapban Kálló felé indulván a hadak megmustrálására Bakta nevü kuriában, a holott gróf Károlyi ur is jelen volt, Komáromi relatióját meghallgatta, a ki

Digitized by Google

megvivén a felülirt punctumokra a választ, — ujobban reábizatott Komáromira (meghagyatva lévén néki, hogy utját közelitse és siessen, hogy a mlgos feldmarschalt még Pesten érhesse) és visszaküldetett ez alább irt mód szerint.

Méltóságos gróf Uram!

Excellentiád méltóságos válaszát tartozó kötelességem szerént vettem, de mivel nem csak magam személyét illeti, most kiváltképen nehéz és veszedelmes lévén ezen dolog, hirtelen magamat resolválni lehetetlen; hanem hogy hozzá kezdhessek *), és egy kis idöm lehessen, excellentiád előtt alázatosan könyörgök, megfontolván excellentiád méltóságát és magam hivatalját, kötelezem arra magamat, hogy válasz adásomat nem halasztom; maradván

Excellentiád

köteles szolgája
Károlyi Sándor m. p.

Bakta 23-a Xbris 1710.

---

*) Más példányban e helyett: „küldhessek", de ez, azt hiszem, csak a leiró hibájából irattatott igy.

Digitized by Google

A második levélnek pedig ilyen értelme vala:

Méltóságos gróf uram!

Excellentiád meghitt emberem által tett uri választ és concredált izenetit, tartozó kötelességgel vettem, s valamint excellentiádnak mind ebben, mind az előbbeniben, ő kigyelme által a felvett dolgokban egész sinceritását tapasztalom (meg nem ütközvén abban, hogy egyenesen mindjárt egész categoriámat nem vette), nem kétlem tovább is igaz indulata szerént, szivére vévén országunk közönséges nyomorgattatásinak és kétségben forgó dolgainak elforditását vagy távoztatását, bölcsen munkálkodni méltóztatik, melyet én is praemittált kis levelecském szerént való kötelességemből accelerálni kivánván, ugyanazon meghitt emberemnek hiteles relatiojából excellentiád nem lágy melegségemet, hanem igaz s teljes resolutiomat tapasztalhatja és értheti. Reménylem azért ő kigyelme által fenforgó hazánk dolgainak bövebben megértvén circumstantiáját hozzám mutatandó megigért uri gratiáját tovább is fentartani, és rólam is nem a praemittált uri levelében feltett opinioja szerént méltóz-

Digitized by Google

tatik itélni. Azonban excellentiád gratiájába recomendálván magamat, maradok

Excellentiád

köteles szolgája
Károlyi Sándor mp.

Kis Várda 26-a Xbris 1710.

A harmadik levél pedig Komárominak szólló igy vala.

Készséggel való szolgálatomat ajánlom kigyelmednek! *) Nem kétlem, hogy kigyelmed minapi reábizott levelemet maga expressusa által ekkoráig elküldötte, melyben a dolgok közelitéséröl ajánlást tevén, az én kötelességemnek eleget tenni akartam; kivántam volna kigyelmedet is szóval informálni bövebben; de mivel veszedelem volt a várakozásban, sok idö is telt volna; arra nézve mind a mlgos herczeg hajlandóságát, s mind a magam resolutióját kigyelmednek ezen levelemben megküldöttem irásban, együtt a mlgos generális uramnak, ö excellentiájának szólló levelemmel, és ámbár tudom is, hogy kigyelmed alkalmatlanságával és fáradságával, talán a nemes város dolgainak hátramaradásával is kelletik meglenni; de mivel ezt sokakra bizni lehetetlen; azért tovább is kigyelmed hiteles

---

*) Más példányban ezen egész sor ki van hagyva.

Digitized by Google

személyén megnyugodván, bizodalmasan kérem utazásáról valami praetextust csinálván, ne terheltessék mentől hamarébb serényen és igazán véghez vinni, mely alkalmatossággal a holnapi napnak és reánk viradandó uj esztendőnek, s az elkezdett dolgok jó folyamatjának nevemmel való szép szives üdvözlésével ő excellentiáját fogja kigyelmed köszönteni.; kedvesen fogom venni ebéli munkálkodását kigyelmednek. Ha történetből ezen kigyelmed utazásának semmi gyümölcse nem lenne, jobban akarom, hogy minden jószágomat generalis Pálffy János uram (mintsem más) birja, miglen Isten ő szent felsége vezérléséből az öszve szövetkezett igaz magyarok fegyvere fog boldogulni. Azonban sz. János áldását kivánok kigyelmednek szerencsés megtérésével; maradván

Kigyelmed

kész szolgája

Károlyi Sándor mp.

Kis Várdán 26-a Xbris 1710.

Az acclusák pedig ezek valának:

1° Megértvén az én meghitt emberem által tett üzenetekből mlgos generális ő excellentiája szándékát, hogy tudniillik nem csak az én magam személyéhez jóakarattal vagyon, hanem a mlgos fejedelemhez is mind ő excellentiája, mind a f.

Digitized by Google

császár kegyes reflexióval viseltetik: szükségesnek itéltem, hogy azon mlgos herczeggel is közöltessék, arra nézve azonnal indultam Munkács felé, a hol is a herczegségnek mindenképen tapasztaltam hajlandóságát.

2° Valamint a herczegnek ugy nékem is abban semmi kétségünk nincsen, hogy ő excellentiája is, valamint mi ezen állapotban ne serénykednék, azért annál is inkább ő excellentiája az egy értelemre ösztönöztessék.

3° A minthogy valamiképen a herczegnek kedve szerént esett az egri dolognak ő excellentiája által lett üzenete, és abban tapasztalt keresztényi resolutiója, a melyben semmi kétség nincsen, hogy az ő excellentiája javaslása szerént a fejedelem az ő levél irása által maga dolgait nem végezhetné, kiváltképen tudtára lévén a felséges udvarnak, hogy soha se a mostani f. császárhoz, sem boldog emlékezetü atyjához hittel köteles nem volt, hanem a haza törvényeihez, kik megsértödését a felséges udvar is megesmervén, maga is az igazság azt hagyja, hogy megesmérje, azoknak oltalmazására hittel köteleztetett, és annak utána azon megbecsülhetetlen haza szabadsága arany gyapjának megnyeréséért fegyvert fogván, az országban nem valamely idegen hadakkal jött bé, hanem törvényeinek, privilegiumainnak, szabadságainak és diplomáinak

Digitized by Google

elhatalmazott letapodását, öszve szaggatását és felforgatását kimondhatatlan megsértödésekkel szemlélő hazafiaival nyult a fegyverhez, és szövetséget vetvén a fegyvernek elömozditására magát kötelezte, és valameddig ezen istenes békesség *) munkájának dolga kivánt boldog állapotra nem hozatik, mindaddig a fegyverkezéstöl meg nem szünik.

Senki azért magával el ne hitesse, (ha csak a fejedelmek ellent nem állanának) hogy mindjárt azon levelet, melyet ö excellentiája javallott meg nem irta volna, sem azt, hogy mintha a császár kegyelmességében semmi reménységet nem vetne, mert személye szerént is jól esméri ö felségét; ö excellentiája is különben gondolkodjék felölünk, mintha valaki közülünk magával elhitette volna, hogy azért segitö külsö hadakhoz, és idegen hatalmasságok erejéhez ragaszkodunk, mely meg is igértetett, avagy azok mellettünk feltámodván, a felséges ausztriai ház ellen mennénk, söt azokra, maga saját hasznokért felindulván csalhatatlan reménységünk is vagyon. Mivel azért ö excellentiája a magyar nemzetböl való, és ügyünknek is elömozditását kivánja, forditsa inkább elméjét arra, hogy a magyarnak **) ezen

*) Más példányban: „bölcsesség."
**) Más példányban: „a magyar nemzetnek."

Digitized by Google

mostani dolgai békességgel ország gyülése által végeztessenek el, mellyel a f. császár a fejedelemmel, vagy a confederatioval való külön tractát elkerüli, a pedig ugy lehetne meg, hogy ő felsége maga letett hiti és esküvése szerént közönséges országgyülését hirdetvén, egyezne meg az országbéliekkel és publicáltatná a nemzetnek, miképen akarna bennünket szabadságainkban és régi jó bévett törvenyeinkben és szokásainkban megtartani; azzal ő felségének semmi kisebbsége nem volna, a nélkül pedig ő excellentiája is minden jót reménylhetne, a midőn ő excellentiája mondása szerént a külső hadak béhozásával 40. regementet kellene fizetni és tartani.

Ha pedig ezekre nem találna reá állani, világos dolog, hogy ezen nemzetnek nagyobb gonosztól *) kellene tartani, és igy ő excellentiája is, mint igaz magyar nem kivánhatja, hogy a mi jó reménységünk, a mely nékünk igazságosnak látszik, abban hagyattassék.

Azomban jól tudja azt a fejedelem, hogy ő herczegségével, mint egyes személlyel külön senki nem tractál, hanem mivel mindenektől, a kiknek ezen állapothoz közök vagyon, erdélyi fejedelemmé és az öszve szövetkezett magyar nemzet hadi vezérévé tétetett és ismértetett, az ország-

*) Más példányban: „gonoszságtól.“

Digitized by Google

ból kivert Stanisló királyként megmaradván az ő charactere, egy szóval mindazoknak, a kik jóakaratjokból segitségünkre járulni akarnának, kérdésbe nem vétetődött és nem is vétetődhetik.

Inditsa azért ezekre ő excellentiáját az igaz nemes magyar vére, és ha ordereit s parancsolatait el nem kerülhetné, vegye szivére, hogy hazánknak jól kezdett dolgait ily extremitásokra ne fokassza, — ily hideg téli idő éjtszakai zuzmarások; éjjeli, nappali szüntelen való esőszakadások alkalmatosságával s több helyes okokra nézve, a f. udvar elméjét, a hadakozástól forditsa el, mivel az által maga czélját el nem éri; mert ha a herczeg kéntelenitetnék is az országból kimenni, mindazonáltal az egész keresztény világ fejedelmi előtt igaz ügye már tudva lévén, (ha csak a békességes tracta által valami jót arra nem reménylhet, s nem tapasztalhat) azt semmiképen tovább is abban nem hagyja.

Tudva vagyon az is a herczegnél, hogy a f. császár azért akarná az országban maga hadait szaporitani, hogy a f. Eugenius herczeg tanácsából, mihelyest ezen mostani támadás lecsendesittethetik, azonnal fegyverét a török ellen forditsa, és a török ellenséget is a muszka ellen azért ingerli fegyverkezésre, hogy annak is ellene szerencsésen folyván dolga, ut nyittassék, a mely által néki minden tanácsa és elkezdett dol-

Digitized by Google

gai felforgattassanak, és elháritassanak. Megvallom minden igaz vérü magyarnak ezen szándék a békességnek közelitésére*) nagy ösztöne volna, ha a mi törvényes szabadságink megtartásában bátorságosok lehetnénk, de ha közönséges országgyülése által el nem végeztetik, a nemzetnek nehéz és kimagyarázhatatlan kárával világosan általlátni, hogy a török ellenség ellen szerencsésen harczolván és azt meggyözvén, a császár fegyvere rajtunk is el fog hatalmazni.

Mindezeket jól megfontolván, ö excellentiáját alázatosan kérem, bölcs tanácsával tovább is engem támogasson, igaz hazafiai lévén, visgáljuk meg azokat, a mik hazánk törvényeinek megtartására és hazánk boldogulására czéloznak, félrevén minden privatumot, a herczegnek is semmi kedvesebben nem eshetik, mint egész tehetséggel azon igyekezni, hogy örökösön a békesség öszve lévén köttetve a szabadsággal, országunk boldoggá és szabaddá tétessék.

Ennél jobban a dolgokat meg nem magyarázhatom, bizonyos léven abban, hogy valamint nékem, és a herczegnek, ugy ö excellentiájának is a külsö conjuncturák tudva légyenek, nem hitethetem el magammal, hogy bizonyos és megcsalhatatlan reménységünket rosz reménységgel meg-

*) Más példányban: „kötésére."

Digitized by Google

cserélnünk javallaná: annakokáért legalább csak azon könyörgök ő excellentiájának bizodalmasan, balul rólam ne itéljen, mintha intését fel nem venném, vagy megvetném, hanem hozzám való igaz confidentiáját és hajlandóságát tovább is megmutatni méltóztassék.

Kis Várdán 26-a Xbris 1710.

Ezek igy folyván, és a f. herczeg cardinál ur ő eminentiája, herczeg Rákoczynak szóló levele is oda jutván, arra nézve haladott a dolog, hanem januariusban, a midőn a császár hadai a Tiszán Szolnoknál általköltöztek volna, Nádudvar nevü helységben Komáromi György a m. generál feldmarschal urral ő excellentiájával szemközben találkozott, a hol a fejedelem készségét tőle bővebben értvén, arra nézve a m. generális ada választ, melyet is az akkori veszedelmes időkhöz képest Komáromi uram declaratiot adván hozzá, csak leveliben zárván, küldötte meg gróf Károlyi uramnak ilyenképen.

Először következik Komáromi g. Károlyi urnak irott levele.

Méltóságos generális uram!

Én Nagyságod parancsolatja szerént utamat elömbe vévén a nádudvari templomnál szemközben találkoztam ő excellentiájával, és épen Szo-

Digitized by Google

boszlóig (egyéb dolga nem lévén) elég hosszasan szólottam ő excellentiájával, ugy estvére Szoboszlóra is beérkezvén mindenekről magamat untig kibeszéllettem, és megvivén Nagyságod levelét az acclusákkal együtt megadtam, melyet is megolvasván, miképen felelt ő excellentiája punctumról punctumra feljegyezvén magamnak, imé Nagyságodnak megküldöm. Nagyságod részéről pedig a f. császár saját keze irása és titkos pecsétje alatt költ grationalis levelét nékem megmutatta, melyet is megolvasván, imé igaz párban megküldöm, Nagyságodhoz nagy hajlandósággal lévén a m. ur ő excellentiája, ujabban is azt izeni, meg ne vesse Nagyságod, hanem magára vigyázzon, meg lesz mind a főispáni tisztnek méltósága, mind becsületi, mind egész jószági megadatnak; vagyon még ideje, hogy szolgálhasson, s szolgálhat is, de ha fegyverhez fogni kéntelenittetik, már az ő felsége hadai Erdélyből Várad tájára érkezvén, talán akkor késő lészen, és a felséges udvar is azt mondhatná, hogy nem készakartva, hanem kéntelenségből cselekedni fogja azt, a mit kellett volna cselekedni. Bocsássa szivéhez Nagyságod a jó intést, és maga életének, kedves feleségének, gyermekeinek szerezzen bátorságos megmaradást, magát s hozzá tartozóit veszedelemre ne vesse, a halogatásnak semmi haszna nincsen, resolválja

Digitized by Google

magát Nagyságod, ha hozzá akar kezdeni. Parolát adott a m. generális ur, akár ide bé, akár a mezőben szabadon jöhet, és szólhat ő excellentiájával, de viszont ő excellentiája is igaz parolát kiván. Én tiszta szivből, és mentől igazabban lehetett, igyekeztem szolgálatomat véghez vinni, kérem is alázatosan Nagyságodat az Istenért, a keresztény vérnek tovább való ontását és hazánknak pusztitását távoztassa el, és bölcs itélete szerént válassza azt, a mi a közönséges jónak pusztulás alatt siránkozó hazánknak, ugy Nagyságodnak és dicséretes familiájának állandó nyugodalmára céloz; — hogy mindnyájunknak légyen Nagyságod vigasztalásunkra és hazánk boldogságának kimunkálkodására; Isten lágyitsa meg szivét Nagyságodnak, szent lelkével vezérelje, és minden jóra igazgassa, kivánom és Nagyságod gratiajába ajánlott maradok

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Komáromi György, mp.

Debreczen 8-a Januarii 1711.

Másodszor feljebb irt Komáromi György levelében zárt gróf Károlyi urnak szóló — mlgos generális ur ő excellentiája levele igy következik.

Digitized by Google

Tekéntetes gróf ur!

Kis Várdáról még 26ª Xbris kigyelmed irott levelét csak szintén mai napon estve felé ide érkezésemnek alkalmatosságával vettem illendő becsülettel, melynek is continentiájára sokat nem irok kigyelmednek, hanem ezen emberséges ember, a kivel böven beszélgettem, tudom vagy irással vagy pedig szóval is, az alkalmatosság ugy hozván, bövebben fogja értetni kigyelmedet. A minémü levelet küldött herczeg Rákoczy, kezéhez fogom szolgáltatni ő eminentiájának, noha még Pesten vévén bucsuzó levelét ő eminentiájának, készül Bécs felé, s onnan Saxoniában menni, s talán eddig is megindult, nem vélem, hogy már Posonyban találja, maradván

Kigyelmednek

kész szolgája

G. Pálffy János mp.

Szoboszló 7-a Januarii 1711.

Harmadszor, ezen levéllel együtt megküldött felséges császár grationalisa ily tenorral szól.

József, Isten kegyelméből f. római császár, Német-, Magyar-, Cseh-Országoknak királya, Ausztriának ercz-herczege etc. etc. Mindeneknek, a kiknek illik, bizonyossá teszszük; mivel füleinkbe jött, hogy Károlyi Sándor, a ki ennek előtte egynéhány esztendőkkel Rákoczy pártját követvén,

Digitized by Google

ellenünk, igaz és természet szerént való ura, és királya ellen fegyvert viselt, töredelmességtől viseltetvén és illetetvén, már most igazán megtérni, és hozzánk tartozó engedelmességre és megalázására magát adni igyekezik, hacsak császári és királyi kegyelmességünknek megnyeréséhez reménysége *) lehetne, és arról néki békességes bátorság adattatnék. Mi azért, a ki atyai kebelünket azoknak is mindnyájoknak, a kiket a vak indulatoknak hirtelensége és a gonoszoknak megátalkodott tanácsi megtántoritnak, a hol voltaképen való töredelmességekről s jövendőbeli alázatos hivségekről s állandóságokról hitelt adnak, velünk született kegyelmességünkből örömest felnyitjuk, tekéntetes és nagyságos erdődi gróf Pálffy Jánosnak, Dalmátia, Horvát és Tót országink bánjának, Sáros vármegye főispánjának, komornyikunknak és tanácsosunknak, mezei főmarschalunknak, vasas regementünk ezredes kapitányának, és a mi Magyarországban lévő fegyverünk fővezérlőjének, ezen levelünk erejével hatalmat adunk a megnevezett Károlyi Sándorral, mind az ő visszajöveteléről beszélleni s mind pedig néki nevünkkel szentül igérni, valamit a felülirt végre cselekedhetik, császári és királyi szónkkal fogadván mindazokat, a miket vele ezen

*) Más példányban: „valóságos reménysége.“

Digitized by Google

dologról tractál, igér vagy végez, erösen helybenhagyjuk, nem különben mintha magunk ezen megbékéltetésnek alkalmatosságával személyünk szerént jelen volnánk és császári s királyi hitünket közbe tettük volna. Melynek nagyobb bizonyságára ezen levelünket császári, s királyi, s ercz herczegi pecsétünkkel jegyeztetni parancsoltuk és magunk saját kezünk irásával megerösitettük. — Költ Bécsben 22ª Xbris K. U. születése után 1710, országunk, ugymint római birodalomtól fogvást 21ik, Cseh országitól pedig 6ik esztendöben.

József m. p.

(L. S.) *Joan Frid. Baro a Seilern m. p.*

Felséges Császár és Király maga saját parancsolatjára

Joan. Gerh. Bouch m. p.

Negyedszer a m. generális feldmarschal ur ö excellentiája resolutiója szerént Komáromi által ezen feljegyzett punctumok valának bézárva és megküldve.

1° A levelet a m. generális ur ö excellentiája elküldi, mindazonáltal a levelek irásában 12 nap számláltatik, mert Farkasfalván minden levelek felnyittatnak, 4 nap füstöltetnek, és igy, a miglen választ vehetnénk, legalább is 14 nap belételik.

2° Pesten vette ö excellentiája a m. cardinal

Digitized by Google

ő eminentiájának bucsuzó levelét, melyben irja, hogy Saxoniába készül, és ha eddig talált is késni, de megindul csak hamar.

3° Ámbár Posonyban volna is ő eminentiája, de mig a levél fel s alá jár, és a gyülésről végeznének, a tél elmulik, a fegyverkezésnek pedig meg kell lenni.

4° Ilyen mirigyes időben pedig, hogy magát veszedelembe vesse, és ezt a kemény telet is meggondolván, ámbár akarna is, nagy és hosszú készületet foglalván magában, (a mint feljebb irám) a tél is elmulna.

5° Azért a mit a fejedelem akar mondani, vagy kinyilatkoztatni a cardinalisnak, ő eminentiájának, hasonlóképen, sőt inkább ő excellentiájának, (a kinek a felséges császárhoz három vagy négy rendbeli hiti és kötelessége vagyon) — megizenheti, kivánván a f. udvar is, hogy ő excellentiája által azon dolog folytattassék.

6° Ha pedig a fejedelem valamit kivánna, és irni akarna, ha ő excellentiájára bizza, örömöst megküldi a f. udvarnak *), javalja pedig, hogy ő felségének irjon, csak azon levelének continentiája ő excellentiájának constaljon, a mint azelőtt is jelentette, kész szolgálni.

7° Ha ugy tetszenék a fejedelemnek, hogy

*) Más példányban: „császárnak.“

Digitized by Google

maga jöni nem akarna, küldjön parolára ő excellentiájához, magyarázza meg magát, és kivánságit tegye fel, többet fog tenni mint ő eminentiájával.

8° Országgyüléséről, tractáról vagy frigyről semmit se gondolkozzék, mert abból semmi se lesz, hanem a hadi operatioknak meg kell lenni.

9° Hogy a felséges császár mindeniknek, főképen az előbbkelőknek minden jószágit visszaakarja adni, valamint a fejedelem kivánja, maga ő herczegsége gondolja meg, miképen lehet azoknak, a kik a hivségben megmaradtak, és jószágai elrontattak, és elpusztultak, ugy hogy sokaknak hajlékok sem maradott, hogy alábbvaló állapotjok légyen, mint a kik minden jókban maradtanak?

10° Azért mivel hogy a herczeg igen szélesen érti ezen kivánságát, hogy t. i. minden ötet követői abban belé értetődjenek, szükség hogy az articulusok szerént azt hozzá adja, hogy ő herczegsége magyarázza meg magát, kiket ért azon itt? és miképen?

11° Javalja valamint azelőtt: alázza meg magát, és alázatosan irjon egy levelet, kérjen kigyelmet, mind maga, mind jószági végett, és hogy a f. császár az országot ilyen pusztult állapotjában (a kit nem rosz végre hanem a haza javára követett) kegyelmesen vigasztalja meg régi szabadságiban, és törvényeiben tartsa meg, ren-

Digitized by Google

desen feltévén ezeket levelében ő herczegsége meglátja, hogy ő felsége gratiáját megnyeri.

12° Mit gondol a fejedelem egynehány emberrel? azok is folyamodjanak ő felségéhez, móddal ők is megnyerhetik jószágokat.

13° Immár lássa ő herczegsége mig ideje van, igazán fogjon a dologhoz, mert ha az időt halasztja, semmi jó nem jön ki belőle.

14° A kurutzok feleségeiről publicaltatni fog, üzenjenek *) férjek után, hacsak vissza nem jönnek, jószágaik fel fognak prédáltatni.

15° Minden vármegyék, királyi és mezei városok, a kikben őket szenvedik, sőt fegyverrel is nem kergetik, maguk privilegiumit elvesztik.

16° Az ország szemlátomást való pusztulásának eltávoztatására a rácszágot még eddig sem commendérozta ő excellentiája erre a földre, de mivel ma is hallotta ő excellentiája, hogy sok helyek felprédáltatnak, minden javai az embereknek elragadoztatnak, hacsak ő excellentiája eleit nem veszi, ide fognak commendiroztatni.

Mivel azonban a fejedelem akkor tájban az országból Lengyelországba kiment vala, hire s akaratja nélkül említett gróf Károlyi uram nem adhatott választ, hanem hogy a jól kezdett dolog a fejedelem távol létében abba ne hagyassék,

*) Más példányban : „üzessenek.“

Digitized by Google

azon gróf Károlyi uram m. general feldmarschal urtól egy kis időhalasztást nyert olyformán, hogy az alatt a fejedelemhez bérándulván, véle beszélgethessen, kötelezvén tovább is magát a dolgoknak tovább is igazán való folytatására; — levele pedig igy szólott:

Méltóságos gróf uram!

Excellentiád válaszát illendő becsülettel vettem, s a meghitt jóakaróm által a dolgokat böven megértettem, kikre adott válaszomat méltóztassék excellentiád igazán szivére venni, és rólam minden balgyanakodást elvenni; abban bizonyos lehet, hogy minden csalárdságot és ravaszságot félretévén, kivánom excellentiád szándékát nemzetünk javára közeliteni, a melyet idő nélkül lehetetlen véghez vinni. Hogy a mlgos cardinalnak szóló fejedelem levelének elküldésével alkalmatlankodni merészlek excellentiádnak alázatosan követem, mindazáltal az iránt mutatandó excellentiád kegyességét alázatos kötelességgel megszolgálni igyekezem, maradván

Excellentiád

köteles szolgája

Károlyi Sándor mp.

Bakta 9-a Januarii 1711.

Digitized by Google

A jegyezésben oktatásul Károlyi ur által Komáromi György uramnak adott irás pedig igy következik:

„Oly reménységgel valék, hogy az én válaszom a Tiszán által mehetett azon helyre, a hol a mlgos generális ur ő excellentiája erántam gyanusággal lenne, mintha az idővontatással valami csalárdságot akarnék cselekedni, a kit csak a most észrevett ő excellentiája szavából is általlátok, és ha én a felséges császár hozzám való kegyelmességében soha nem kételkedtem, most sem kételkedem; de mivel Isten kegyelméből azáltal nagyobb reménységem nyujtatott, igenis a dologgal nem sietek, tudva lévén az nálam, hogy egy f. császár ilyen személy nélkül mint én, akár vegyem gratiaját, akár nem, mindenkor ellehet, hanem ha a mostani támadás lecsillapittatik, és nemzetünk ártatlan vérének kiontása megszünik, mi lehet annál ő felségének, mind ő excellentiájának s nékünk is mindnyájunknak kivánatosabb. Hiszen csak ezen rövid idő alatt is, a mlgos cardinalisnak szóló leveléből is, az én munkálkodásomnak gyümölcsét tapasztalhatta ő excellentiája, s bizvást elhitetheti magával, hogy minden szinezés és ravaszság nélkül igazán kivánom hazám csendességét kimunkálódni, a mint ezen mostani ő excellentiája szavaiból egyenes resolutioját általlátván, oly reménységben va-

Digitized by Google

gyok: hogy valamit bölcs itéletivel ő excellentiája nemzetünk javára valót általlát és javal, nem más által, hanem ő excellentiája által kezdhetem és folytathatom; de ha ő felségétől szabadságot nyerhetek magam személye szerént magam ő felségének elő beszélem, és noha ő excellentiájának parolájában, Isten ne adja, legkisebbé is, hogy kételkedjem, mindazonáltal mind ő excellentiájára, mind magamra nézve mások balvélekedésének eltávoztatására, ha azonban vélem irásban közleni méltóztatik, nagy becsülettel veszem.“

„Mindezekre nézve mind időmnek, mind pedig securitásomnak kell lenni, mert különben a hadaktól el nem mehetek, azzal pedig ő excellentiája kötelességének eleget tett, hogy megindult, és a Tiszán általjött: méltóztassék azért csak annyi időt engedni, a meddig ezekről annak helyén relatiót tehetek, minden tétovázás és halogatás nélkül, keresztény hitemre fogadom, hogy kötelezni fogom, a mint a megküldött irásban is fel van jegyezve, a nevezett N. N. mind visszajöveteléről végezni etc., azon okból engedhet ő excellentiája bizonyos időt a jól kezdett dolgok folyamatjára nézve is, kikről mentől hamarébb kigyelmed által ő excellentiája válaszát és kigyelmeg megtérését elvárom.“

Nyolczad napot nehezen nyerhetvén, a feje-

Digitized by Google

delemnek is az országon kivül való létét kinyilatkoztatni nem mervén, gróf Károlyi úr ezen alább irt, Komáromi által sz. Pál fordulása tájban megküldött levelével a terminus hosszabbitása végett könyörgött ő excellentiájának, mely ezen tenorral vala irva:

Méltóságos gróf uram!

Szoboszlóról 10ik hujus datált excellentiád datum nélkül irott levelemre tett uri válaszát kötelességgel vettem; melynek is okát méltóztassék excellentiád azoknak tulajdonitani, a kik az uj kalendariomnak utját praecludalták. Mindezen uri válaszából, nem különben hiteles emberem által szóval tett izenetéből és resolutiojából excellentiád kegyes annuntiatióját és nemzetéhez való reflexioját böven megértvén; noha nagy köszönettel veszem, mindazonáltal tovább is excellentiádhoz való bizodalmomtól bátorittatván, bizonyos és helyes ratiókra nézve ugyanazon emberem által excellentiád előtt bizodalmasan instálok, s lévén is reménységem excellentiád gratiájában, én Isten hirivel indulok és megyek. Excellentiád grátiájába recomendálván magamat maradok

Excellentiád

köteles szolgája
Károlyi Sándor mp.

Gyulaj 12-a januarii 1711.

Digitized by Google

Gróf Károlyi ur által Komáromnak irott levél pedig ilyen formán vala:

„Levelemre tett válaszát kigyelmednek a mlgos generalis ur ő excellentiája hites levelével együtt (melyben a nélkül is nem kételkedtem), meghozták, és szóval tett izenetét is bőven megértettem, Szintén akkor jött fülembe ezredes kapitány Nyuzó uramnak relatioja, melyben igen megütköztem, minthogy csak a jó vigyázásról vala parancsolatja, hanem orderében volt az, hogy valamiképen ejtheti szerét, rabot fogjon és hozzám hozza, a kitől a császár hadainak dolgáról, az ellenség számáról, igyekezetéről, utazásáról, melyek szükségesebbeknek láttatnak, tudakozódhassam, hihető ezen parancsolat okozta a minapi próbát, de a mint értettem, mindkét részről egyaránt történvén, nékik sem esett vérontás nélkül a győzedelem, a kit, ha ő excellentiája méltóztatik elbocsátani, gratiául veszem, és valamint eddig, ugy ezután is megszolgálni el nem mulatom.“

„Mivel pedig ebben is tapasztalom ő excellentiája hozzám szolgájához való hajlandóságát, hogy respiriumot adni méltóztatott, annál inkább köteleztetem; hogy a jól kezdett dolognak szerencsésen való kimenetelében fáradozzam, rajtam nem mulik; de mivel az utnak nehéz voltával s az időknek keménységével, mind a hadak-

Digitized by Google

nak rendbe való vételével s subsistentiájokról teendő rendelésekkel nem kevés idő fog elvonatódni, tudniillik csak a levélnek megvitelében is egy nap, másik pedig válasz hozásában csak belé telik, kigyelmed okosan elitélheti, miképen lehessen ezen kevés hátralévő napokban mind a dolgokat végezni, mind visszajövetelemmel parolámnak (melyet megszegni nem akarnék) eleget tennem.“

„Azért az elsőre: az ő excellentiája paroláját nagy kötelességgel vettem, ugy a curfürst iránt ajánlott kegyelmességét is köszönöm, de előre a fejedelemtől hozzá merjek-e kezdeni? Szabadságot nyervén, kigyelmed által ő excellentiájának tudtára fogom adni.“

„A másodikra: mivel sz. Pál fordulásának ünnepe ezen holnapnak 25ik naján ületik *); hogy Istennek sz. lelke által ő excellentiája ezen háborút sz. Pállal csendességre forditsa, ha már hazájához való szeretetit anyira felinditotta, méltóztasson ő excellentiája azon kevés időt is megengedni, kereszténi parolámra fogadom, ha az adott terminusnál hamarébb is lehet, ezen mutatott jóakaratjára nézve is a terminust sem várom, elmegyek és becsületét ő excellentiájának megoltalmazom.“

*) Más példányban: „ütődik“, de ez csak leiró tollhibája lehet.

Digitized by Google

„Az én részemről, ha akarnám is, a frigyet meg nem tarthatom, mert a fejedelem hire nélkül nem hogy valamit végezhetnék, de legkisebben sem merek megindulni.“

„A mi a lineákat illeti; Kálló városa magam quártélya lévén, tudom ő excellentiája ki nem hagyja, hanem magához hiván, onnét méltóztassék ő excellentiája quartélyul Kállót, Bátort, Károlyt, és a Tisza felé Nyiredházat *) és Lökét venni, fogadom részemről ő excellentiájának, hogy nyargalókat küldvén, az ő felsége ármádiája ellen semmi huzást, vonást, prédálást, fosztást vagy alkalmatlanságot tenni azon határozott helyek táján nem engedek; elhitetvén magammal, hogy ő excellentiája is azon részről hasonlót cselekszik.“

„Noha a sarkadiak eránt tett előhozásával kigyelmednek sietni nem kellett volna, mindazonáltal már meglévén, hogy a végett is megmutatott ő excellentiája jóakaratja meg ne vettessék, ha minden cselédekkel, jószágokkal zászlóson valamely taraczkokat is ő excellentiája engedvén, kiköltözéseket engedni méltóztatik, ne terheltessen vagy 50 szekereket is ily hirtelen való kiköltözésekre nézve nékiek, hogy megadják, parancsolni, és Károlyban késértetni, mihelyt vála-

*) Értsd: Nyiregyházat.

Digitized by Google

szát vehetem ezen ő excellentiája elméjéről kigyelmednek, azonnal orderemet az ő elkésérések és az erősség felégetése felől (melynek lerontását kigyelmednek is recomendálom), kigyelmed kezéhez fogom küldeni, másként ugyan a fejedelem hire nélkül ezt nem cselekedhetném, s nem is tudom csak igy is miként fogok róla számot adni."

„Mindezekre kigyelmed válaszát az idő rövid voltára nézve itt nem várhatom, hanem ezekről teendő rendeléseket ő excellentiája tapasztalt jó akaratjában ajánlom, és ily formában kiadandó ő excellentiája resolutióját a sarkadiak iránt mentől hamarébb elvárom, és orderimet is B. Sennyei István *) brigadéros bátyám uramnak e végett megküldöm, és nem hogy kigyelmetek sulyos dolgát könnyebbiteni ne kivánnám, söt nemzetem nyomoruságát is egy szempillantásban kivánt csendes nyugodalomra hozni igyekezem; melyekről a midőn mind a mlgos generalis ur relatioját, mind kigyelmed tudositását várom, maradok

Kigyelmed

kész szolgája
Károlyi Sándor mp.

Gyulaj 12-a Januarii 1711.

---

*) Más példányban: „Besenyei István"; de ez csak irásbeli hiba, és helyesebben a fennebbi név olvasandó.

Digitized by Google

A mlgos generalis ur ő excellentiája választevő levele ilyen vala:

Tekéntetes gróf ur!

Kigyelmed levelét mai napon sine dato vettem, és continentiáját bőven megértettem; valamint minapában, ugy ezuttal is azon tudva levő emberséges emberére szóval is többet biztam. Adjon kigyelmed nevemmel teendő szavainak hitelt; tudván azomban kigyelmed, s régen jól esmérvén, hogy szavammal nem szoktam játszani, parolámban ne kételkedjék. Ime ezen levelemben irásban is felteszem, és hitemre, becsületemre s uri parolámra fogadom, s assecuralom kigyelmedet, hogy csak kigyelmed jőjjön hozzám 40 – 50 vagy 100 lóval is, és ha tetszik csak harmad magával is, bizvást jöhet; bizonyos légyen benne, ezen saját kezemmel subscribalt levelem ereje mellett, hogy sem magának, sem mellette lévő embereinek legkisebb bántása se lészen, sőt csak izenje meg hollétét kigyelmed, akár elébe küldjük kigyelmednek 40. vagy 50 lovas némettet. Elvárom ezeránt kigyelmed válaszát, ugy a kit szóval is izentem. Azomban kigyelmedet sokáig élni kivánom, maradok

Kigyelmed kész szolgája
G. Pálffy János mp.

Szoboszló 10-a Januarii 1711.

Digitized by Google

Komáromi ur választevö levele pedig igy iratott gróf Károlyi uramnak:

Méltóságos generális ur!

Emberem ö excellentiájától megtérvén, és Nagyságod parancsolatját megolvasván, azonnal (tegnap nem tudván ö excellentiája hollétét) kimentem Szoboszlóra, a hol is szintén sz. mise hallgatásában találtam ö excellentiáját, azomban pedig a quartélymestert mintegy 300 lóval szemközben találkozván, vélem jelentette, hogy vörös völgy nevü lapályos hely táján Nyúzó úr maga ezerével együtt rajta ütött volna, maga is a mlgos ur ö excellentiája lóra ülvén kiment, s s visszajövén ebédelt. Vége lévén az ebédnek, a dolgokat proponáltam, és az irásokat megolvasván kivánságimat kegyelmesen resolválta, noha neheztelt, mondván: mit berzenkednek? ha akarják, jöjenek mindnyájan, elég mezönk van a harczolásra, probáljuk meg vitézül, egymást, és ha vitézeknek tartják magokat, vagdalkozzunk meg, megválik, kinek adja Isten. Paroláját nem csak szóval, de irásban is ö excellentiája ime megküldi, sőt ha Nagyságod kivánja tovább is paroláját, csak adja tudtára, akár 50 dragonyost is kész küldeni ö excellentiája Nagyságod eleibe bátorsága kedvéért.

Nyolczadnapi respiriuma megengedtetik Nagy-

Digitized by Google

ságodnak, csak az alatt a dolgokat közelitse, mindazonáltal a ne tartassék frigyképen, hanem csak egymás között való végzésnek. Azon idő alatt ő excellentiája minden ellenségeskedést eltávoztat. Nagyságod is semmi csatázást és fegyverkezést ne engedjen, maga hadát is együtt tartván, kiknek quartélyi lehetnek Károlyig s tovább is, onnét Bakta és Tisza felé, innét pedig Károlytól és Baktától egymás után a merre a lineák lesznek, senki az idő alatt ne lézengjen.

Azonkivül valamint ő excellentiája jó commandót tartván, minden huzást, vonást megtilt, hasonló kemény ordert is, hogy Nagyságod tartson, viszont megkivánja, hogy a helységek se pusztuljanak, és a vitézlő rend is éljen maga regulamentuma szerént.

Továbbá ő excellentiája akaratja ez, hogy Nagyságod ezekre mindjárt resolvalja magát. Oly reménységgel vagyok, hogy ha Nagyságod ő excellentiájával szemben lészen, és együtt magokat kibeszélik, csak hamar megegyezhetnek, s a dolgokat végezhetik.

A sarkadiakat a mi illeti, némely ott lévő jóakaróim közlötték vélem ő excellentiájának ő iránt ok való szándékát, kértem is ő excellentiáját hadd jöhessenek ki; méltóztasson ő excellentiája nékiek passust adni, hogy bátorságosan kiköltözhessenek, s az erősség rontassék el. Nem

Digitized by Google

tudom jól tettem-e ezen instantiat, avagy nem? Mit méltóztatik Nagyságod irántok nékem parancsolni, alázatosan elvárom.

Ennek vége lévén Szoboszlóról ő excellentiája a hadakkal megindulván, ide érkezett; nem külömben az erdélyi hadak is ez éjtszaka Pályiban hálván ide jutottak. Rettenetesképen megterheltettünk. Nagyságodat kérem ezen mostani nagy terhünkre nézve is közelitse a dolgokat és minket is könnyebbitsen meg, hogy ez által is Nagyságod sok izben tapasztalt kegyelmességét érezhessük. Nagyságodat Isten oltalmában ajánlom, és maradok

Nagyságodnak

alázatos szolgája
Komáromi György mp.

Debreczenben 11. Januarii 1711.

PS. A mint most is ő excellentiája szavából értettem, Nagyságod várhatja a kassai generálisságnak tisztit, nagy authoritása van, sokat tehet. Sz. Jób várának földig lett öszveégetését ma adták tudtára ő excellentiájának; azon igen megindult s kérdezte miért kellett azt cselekedni? Rosz consequentiája lészen. Nagyságod az eféléket megorvosolja

Debreczen 11-a Januarii.

Digitized by Google

Ezek igy lévén, s a felébh irt állapootokra választ vem várván, felülirt gróf Károlyi ur utját Munkács felé vette, a hol a fejedelem jelenlétele bizonytalan lévén, levél által tudositotta, azomban nyolczad napi terminus közelgetvén, elhalasztásáról pedig bizonytalan lévén, azonnal kéntelenitetett (noha az elmék tánttoritásának eltávoztatása kedviért, meghagyta a fejedelem, hogy titokban tartassanak) munkálkodását kinyilatkoztatni, ugyanakkor közölvén Báró Sennyei Istvánnal és Vay Ádámmal, egy értelemből elvégeztetett, ámbár a fejedelem válasza haladjon is; de mivel eleitől fogvást Károlyi Sándor uramat akarta elküldeni ezen munkának előmozditására, bizvást csak elmehet a mlgos generalis ur ő excellentiájához, és beszélhet szabadon ő excellentiájával, ugy hogy ha a fejedelmet is magához bocsátaná, annak módjáról és helyéről venné elméjét ő excellentiájának. — A felül nevezett öszveszövetkezett rendeknek tanácsbéli személyei ezen munkát szivesen előmozditani kivánván, ugyanakkor szintén ő excellentiája által adott terminusnak 8^{ik} napja (melyet hogy tovább sz. Pál napjánál semmiképen halasztani nem akar, sőt a hadakkal is fegyverkezésre megindul) elérkezvén, ellenben pedig a fejedelemtől is semmi választ nem vévén emlétett Károlyi ur, a megnevezett tanácsbéliek egyenlő javallásából

Digitized by Google

megindulván, éjjel nappal ment, mert elmulván a nyolczadnap, ha egy két nap a mlgos generalis valamely hadak hátra létével Debreczenben tartózkodott volna; mindazonáltal ha megindul is, és miglen Hadház nevü hajduvárosban érkczik, addig szemközben gróf Károlyi ur szolgálatjára érkezik; a mint is parolája szerént ugyanott szemben lett ő excellentiájával, a holott böven magát kibeszélgetvén, és a fejedelem készséges hajlandóságát jelentvén, azon kérte ő excellentiáját, méltóztassék a fejedelemmel is szemben lenni, és hol, s miképen lehetnének szemben elvégezni; melyre talán nem lévén a felséges császártól engedelme, nehezen vette magát; hanem sok helyes okokra a fejedelem hajlandóságának is igazán való megmagyarázásával a felséges császár, haza és nemzete javára is megengesztelödvén Vaján, Kis Várdán, vagy Olcsván lehető szembenlételére, magát resolválta. Ezek között sok szép intésekkel gróf Károlyi uramat ő excellentiája a f. császár hivségére kénszeritette, a mint hogy ő felségének kegyes grationalis leveleit mind kezében adta a megolvasásra, mind pedig a mint már felül emlétettem, Komáromi által is párban megküldötte, melyet is alázatosan vévén, és megvetni nem akarván, felelte: hogy semmi érdeme nem lévén, mind ezen kegyelmes grationalisra mind pedig ő excellentiája szép ajánlásira magát

Digitized by Google

érdemetlennek esméri, arra nézve is, mind érdemetlen személy magának venni nem meri. Mindazonáltal meg nem vetvén, söt nagy alázatossággal és mély engedelmességgel megcsókolván a mlgos generalis úrnak visszaadta, és asztalára tévén, mondá: hogy az ö herczegsége *) egyes személyében sem nagy nyeresége, sem tapasztalható kára nem volna, hanem ha a jól kezdett dolgoknak Isten segitségéből jó folyamatja lenne, és az egész nemzet lecsendesittethetnék; (kire a fejedelemmel együtt készek) mind a f. császárnak, mind az egész hazánknak nagyobb javára fog szolgálni, kinek munkálkodására akkor gróf Károlyi ur is reá állott és Isten vezérlése által magát kötelezte, melynek is folytatásával magát érdemessé tévén, nagy készséges alázatossággal nem kételkedik benne, hogy a felséges császár kegyelmességét nagyobb mértékben is megfogja érdemelhetni; könyörgött is azon, hogy olyakra ne kénszeritessék, melyek miatt nem hogy a f. udvar előtt hitelt, hanem itéletet reménylhetne magának.

Továbbá a mlgos generalis paroláját irásban igérvén, más napra halasztatott, ki is felviradván, jöve ujobban ö excellentiájához, és azon ajánlott hitlevelet a fejedelemnek szóló levéllel

*) Más példányban e helyett: „ö nagysága."

Digitized by Google

együtt kezéhez vette; ugyanakkor ő excellentiája kezét nyujtván, jobb kezét gróf Károlyi uramnak megfogá és hitet letétetvén véle, felelt arra; hogy akár jöjjön a fejedelem, akár nem, de ő nagysága személye szerént visszatér, és választ hoz, a melyre ötöd napot nyervén, eléggé könyörgött a mlgos generalis urnak, hogy a hadakkal térne vissza, de meg nem nyerhetvén, csak a lineák határairól egyezének meg és mindjárt a hadakhoz Kállóba menne, s a végezés szerént mindenfelé a lineákra gróf Károlyi ur orderit elküldözé, megparancsolván, hogy azokban békével tartózkodnának, ugy azután a mlgos generalis ur is a felséges császár hadaival megindulván Kállóba szállott, noha ugyan dolgai között is gróf Károlyi ur gondolta, hogy a fejedelmet Munkácson találja, de abban megcsalatkozván, mivel a f. császár hadai Eperjes felől megindulván, és már Szerednye tájára is elhatván, és a Krajnákon is rémülés történvén, a miatt az öt napi terminust rövidnek itélte és protestatiot tévén arról adjutántja által a mlgos generalis urat megtalálta, és kérte, hogy ha a fejedelmet ott nem találja és a feljebb említett rémülés utját fogja követni. Ha pedig azon 5 napi idő alatt is vissza nem jöhetne, és távullétében a terminus elmulván, ő excellentiája a fegyverkezéshez hozzá kezdene, ő nagysága Isten, s felkent király és az egész világ

Digitized by Google

előtt a történhető veszedelemnek oka ne legyen, minthogy ő nagysága maga orderivel a hadak között minden ellenségeskedést keményen megállitott *), és igy ugyancsak utnak eredvén, ezen alább irt válaszát vevé ő excellentiájának:

Tekéntetes gróf uram!

Kigyelmed ddto 23ª currentis Munkácsról irott levelét szintén mostan csudálkozva vettem, melyből értem, hogy ő herczegségét Munkácson nem találta kigyelmed, melyet hogy a dato literarum suarum, ugymint a 23ª Januarii számlálván egy hétre kivánja kigyelmed a praefigált terminust halasztani, holott én bizony nem kevéssé megütköztem ezen, s méltán, mert immár egyszer reá vettek Ujvárnál is, a mely soha semmi hadi állapotban nem hallatott, holott nem csak szóval, de irásban is juramentumukat feltették, s mégis engemet megcsaltak, s magokat reá vették, és igy most se csudálja kigyelmed, hogy egy kis aprehensióm, és dificultásom vagyon az eránt, mert ugyan kigyelmed mlgos Rákoczy herczeg hirivel jött hozzám, tudván aztat, hogy nálam nem sokáig fog temporisálni, hanem azonnal az izenettel vissza fog sietni. Jól lett, és illett

*) Más példányban e helyett: „keményen megállitott" olvasom „megtiltott."

Digitized by Google

volna is ő herczegségének kigyelmed személyét megvárni, és mostani utját másszorra halasztani; ezenkivül ehez nem kell sok idő vagy consultatio, hanem a melynek meg kell lenni, s egyszer magok között deliberálták, látván a mostani circumstantiákat, a dolgokon által kellett volna esni, ne mondassék az, hogy ő felségét orránál fogva hurczolják, és igy ugyancsak szerdára, vagy csötörtökre reggelre eljöhetett volna a mlgos herczeg, s általeshettünk volna, vagy hat vagy vak tudosithattam volna ő felségét is, ha kigyelmed a többivel sincere procedal-e velem? s arról számot is adhattam volna, mert a hadi operatiokat nem jó sokára halasztani, melyet kigyelmed is jól penetrálhat, mivel tul a Tiszán is dispositiokat tett; mostanában pedig azokat differálnom kell ad illud tempus. Mindazonáltal akarván megmutatni, s kigyelmetek is lássák, hogy igaz magyar vagyok, s nem kivánom-e a nemzetemet, s hazámat conserválni? ugy kigyelmetek részéről valóknak consulálni, s egyedül a csendességet országunkban accelerálni, és az ártatlan vérontást is elkerülni; arra végképen accedálok, hogy a dato praenotatae diei praesentis mensis, midön tudniillik kigyelmed levele emanált, s maga kivánsága is az, egy hét mulva számlálván, mely e jövő pénteken, azaz 30ª currentis lészen, compareáljon a mlgos herczeg is,

Digitized by Google

és a praemittalt mód szerént beszélgetvén, azon nap vége is szakadjon a dolognak vagy egy felé, vagy más felé, noha igen kedves dolgot cselekednék kigyelmed, ha csötörtökön jöhetne, mert én egyátaljában pénteknél tovább Isten engem ugy segéljen nem halasztom. Mivel pedig kigyelmednél tudva vagyon, hogy itt Kállóban a kuruczság kenyeret, abrakot, szénát sat. egy szóval mindent megemésztett, én pedig csak holnapig ugy mint hétfőig providealtam a hadakat, kigyelmed is látja, hogy addig subsistálnom lehetetlen, talán kéntelenittetem egy kevéssé tovább menni; mindazonáltal assecuralom kigyelmedet, hogy usque ad praefixum terminum semmi hostilitást nem teszek. Kigyelmetektől is hasonlót várok sub bona fide et assecuratione. — Kigyelmed seregei tegnap is Kis Várda táján jártak, s az embereket rútul huzták, vonták, s pusztitották, ha parolámat nem néztem volna, könnyü lett volna mindenekről tenni; mindazáltal tovabb reménylvén eféléket nem enged, hanem Szathmár vármegyében tul a Szamoson fogja küldeni a hadakat. — Mindezekre kigyelmed lekötött lelkére, hitire és uri parolájára inducaltatván, ha valamely non putarem feküdne a dolog alatt, ugyis kigyelmetek senkinek nem ártana másnak, hanem magoknak; ugyanis ennekutána a felséges udvarnak is hinni kigyelmeteknek

Digitized by Google

miben kellene, ha ebben sinceritását nem mutatja, épen nem látom. Azomban Ecsedből és Sólyomkőből mindeddig sem ment ki a kuruczság, noha annak kigyelmed parolája szerént meg kellett volna lenni, bár azt is effectuálta volna. Kérem vigyázzon uri szavára, hogy se magának, se uri familiájának ezután is kárt ne tegyen, mert lám én többet cselekedtem parolám kivül is, hogy sem a mire magamat ajánlottam. Elvárván azért mindezek iránt voltaképen való válaszát, és tudósitását kigyelmednek és maradok

Kigyelmed

kész szolgája

G. Pálffy János mp.

Kálló 25-a Febr. 1711.

(PS.) Ma reggel expediáltam más levelemet kigyelmedhez, Vajára küldvén oly instructióval, hogy ott várakozzanak vele kigyelmed eljöveteléig, melynek is continentiája az vala, hogy mivel én nem csak szóval, hanem irás szerént is assecuratiot adtam a mlgos herczegnek, én is viszontag hasonló parolát és assecuratiot kivánok irás szerént ő herczegségétől, azért ad praenotatam diem 30 currentis azon assecuratiot el is várom ő herczegségétől.

Midőn pedig azon veszedelmes hosszas utakon is Lengyelországba Szkolyára beérkezett

Digitized by Google

volna, ott találván a fejedelmet, a felül irt dologról relatiot teve, s ilyen választ adott: Ha a fogyatkozás csak az én megalázodásomon áll, jól tudom én azt, ki légyen Rákoczy, és kicsoda egy felséges császár, azért hadait meg ne inditsa, söt csak adjon engedelmet, édes hazájáért s nemzetéért kész Bécsben is menni, és ö felsége elött magát megalázván, lábaihoz borulni, azért csak induljunk meg; a mint is gróf Károlyi urammal együtt utnak bocsátkozván, a mlgos generalis urat ö excellentiáját utazásáról tudósitotta is. Februariusban Munkácsra érkezvén, és az ott lévökkel a dolgokat közölvén, nagy és sokféle consideratiok fordultanak elö, de csak az elöbbenicken megnyugodván, elöre gróf Károlyi uramat küldötték el a mlgos generalis urhoz, kérvén azon ö excellentiáját, hogy vagy Olcsván, vagy Kis Várdán lenne szemben a fejedelemmel, megküldvén irásban a herczeg paroláját is, melyel midön a mlgos generalis urhoz Kállóba érkezett volna, ö excellentiája szembelételre és beszélgetésre Vaja nevü kastélyt választotta. A mint is generalis gróf Montecuculli uramat a fejedelemhez parolájának nagyobb erösségére nézve elöre elküldötte, Károlyi urat maga mellett tartoztatván, ö excellentiája Januarius havának utolsó napján Vajára ment, s azon fertály órában Rákóczy fejedelem is oda érkezett; a hol is szemtöl

Digitized by Google

szemben egymás között tett sokféle beszélgetések között, mind két részről a dolgoknak szintén jó folyamotja nem vala, hanem gróf Károlyi ur vévén észre, hogy netalán az egész munka abban ne maradjon, mlgos generalis feldmarschal előtt Komáromi által ujobban meginditotta, és maga is a fejedelemhez menvén minapában tett hajlandóságára emlékeztette Vay Ádám jelenlétében, és a felséges császárnak irandó alázatos levélnek irására is rábeszéllette oly móddal, hogy azon levélnek conceptusát másnap közölje a mlgos generalis urral, ha ő excellentiája megnyugszik rajta jó, ha jó, ha pedig nem, az ártatlan vérontásnak és következhető minden veszedelemnek nem lészen oka; melynek is helyt adván, azon éjjel a conceptust feltette, és más nap reggel nem csak a mlgos feldmarschal előtt, hanem több generalisok, ugymint Montecuculli és Croix uraimék előtt is elolvasván közlötte, hogy ha fogyatkozás találna benne lenni, corigáltassék. Ajánlotta a fejedelem magát, hogy azon levelet Olcsváról elkészitvén annak rendi szerént ő excellentiája kezéhez fogja küldeni, és ugyanott akkor a frigyről is a f. császár tetszése szerént végeztetnék. Ezekkel egymástól elválván, a fejedelem Olcsvára, a mlgos generalis ur pedig Kállóba, s onnét a hadakkal Debreczenbe csendesen eloszolván, mentek.

Digitized by Google

És noha ezen levélnek ajánlott küldése függöben maradott; mindazonáltal maga saját emˋbere által igyekezett megküldeni, a kinek külön való instructiot is akart adni; mindazonáltal az iránt a mlgos generalis elméje csak Károlyi Sándor uramon nyugodott meg, ki is akkor a fejedelemmel együtt Olcsvára ment vala, a hol is a fejedelem maga követöinek számos jenlelétében ezen alább irt beszédet tette vala:

„Ezen fegyverkezésünknek eleitöl fogást minémü szeretettel ezen mi nemzetünkhöz következendöképen mindnyájokhoz kigyelmetekhez való létem s mindenemnek, söt életemnek is annak boldogitására tökéletesen elszánt, s mindenkor kész feláldozásával megnyomorodott hazánknak, személyem privatumának keresése nélkül való szives szolgálatom nyilvánságoson mindnyájoknál kigyelmeteknél constálhat. Mely kötelességemet most is magam elött viselvén, jóllehet a f. római császár hadainak mindenfelöl felénk való nyomakodása s majd országunkból bennünket kiszoritása miatt (másként már ezelött is az ausztriai háznál notatus, meg sententiáztatott lévén) én nékem kiváltképen magam bátorságos megmaradásáról eddig is provideálnom, s magamat securus helyre recipiálnom kelletett volna, mindazonáltal felül tett okokra nézve hites kötelességem szerént is kigyelmetektöl is el-

Digitized by Google

válni nem akarván, mindekkoráig történhető sok szerencsétlenségeknek nem gondolásával, itten kigyelmetekkel együtt az országban tartóztattam magamat, most is Vajára való comparitiom (melyet nyilvánságos veszedelemnek tartanom lehetett) kigyelmetekhez való igaz állandó szeretetemnek bizonysága. Annál is nagyobbat mondok; mostanában mind nékem, mind Károlyi Sándor uramnak is ezen hanyatló fegyverkezésünknek idején életünknek, s jószágunknak gratiája a f. császártól nyujtatik; mindazonáltal azon jótól kigyelmeteket kirekeszteni nem akarván, teljes tehetségemmel igyekezem, hogy kentek is abban részesülhessenek. Megvallom, némely ezen párton lévőknek gratiája ő felsége által (méltán is, mert érdemesek reá) difficultáltatik. De hogy az arra méltók tudhassák annál hathatósabban s nyertesebben magok dolgait alkalmaztatni (kiknek ugy más rendbelieknek neveiktől praescindálok); annak okáért az Istenért is kérem kigyelmeteket, hogy azeránt való utolsó resolutionak vételéig engemet el ne hagyjanak és particularis gratiára senki se álljon, hanem azt a kevés időt megvárván, ezen jónak elnyerésében egyben fogó, s egyetértő legyen."

„Azonban a mi dolgunknak s mostani sorsunknak ilyenképen leendő accomodatioján senki meg ne ütközzön. Idegen nemzetnek részünkről

Digitized by Google

való segitségre leendő kihozása kezemen vagyon készen, tudnék róla tenni, s ezen hadakozást tovább is folytatni, ha kedvem volna hozzá; de országomat hosszas fegyverkezéssel enerválom, s mindnyájunknak nagyobb bajt szerezni nem akarok. Sokat szólhatnék erről, elhallgatom most a többit. Egyedül azzal concludálom; ha mind most mind jövendőben is az ausztriai háznak gratiájából az országomban való maradásommal mostanság s azután is várható kigyelmetek boldogságának impedimentumára volnék, akár tüstént, akár gratiám után is mindenemnek elhagyásával az országból csak egy pálczával kimenni kész vagyok s leszek."

„E mellett veszem eszemben, hogy generalis Károlyi Sándor uramat ezen mostani dologban mlgos feldmarschal Pálffy János urammal való tractára, és kétszeri hozzá való járására nézve sokan suspitioban veszik. Azért mindnyájoknak tudtára légyen, hogy valamiket ő kigyelme ezen állapotban elkövetett, mindazok elkövetése az én akaratomból és parancsolatomból történtenek, mind magunk, mind az ország részéről ennél idvességesebb utat nem találván; erántam is minémü suspitióban vagyon kigyelmetek, nem tudom. — Én meghittelek mindenkor benneteket, gondolván, hogy ti is most meghisztek engemet, — valamit végezhetek, az káratokra nem

Digitized by Google

fog válni, senkinek semmi kétsége az én sinceritásomban ne légyen. Ez uttal is kedvetekért ő felsége előtt mindenképen való megalázásra resolváltam magamat, csak néktek azzal is használni tudhassak. Ha azonban bal itélettel vagytok felölem, ime előttetek vagyok Uraim; cselekedjetek velem a mit akartok; lelketekre hagyom magamat.“

Ilyen beszédet tévén Rákoczy fejedelem, hogy szemei a beszéd közt sürün könyeztek volna, referálják. Azonban mlgos generalis feldmarschal ur gróf Károlyi Uramnak nemes Szathmár vármegye által az ő felsége hadjának fizetendő 420 portióval ezen alább irt levelet küldötte.

Tekéntetes gróf uram!

Akarám ezen levelem által emlékeztetni kigyelmedet mlgos herczeg Rákoczy Ferencz urammal tett végezésünkre, hogy t. i. nemes Szathmár vármegye is császár és koronás király kegyelmes urunk ő felsége hadainak intertentiojára 420 oralis és ugyanannyi equilis portiokat, az oralist 4 forintjával, az equilist pedig 3-mal számlálván praestáljon; azért kivántam e végett kigyelmedet is requirálni, hogy a felül irt portiokat okvetetlenül 8 nap alatt mai naptól fogvást computálván, administrálja a nemes vármegye Debreczen városában, mert ha elmulat-

Digitized by Google

ják ő kigyelmök, az executio minden bizonnyal rajtok mégyen; és valamint a kigyelmetek hadai a magokét: ugy az ő felsége népe is keményen fogja ezt exigálni, ne is légyen bántódásuk, mert e miatt a közöttünk lett végzés is felbomlik. Irtam ezeránt a nemes vármegyének is akár per totum in natura, s akár in paratis, akár pedig felét in naturalibus, felét kész pénzül, a mint tetszik, s könnyebbnek itéli, (noha magam is a hosszas hurczolodás és vonásnak elkerülése kedvéért in paratis könnyebbnek itélném) administrálja. Nem kétlem e végett maga is fog kigyelmed irni ezen nemes vármegyének; maradván

Kigyelmed

kész szolgája
G. Pálffy János mp.

Kálló 1-a febr. 1721.

Ezek után pedig felesen együtt lévén ottan az öszve szövetkezett hadi és más renden lévő tisztei a fejedelemnek a dolgokat elő vették, és egyenlőképpen kérték a fejedelmet, hogy a f. császárhoz irandó levéllel gróf Károlyi ur küldetessék fel. Nem lévén mindazonáltal azon levél végezéséhez kivántató szükséges állapota a fejedelemnek, a miatt mind maga s mind gróf Károlyi ur által iratott levelek által követték ő excellentiáját, hogy azon levelet igéretek szerént

Digitized by Google

mindjárást meg nem küldhetik, hanem Munkácsról megküldeni el nem mulatják, azt adván hozzá, hogy mivel gróf Károlyi ur által akarná a f. császárnak megadatni, az ő visszajöveteléig Hatházon jobb ajánlása szerént ne terheltetnék ő excellentiája general Montecuculli uramat helyében zálogul hozzá küldeni, mely levél is igy iratott:

Méltóságos gróf generalis uram!

Ugy látom a mlgos fejedelem, maga alázatos levelét a f. császárnak általam kivánja s parancsolja alázatossággal exhibeáltatni, melyre csekély tehetségemnek inhabilitását esmervén, legkisebb gondolatomban sem vala arra való érdemem: mindazonáltal a f. császárban való bizodalmam, hogy együgyü személyemet s tehetetlenségemet, kegyelmességével elfedezni, s nemzetemhez való szeretetem s kötelességem resolváltatta velem, melyet nevezett mlgos fejedelem leveléből excellentiád bővebben méltóztatik megérteni. Nem kétlem uri méltóságos igérete szerént mlgos generalis gróf Montecuculli uramat méltóztatik a mlgos fejedelem mellé ad interim expediálni, ki valami módon fog érkezni, azonnal a f. császárhoz szóló levéllel és mlgos fejedelem instantiájával fogok indulni s excellentiád gratia jából continualni. Hogy pedig parolája szerént ő

Digitized by Google

herczegsége excellentiádhoz praevie az elszánt alázatos levelét el nem küldhette, egyébnek ne méltóztassék imputálni, hanem hogy ugy indult mint excellentiád Debreczenből, kinek mind papirosa, s spanyolviasza elfogyott. Itten ugyan azokból ámbár nem rendihez képest fogyatkozás nem lett volna, hanem az egy pecsétben, melyből talán hasonló reprehensio és a jól indult dolgoknak confusioja következhetett volna, mint a mlgos cardinalisnak irott levélbéli subscriptióból. Jobb azért rendivel végbe menni, hogy in uno subjecto, duae contrarietates ne pareant és ez által minden sinceritás necorruáljon. Egy nap nem a világot tészen. Holnap Munkácsra menvén accelerálom a dolgot, és mint feljebb irám, mihelyest a mlgos generalis érkezik, azonnal indulok, és excellentiád hirével s parancsolatjából dispositioja szerént kötelességemet continuálom.

Azonban a mely instantiám excellentiád előtt mai napon béjelentetik, és nagy bizodalommal emberem által remonstrálom, kérem excellentiád uri gratiaját azeránt megmutatni méltóztassék. Melyet kivánok alázatossággal megszolgálni és maradok

Excellentiádnak

köteles szolgája
Károlyi Sándor mp.

Olcsva 1-a febr. 1711.

Digitized by Google

A fejedelem levele pedig ilyformán vala:

Méltóságos gróf kedves atyámfia!

Mentöl szivesebben kivántam a kigyelmeddel való barátságos megesmerkedést, annál nehezebben esett a kigyelmedtől való megválásom, a mint is sinceritásom nagyobb jeléül, mihelyt ide érkeztem, azonnal adott parolámnak kévántam eleget tenni, s ime includálom ö felségének irott levelemet, és mivel Károlyi uramtól való felküldését resolváltam, azért adnectálom nevét, de magát vagy két napig, mig instructioja el nem készül, megtartóztattam, és megvallom ezen levelem elküldését is örömest akkorra halasztottam volna inkább, de parolát adván kigyelmednek (ha csak ugyan el akarja addig is küldeni kigyelmed) inkább a duplicáját küldöm által, mintsem ennek küldetését differáljam. Bizonyos lehet azért kigyelmed abban is, hogy a fegyverkezés suspensioját hadaimmal mindaddig megtartom, mig a fentemlétett Károlyi ur megjön a válasszal, de visszatéréséig kérem Montecuculli urat, hozzám küldeni, a kigyelmed által Károlyi urnak tett igéret szerént. Az ordereket a suspensioval most expedialtam commendásaimnak, speciáliter a kassainak Bagossy obesterem által (kinek kérem ne sajnáljon passust adni felesége kiszállitására), csak kigyelmed is ne terheltessék

Digitized by Google

hasonlót követni, reménylvén hogy ezen suspensio az Erdélyben lévő ő felsége hada eránt is értetődik. A hadaimat Unghvár, Bereg, Ugotsa, Máramaros és Szathmár vármegyékre resignáltam, ugy mindazonáltal, hogy Szathmár vármegyéből 420 oralis és ugyanannyi equilis portiok administráltassanak készpénzül. Én kész leszek (csak kigyelmed is arra resolvája magát) a suspensio alatt a szökőket, kártevőket, vagy parancsolat ellen járókat visszaadni. Melynek megtartását a midőn fejedelmi parolámra fogadom, kigyelmedtől is hasonló assecuratiot várván, maradok

Kigyelmednek

atyafiui szeretettel szolgáló atyafia

Rákóczy Ferencz mp.

Olcsva 1-a febr. 1711.

PS. Ő felségéhez irandó levelemhez se papirosom, se pecsétem ahoz való itt nem lévén, kérem váltózásomnak ne tulajdonitsa, hogy nem inclúdálom, assecuralván mindazonáltal kigyelmedet, hogy abban fogyatkozás nem lészen, s ezt ujonnan is parolámra fogadom.

Ezen közben vette észre gróf Károlyi ur a fejedelem elméjének ezen dologban lett teljes megnyugovását, hogy a hadakozás lecsendesitésére ennél közelebb való utat találni nem lehe-

Digitized by Google

tett volna, és egészen el is hitette magával, hogy meg is lészen, a melyben noha gróf Károlyi ur némely ellent tartó nyughatatlan emberek beszédéből gyanuságot is tapasztalt ugyan, de csak abban nem hagyta, és azon reménységgel ugyancsak közelitette utját gróf Károlyi uram Munkács felé, az hová is mlgos generalis ő excellentiája levelei, mind említett gróf Károlyi uramnak, s mind a fejedelemnek szólók maga resolutiojáról érkeztenek, melyeket megolvasván a fejedelem, nem kevéssé indult meg azon, hogy mivel Olcsváról ígérete szerént a f. császárnak szóló levelét meg nem küldötte, ő excellentiája csalárdságnak lenni mondotta; azonkivül gróf Károlyi uram elküldését is helyesnek nem látván, helyébe generál Montecuculli uram elküldését is szükségesnek lenni nem itélte, a mint következik:

Tekéntetes gróf ur!

A méltóságos herczeg ő felségének irandó levelét ma reggel 8 óráig mind vártam; azomban mind ő herczegsége, mind kigyelmed levelét Bökény táján marschban veszem, oly szándékban voltam pedig, hogy Kállóról egyenesen Tokaj felé vegyem utamat, és a Tiszán túl lévő generalis uramékat összehivatván, jó rendeléseket tegyek, mivel magam is jól emlékezem arra,

Digitized by Google

hogy kigyelmed személyének elküldése eránt (melyet nekem sem szükséges volt, sem nem illett urgeálnom) csak szemben létémnek alkalmatosságával resolválta volna magát ő herczegsége, talán Pestig is elkésértettem volna kigyelmedet. Mostanában pedig már csak mig azon generális ur ő herczegségéhez jutna, kigyelmed is hozzám jönne, abban is több egy hétnél belé telnék, söt olyas parancsolatját is vettem ő felségének tegnap: hogy ámbár bizonyos recrutázó tiszteknek szükségesképpen fel kellene is menniek, de egyátaljában a hat héti Quarantenának kitöltése előtt fel nem bocsáttatnak. Ezen okból kigyelmednek is temporizálni kellene, s azon idövontatás miatt ő felségének számtalan kára következnék; hanem igy lévén a dolog, csak expediálja ő herczegsége a levelet, ugy hogy holnap, vagy legfeljebb holnapután itt légyen; azonnal véle expressus curirt expediálok ő felségéhez sietséggel; tudom csak hamar elérkezik kegyes válasza, s magam is megirom ő felségének, hogy olyan szándékban volt ő herczegsége is, hogy expressus emberét küldötte volna ő felségéhez, és igy ha ő felsége fogja resolválni, azután sem lesz késö kigyelmed felmenetele. Assecuraltam is ő herczegségét, hogy addig is részünkről supersedeálni fogunk a hostilitásoktól, s kigyelmed se engedjen részéről efélét elkövetni; és noha az

Digitized by Google

erdélyi állapotokról akkor szó nem vala, mindazonáltal azt is megirtam ő felségének, hogy fogok irni general Steniville uramnak, de mig a levelem oda jut, legyenek a hadak magokra vigyázással, mert arról nem tehetnék, s legkisebb practicáról vagy álnokságról sem argualhatnának. Tudom mihelyest veszi levelemet, azonnal az erdélyiek is békét hagynak a hostilitásnak. A szökött katonáknak visszaadásáról, ugy super suspensione armorum sonáló orderekről is irtam ő herczegségének, melyeket, mihelyest azon ő felségének szóló levelét kezemhez küldi ő herczegsége, a Tiszán túl lévő generalis uraiméknak megküldvén publicáltatok. Nem kétlem a rabok szabadulása, ugy más állapotok végett irott levelemnek tenorából bövebben fog informáltatni kigyelmed, csak az idövontatást távoztassa el kigyelmed, mert ha aztán kéntelenitetem megmozdulni, Isten és világ előtt ment leszek. Kigyelmed válaszát is együtt mentől hamarébb elvárom maradván

Kigyelmednek

kész szolgája
G. Pálffy János, mp.

Debreczen 2-a Febr. 1711.

Digitized by Google

A másodiknak is tenora igy vala:

Tekéntetes gróf uram!

Kigyelmed választévö levelét illendö becsülettel vettem, értvén hogy Bottyánné asszonyom marháinak restitutioját a mlgos herczeg resolválta légyen, a mint is azon levelemet vivö embernek ki is adta kigyelmed a commissiot vissza adatások eránt, mely dologban, hogy interpositiomat méltó tekéntetbe vette a mlgos herczeg s kigyelmed is, kedvesen veszem; kivánván hasonló, vagy más illendö dolgokban reciprocálnom abéli jó akaratját.

Mi illeti nemes Szathmár vármegyére obveniált 420 orális és ugyananyi equilis portioknak állapotját, csudálom, hogy tudakozódik róla kigyelmed, hogy hány holnapra kivántatik, tudván, hogy a vitézlö rend akármely téli hónapban száljon is bé, de mindenkor az 1ª 9bris szokta szedni a maga portioját; azért legyen kigyelmed is érette, hogy mentöl hamarébb legalább két, vagy három holnapra administrálja, miglen a többinek is szerét teheti. Azomban ezuttal is repetalom minapi levelem continentiáját, s várom is az ö felségének irandó mlgos herczeg levelit, mert valamint meg irtam, tovább nem halogatom, mivel ugy veszem észre, hogy csak az idöt kivánja vontatni kigyelmetek, de lássa ki-

Digitized by Google

gyelmetek tovább is, oka ne legyek, ha mi fog következni. Telekesi István ezelött egri püspök ur levelét vévén, mit irjon kigyelmeteknek is, ime includálván megküldöm kigyelmednek, — maradván

Kigyelmednek

kész szolgája
G. Pálffy János mp.

Debreczen 4-a febr. 1711.

PS. Akkor Vaján létünkkor a vala a parola, hogy vagy még azon éjjel, vagy reggelre kezemhez fogja küldeni ö felségének irott levelét a herczeg, azonban csak nem küldötte, hanem marschban vévén kigyelmed s ö herczegsége levelét is. Irja ugyan levelének eleibe, hogy ime megküldi, de tovább olvasván menti ö herczegsége magát, hogy papirosa s pecsété fogyatkozása miatt meg nem irhatta, és ámbár Olcsván meg nem irhatta volna is ö herczegsége, melyet én el nem hitethetem magammal, de egyenesen Munkácsra menvén, ott mindjárt expediálhatta volna, s eddig curir által kezemhez is szolgáltathatta volna, ha az idöt nem akarná vontatni, és igy miképen lehessen teljes hitelt adni kigyelmeteknek tovább is? épen nem látom.

A mely válaszon mondatik a fejedelem anynyira felindultnak lenni, hogy levél irását épen

Digitized by Google

abban akarta hagyni; mindazonáltal gróf Károlyi ur által ujobban disponáltatott, s Márjási Ádám adjutantját gróf feldmarschalhoz küldötte, függőben hagyván azomban gróf Károlyi uramnak adandó instructiónak kimunkálkodását, kiknek is, és először gróf Károlyi ur által irott levelének tenora ilyenképen vala:

Méltóságos gróf generalis uram!

Excellentiád méltóságos uri válaszát tartozó kötelességgel vészem; de megvallom nagy csudálkozással vettem, hogy még is keserves szivvel köztünk való diffidentiájának szikráját kell szemlélnem, holott Isten engem ugy idvezitsen, ha legkisebb álnokság, vagy politika volt, se a mlgos fejedelemben se magamban, hanem arra való alkalmatosságnak nem létele okozta a levélnek elhaladását, melyet sine prostitutione épen nem expediálhatott volna Olcsváról.

Magam személye eránt pedig ingyen sem gondolván Vaján, azért mlgos generalis Montecuculli uramról nem is emlékezhetett, hanem Olcsván magok a hadi tisztek kérvén ő herczegségét, hogy magam által méltóztassék azon levelet elküldeni, nagy nehezen resolválván hadak közül való távozásomat, akkor occurralt excellentiádnak Hatházon adott parolája, mely által

Digitized by Google

tett oly igéretet, hogy a herczeg resolválván magát, ha megirja azon levelet, akár én általam, akár más által küldje fel excellentiád, mlgos generalis gróf Montecuculli uramat küldi addig helyébe. Mely dolgok lelkem üdvösségire igy lévén, méltatlanul diffidált excellentiád, s noha a mlgos fejedelemnek ezen excellentiád válaszából, méltóbb oka volna arra, de távol légyen tőlünk. Igaz lelki isméretére s igaz hazafiuságára támaszkodván, ime adnectálom mind maga válaszát, mind pedig a felséges császárnak irott alázatos levelét, melyre egyedül, hanem ha excellentiád méltósága nyer kegyes választ, másként igen kevés reménységünk benne, magamnak elmaradásával, kit is a mlgos fejedelem már egészen el is készitett vala, de már excellentiád expressált ratioira nézve, magamat haszontalanságra nézve el nem bocsát, nem lévén egy generalissa is mellette, mindazonáltal, ha excellentiád tovább is fogja javallani, és a feljebb irt méltóságos generalist uri affectioja szerént méltóztatik elküldeni, ugy látom ezen levél elbocsáttatása után is bizonyos instructióval fog expediálni, mely is egyedül az excellentiád gratiáján áll, nem kivánván a mlgos fejedelem legkisebbet is excellentiád opinioja nélkül *) elkövetni.

*) Más példányban : „opinioján kivül.“

Digitized by Google

A hostilitásnak eltávoztatásáról kereszténi parolámra assecurálom excellentiadat, melyről már ordereim el is bocsáttattak mindenfelé. A rabokat hasonlóképen proxime minden helyről szabadon bocsátatom, hasonló könyörületességében nem lévén kétségem excellentiádnak is, melyet alázatosan is instálok.

A Szathmár vármegyében cedalt portiok eránt már resolváltam, excellentiad csak értessen hány hóra meg kell lenni, melyről parolámat praesentibus is reiteralom. Ezzel tapasztalt gratiájában ajánlván magamat maradok

Excellentiádnak

köteles szolgája

Károlyi Sándor mp.

Munkács 3-a Febr. 1711.

PS. Bagossy László oberster számara való passust kötelességgel vettem. Excellentiád Réverné asszonyom számára hasonló gratiáját várom, ugy asszony anyám Kohári Judit asszony számára, mégis a fársángot tölteném vélek, ha excellentiád egyéb dolgot nem ád.

A fejedelem levele pedig igy vala a mint következik:

Digitized by Google

Méltóságos gróf kedves atyámfia!

Épen most 7 órakor estve vettem a kigyelmed 2ª datált levelét, melyre nézve lehet-e ott a kivánt időre válaszom nem tudom? Szivesen bánom mindazonáltal, hogy annyira diffidalt kigyelmed bennem, és ő felségének irott levelem elküldését idővontatás keresésének tulajdonitja, holott mindenekben oly atyafiságos sinceritást kivántam kigyelmedhez mutatni, hogy parolám iránt való bal vélekedését épen nem reménylhettem volna; ime azért includalom a feljebb említett levelet, de Károlyi uramat tartóztatni fogom, mig kigyelmed igérete szerént Montecuculli uramat helyette nem küldi; nem azért, hogy a kigyelmed parolájában kételkedném, hanem sok circumstantiák és történt casusok kivántatják velem ezen praecautiot. Az erdélyi állapotokról való, hogy a minapi szemben létünk alkalmatosságával szó nem volt; de mivel ott determináltatott, hogy statiója hadaimnak Szathmár, Máramaros vármegyék a többekkel együtt (ugymint Ugocsa, Beregh, Ungh) legyenek, nem is supponálhattam, hogy Steinville ur impetitiojától kellessék tartani, annyival is inkább, hogy már tegnap hadaim között publicaltattam a suspensiot, melyet részemről adott parolám szerént tovább is kivánok megtartani; reménylvén, hogy

Digitized by Google

annak végét, ő felsége válaszát vévén, oly idején fogja tudtomra adni, hogy nékem is lehessen időm hadaimnak intimálni, hogy készületlen ne obrualtassanak. A rabok elbocsátásáról, és a Szathmár vármegyei portiokról már adtam ordert Károlyi uramnak; szeretettel kérem azért kigyelmedet, hadd lehessen a többi rabokkal szegény Urbán Czeller brigaderosomnak szabadulni. Mivel pedig kigyelmed ő felségének oly orderét vette, hogy a Bécsben menők a quaranteriat megtartsák, arra nézve a Károlyi ur menetele is (a kinek propositiojára provocalom magamat ő felségének irott levelemben) haladni fog, minthogy bizonyos nem lehetett, hogy a suspensio visszajöveteléig extendaltatik? tessék kigyelmednek azért kérem instálni ő felsége előtt annak extendáltatásáért is, mert a nélkül ő kigyelmét épen el nem küldhetem. Ha azért kigyelmed sinceritást kiván én tőlem, én is hasonlót kivánok kigyelmedtől, s maradok

Kigyelmednek

atyafiui szeretettel szolgáló atyafia

Rákóczy Ferencz mp.

Munkács 3-a febr. 1711. 8 órakor estve.

Digitized by Google

Azon levelében bézárt f. császárnak szóló levele pedig melyet nagy alázatossággal irt, ily értelemmel vagyon:

Felséges Római Császár és Király!

Valamint ezen nemzetnek hét esztendeig tartó fegyverkezése és annak egyesülése a mi szabadságunknak megsértődését jelentette, ugy bizonyára már most nagyobb részént visszatérvén a vármegyék felséged hivségére, magam bosszuállást kivánó indulatomnak, és megátalkodásomnak tulajdonithatnám, ha az óhajtott szent békesség megtéritésének módját keresni elmulatnám; mind azért hogy a hazabélieknek kiontandó vérek megállitassék, mind pedig hogy a hazának utolsó pusztulása eltávoztassék, mely jónak elérésére noha a sokszor elővett tracták által egynehányszor utat kerestem, de alég találtam helyesebbet, mintha felséged kegyelmességéhez folyamodandom. Jól tudom felséges császár, sokan lesznek olyanok, kik az én megalázodásomat sokféleképen fogják magyarázni, hogy tovább is engemet ezen hadakozás okának állitván az én ellenem lett és elhiresitett számkivetésemnek erejét helybenhagyák; de engedje felséged, minden alázatossággal kérem, kevés szóval előhozni azokat, melyeket magam oltalmára előszámlálhatok, mert kegyelmesen emlékezhetik felzéged az én szemé-

Digitized by Google

lyemről a ki felséged udvarában számos esztendőkig lévén, semmit egyebet nem kerestem, ha nem hogy felséged kegyelmességét megérdemelhessem. Valameddig az én állapotomban való titkos ellenségeimnek üldözései által fogságba vettetvén, szabadságomat minémü okokból kéntelenittettem keresni, azon tömlöczházban hagyott irásom (mely manifestum levelemhez hozzá van téve) megmutathatja. Mely által valamint elébb onnét irott könyörgéseim által is semmit egyebet nem kivántam, hanem hogy a haza törvényeinek igazsága nékem is kiszolgáltassék, és akkor is ámbár letapodtatott, és rab lévén, de mégis elszökésemről nem gondolkodtam, hanem midön az idegen itéletre, ugymint országunk törvényeinek anyira ellenkező székire meghivattattam, és azután közel két esztendeig való számkivetésemnek és üldöztetésemnek nyomoruságát szenvedvén, midön a törvény ellen való széknek ellenem hozott sententiáját megértettem, minémü szabadulásomat reménylhettem, hanem a nemzettől és országbéliektől, kiknek szabadságit személyemben is megsértödöttnek lenni tapasztaltam. Bélépvén azért hazámban nem külső hadakkal, hanem az egy igazsággal támogattatván, nékem és az országnak tett rövidségeket közönséges manifestum leveleimmel elhiresitettem, melyekben semmi más egyéb beiratva nem

Digitized by Google

találtatik, hanem csak az, a mi most is felségednek a Posonban lévő országgyülése által eleibe adattatott. Érzette azokat az egész nemzet, és mivelhogy a közromlás egyességet szokott okozni, az ország törvényei és szabadságai mellett, melyekre felséged boldog emlékezetü atyja is megesküdött vala, ugymint az által is megerősittetett, fegyverfogásra inditattunk, melyeknek csattogásai között, mihelyest észrevettem, hogy az egész ország vélem egyetért, országgyülést hirdetvén Szécsény városában, minden hatalmomat, mely akkoráig nékem törvény által a fegyverkezésre engedtetett vala, az országnak visszaadtam, és magamat az ország rendei akaratja alá vetettem, kiktől egyenlő szóval az öszve szövetkezett Magyarság vezérlő fejedelmévé választattam, s a haza szabadságainak oltalmazására, s egymáshoz való hivségre köteleztettem, ugy hogy a fegyvernek szerencsés és szerencsétlen folyamatja között is a közügyet megoltalmazzuk; esküvésemnek és kötelességemnek eleget tenni mind igyekeztem, s mind tartoztam is. — Az ország csendességét pedig mennyiszer igyekeztem helyre hozni, mind választatásom előtt Gyöngyösön és Selmeczen, mind azután Nagyszombatban, és Tolvaj Gábor által is elkezdett munkálkodások megmutatták, hogy elkerüljem azon dolgokat is, melyeket e végre a tengeri hatal-

Digitized by Google

masságok, és muszka czár közbenjáróinak is jelengettem, de oly haszontalan igyekezettel, hogy még most is minden háboruságnak és pusztulásnak alája vettetnek, fegyvertől, és erösségektől nagyobb részint megfosztatott hazámat nézni kéntelenitettem. És azért méltán sóhajtani inkább, hogy sem esküvésem erejével annak ügyét megtartani hitettetném, ha mindazokkal együtt, a kik még velem együtt egyenlő hittel köteleztettek munkálkodni, elmulatnám, felséged kegyes elméjét nyomoruságainknak vége szakasztására inditani. Ha azért a rövideden elő adott okok felséged szemei előtt igazaknak láttatnak, felséged igazságát, ha pedig külömben atyai kegyelmes voltát kérjük, hogy mi is mindnyáján a kik eddig fegyvert viselni kényszeritettünk, országunk törvényei és szabadságai (melyek felséged esküvésével is megerösittettek) ugy jószágainknak visszaadatásával is, mind Magyarországban, mind Erdélyben élhessünk, a mint mindezekről, s mind többekről tettes gróf Károlyi Sándor marschallusunk által minden alázatossággal elménket felségednek kinyilatkoztatni akartuk, kit hogy felséged kegyelmesen meghallgasson, alázatosan kérem. Inditsa ezekre felségedet az igazság és kegyelmesség; melyek a királyok székinek istápjai, vigye reá a jövendő dolgoknak általlátása és az országnak következhető romlása, háboruk tá-

Digitized by Google

madásai és ezerféle romlások, melyeknek következésétől én magamat ezen levelem által megmenteni kivánom. A midön ezen kérésemmel felséged igazságát és kegyelmességét tovább is kérvén, kérem és maradok

Felségednek

alázatos szolgája

Rákóczy Ferencz mp.

Salánk 11. febr. 1711.

A hol is a mlgos generalis feldmarschal azon helytelen és szokatlan stylussal irott levelet sokféleképen magyarázván, irt iránta a fejedelemnek, mely levelet midön a felül említett adjutántja Munkácsra hozott volna, és minden beszélgetésekről, melyeket ott hallott, relatiót tett volna, anyira felindult a fejedelem, hogy még gróf Károlyi uramra is neheztelni látszatott, és a mlgos generalis levelére is semmi nemü választ adni nem akart, és ha csak már elöre a magyarországi, és erdélyi követöinek nemes Ugocsa vármegyében lévő Salánk nevezetü helységben gyülést nem hirdetett volna, azonnal Lengyelországba munkálkodásának idegenekkel való folytatására kiment volna; de már a gyülés ideje közelgetvén, a fejedelem azon februarius havában utját a végre eleibe vette, a mlgos general feldmarschal pedig Debreczenből Pest felé indulván,

Digitized by Google

maga helyében commendoul hagyá general Ebergényi László uramat; az idő alatt pedig a fejedelem gróf Károlyi uramat Olcsván maga hadai commendérozójává tévén, és azokat a Vaján végzett határokban békével tartván, ugy ellenben general Ebergényi uram is egymás között jó corespondentiákat tartottak.

A mlgos genəral feldmarschal fejedelem Rákóczynak irott levele azonban ilyenképen vala:

Méltóságos Herczeg!

Herczegséged Munkácsról 3ª currentis irott válaszát együtt ő felségének irott Herczegséged levelével tegnap estve felé vévén, azonnal expressus curir által elküldöttem: mindazonáltal ugy látom, hogy Herczegséged javallásomnak helyt nem adott; és azon levelet is nem a szerént formálta. Megvallom hogy kételkedem is, valjon azon levélnek ő felségénél leendő béadása gátoltassék-e? vagy nem? ezen következendő okokból: 1° Mert a complementuma szokás szerént és illendőképen nincs feltéve; mivel felül Sacra Caesarea etc. Domine Benignissime, miért nem Sacratissima et Clemementissime? Az alsó cortesiában pedig servitor, a mely complementummal hasonló állapotban levő emberek is magok között élnek, holott azon uttal illendő-

Digitized by Google

képen fel lehetett volna tenni Servus. 2° Mivel most is kétségben veszi Herczegséged, és a felséges udvarral el akarja hitetni, hogy maga és mellette lévő egész Magyarságnak igaz és helyes oka volt a fegyverkezésre, melyet sem a f. udvar, sem az egész kereszténység helyben nem hágy. 3° Mivel az egész Magyarságnak jószágit visszaadatni kivánja, holott sokkal tanácsosabb lett volna Herczegségednek csak maga és gróf Károlyi jószágainak visszaadatása eránt ő felsége előtt magát bejelenteni, a többi Magyarságról pedig, hogy azokat is ő felsége kegyelmességével vigasztalni méltóztasson, emlékezetet tenni, hogy sem olyan helytelen czikkelyeket levelébe békeverni; effectusát hamarébb várhatta volna. Mindazonáltal a mint feljebb említém, igen is elküldöttem és magam is illendő helyekre irtam. Akár Herczegségednek felel a f. udvar, akár nékem irjon, azonnal tudtára fogom adni Herczegségednek, assecurálván most is Herczegségedet, hogy mindaddig ő felsége hadai által semmi ellenkezések nem fognák engedtetni, mivel generalis uraiméknak is a frigy megtartása eránt ordereimet megküldöttem, hanem a mi nem régiben Ungvár táján Generál Virmund által történt, a már különben nem lett; ha Herczegséged hamarább hozzá fogott volna a dologhoz, azt is el lehetett volna kerülni. Én Károlyi

Digitized by Google

uramnak is Bécsbe való felküldését külömben nem ellenzettem, hanem kigyelmes Urunk ő felsége mostanában vett parancsolatjára nézve általlátván, hogy ő kigyelmének a quaranteria szükséges kitöltése miatt hosszas mulatozása lészen, és az egész telet is haszontalanul töltené, most sem volnék ellentartó benne; ámbár a felséges udvartól arra adatott hatalmam nincsen is, és a mit ekkoráig cselekedtem is, számot tartozom róla adni; de az armistitiumot a válasz elérkezésénél tovább nyujtani egyátaljában meg nem engedhetem; minémü válasza érkezik azonban ő felségének, onnét függ a dolog. — A rabok szabadulását tovább is recommendálom Herczegségednek, s reménylem is hogy abban fogyatkozás nem lészen. A mi Urbán Czeller személyét illeti, ő a f. udvarnál szolgálatot kiván, melyre nézve irtam a hadi tanácsnak, nem hiszem, hogy néki volna kedve tovább az olyan hadakozáshoz, noha nálunk is nem volt ő valamire való vitéz, káplárságot viselt, most sincs szükségünk szolgálatjára; ha azért tapasztalja Herczegséged sinceritásomat, hogy semmi ellenségeskedést követni nem engedek, ha (melyet nem reménylek) valami katonáink olyan praedáló szándékkal ki találnának nyargalni, az olyanokat Herczegséged bizvást megfogattathatja, kezemhez küldvén, meg lesz érdemlett büntetés-

Digitized by Google

sek; csak mindazokban Herczegséged is hasonlót kövessen, maradván

Herczegségednek

köteles szolgája
G. Pálffy János mp.

Debreczen 5-a febr. 1711.

Tekéntetes gróf uram!

Munkácsról 3ª currentis költ levelét kigyelmednek a mlgos herczegével és inclusájával együtt Márjásy ur hozzám hozta *). Ugy látom hogy a mlgos herczeg nem javallásom és opiniom szerént stylisálta ő felségének irott levelét, a complementumot is nem solito et competenti modo adta meg ő herczegsége, holott nagy regnans fejedelmek is ezen terminusokat, ugymint: Sacratissima, Clementissime etc. Servus etc. megszokták adni ő felségének. Bár azt sem vitatta volna ő herczegsége maga levelében, s ne igyekeznék ő felségével mintegy elhitetni, hogy ő herczegségének s a mellette lévő magyarságnak a f. ausztriai ház ellen ezen háborúban igazságos fegyverkezése lett volna; mert azt az egész kereszténység nem approbálja; nem különben az egész magyarság jószáginak megadását nem kelletett volna kívánni a herczegén s kigyelmedén kivül,

---

*) Más példányban: „hozá kezemhez."

Digitized by Google

hanem per modum instantiae lehetett volna emlékezetet tenni arról ő felségének, hogy azokat is consolálni méltóztassék. Több ilyen czikkelyeket, és izetlen terminusokat is veszek észre azon levélben, melyek nem szintén jó vért csinálnak. Én ugyan mindjárt expressus courir által elküldöttem, s magam is irtam más illendő helyekre is, de megvallom tartok attól, a felül irt okokra nézve, netaláltán kezéhez sem fog adódni ő felségének, mindazonáltal akár ő herczegségének válaszoljon a felséges udvar, akár nékem irjon, azonnal tudtára lészen ő herczegségének s kigyelmednek is in tempore, s addig nem is kell tartani a hostilitásoktól, mert mind Erdélyben, mind pedig itt Magyarországban lévő generalis uraiméknak az ordereket super armorum suspensione megküldöztem, melyben securus légyen kigyelmed is, söt ha némely vitézek találnának is excurrálni, bizvást megfogatván kigyelmed, s kezemhez küldvén, az érdemlett kemény büntetést el nem kerülik. — Én kigyelmed felküldését sem impugnálom most is különben, noha arra plenipotentiam nem vala, s a mit cselekedtem ugyan arról számot adok; de hogy épen a kigyelmed megtéréséig tartson a suspensio és a telet hijába azzal kivontassuk, arra nem accedáltam, s most sem accedálhatok, hanem tartson addig, s observáltassék, mig az ő felsége

Digitized by Google

választát fogjuk venni, mert ha szintén felment volna is kigyelmed sub parola, mindenkor in securitate lett volna. Elválik azért minémü válasza jön ő felségének, attól függ a dolog. Irja azonban kigyelmed, hogy ezen állapotban a mlgos herczeg legkisebbet sem kiván opiniom nélkül elkövetni: de külömbet kellett tapasztalnom, a mint felül irtam, igy is ugyan elválik minemü válaszunk jön; de ha javallásom szerént incaminált tatott volna a dolog, kivánatosabb effectusát vártam volna. In reliquo elhitesse magával kigyelmed részemről sincsen semmi kétségem kigyelmed sinceritásában, nálam sem tapasztal kigyelmed abban legkisebb fogyatkozást is. A rabok dolgát recommendálom, kigyelmedre bizatván a mlgos herczegtöl vétessék effectusban. Nemes Szathmár vármegye pedig mostanában csak három holnapra tegye le az obvenialt portiokat, és a hátralévő három holnapra is lassan-lassan elkészitheti, mint hogy azon portiok hat hóra computáltatnak. Koháry Judit asszony számára való passust és azon kivül kigyelmednek szóló kétrendbéli levelet includálván, ime megküldöttem. Revirné asszonyom pedig maradjon helyben; maradván

Kigyelmednek

kész szolgája

G. Pálffy János mp.

Debreczen 5. febr 1711.

Digitized by Google

PS. Megvallom, hogyha parolámat nem adtam volna a mlgos herczegnek s kigyelmednek is, talán el se küldöttem volna azon levelet ő felségének, hanem szavamnak kivántam eleget tenni, a mint hogy el is küldöttem, mindazonáltal ugy hiszem, továbbra is nézi kigyelmetek, s jobb formalitással veszi levelét rendben, csak hamar ez után, másként semmi jó nem következik.

A salánki tanácskozásnak vége lévén a fejedelem m. General feldmarschal uram levelére ilyen választ adott:

„Megvallom tusakodtam magammal, excellentiád 5ª februarii irott levelére feleljek-e, vagy csak elhallgassam? a végre, hogy pennámmal több diffidentiára okot ne adjak; mindazonáltal, hogy az én hallgatásom a f. császárral való viszálkodásomnak ne tartassék, és tulajdonitassék, s másként is az emberek itéletét el nem kerülhetném, ime válaszolok; elmémet meghatározom, és pennámat megtompitom; noha szivem fájdalmával ugyis által látom, hogy igyekezetemnek végét el nem érhetem.“

„Boldog Isten! ugyan bizonyára kénszerit engemet excellentiád levelemben foglalt szókban talált difficultásival, vagy ugyancsak el akarja velem valóságosan hitetni, hogy azon szók a tovább is leendő vérontásoknak és hadakozásoknak okai lehetnek, és hogy azokat egy császár

Digitized by Google

miniszteriuma ugy fogja magyarázni, a mint kigyelmed irja, mert bizonyára jól tudom én azt, mi áljon azokon a helytelen terminusokon és titulosokon; de azok ott consideráltatnak, a hol mind a két rész egymásnak tehetne rövidséget, nem a galamb és a sas között. Valamint a felséges pápai és császári hatalmasságoknak, a kikhez valami csak felséges mind illik, egy kevéssé alacsonyabb titulus kisebbséget nem teszen; mert ők sem volnának felségesek, ha nékiek kissebbséget adnának. Innen mondatik, hogy a sas legyeket nem fog. Más az hogy a császároknak nem csak Clementissimus et Benignissimus, hanem mind az valami a felséggel nem ellenkezik igaz és helyes praedicatuma szokott lenni, és igy ha mindenkor fel nem tétetnek is, de töle el nem vonatnak; mert jól tudom én, hogy győzhetetlen, kegyes, boldog és felséges mind illettek volna a kegyelmes mellé: de excellentiád is a maga dorgálásiból szintén ugy kifelejtette ezeket, mint én a Clementissimust, nem azért mintha excellentiád is ezeket nem tudta volna, de csak azért, hogy oly elégségesnek itélte a Clementissimust, mint én a Benignissimust, és hogy valamint a pápa titulusa a Sanctissimus, de a Beatissimus sem kisebbiti; szintén ugy a Sacra Majestas sem ád kissebbet a Sacratissimaenek. Már a mi a servust és servitort illeti,

Digitized by Google

abban is csak ez az egy külömbség vagyon, a mely a f. udvarnál azok között observáltatik, a kiknek audentiájok a conferentiás és referendás házban szokott lenni, azaz ö felségéhez képest azok mindnyáján szolgák, de azzal egymástól külömböznek ö felsége kissebbsége nélkül. Ahoz képest ime elöhozom az én leczkémet, melyet a politikában tanultam; hogy elhitessem kigyelmeddel azt, hogy azokkal a terminusokkal én nem akartam véteni az ö felségéhez tartozó megalázodásom ellen, és ha ugyan csak ezeknek correctioja kivántatnék, ujobban is, irni kész lettem volna."

„De a 2ik punctumra, ha nem tudtam volna is mit felelni, minap kigyelmedtöl tanultam meg az arra való feleletet; hogy az emberséges ember lelkét Istennek, vérét és életét urának, becsületét pedig magának szokta tartani, az honnan következik, hogy magamat rebellisnek nem esmérem s nem is tarthatom, és ha a f. udvar helyben nem hagyja azt, hogy az ország törvényét mind az én megfogatásomban, mind pedig a mostani posonyi országgyülésében feltett gravamenekben meg nem sértette, nem tehetek róla. De hogy mi, a kik arra nézve lelkünk esméreti alatt a fegyverfogásra kénszeritettünk, azt mondjuk, s ugy is hisszük, maga is kigyelmed itélje el, és Pálffy János feleljen meg a feldmarschálnak. Ezekböl jön ki."

Digitized by Google

„A 3ik punctumra való válasz is, a melyre még Vaján létemben magamat declaráltam vala, hogy hitemet el nem hagyom, és azok nélkül, a kikhez esküvéssel köteles vagyok, és ellenben ők is hozzám, a fegyvert le nem tehetem.“

„El kerülhettem volna ezen declaratiomat, ha excellentiádat arra emlékeztettem volna, hogy kigyelmed előtt levelemet megolvasván, a melyben csak András király privilegiumáról tett emlékezetet reprobálta volt, hanem egyedül az én sinceritásom hozatja ezeket velem elől; mert megvallom hazámban nem csak szines, hanem szives békességet kivánnék, de látom hogy ebben mi a viz folyása ellen iparkodunk. Légyen mindenben Isten akaratja, a ki ekkoráig is dolgainkat csudálatos utakon vezérlette; azon Isten legyen ezután is igyekezetünknek birája és szent tetszése szerént kormányozza. — Én már a fegyvert addig függőben tartom, mig excellentiád annak felkötésére nem kénszerit; maradván

Excellentiádnak

minden atyafiui szeretettel
szolgáló atyafia
Rákóczy Ferencz mp.

Salánk 11-a febr. 1711.

És noha a dolgok folyamatjáról nagyobb részént kétségbe esett vala a fejedelem, mindazon-

Digitized by Google

által tovább való folytatásáról is elméjét teljességgel el nem vette, hanem bizonytalan lévén kimenetele, külső munkálkodásait is abban hagyni nem akarta; azért azon holnapban gróf Károlyi uramnak egynehány rendbéli levelei által plenipotentiát adott, és mind azokban a miket hazájának és nemzetségének javára célozók volnának, hatalmot adott egész hadait és erősségeit kezéhez adván; mely végre a vármegyékre is patens levelet iratott, és ugy Salánkról megindulván, Lengyelországba ment; kinek is első potentionalis levele igy következik:

Istentől minden jókat kivánok kigyelmeteknek!

„Mind én, mind kigyelmed addig váránk követeinket, hogy az enyém az ő eljövetelével engemet utra kénszeritett, és ime megyek is, a hova hazám dolgainak sietö volta ösztönöz. Remélettem vala kigyelmed ide jövetelét minapi 16-dikban datált levele szerént, de hihetö böjtre hagyta e mostani farsánglást. Megvallom már előre általlátván ezen indulásomnak hirtelen való történetit, és némelyeknek megjelentvén, hosszas beszélgetésünk volt, minemü instructiót adjak kigyelmednek? Mindazonáltal csak a vala a végzés, hogy ha csak a felséges udvar a derekas tractára s a kivánt békességes csendességnek megadására

akar lépni, a frigy tovább nyujtassék; kigyelmed mindenekről informáltathatik, s az én várakozásom is haszontalan nem lészen, és mivel azt is által láttuk, hogy állandóbb és csendesebb békességet reménylhetünk a muszka czár közbenjárása által, mintsem Pálffy csalogatásival, akkor is a dolgok derekáról a czárt inkább capacitálhatnám, s végezhetnék is véle, mint itt arról vetekedjek, hogy Clementissimus-e? vagy Benignissimus? melyre nézve a mint mondám, csak el megyek, mert a minapi levélből ugy érthetni, hogy a czárt nem messze Ilivotól *) fogom találni, a kitől függ Isten után hazánk boldogulasának állapotja. A politicumokról én semmit sem disponálok, hanem mindenekről informáljon kigyelmed. Török András hofmesteremet, udvarom népivel hagyom Varsovián. Beniczky pedig leveleim elküldése kedvéért marad Szkolyán, a mint az alkalmatosság mutatja, mentől jobban, úgy folytassa kigyelmed, hazánk dolgait; mindazonáltal ha szerencsétlenül kéntelenittetne kigyelmetek Lengyelországban bészorulni, azon kell lenni, hogy Marmatian által Stanisláu felé mehessenek, ottan mindenütt a Kióviai palatinusság jószágaiban letelepedhetnek; engemet béjövetelekről mentől hamarébb tudó-

*) Lemberg.

Digitized by Google

sitván. Galaczin herczegnek (a ki igaz barátunk) kedveskedhetni valami kopókkal, most Szinatuly táján vagyon quartélyban. Ha pedig Isten vezérléséből más uton kijönni kéntelenitetnének, mindenképen azon legyen kigyelmed, hogy Moldovában meg ne állapodjék, mert ugy ha én a Czárhoz mennék, és kigyelmed s a véle lévő hadak vagy a Svécziai királynak, vagy a török császárnak szolgálatjára adnák magokat, nagy ellenkező akadályok történnének dolgainkban és ugy nékem is ártanának."

„Minthogy Munkács várából Vay Ádám uramat magam mellé veszem, a hiv szolga idegen országokban is kincse lévén az embernek, tehetségem szerént a commendánsnak instructiójáról is tettem rendelést, helyében állitván Sennyei Istvánt, a ki noha e napokban még a dolgok folytatása kedvéért mellettem marad; de töle fog függni Sarier és Török András is udvar népünkkel együtt. Sariernek pedig parancsolatja lészen, hogy ha az idö jól szolgálván az ellenség arra felé nyomódnék, egész regementjével vonja be magát a palánkba, mert másként, ha a nagy hideg szelek miatt az árok betalálna fagyni, tarthatnék a szerencsétlen bécsapástól; igy pedig Isten kegyelméből minden jót reménylhetni, hogy az erösség körül az ellenség meg nem maradhatván, az ő ben való tartózkodása is nem

Digitized by Google

sokáig tart, hanem vissza menvén az ellenség ujonnan ki mehet, csak kigyelmed oly parancsolatokat adjon, hogy előre a munkácsiaknak tudtára legyenek.“

„Publicáltatom azt is, hogy már ennekutánna kigyelmed passusa nélkül Lengyelországba senki be ne mehessen; hanem a ki igaz hazafia akar lenni kigyelmedtől mind hallgasson, mind függjön.“

„Igy azért az én kedves lakóhelyemet Munkácsot, s benne lévő mindenemet kigyelmednek ajánlom. Lelki esméretében és keresztényi hitében bizom, hozzám való hivségét, melyet minap is hozzám Munkácson megujitott, magammal elhitetvén, hogy nemzetem boldogulásának gyümölcse nélkül valóságos tractára nem fog lépni, egyikünk a másikát el nem hagyja; külömben ha észre venné az ellenkező félnek ravaszkodását, s mégis valami tractába bocsátkozna, az a mi öszve szövetkezésünkre letett hitünkkel ellenkezne, mellyel t. i. lelkünket s minden maradékunkat pártütésnek büntetése alatt köteleztük édes hazánknak. Kormányozza azért mentől jobban távollétemben fegyverkezését, hogy a midőn én is annak boldogulását minden bujdosásimmal, bús gondommal, s igyekezetemmel keresni iparkodom, foganatos voltát fejedelmi szavamra mondom, s hiszem is (ha csak a czárral szemben le-

Digitized by Google

hetek) igazán meg fogom irni, mit reménylhet kigyelmed, és mi közönségesen.“

„Kimenetelemnek okát Dániel urnak megirtam, kivánván hogy a capitulatiot legalább aratásig vontassa, azonkivül is addig segitségünkre jövendö hadainkkal élésünk elöbb nem lehetne.“

„Ha Draguli vissza nem jönne, maradjon Krajnákon Török András urammal, elküldök érette, mert sokad magával ide jöni haszontalan, elhiszem regementjéhez megyen, s onnan fog megindulni.“

„Ha Pálffy ur emberemnek elküldését resolválja, izenje meg nékem kigyelmed, találok módot (csak igaz szándékát tapasztaljam) hazámért tizszer is megalázom magamat, de arra semmiképen nem lépek, hogy a confoederatio nevével a nemes hazának ujabb ujabb és nagyobb nyomoruságot okozzak. Azokban, a melyekben találtam, és melyekböl (a haza megsértödött törvényeinek megujulásával) kivezetni igyekeztünk.

Kigyelmednek

atyafiui szeretettel szolgáló atyafia

Rákóczy Ferencz mp.

Salánk 18-a. febr. 1711.

A második plenipotentialis levele pedig ez alább irt modon iratott:

Digitized by Google

Isten tegye szerencséssé kigyelmedet szivből kivánom!

„Nem győzöm csudálni, hallván Eszterházi Antal urtól és Réviertől, hogy utánam indulván kigyelmed, kételkedett hogy el nem érhet, holott most csak innét is alig indulhatok meg; szekerem is hátramaradván; de már az megtörtént, azért miglen édes hazám határiból kilépek, most ujobban igaz atyafiui szeretettől viseltetvén, bucsuzom kigyelmedtől, és kedves hazám boldogulásának munkáját kezében adom, melyet hitem s kötelességem szerént én is éjjel nappal előmozditani nem szünök, reménylem is, nem sokára lészen haszna fáradságomnak, mivel ezelőtt harmadnappal vévén Bercsényi uram levelét, melyben Doloruszky herczeg izenetéből irja, hogy Constantinapolyi követek adja tudtokra, mely nagy pompával késértetett légyen a török császár palotájába, a ki maga is akarja hoszabbitani a békesség terminusát, hogy sem hadakozást kivánna. A czár sietteti Bercsényinek hozzája való menetelét. A francziával való öszveszövetkezését Doloruszky igaznak irja. Igy lévén a dolog, aratásra többed magammal megyek vissza, mint a menyivel most kimegyek, sőt hamarébb is, ha élések *) lehetne az uj vendégeknek. A minémü pa-

*) Más példányban „kenyerek.“

Digitized by Google

tens levélről emlékezetet tettem vala, és Biró Kristóf s Balog János decretumit ime megküldöm; maga levelét kigyelmed Schotaraszkára ott levő Török András ur kezéhez szolgáltassa; ő elküldi oda, a hol fogok lenni. Maradok

atyafiui szeretettel szolgáló atyafia
Rákóczy Ferencz mp.

Veretzke 21-a febr. 1711. dél tájban.

A bezárt pátens levél szóról szóra igy következik:

Mi második Rákóczy Ferencz, Isten kegyelméből a Római sz. birodalomnak és Erdélynek fejedelme, Magyarország részeinek ura, Székelyek grófja és hazánk atyja, a szabadságért öszveszövetkezett Magyarország rendjeinek, nemkülönben Munkácsnak és Makovitsának vezérlője, Sáros vármegyének örökös főispánja, Sáros Pataknak, Tokajnak, Regétznek, Ecsednek, Somlyónak, Lednitzének, Szerencsnek, Onodnak örökös ura stb. Adjuk tudtára mindennémü hadaink generalisainak, mezei marschallusainknak és azok helytartóinak más akármi nemzetből és rendens méltóságokban lévő fő és alábbvaló tisztjeinknek és közvitézeinknek, valamint az egész öszveszövetkezett hiveinknek is közönségesen. Miképen ezen

Digitized by Google

uttal régtől fogvást már ezerképen is ohajtva keresett szabadságinkat, hogy valaha vagy igaz fegyverkezésink által, vagy az onnét következő békességnek tractája által elérhetnénk; szivszakadással ohajtottuk; melynek elérésére sok utakat nem csak probaltunk, hanem a mostani frigyre is oly véggel léptünk, hogy ezen utolsó módot is el ne kerüljük. Mindazonáltal ennek kimeneteléről is kétségesek lévén, minekelőtte a f. császár resolutióját vennénk, vezérlő fejedelmi hatalmam hozza magával, hogy ahoz képest a mostani munkálkodásra is az idegen hatalmasságokhoz menvén, tovább is dolgainkat mindkét részre ugy folytassuk, miképen tudni illik vezérlő fejedelemségünk tiszte szerént vagy a szent békességet (melyre hitünk szerént kötelezteettünk) a mostani tracta által, vagy az nem következvén, fegyverkezésünknek tovább való boldogulása által kivánt czélunkat elérhessük. Melyet hogy annál hamarébb és alkalmatosabban elömozdithassunk, személyünk szerént is külsö hatalmasságokat megtalálni helyesnek itéltünk, és azon rövid távollétünknek ideje alatt a dolgoknak folytatását hagytuk, és biztuk kedves atyánkfiára gróf Károlyi Sándor mezei mareschallusunkra, melyhez képest mindazokat, a kiket feljebb akár tisztek, akár köz vagy más renden lévő öszveszövetkezett hiveink legyenek, ezen

Digitized by Google

patens levelünkkel intjük és a közönségesen lett öszveszövetkezésünkre, és szövetségüukre letett hitek megtartására kénszeritjük, hogy azomban leendő időnek forgása és személyünknek távolléte alatt vagy a' történhető hitegetésektől is viseltetvén senki el ne menjen és hitét meg ne szegje, avagy idején korán külső tartományokba ne szaladjon, ott is bátorságos megmaradásuk nem lehetvén, valakik a felül irt mezei mareschallusunk passusa nélkül az országból ki mennének. Hagyjuk azért és keményen parancsoljuk mindazoknak, hogy visszajövetelünkig említett generalisunk rendelése szerént magokat csuportban tartóztassák; a közkatonaság maradjon a maga ezerede mellett. Assecurálván mindazokat, a kik ehez alkalmaztatják magokat, hogy ámbár ezen frigy felbomlanék is, és ha az országból a felülemlétett generalis urral együtt kizárattatnának is, hogy nem csak teljes bátorságos megmaradást, de az idegen hatalmasságoknál illendő szolgálatokat is szerzek; azomban pedig, miglen azon módokkal élhetnék, melyekkel hazánk állapotját csendességre hozhassam, ezen parancsolatokat megtartván addig is legyenek jó reménységben.

(L. S.)

Fejedelem *Rákóczy Ferencz mp.*

Kántor István mp.

Költ Alsó Veretzke nevü faluban 20-dik febr. 1711.

Digitized by Google

Annak utána gróf Károlyi ur utját póstai alkalmatossággal a fejedelem után közelitette Lengyelország határai felé, de a midőn utazását lehetetlennek lenni látta, visszatért és mivel az volt parancsolatja a fejedelemtől; hogy ezután mlgos feldmarschall Pálffy uramhoz ne menjen, maga kastélyába Olcsvárra visszament, a hol aztán a mlgos feldmarschalnak februariusban egyik, marcziusban pedig más levelét vette, a mint alább következik.

Tekintetes és Nagyságos ur!

Tudositom ez levelem által kigyelmedet arról, melyet a kigyelmed tudva levő dolgában a f. udvarnak értésére adtam, oly kegyelmességét nyertük ő felségének, hogy Carolus Locher de Lindenheimb consiliarius referendarius ur bővebb parancsolatokkal küldetett hozzám, melyek által (Isten segitségiből) azon dolgot kivánt végre hozhatjuk. Azért mivel ezen nagy dolog minden készséget kiván, és idővontatást nem szenved, kigyelmedet ez levelem által minden szeretettel kérem, s mind intvén hivom is Debreczenbe, hozzám való jövetelét mentől hamarébb közelitse, s ugy induljon, hogy mihelyest az én odavaló érkezésemet fogja érteni, ne várjon tovább semmi követet, vagy hivatalt, hanem azonnal jöttest jöjön, én is két nap alatt igyekszem oda,

Digitized by Google

bővebben meg fogja érteni tőlem a dolgokat minémü parancsolatim légyenek, melyek mind a fejedelem Rákoczy vigasztalására, és kiváltképen kigyelmednek javára fognak szolgálni; melyet azért kivánok kigyelmednek mentől hamarébb tudtára adni; mivel tapasztalom, hogy kiváltképen kigyelmednek s mindnyájoknak az ő felsége kegyelmességéhez való járulásra ut nyittatott, csak megtérni akarjanak azok is, kiket eddig a haszontalan hitegetések s rosz tanácsok elidegenitettek. Azomban kigyelmed hitemnek, szavamnak hitelt adván, a felül említett Debreczenbe hozzám való jövetelét el ne mulassa, hogy akkor fejedelem Rákoczynak izenendő dolgoknak megvitelét is magára vállalhassa. Midőn azért kigyelmed válaszát és tökéletes szivből hozzam való jövetelét várom, maradok

Kigyelmednek

kész szolgája

G. Pálffy János mp.

Pesten 25-a febr. 1711.

PS. Azt is szükségesképen akartam tudtára adni kigyelmednek, hogy köztem s a fejedelem közt a frigy olyanképen végeztetett, hogy mindenek a mik vagynak olyanképen maradjanak. Mivel pedig hallom, hogy a kassai polgárok vagy garnisonbéliek a frigynek szine alatt furagira való kijárásra magoknak szabadságot vettek, noha Eszterházy Dánielnek tudtára volt adva,

Digitized by Google

hogy eféle dolog abban nem értetődött, azért megparancsoltam a tájon vigyázó generalis uraiméknak, hogy ha többször kitalálnának e végre jönni, támodjanak reájok, és fegyverrel verjék vissza őket; melyet is azért kivántam megjelenteni kigyelmednek, hogy ha valami ilyes találna történni, ne tulajdonitassék adott hitem megszegésének, mert nékem, igy lévén a dolog, azt mind az igazság, mind a hadi regula megengedi.

A második levélnek pedig értelme ez vala:

Tekéntetes és nagyságos gróf ur!

Nem kétlem Pestről irt levelem kezéhez jutott kigyelmednek, melynek continentiáját megértvén, ahoz alkalmaztassa magát. Azomban azt is jelentem kigyelmednek, hogy ma ide érkeztem, s veszem utamat egyenesen Debreczen felé, azért ugy rendelje dolgait, hogy okvetetlen e jövő csötörtökön oda jöjön, el se mulassa, hogy országunk javára czélozó oly derék dolgokban (melyekben nékem is jó reménységem vagyon.) kigyelmed részéről hátramaradás ne legyen, mert ha kigyelmed mulatozásával valami non putarem következnék, én oka ne legyek. Hallom azt is, hogy a fejedelem Lengyelországba ment, mi okra nézve, nem tudom, Isten tudja mikor

Digitized by Google

reménylheti visszajövetelét; ebből egyebet ki nem hozhatok, hanem hogy ő herczegsége a frigyet tovább is akarja vontatni, melyet én meg nem engedhetek. Erre nézve is kigyelmed hozzám való jövetelét csötörtöknél tovább ne halassza, a mint el is várom, és maradok

Kigyelmednek

kész szolgája

G. Pálffy János mp.

Ónod 4-a martii 1711.

Noha ezen levelében a mlgos generalis gróf Károlyi urnak Debreczenbe való jövetelét kivánta, kegyelmes urunk ő felsége levelében foglalt gratiájának meghallgatására és a fejedelemnek teendő megjelentésére is; de mivel már előre meg vala néki tiltva az oda való menetel, nem akarván a fejedelem előtt való hitelét megvesztegetni, Munkácsra indult, a hol is Vay Ádám elmenetelével, báró Sennyei István maradott vala, kivel is és több ott lévőkkel közölvén a dolgot, jelenlétét helyesnek itélték, a mint is a fejedelemnek erről hosszasan irván, utját eleibe vette és parolája szerént Debreczenbe ment, a hol is a midőn a mlgos generalist, és consiliarius referendarius Locher Károly urat köszöntötte s idvezlette volna, a tanácskozás kedvéért együtt asztalhoz ültek, és gróf Károlyi ur legelsőbben is

Digitized by Google

a f. császár kegyes levelének véle való közlését kivánta; de azon méltóságos két ur oly dolgokról beszélgetvén akkor, melyekre sem nem küldetett, sem nem hivattatott, sem pedig magát azokban avatni hatalma nem volt, semmit azokra nem felelhetett, hanem csak az ő felsége levelének communicatioját kivánta; melyet is meg nem nyerhetvén, eloszlottak, a hol sok neheztelésekre méltó szók történvén gróf Károlyi ur nagy békességes türéssel csak szállására ment, és igy a mlgos feldmarschal ur fegyverkezésre akart fakadni, s meg is üzente, hanem eddig való fáradságát szánván gróf Károlyi ur, és elbucsuzván, parolára harmadnapi respiriumot kért, mely is meg lévén engedve, szállására ment oly véggel, hogy menten menjen vissza hadaihoz, de mivel elestveledett, sok okokra nézve indulását reggelre halasztotta. Azomban tapasztalván ő felségének, hazájának s nemzetének veszedelmét, éjjeli sok tusakodási között egyebet fel nem találhatott, hanem egy protestatiot concipiálván, abban expectorálta magát: hogy miképen hivattatott légyen a m. generalis levele által az ő felsége kegyelmes resolutiojának meghallgatására, és a fejedelemnek arról való relatio tételre; azomban em nhogy közöltetett volna; söt fegyverkezés izentetett néki; azért kérte a plenipotentiarius urakat, azon is, hogy se a fejedelem, se

Digitized by Google

az egész öszveszövetkezett magyarság, valamint a császár, ugy az egész világ előtt is a következendő keresztény vérontásért ne okoztassanak, mely tusakodásnak alkalmatosságával Komáromi György uram éjjel egynehány izben Károlyi urhoz menvén javallotta, hogy elmenetelét halasztaná továbbra; a ki is sok okokra nézve reá állott, a mint más napra viradván a mlgos plenipotentiarius uraknak ujobban udvarlott, azokat megkérlelte, és jobb kedvre hozta. Azalatt gróf Károlyi general Ebergényi László urhoz fordulván, és ott rövidségét dolgainak félben lett szakadásival együtt megbeszélvén, nem kevéssé csendesedett, s aztán együtt a mlgos generalis ur ő excellentiájához hivattatván, mind az ő felsége plenipotentialis levele s mind resolutioja közöltetett véle; mely meglévén, gróf Károlyi urban látszott valami idegenség; mind az ő felségéhez való hivségben, s mind pedig azon is megütközött, hogy a fejedelem nem várván az ő felsége resolutioját Lengyelországba bément, ellenben pedig látván, hogy az ő felsége kegyes resolutiojából a haza, s nemzet csendességét reménylheti, és a fejedelem kimenetelének is sok okait számlálván elő, a mlgs plenipotentiarius urakat ujobban fel biztatta, hogy minden ravaszság nélkül igazán és tökélletesen fog munkálkodni, az elkezdett dologban; mely biztatására a

Digitized by Google

plenipotentiarius urak gróf Károlyi uramat ő felsége grationalisa mellett nem csak bizonyossá tették arról, hogy minden jószágit és tisztségét megadatják, sőt a felséges udvarnak uj kegyelmességit is ajánlották, és hogy minden tehetségek szerént azt véghez is viszik; de gróf Károlyi ur azokra magát érdemetlennek itélvén, meg nem vetette ugyan, de a dolgoknak szerencsésen való kimenetelére halasztotta.

Annakutána, hogy mindezeket a fejedelemnek gróf Károlyi ur értésére adhassa, credentionalis levelet adván az urak kezéhez, és 12 napi respiriumot kivánván, a fejedelem után Lengyelországba indult, a hová is éjjel nappal a rosz és alkalmatlan utakon menvén, a fejedelmet Stry nevü városban találta, és a mlgos generalis hiteles levelét az ő felsége resolutiojával együtt gróf Forgács Simon, Eszterházy Antal és Vay Ádám urak jelenlétében kezében adta, mely resolutiot keményen megvizsgálván, nem sok jót reménylettek a dolgoknak kimeneteléről, hanem gróf Károlyi ur magyarázta jóra azon kérdéseket, és azt állitotta; hogy még többekre is hatalma volna a plenipotentiarius uraknak, csak ő herczegsége hajlandósága járulna a dologhoz, és annak bizonyosságára Kassát adja kézhez. Melyekről a m. generalis ur ő excellentiája credentionalis levele igy vala iratva:

Digitized by Google

Méltóságos herczeg!

Gróf Károlyi Sándor ur elérkezésével reménylettem, fogom érteni Herczegséged hollétét, hogy mind Herczegségeddel szemben való lételemmel, gyönyörködhettem volna, mind pedig consiliarius referendarius Locher Károly ur által hozott kegyelmes urunk ő felsége hozzánk, a hazánk, nemzetünk, s kigyelmetek javára adott kegyelmes resolutiot is közölhettem volna; de ebben megcsüggedvén, ezen levelem által kelletett herczegségedet tudositanom, hogy fent említett kegyelmes urunk ő felsége az előhozott okokra nézve kivánt életének és jószágának teljes kegyelem adásától nem idegen, sőt kegyelmesen hajlik, csak Herczegséged is maga igazságos és valóságos alázatosságának bizonyságára hitet adván, és a fegyvert letévén, s hadait is elbocsátván, Kassát, Munkácsot, Ungvárt, Husztot, Kővárt és több hátralévő erősségeket az ő felsége hatalma alá mentől hamarébb lehet, maga commendánsainak által engedni parancsolja, hogy az ő felsége garnisonai belé szállittathassanak. Továbbá a mik szükségeseknek láttatnak és talán kételkedésre is okot adhatnának, azokat megvilágositani szükségeseknek itéltem, előre gróf Károlyi urnak bőven megmagyaráztam, a ki bizonyságot is tehet, menyire kivánva kivánom

Digitized by Google

Herczegségedet látni kegyelmes urunk ő felsége hivségében és személyéhez való kész szolgálatomat megmutatni. A midőn azért reménységemhez képest való sietö válaszát kivánom, magamat jó akaratjában ajánlom, és maradok

Herczegségednek

köteles szolgája

G. Pálffy János, mp.

Debreczen 14-a Martii 1711.

Az ő felsége kegyes resolutiojának pedig igy következik magyarázatja:

Azoknak, a kik talán fejedelem Rákoczy Ferencztöl vagy kétségben, vagy kérdésben vétettethetnének, szükségképen pedig ő herczegsége előtt megfejtendöknek lenni láttattatnának, és gróf Károlyi Sándor urra bizattattanak, ugymint:

1° A mint ő herczegségének iratott, és Károlyi ur által megviendö levélben foglaltatik, ő herczegségének kegyelmes urunk ő felsége által adott plenipotentiának erejével fejének és minden jószáginak kegyelem adatik, hogy az országban bátorságosan lakhassék, minden hozzá tartozandó szolgáival, oly conditioval mindazonáltal (mely a jelentett levélben fel van téve) megengedtetik, hogy ennek megjelentésével, hogy ha ő felsége hivségére igazán visszajönni akar,

Digitized by Google

tehát minden tétovázás és idővontatás nélkül cselekedje; melynek is noha az ő felsége resolutioja szerént harmadnap alatt kellett volna történni, de az utak messzisége és nehéz volta miatt maga is ő felsége a lehetetlenséget látván, a lehető rövid terminusig mostan meghosszabbittatik, elhitetvén magával, hogy semmi készakartva keresett mulatozás a dologban nem történik. Tovább pedig ezen declaratio vagy ő felsége kegyelmességének elfogadása után, elmulván, azon praescriptionak terminusa, semminemü tractatust nem reménylhetni, s nem is engedtetik, mert ezután nem szóval való vetélkedéssel, hanem csupán csak az ő felsége kegyelmességével fog a dolog végeztetni. — Az erősségek pedig hit alatt oly állapotban, a mint most vagynak, adattassanak kézhez, semmi fogyatkozás vagy kár nem lesz a fejedelem jövedelmiben, hanem a császár a vitézlő rendet maga költségén fogja tartani; ha a fejedelem maga lakását Munkács várában kivánná, az most meg nem engedtetik, hogy pedig néha oda menjen, valamely ideig ott is mulasson, s megint kimenjen, s portékáját is ott tartsa, nem gátoltatik. Mindazonáltal semmi vitézeket magával bé ne vigyen, sem felesleg való szolgarendet.

2° Ha a fejedelem fiainak visszaadatásokról emlékezetet tenne, a felséges udvarra kell igazitani.

Digitized by Google

3° Ha az urak, nemesek és felső tisztek a kik most ben az országban a fejedelem mellett vagynak, fejeknek és jószágoknak gratiát kérnének, igen is kiki maga részire kérhet; a közvitézlő rendnek pedig, hogy ezen kegyelem megengedtessék, semmi kérdés nincsen benne, csak a fegyvert tegyék le, és az ő felsége hivségére esküdjenek meg (a melyért mindenik magát béjelenteni tartozik) és haza menjen, gazdálkodásokat folytassák és csendesen maradjanak, ezeknek pedig neveiket, familiájokat, és hová valók légyenek, irásban kellene béadni.

4° Hogy a fejedelem mellett lévő vitézlő rendnek számában, akárminémü nemzetből valók, ugy az erdélyiek is értessenek, semmit nem kell kételkedni, senkin pedig a vitézlő rend közül erőszak nem tétetik, hogy a fegyver letételével a császár szolgálatjára kénszeritessék.

5° Ha netalántán az özvegyek és árvák jószáginak visszaadatásáról is (a kiknek férjei és atyjaik a kuruczságban holtanak meg) kérdés inditatnék, semmit mást arra nem felelhetni, hanem hogy az özvegyek az ő jószágok eránt a moringolás és törvény szerint fognak tractáltatni; az árvák gratiáját pedig, mivel már megholt atyjaiknak jószágit a fiscus elfoglalta, ő felségénél kell keresni.

6° Azon urakra és nemesekre, a kik már az

Digitized by Google

országból kimentek, és idegen szomszéd országokban tartózkodnak, ha igaz töredelmességtől indittatván az országban vissza akarnak jönni, gondot fog ő felsége viselni; ugy hogy jószágokból árendaképen becsületes tartások fog rendeltetni, a kik közé mindazonáltal nem kellene azoknak számláltatni, a kik már visszajöttek. Ha pedig volnának még olyak, a kik ezelőtt már egynehány esztendőkkel nyugodalmok kedvéért külső országokban vették volna magokat, a kikről meg is bizonyosodik, hogy sem fegyvert nem fogtak, sem pedig semmi ártalmas dolgokat el nem követtek, ha magoknak a sokszor említett gratiát fogják kérni, abból ki nem zárattatnak.

7° Valamint a f. császár és király semmit jobban nem kivánt, mint hogy az ország törvényei, szokási és szabadsága sértődés nélkül maradjanak, ugy azokat tovább is az egész hazabéliek megmaradására, magával született atyai kegyelmességéből, és királyi szeretetéből szentül megtartja; nem is engedi, hogy ezen közönségesen adott gratia ellen ujabb villongásokra és perekre ok adassék, a mint is kinek kinek, és leginkább a főbb rendeknek, szabad lészen ezen gratiának megerősitését az ország gyülésében annak rendi szerént kivánni.

Mely dolog is ugy mint kegyelmes urunk ő felsége akaratja szerént valók; fejedelem Rákó-

Digitized by Google

czy Ferencznek, maga és követőinek directiojára jelentessenek meg, hogy kiki magának legfeljebb e közelebb következendő három vagy négy hét alatt gondját viselhesse, és magát nálunk illendőképen béjelenthesse. Ha pedig ezen utolsó terminus elmulik, tehát ő felségének is minden kegyelmessége tőlök elvonatik; mely declaratiot magunk saját pecsétjével is megakartuk erősiteni.

Felséges császár és király kegyelmes urunk ő felsége titok tanácsa, komornyikja, mezei marachallusa, Horvátországnak bánja, kassai főgenerális, egy vasas regementnek colonellusa, és magyar ország főcommendirozó generálisa

(L. S.)

G. Pálffy János m. p.

Költ Debreczenben 14-dik Martii 1711.

Azonban pedig midőn gróf Károlyi ur a fejedelem után utazott volna, és a m. generális plenipotentiarius ur sok rendbéli leveleivel untatta volna a dolgoknak s visszajövetelének kötelességére és közelitésére, ezen alább irt levelét vette vala Munkácsról:

Digitized by Google

Méltóságos gróf Uram!

Mindeddig sem értvén hollétét a m. fejedelemnek, excellentiádat nem tudósithatom felőle, hanem tegnapi érkezésemmel veszem Hiobából sub dato 9^{bo} hujus irott válaszát, melyben visszavaló fordulását irja; s minthogy az óta ujabb ujabb leveleim értették, csak elhiszem, hogy eddig annyival inkább közeliteni fogott; a mint hogy magam is accelerálni kivánván a dolgokat, még ma indulok, s megyek valahol találom; az alatt alázatosan kérem excellentiádat, uri parolája szerént (melyben semmi kétségem) minden hostilitást eltávoztatni méltóztasson, s ha kik részünkről valók cselédjeinknek tekéntésére találnának is menni azon földre, patientálni ne terheltessék. Ha mi oly dolgok occurralnának absentiamban Senyei István generalis feldmarschal lieutenant bátyám uramnak tessék excellentiádnak insinualni, ő Kegyelme fogja orvosolni. Levelemet praesentáló Szathmári Miklós oberster uramnak, ugy Szentpéteri uramnak is cselédjei lévén Kassán, azoknak látogatására szándékoznak, azért excellentiádnak bizodalmasan recommendalom, méltóztasson excellentiád passust adatni ő kigyelméknek, nem különben Géczy Gábor oberster uramnak is, a ki csak feleségestől kiván bémenni, uri gratia-

Digitized by Google

ját excellentiádnak nagy köszönettel vévén; maradok

Excellentiádnak

köteles szolgája
Károlyi Sándor mp.

Munkács 22-a Martii 1711.

Melyre is ilyen felelet adatott:

Tekéntetes és Nagyságos ur!

Kigyelmed 22ª datált és Szathmári Miklós által hozott leveléből nem kevesebb csudálkozással, mint nehezteléssel értem, hogy Munkács felé való utazása, sokféle akadályok miatt gátoltatván, elkéslödött, és hogy a fejedelem Lengyelországba való hol létéről annak esméretlen volta miatt, anyival is inkább visszajövő szándékáról semmi bizonyost nem tudhatni. Melyhez Szathmári Miklós szavaiból ez is járul, hogy kigyelmed a hadaknak egybehivását és azoknak megjelentendö kegyelmes urunk ő felsége resolutiojának terminusát e jövő aprilis havának 9dik napjára rendelte. Melyekre nézve ámbár kigyelmednek kegyelmes urunk ő felségéhez tartozó hivségében nem kételkedem is, hanem azon történt utazásbeli akadályinak tulajdonithatnám, a fejedelem részéről mindazonáltal nem ok nélkül kételkedhetni, hogy ő vagy az általa kért

Digitized by Google

kegyelmes urunk ő felsége gratiáját nem oly tökéletes igyekezettel kivánja, vagy pedig kigondolt halogatásokat keresvén, és Lengyelországban valamely bal és gonosz uj tanácsokkal élvén, talán ugyan idővel az ő megfogyatkozott erejének megujitására azon ő felsége gratiájával ravaszul akar élni. Mely októl és az unalomtól inditatván consiliarius és referendarius Locher ur, publicálván elsőbb mindenütt az ő felsége ezen amnistialis gratiáját, már utját visszafelé a f. udvarhoz akarná venni, tőlem pedig hogy az ellenségeskedést el kezdjem, igen kivánja, kiváltképen azért is, hogy az emlétett hadak egybevaló hivásának terminusa ő kegyelmének mind hosszasnak, mind pedig gyanusnak látszatik, kit is nagy nehezen hozhattam egy kis várakozásra és jobb gondolkozásra, de kigyelmed itéletére hagyom a fejedelemnek Lengyelországba való menetelét oly időben, a midőn ily nagy dolognak végbenvitelére sietni, s közelébb való helyet választani kellett volna, nem lehet-é balra magyarázni és ő felségének authoritása engedhet-é hosszabb várakozást? vagy az olyan halogatás nékiek, ha igazán akarnának ő felsége hivségére megtérni, minthogy kigyelmed által is már meg van jelentve, s még is tétováznak jövendőben is nem árthat-é? Mindezeket bizom kigyelmed okos itéletire és ezen kivül a fejedelemnek is átaljában

Digitized by Google

való válaszát csak hamar elvárom; vagy hat vagy vak; — mondja meg, hogy én is dolgaimat mind két karra tudhassam kormányozni, és a f. udvartól ellenem lehető gyanuságot is eltávoztatni, maradok

Kigyelmednek

kész szolgája
G. Pálffy János mp.

Debreczen 26-a Mart. 1711.

Ugy folyván akkor a dolgok gróf Károlyi ur megitéltetvén (hacsak Isten munkálkodásából az elmék le nem csendesitettek volna) üresen minden dolognak félben maradásával kellett volna visszatérni, mivel akármit proponált is credentionalisa mellett, azok irásban nem voltak nála, és azért kivánták, hogy a felül irt magyarázatnak világosabban való feltétele irásban adattassék. Utoljára a dolgoknak nagyobb valossága *) kedvéért az ő felsége kegyes resolutiójának meghallgatására és a békességnek voltaképen való kimunkálkodására a magyarországi és erdélyi rendeknek aprilis havának 27dik napja Máramarosban lévő Huszt városában rendeltetett, Kassának pedig kézhez adása meg nem engedtetett, a mely resolutiok noha irásban fel is tétettek,

---

*) Más példányban: „világossága."

Digitized by Google

mindazonáltal azoknak megadatása és a m. generalis plenipotentiarius urhoz való menetele is megtiltatott, gróf Károlyi ur oly véggel vissza küldetvén, hogy a minémü hivogató levelek szükségesek lesznek, Gerhárd György és Ráday Pál által utána küldetessenek. Azon dilucidationak azomban, melyet a fejedelem Rákoczy a felül irt declaratiora adott válaszul, tenora igy következik:

Dilucidatiója

azon declarationak, mely a f. császár nevében küldetett, hogy a mik abban kétségbe vagy kérdésbe vétetödhetnének, szükségesképen világosabban megmagyaráztassanak, ugymint:

1° Mivel a császárnak irott levelünkben nem emlékezünk róla, hogy valami kiváltképen való dolgot kértünk volna, hogy csak magam és udvari népem személyére értetödött volna, hanem mindnyájokra mind azokra, a kik vélünk együtt (a mint meg van irva) hittel kötelesek; mely nevezet alatt az egész öszveszövetkezett Magyarság értetödött, melynek dispositiója alatt vagynak azon erösségek is, melyek a Pálffy levelében fel vagynak téve; ne tölünk azért, hanem az az egész confoederatiótól kéressenek azon várak is.

2° A közönséges dolgok tractájakor reménylyük, a f. udvar is ezen punctumot kérdésben

Digitized by Google

nem veszi, mert ha ebben ellent tartana, nagy okot adhatna a gyanuságra.

3° E punctumot is szükséges világosabban megmagyarázni, mert annak erejével látszatik, hogy az uraknak, nemességnek és főbb tisztteknek, a kik most az országban mellettem vagynak, fejeknek, jószágoknak és tisztségeknek teljes gratiája nem értetett, hanem csak hatalom adatik nékiek, hogy azokért instáljanak. Nem külömben a

4° punctumból is ki vannak rekesztve az urak, tisztek és erdélyi nemesség is, kiknek dolgok szintén ugy fog itten fenforogni és forog is, valamint a magyaroké.

Ezen hetedik punctumnak ellenkezni láttatnak a felül irt ötödik és 6. declaratio punctumában feltett dolgok; mert abban az mondatik, hogy ő felsége mindenek előtt igyekezik az ország törvényeit, szokásit és szabadságit szentül megtartani, nem kételkedünk azért benne, hogy azon közönséges gratiájában foglalja és érti az özvegyeket és árvákat is az országon kivül lévőkkel együtt, ugy mint a kik a confoederatioban bent vagynak, hogy azoknak is jószágit, életit és tisztségeit visszaadja. Ő felsége kegyelmesen resolválván és a plenipotentiarius ur is megmagyarázván, hites kötelességünk kivánja, hogy öszvehiván az egész magyarságot, ezek ele-

Digitized by Google

jekbe adattassanak. — Melyet hogy mi az ő akaratjok nélkül cselekedjünk, vagy m. gróf Pálffy ur levele szerént hogy véghez vihessünk, felül irt hitünk nem engedi. Melyeket is midön a megbékélésre hajlandó igaz indulatunk szerént a m. plenipotentiarius urnak eleibe adni kivántunk, világosabb válaszát annál szivesebben várjuk, mentől nagyobb kivánsággal ohajtjuk hazánk csendességét, és azért ezen válaszunkat is nagyobb hitelnek kedvéért titkos vezérlő fejedelmi pecsétünkkel megerösiteni akartuk.

Rákóczy Ferencz mp.

(L. S.)

Sztry városában 27-dik mart. 1711.

Említett Rákóczy fejedelemnek ilyen credentionalis levele vala:

Méltóságos gróf, nékem kedves atyámfia!

Minekutána generalis mezei marschal Károlyi Sándor ur által nékem tett kigyelmed declaratioja szerént a f. udvarnak resolutioját megértettem, jól lehet annak kemény czikkelyein nem lehetett megháborodott elmével nem csüggedeznem, mindazonáltal eleitől fogva feltett egyenes czélom szerént nem kivánván egyebet a fenforgó nemzetséges háborunak illendő lecsendesitésénél, és e mellett a f. császárnak is további

Digitized by Google

szándékát, a dolgok facilitatiójára kigyelmed által elvárván, hogy rajtam semmi elmulni ne láttassék, levelemet praesentáló nemzetes vitézlő Ráday Pál cancelláriánkbéli director hivünket a végre expediáltam kigyelmedhez, hogy nevemmel mondandó szavainak hitelt adván, a minapi irásra tett válaszunkra mind megérteni, mind pedig további ő felsége kegyelmes akaratjának kijelentésével hozzám visszabocsátani ne terheltessen kigyelmed, maradván ezzel

Kigyelmednek

atyafiui szeretettel szolgáló atyafia

Rákóczy Ferencz mp.

Sztry várában 4-a April 1711.

Azon holnapban harmadnapi mulatása után grof Károlyi ur Sztry városából Munkács felé visszatérvén, és az egész magyarságnak mind itt az országban, mind Lengyel és Moldva tartományokban lévőknek ezen állapotot tudtokra adván, ujabb levelet is vett a m. plenipotentiarius uraktól, hogy mind a dolgokat közelitse, mind pedig Debreczenbe is mentől hamarébb béjőjön, de mivel meg volt tiltva az urakat csak biztatta, hogy igen is hová hamarébb bémegyen. Hogy azért azonnal hamarébb mind ő felsége kegyelmes resolutiojit, s mind a fejedelem nékie adott parancsolatit az egész magyarságnak megjelenthesse,

Digitized by Google

és valami jó rendbe hozhassa, a hadak közé Szathmárra sietett. Azomban pedig sürgetvén a dolgot mlgos feldmarschal generalis ur ő excellentiája azon aprilis havában Komáromi Györgyöt küldötte gróf Károlyi Sándor urhoz, kit is Károlyi várában találván, kezéhez adta ezen alább irt punctumokat:

1°) Miért nem explicalta magát jobban levelében, ha jön-e Rákóczy vagy sem? s ha amplectálta volna, magának kellett volna jönni, ad deponendum juramentum, mivel a nélkül meg nem készülhet.

2°) Nem illik egy római imperatornak egy fejedelem után járni, és resolutioja után várakozni; ha ugyan sincere kivánja ő felsége gratiáját, s nemzetével jót-kivánna tenni, minden idő mulás nélkül kapva kellene azon kapni.

3°) A sokféle dificultásoknak s propositióknak békét kell hagyni, hanem a miket már elöadtak, ahoz kell magokat tartani, meglévén az egyesség, azután sem praecludaltatik az utja a rendes kivánságoknak.

4°) Károlyi Sándor ur levelében épen nem tetszik azon terminus (alkalmasint elvégeztem a dolgot). Ez ő excellentiája előtt nem elég, mivel most in toto kivánja perficialni, mivel az udvar semmi capitulatiora s tractára nem megyen, söt ez is sok eddig és csak idövontatás.

Digitized by Google

5°) Sok izben mind szóval mind irás által kivánta ő excellentiája hogy Kassát azonnal kézhez adják, de arra még csak válasza sincsen ő excellentiájának, melyből is kitetszik a szép sincera tracta. Kellene inkább kigyelmeteknek könyörögni és ő felsége nagy gratiáját, kegyelmét köszönni, nem hogy ő felsége kegyelmetek után járjon.

6°) Azt sem capialom mire nézve irja (dolga lévén a katonasággal) holott minapában megmondotta nékiek az ő felsége gratiáját tam vitae quam bonorum. Ehez semmi egyéb nem kivántatik, hanem öszvehozni, hiteket letévén, és a fegyvert is oda bocsátandó generálisom előtt; Isten hirével kiki maga vármegyéjében száljon, és dolgához lásson, mert nincs ez semmi hasznára, hanem kárára a vármegyének.

7°) Ily formán kéntelen vagyok, hogy ezen kivánságok meg nem lévén e héten, ugy hogy az innepekben is hozzája lássak a hostilitásokat elkezdeni, és a manifestumokat mindenfelé kiküldeni. Ő felsége hivségére kiki resolválja magát, mivel habent gratiam vitae et bonorum, és tudtukra adom, mi formában folytak ezen compositiók közöttünk, melyből ki fog tetszeni, hogy nem ő felségén mult, hanem másokon.

8°) Hogy ennek hamar vége legyen, szükséges a herczeg ide való jövetele és hitének ő ex-

Digitized by Google

cellentiája előtt való letétele, ha pedig ezt meszszellené, valami köz helyt denominálján, mert messzire ő excellentiája, mint Olcsva nem mehet; másként absolute nem várakozhatik.

9°) Ha a herczegnek lakása iránt valami scrupulusa volna, ki kell verni fejéből, mert ha Munkácson kiván lakni, ha az udvar hamis akarna lenni, a legnagyobb tör volna, hogy sem mintha az országban szabados lakása engedődik.

10°) Fiai iránt mi scrupulusa vagyon? Lássa előbb az udvar fidelitását s kezéhez adódnak.

11°) Ha előhozná, hogy azoknak is gratiájok legyen, a kik 4 és 5 holnapok előtt visszajöttek, arról nem is kell questiot erogálni, mivel habent gratiam.

12°) Végezze dolgát és jöjjön maga.

13°) Hogy ebben valami csalárdság ne essék, és kárt ne valljon a nemzet, ha szintén volnának is oly dolgok, melyek hátra volnának, csak adódjék fel Kassa, a militia is tegye le magát, assecuraltatnak, hogy mind meg lesznek, a melyek igazságosok.

Mely felülirt punctumokra gróf Károlyi ur a m. plenipotentiarius generalis urnak ezen alább irt választ ada:

A midőn alázatos submissioval venném a felséges császár neve alatt mlgos generalis Pálffy János uram plenipotentiája erejével kiadott végső

Digitized by Google

resolutioját, tapasztalva tapasztalom a felséges császárnak mind az egész principalisabb conditiokban tett kegyelmességének indulatit; egyedül a haza és nemzet csendes békességének állandó helyben állitásából származottnak lenni.

Mely főbb s nagyobb punctumokban ha ily kegyelmessége recognoscáltathatik, menyivel inkább particularis instantiánkra reménylhetjük kegyes válaszát, és atyai szeretetétől viseltetett consolatioját; bátorságot is vévén arra, tettes nemzetes Komáromi uram által e napokban küldött harmadik punctumból, melyben az egyesség meglétele után a helyes kivánságoknak utja nem praecludaltatik. Azért is

1°) Vegyék oly itéletben, hogy midőn már ezek pro stabilimento publicae regni tranquilitatis plenipotentiája erejével, ily kegyesen resolváltattak, in majorem omnium securitatem et consolationem, ő felsége is alázatos instantiánkra maga is kegyelmesen confirmalni, vagy in proxime affutura diaeta confirmaltatni méltóztatik.

2°) Vagyok oly reménységbe, hogy a minémü gravameneket és postulatumokat proxime folyt pozsoni conventusban a felséges császárnak béadtak, részünkről is mindazok alázatosan repraesentáltatván, ő felsége maga kegyelmes resolutioja által azokban consolálni fog bennünket.

3°) A midőn Kassa eránt is a herczeg kijöve-

Digitized by Google

telével sinceritás fog tapasztaltatni, nem kétlem a külső provintiákban lévőknek terminusuk is extendáltathatik.

4°) Nem különben a Törökországon bujdosóknak, és franczia, muszka s egyéb országokban lévőknek gratiájok applacidáltatik, hogy ob distantiam dum et quando se insinuaverint, eandem amnestialem gratiam, et reaprehensionem bonorum consequi possint.

5°) Sokan vastag terminussal magyarázzák a fegyver letételének módját, el hitetvén magokkal, hogy contra laesionem praerogativae nobilitatis ezentúl fegyvert nem lesz szabad hordozni, ámbár eléggé dilucidaltam, mindazonáltal szükségesnek itélném, ha ő excellentiája pro meliori megmagyarázni méltóztatnék nékiek.

6°) Ámbár az ország törvényeinek conservatiojában a három religioknak Magyarországban a negyediknek pedig Erdélyben szabad exercitiumában nem lehet kétség, mindazonáltal ha pro meliori nevezetbe tételéért instálnánk, nem kételkedem, hogy ő excellentiája méltóztatik adjungalni.

7°) Ratione orphanorum lészen az ország törvénye mellett resolutiójok; de lehetne-e reménység az atyjokra és atyjokfiára jutható portiójokat ex innata suae majestatis clementia per instantiam obtinealni vagy sem.

Digitized by Google

8°) Vagyok oly reménységbe, hogy a f. császának ily kegyelmes generalis amnistiája engedtetvén, mind a magyar országi, mind az erdélyi méltoságokat, maga illendö dignitásiban, ad instantiam nostram restitualja, és kegyelmesen conserválja.

9°) Szükségesnek látnám, ha ö excellentiája méltóztatnék m. generalis Steinvillenek irandó levelét megküldeni, és magam emberemet is embere mellé adjungálni.

10°) Csak elhiszem, ezeknek publicatioja után a f. császártól prohibeáltatni fognak, minden szemre való hányások, becstelenkedések nem csak inter regnicolas, hanem a vitézlö rend között is.

11°) In puncto 2° nem lévén feltéve omnium bonorum, hanem csak simpliciter, sokan gondolkoznak ugy talán, hogy csak azok igértetnek meg, melyek már másoknak nem conferáltattak, és azok is csak a posoni resolutio szerént 10,000 forintig. Abban is reménylem, ö excellentiájának reménylhetjük kegyes világositását, és immediate való apprehensioját.

12°) Sub suspensione lett conscriptiok alkalmatosságával felesen panaszolkodván kárvallásokról, ha kik a mlgos generalisnál insinualni fogják magokat, nem kétlem aplaudalni fogja bonificatiojokat.

Digitized by Google

13°) Mivel mindenik punctumban de Hungaris et Transilvanis vagyon emlékezet; s más nemzetekről nincsen semmi, netalán lehetnek németek, francziák, olaszok, kik kivánnak megmaradni; nem kétlem mindazoknak, nemkülönben pro majori securitate a desertoroknak is hasonló amnistiájok impertiáltatik. In puncto 2° azok közzé értvén valakik a fejedelem mellett actu vagynak.

14°) A szegény rabságnak, mind Magyar mind Erdélyországban való, és a felséges császárnak külső haereditaria provintiáiban is szabados elbocsáttatása, ab utrinque sine discrimine personarum, nem kétlem resolváltatik, a minthogy instantionaliter kérettetik is, kik közül Mércy Mihály uram ne muljék feledékenységben.

15°) Per errorem Martius irattatott pro Aprili. Plenipotentiarius kihagyattatott.

16°) Pro coronide mindezen instantiákban, teljes bizadalommal lévén, hogy a f. császár kegyelmesen consolalni méltóztatik az egész nemzetet, mivel magam láttam a f. császár plenipotentiájába inseraltatva, az eperjesi lanienaknak szentül való eltávoztatása iránt tett kegyelmes resolutioját s gratiáját, teljes reménységgel bizunk mlgos generalis ő excellentiája gratiájában, hogy azeránt is, mint ő felsége plenipotentiariusa méltóztatni fog uri assecuratioját kiadni.

Digitized by Google

17°) Az erdélyi uraknak is vagyon Magyarországon jószágok, nem külömben a magyarországiaknak is Erdélyben: azért valamint az 1. punctumban ugy a többiben is aequum esset fel tenni, t a m in Transilvania, quam in Hungaria.

18°) Szükségesnek látnám, ha ő excellentiája méltóztatnék Steinvillenek irott uri levelét párban velem communicálni, hogy a külső provintiákban is pro directione transmittálhatnám.

Annak utánna gróf Károlyi ur által noha a kivánt dilucidatio meg nem küldettethetett is: mindazonáltal annak sommás magyarázatját vette, és azonnal a fejedelemnek is megküldötte. Látván azonban a dolgoknak nehéz folyamatját tovább is a végre, hogy a mlgos generalis plenipotentiarius ur elméjét vegye s a dolgokat megmozdithassa személye szerént Szathmár felé indult, és Komáromi által ezen alább irt punctumokat küldötte ő excellentiájának:

1°) Noha ő nagysága minekelötte a fejedelemhez ment volna, megigérte, hogy azon declaratiot a tisztekkel és bujdosó rendekkel közleni fogja, s azoknak is resolutioját veszi.

2°) Nem különben azt is megparancsolta vala, hogy a fejedelem resolutiojáról tudositsam; mindazonáltal;

3°) Mivel hogy mind a terminusnak rövid

Digitized by Google

voltára, mind az utnak alkalmatlanságára és a vizek árjaira nézve is siettem, és velek szemben nem lehettem, sem a declaratiot nem közölhettem, sem pedig resolutiojokat nem vehettem.

4°) Az utaknak alkalmatlansága miatt visszajövetelemet aprilisnak 9ik napja előtt nem reménylhetvén, hogy a fejedelem válaszát is velek együtt közölhessem, a gyülést azon napra rendeltem, és hirdettem is.

5°) Meg van parancsolva, hogy azon terminuskor tétessék fel a lajstrom is, kik, minémü emberek, micsoda familiából, vármegyéből és helyből valók légyenek, a mely még eddig elmulattatott vala.

6°) Mivel ö excellentiájához való menetelem meg vagyon tiltva, ha a fejedelem válaszát megküldöm, és valami izetlen dolgot tapasztalnának is benne, kérem ö excellentiáját meg ne induljon rajta, s meg se ütközzék, söt bölcsen consideralja, hogy a f. császár szolgálatjának is nagyobb javára fog szolgálni, ha ezen hazánkban támodott háboru inkább békességes tracta által fog lecsendesitetni; mert

7°) Ha ö excellentiája kivánja, hogy a dolgokat véghez vigyem, noha én minden tehetséggel azon vagyok, de ha rendkivül keménykedni fog, azzal az elmék le nem csendesednek, a dolgok is nem végződhetnek, félö inkább hogy a declaratio-

Digitized by Google

nak 3. punctumára nézve nagyobb támodások ne legyenek.

8°) Az uraknak és nemességnek, a kik idegen országokban, ugymint Moldovában, Havasalföldében, Oláh, Török és Lengyelországba vették magokat, s ott tartózkodnak, tudtokra nem adathatom, és ámbár fülekbe jutott volna is, de távollétek miatt sem magokat resolválni, sem megjelenteni nem lehetett.

9°) Ámbár rész szerént meglehetne is, de rész szerént csonkán maradván állapotjok, az olyanok ő excellentiája rajtunk ütésével nem hogy lecsendesitethetnének, sőt elidegenednének, a kik aztán gyakor bécsaposokkal az országban nagy prédálást és pusztitást fognak követni a szomszéd tartományokból és igy a szikra fenmaradván, jövendőben is nagy tüzet indithatnának.

10°) A várak is a bentlévő militiával mostani állapotban maradván, a császár hadai nagyobb szolgálatokkal terheltetnének.

11°) Ámbár ő excellentiája a fegyverkezéshez hozzá kezdene is, és az élésről, u. m. lisztről, abrakról, sóról, husról, szalonnáról s több hadak táplálására szükséges állapotokról elegendő provisiot tenne is, és magával hordozná, de a változó levegő égre, iszonyú szelekre, hidegre s annak változásával a szüntelen esőszakadásokra, nagy sárokra, nehéz utakra, és viz árjára, s az

Digitized by Google

fünek, szénának nem lételére vagy szük voltára nézve is, mely nehéz elömenetele lenne általlát-hatja. — Amazoknak pedig ki s bejövetelére mindenkor alkalmatosságok lévén, haszontalan-nak látszanék e mostani munkálkodásunk, és a vitézlö rend is ö felsége részéröl igen megvesz-tegetödnék.

12°) Javallanám azért, hogy a fejedelem ki-vánságát (ha helytelennek láttatnék is) ö excel-lentiája meg ne vesse ezen okokra nézve:

1) Azért hogy a válaszában excellentiád azt mondja: reménylem mindazonáltal hogy semmi készakartva keresett halogatás nem történik. A pedig épen szükséges az idönyerésre, mert ám semmit nem kiván egyebet, hanem csak az elsö válasznak világositását.

2) A 3^{ik} punctum szükséges, hogy jobban megmagyaráztassék, mert utamban is valakivel közlöttem, az alábbvalók közül is azt mondották-hogy t. i. azon punctumban a fejedelemnek egész, len, az uraknak és nemességnek, kik az országból kimentek, csak rész szerént ád ö felsége kegyel-met, ezeknek pedig épen semmit sem; söt gra-tiájok keresésére és könyörgésére igazittatnak.

3) A 4. punctum az erdélyi rendektöl (vala-kikkel közlöttem) kérdésbe vétetödhetik azért, hogy ök is a vitézlö rend közibe értetödnek, az erdélyi népröl pedig, és az oda való urakról, s

Digitized by Google

nemességről is semmi kiváltképen való emlékezet nincsen, holott azoknak dolga is most egyaránt fenforog.

4) A 6. és 7. punctumokra nem kevesen reá állottak, mondván; hogy ő felsége az özvegyeknek és árváknak természet szerint való atyja és kegyes protectora légyen, ugy mint a ki kegyelmesen ajánlja magát császári és királyi hitére s szavára fogadja, hogy az ország törvényeit megtartja; azért a 7. punctum végét alázatosan könyörögnek, nem csak hazánk törvényei szerént, hanem maga természet szerént való kegyességéből is, azokhoz királyi kegyelmességét mutatni méltóztassék.

5) Mivel a declarationak végén világosan fel van téve, hogy magának fejedelem Rákoczy Ferencznek a maga és most ötet követőknek tudositására és directiojára jelentendő és mondandó dolgokat azon rövid idő alatt lehetetlen volt ő nékiek megjelenteni, és tudtokra adni, és külön külön személyek szerént eljönni.

Azért alázatosan instálok a felül irt okokra nézve, szánja meg ő excellentiája az ő felsége hadainak továbbra való distraháltatását és romlását, vegye szivére édes hazánk pusztulását, jószágok prédáltatását és a keresztény ártatlan vérnek kiontatását, látván ő excellentiája, hogy szükséges légyen azon declarationak dilucidatio-

Digitized by Google

ját Rákoczy hiveivel közleni, hiszen másként is nagy derék operatiot nem tehet meg mostanában, hanem a frigyet halassza, még májusnak közepéig, mivel már ugy is a fejedelem részéről ezen holnapnak 27. napjára a hivogató levelek el vannak készitve.

A fejedelem ki nem jövetelén meg ne induljon ő excellentiája, mivel miglen a maga követőinek megjelenteni nem fogja, ki nem jöhetett. Az idő alatt magam is azon vagyok, hogy ő felsége javára mind a fegyvert lecsendesitsem, mind a várakat kézhez adhassam.

Ne godoljon azzal is, hogy Kassa feladása eránt a fejedelem idegenkedik, mert csak ő excellentiája dolgainkat a felséges udvarnál igazán folytassa, annak megvételére nem hogy ágyu, de puska sem kivántatik. Hanem a fejedelemtől kivánt dilucidatio helyett küldje meg ő excellentiája világosan az ő felsége utolsó resolutioját, én ezt itélném, ugy aztán a mint fellebb emlitém, álljon reá a frigynek extensiójára is. — Én azonban a fejedelem parancsolatjából ezen husvéti napokban az egész tiszteket, és bujdosó magyarokat Szatmárra egybehivom, a hol nekik mindezen dolgokat, mind Lengyelországból való parancsolatimat megjelentem és elejekbe adom. Elméjeket vévén és tapasztalván, azoknak nevek alatt a fejedelemnek, Bertsényinek és a várok

Digitized by Google

commendásainak irattatok, és ha ezen holnapnak 27-dik napján tartandó gyülésre eljönnek, reménylem a dolgok nem csak jól végeztetnek, hanem a kik tartoznak véle, számodásra is lehetne vonni. Ha pedig ki nem jönnének, tehát ezeket mind egybe gyüjtöm, és Isten hirivel proponálom, kétségem sem lévén benne, hogy mindnyájan együtt az ö felsége hivségére fogunk állani; a kik el nem jönnek, magoknak tulajdonitsák. — Ez anyival nagyobb contentumára lesz ö felségének is, ha mind együtt magunkat megalázván, az ö felsége lábaihoz fogunk borulni. Az által a haza csendessége is állandóbbá tétetik, mintha az országon kivül még valami szikra fent maradna, és ujabb ujabb zenebonák támadnának, avagy ha valakik az elökelök közül ebböl magokat kivonnák, a külső méltóságok elött semmi hitelek és becsületek nem lévén, semmi konkolyt nem hinthetnek. Ezen móddal mindenütt a várakban lévök is együtt a hivségre térvén, az erösségek minden megszállás, vivás vagy blokérozás nélkül feladattatnak; és igy ezek ö excellentiájának mint okos hadi vezérnek dicsöséges hirét nevét inkább fogják öregbiteni, mintsem a fegyverkezés által való vérontás, és ország pusztitása.

Mindezeket igaz lelkem esméretire kivántam ö excellentiájának megirni, csak ö excellentiája

Digitized by Google

méltóztassék rajta megnyugodni, és az én igaz kötelességemnek hitelt adni. — Ha pedig ő excellentiája személyemet kivánná, tessék ő excellentiájának helyemben zálogot küldeni, ugy elmehetek, s el is megyek, mert tudom, hogy a balitéletek s erántam való vélekedések akkor meg fognak szünni.

Az is megtörténhetik, ha a dolgokkal sietünk, hogy a munkácsi garnison suspitioba esik és Sarriernek oda rendelt regementje menyi időt vonna el a császár hadaitól, ő excellentiája bölcsen élitélheti. — Utoljára hogy a fejedelem az ő válaszában a confoederatioról emlékezik, azzal se gondoljon ő excellentiája, mert miközöttünk akármiképen volt az a közönséges öszveszövetkezésre való hitnek letétele, ahozképest magunk között ugy beszélgettünk, de távul légyen közöttünk, és a császár között, hogy a jól kezdett hazánk csendességire való dolgok felbontattassanak.

Azon holnapban már a hadi tisztek egybegyülvén, midön a fejedelem szándéka és parancsolatja gróf Károlyi ur által nékik proponáltatott, és a felséges császár kegyes declaratioja, s arra a fejedelem által adott dilucidatio megolvastatott volna, némely punctumokból láttattak nem kevéssé felzendülni és ellene kiáltozni, főképen a bévett religiok, parochiák s hozzá tarto-

Digitized by Google

zandó beneficiumok etc. dolgában; mindazonáltal jelen lévén a husvéti sz. innepek el nem oszlottak. Azalatt Komáromi György a plenipotentiarius uraktol visszaküldettetett, és husvét első napján, a midőn mindnyájan együtt lettek volna, a császár utolsó resolutiojával az adnectalt dilucidatiot a religio s más gravamenek eránt az esküvésnek formulájával együtt gróf Károlyi uramnak praesentálta, melyet is maga személye szerint kivánt volna a fejedelemnek Lengyelországba megvinni, de már előre meg lévén olvasva a fejedelem levelei, kérték hagyja utját a fejedelemnek közelebb való jövetelére, hanem itten a dolgoknak jó folytatására legyen gondja.

A hol is elolvastattak ő felségének kegyelmes resolutiói, melyeket a megbékélésre mélt. gróf Pálffy János uramnak adott, és a melyeket nagyobb declaratioul a fejedelemnek is megakart jelenteni; ezek valának:

1ör) A mint a fejedelemnek gróf Károlyi ur által megvitt levelemben is foglaltatik, azon említett fejedelem Rákoczy Ferencznek a felülirt plenipotentianak erejével fejének, és az egész Magyarországban és Erdélyben levő jószáginak az országban való bátorságos lakásával, minden hozzá tartozó szolgáival és udvarnépivel kegyelem engedtetik, oly móddal, hogy ha azon fejedelem ő felsége császári és királyi gratiaját akarja

Digitized by Google

venni, tehát azon terminus alatt, mely ezen aprilis havának 27. napjára, a fegyverkezés megszünése kedvéért rendeltetett, el várattatik, hogy a néki engedett és töle fogadandó gratia után az alább irt forma szerént letévén hitét, kiváltképen azon várakat, melyek a felebb emlitett levélben megneveztettek, s még kéznél vagynak, azon állapotban, melyben most vagynak, az ő felsége béküldendö hadainak adattassa kézhez, avagy a bentlévö commendansoknak, azoknak általadása parancsoltassék meg, és egyszersmind az egész vitézlö rend tegye le a fegyvert s bocsátassék el, a mint a declaratioban és a felül emlétett levélben fel vagyon téve: a midön ellenben megigértetik az is, hogy azon várok a fejedelem jövedelmeinek kárára nem lesznek, hanem a bennök lévö rend a f. császár által fog tartattatni, és fizettetni. Ezek pedig mind a felül irt terminus alatt vitessenek véghez. Melyre nézve a közellévö hely is, (melyre Károly vára legalkalmatosabbnak itéltetik) halogatás nélkül determináltassék; hogy ott egybegyülvén, és beszélgetvén, az esküvés és hit letéttettessék. Ha azonban szentül ezeket véghez vivén a fejedelemnek az országban való szabad lakása nem tetszenék; tehát a felséges császár kegyelmessége szerént tetszésére bizatik a herczegnek, hogy a felül irt hitnek letétele után akár Lengyelországban is

Digitized by Google

lakhassék. — A fiainak visszaadása is, ha a felül írt dolgokat hiven és igazán elköveti, kegyelmes urunk ő felségétől meg nem tagadtatik. Mely hogy meglegyen, mindenképen a felséges udvartól előmozdittatik.

2^{or}) Az uraknak, nemességnek és felsőbb tiszteknek, akár magyarok, akár erdélyiek légyenek, a kik most az országban a fejedelem mellett vagynak, magokért és magok által kért fejek és jószágoknak gratiája a felülirt időig hasonlóképen megadatott: melyeket azokról nem kell érteni, a kik eddig visszajöttek. Az alacsonyabb renden lévő vitézeknek pedig a mondott kegyelem a declaratioban feltett értelem szerént adattatik, hanem ha az szerzetesekről kérdés lenne, a kik ezen támodásban balgatagul keveredtenek, tehát azok, a kik talán barátok, vagy klastrombéliek, valamint azoknak külső birájok nem lehet, jószágokat sem birhatnak, ugy ők az ő elöljárójoknak engedelmességére, az elmult dolgokról való poenitentiatartásra, és jövendőknek elkerülésére visszaküldettetnek. Ha pedig ezen nevezet alatt nagyságos urak értetődnének, s magokért külön külön gratiat kérnének, az urak nevezete alatt ugymint olyak értetnek, akár minémü személyek, és egyházi méltóságban lévők legyenek is.

3^{or}) A kurutzságban megholtaknak özvegyei

Digitized by Google

és árvái az ország törvénye szerént tractáltassanak.

4er) A kik az országból kimentek, és a szomszéd tartományokba vették magokat, s a felül elrendelt terminus ideje alá visszajönek, a végeztessék, a mi a felül irtt második punctumban fel van téve.

5^ör^) Az erdélyiek eránt azt kell hozzá adni, hogy Erdélyben fejek és jószágok gratiajának megadása bizattatott generalis gróf Steinville uramra, hogy az oda való urak közül, a kik magokat Havasalföldébe és Moldovába vették, nagy költséggel és fáradsággal ide Magyarországra jönni ne kéntelenitessenek, mindazonáltal valamint itten ugy ott is fejek és jószágok gratiáját megnyerik, ha mindenike magát és az az eránt elrendelt terminus alatt béjelentené. És mivel a fels. császár valamint Magyarországnak, ugy Erdélynek is törvényeit és szabadságait meg fogja tartani, az ő királyi atyai szent szeretetében nem kell kételkedni, noha Erdélyt másként Magyarországgal együvé érteni nem lehet. Hogy pedig anyival is jobban ezen megbékéllés munkája Erdélyben is a felséges császárnak kegyes akaratja szerént egy nyomon menjen, irni fog gróf Steinville urnak, itten minémü végezés lett légyen. Továbbá kegyelmes urunk ő felsége senkinek is meg nem engedi, hogy ezen amnistialis gratia

Digitized by Google

ellen, akárki uj veszekedésekkel per s patvarkodásokkal éljen, vagy valakit üldözzön; s alkalmatlankodjon. Mely dolog is azomban Rákóczy Ferencz fejedelemnek ez által, kegyelmes császár és koronás király urunk ő felsége kegyelmességéből származott utolsó resolutiója által, hogy az ország csendessége vissza hozattassék, és állandóvá tétessék, tudtára adatik.

Felséges császár és király kegyelmes urunk ő felsége titoktanácsosa, komornyikja, mezei mareschallusa, Horvát országnak bánja, kassai főgeneralis, egy vasas regementnek colonellusa és magyarországi főcommendérozó generalisa.

(L. S.)

G. Pálffy János m. p.

Költ Debreczenben 4-dik aprilis 1711.

Másodszor a hitek, vagy vallások eránt adatott resolutio pedig igy adattatott:

Mivel az elöbbeni declaratióban és annak magyarázatjában foglaltatik, hogy kegyelmes urunk ő felsége Magyarországnak törvényeit és szabadságit szentül és megsértődés nélkül megtartja, tovább is ez által magyaráztatik meg, hogy azon ő felsége resolutioja a kalvinista és lutheranus vallásuak dolgára vagy szabadságára

Digitized by Google

is értetödik. Ha pedig valami kiváltképen való dolog volna meg benne, tehát a mostani diaetán elő lehet hozni, mely állapot igazság szerént kegyelmes urunknál ő felségénél fog eligazittatni,

Felséges császár és király kegyelmes urunk ő felsége titoktanácsosa, komornyikja, mezei mareschallusa, Horvát országnak bánja, kassai főgeneralis, egy vasas regementnek colonellusa és magyarországi főcommendérozó generalisa.

(L. S.)

Gróf Pálffy János mp.

Költ Debreczenben 8-ik aprilis 1711.

A leteendő hitnek formája.

Én fejedelem Rákóczy Ferencz esküszöm az egy élő Istenre, mennynek és földnek teremtőjére, a felséges és győzhetetlen Első József római császárnak, Magyar, Horvát, Dalmatia, Tót és Csehországok királyának, Ausztria Erczherczegének, az én kegyelmes uramnak: minekutána ő felsége magával született nagy kegyelmességéből nékem, a midön ezen mostani országháborujába balgatag tanácsokból viseltetvén belé keveredtem, és a több fegyverkezőktől fővé választattam volna, most az elmult dolgoknak igaz és valóságos esmeretétől inditatván, ezen tartozó

Digitized by Google

hüséges kötelességemre kivánok visszatérni, életemnek és minden, mind Magyarországban mind Erdélyben birt jószágaimnak kért kegyelmét mlgos gróf erdödi Pálffy János ugyan ő felsége generalis mezei mareschallusa, magyarországi fegyverének főcommendérozója, Horvát országnak bánja, egy vasas regementnek colonellusa által ő felségétől nyert plenipotentiája szerént megadta; hogy ő felségének ennekutána akár Magyarországban, akár kivül ő felsége kegyelmességéből élnem, és laknom történik, valóságos igaz és tökéletes kötelességem szerént, a mint egy hiv és alázatos szolgát illet, letévén a fegyvert és a vitézlő rendet egészlen elbocsátván, s az erősségeket is jó lélek szerént, a mint egy hiv és alázatos szolgát illet, a nékem hagyott idő alatt azon állapotban, melyben most vagynak, visszaadván, minden ellenkező kötelességet vagy igyekezeteket és akárkihez lehető magam csatolását, félre tévén, akár bent az országban, akár kivül akarok élni, tartozom hiv, engedelmes és mentől kedvesebb lenni; és az ő felsége pártjához állandó hittel köteleztetvén, barátinak barátja, ellenségeinek ellensége leszek, és semmit ő felsége mint császár és kegyelmes királyom, vagy az ország ellen, bent vagy azon kivül titkon vagy nyilván nem cselekszem, sem magam, sem másnak cselekedni meg nem engedem, hanem minden kárté-

Digitized by Google

teleket, vagy következhető rövidségeket tehetségem szerént eltávoztatok, vagy azokról ideje korán hirt adok; hasznát pedig ő felségének, és az országnak javát, s öregbitését mindenképen elömozditom szóval és cselekedettel, valamint ő felségéhez tartozó igaz hiv kötelességem kivánja, Isten engem ugy segéljen az ő sz. evangéliomi által, a makula nélkül fogantatott boldogságos szüz Mária, Istennek anyja és minden szentek.

Mindezeket megértvén az akkor egybegyült rendek, egy szivvel lélekkel kivánták, hogy a plenipotentiarius urak által megküldött ezen ő felsége resolutioja olvastassék el, melyet el is olvasván, közönségesen resolválták magokat, hogy mivel reménységeken kivül tapasztalják ő felsége kegyelmességét, semmi hijával nincsenek, hanem csak a fejedelem jelenlétével. Hogy annál jobban kimunkálódhatnék a boldog és maradandóbb állandósággal megerösitethetnék a békesség. Erre nézve gróf Károlyi ur anyival is inkább kivánta azon kegyes resolutiónak repraesentatioját, a fejedelemnek személye szerént megtenni; de azon öszveszövetkezett rendek és hadi tisztek irtózván fő nélkül maradni, és a könnyen történhető confusióktól is tartván, semmiképen nem bocsátották, hanem magok követ-

Digitized by Google

jeit, ugymint a magyarországiak részéről Bulyovszki Dánielt, a vitézlő rendek közül brigaderos Csajági Jánost, az Erdélyiek részéről pedig közönségesen colonellus Cserei Jánost, credentionálist és instructiot adván, nékiek béküldötték.

A mely credentionalis igy iratott:

Felséges fejedelem!

A midön felséged parancsolatjából tegnapi napon nem csak magyarországi, hanem az erdélyi és máshonnét öszveszövetkezett vitézlő rendeknek és a felsö vármegyékből való bujdosásba esett atyánkfiainak is a felséges császár neve alatt, mlgos gróf erdödi Pálffy János mezei general mareschallusa és plenipotentiarius commendánsa által adott declaratioját, és ahoz képest tett felséged dilucidatioját a vitézlö rend kivánsága és felséged akaratja szerént is kötelességem szerént repraesentaltam és elejükbe adtam volna: vissza jöve nemzetes Komáromi György viceispány és Debreczen városának birája, a felül emlétett felséges császár plenipotentiariusának utolsó válaszával vala szándékomban, hogy kötelességem szerént azt magam megvigyem, alázatosan declaraljam és azután a nemes statusoknak publicaljam, de távollétemet egyátalában meg nem engedvén, és az öszveszövetkezett rendek is mos-

Digitized by Google

tan együtt lévén, felséged távollétére való nézve, a megküldött utolsó determinationak publicatioját sürgetvén, hitem és kötelességem megbántodása nélkül tölök azt el nem titkolhattam; hanem megolvastatván és hallgattatván, kiket választottak légyen magok közül felségedhez a megadandó, nálok lévö credentionális lévélbül megtudhatni, és az öszveszövetkezett itt lévö rendek resolutioját azoknak szavaiból felséged megérteni méltóztassék. — Mely követek a felséges császár és király neve alatt a mlgos plenipotentiarius urtól hozott nem csak dilucidatiot, hanem utolso resolutiot is felségednek eleibe adják. Én is részemröl a missilis levélnek mássát felségednek accludálván.

Azomban szintén most jut eszembe levelemre tett Ilivoból költ felséged válasza, melyböl mit magyarázhatok, magamét elhagyván, alázatosan hagyom Felséged itéletére, elég hogy lelkem esmérete azon megnyugodott, hogy nem csak szóval, de nyughatatlan elmémnek és munkálkodásimnak fáradozásával is (noha hiteles plenipotentialis és instructionalis levelem nem volt is) nemzetemnek valóságát itéletivel is megbizonyithatom; hogy ily nagy dologgal nem sietvén, valamit hazám javára, ugy tehetségem szerént Erdélynek is hasznára véghez vihettem; melyek mivel egyedül a mindenható Istennek akaratjá-

Digitized by Google

ból lettek, azon egy Istennek, a ki az igazságot kedvelli, légyen dicsősége és dicséret; mert valamint felségednek ugy nekünk is mindnyájunknak bizonytalan vala a frigynek tovább való vonodása; mindazonáltal az ur Isten befejezte azoknak gyalázatjokra, a kik felölem balul gyanakodván, a confoederatiotól elállottak. Már vagyon idejök bejönni, és a mit tetszik végezni; ha pedig bejövetelöket elmulasztják, kevés találkozik olyan, a ki öket meggyászolná; csak Isten hozná nékünk felségedet, a ki nélkül szükölködünk csupán; megvallom, ha ezt a továbbra való halasztást reménylhettem volna a minapi ezen hólnapnak 3. napján irott levelemmel felségednek nem alkalmatlankodtam volna, melyről felségedet alázatosan követem is. Méltóztassék az én igaz indulatomnak tulajdonitani, a mely valamint eddig ugy ezután is nagyobb mértékkel tudva lészen felségednél. — Hogy pedig Kassa eránt, ugy mint kétségbe esett emberekről való javallásomat felségednek megirtam vala, azért itéletet nem érdemlek, mert a nemes confoederatiónak igy hirévé és javára lettek volna, nem aprehendálnák, látván felséged távol való létét, miglen resolutioját adhatná, várakoztak volna. A kassai blokáda alkalmatosságával is megtörténhetik a szerencsétlenség és vérontás. Arra nézve a dilucidatioban feltett conditioit felségednek a confoederatio tudván, nem látom

Digitized by Google

miért kellene ellent állani a frigyben, söt igy lévén már a dolgok, nem szükség hogy legkisebb részéből is testünknek vér ontassék. Gróf Eszterházi Dániel generalis urammal is ezen dolgot már közlöttem; félnek attól mindnyájan, hogy ha ezen végezésen kivül (valami pártütés támadván közöttök) magokat feladni kénszerittetnek, valamint mások, ök is ugy elvesznek, és igy azután a minémü a számvétel, olyan lesz a számadás is. Semmi nincsen egyéb hátra, csak a felséged jelenlétele és resolutioja, a mint felségednek elöbbeni levelemben megirtam. Sem pompáskodást, sem idövontatást, sem más egyebet már nem reménylhetünk az ekkoráig lett dolgokból. Mind a frigy, mind a tracta, mind a békéllés megvagyon, és a mint tapasztalom sem a vármegyék, sem a lakosok, sem a bujdosásba esettek, sem a vitézlö rend, most ezeknél a föbb dolgokban többet nem kivánnak, s nem is hiszem, hogy tovább huzzák, halasszák. Felségedet arra nézve oly szorgosan nem hivom, hogy maga bejövetelét annál is inkább közelitené, és az elszéledett öszveszövetkezett rendeket egybegyüjteni méltóztassék. — Nem érkezvén el Ráday és Gerhárd uraimék a dilucidatiot meg nem küldhettem, a mint látom talán már szükséges sem leszen: azonban ha felséged méltóztatik parancsolni, hozzá tévén mlgos Pálffy uram levelét is, meg-

Digitized by Google

küldöm. A hivogató levelek lassanként készittetnek; én azonban a gyülést csak fogom hirdetni. Maradván

Felségednek •

alázatos szolgája
Károlyi Sándor mp.

Szathmár 6-a Aprilis 1711.

Követ uraiméknak adatott következendö

Instructioja

a nemes Magyar országi és erdélyi öszveszövetkezett rendeknek, kik most Szatmár városában összegyültek, a melyet nemzetes brigadéros Csajági Jánosnak, Bulyovszki Dánielnek, v. colonellus Cserei Jánosnak, ugy mint fejedelem Rákóczy Ferenczhez Lengyelországba küldött követeknek adtanak:

1) Friss emlékezetében lehet a felséges herczegnek, mimódon kezdette légyen ö herczegsége ezen hazánknak régen ohajtott csendességére czélozó békesség tractáját, melyért Isten áldja meg ő herczegségét, söt azt is világosan tudja, hogy a midön ezen dolgoknak közelitése kedvéért mlgos generalis gróf erdödi Pálffy János uramnal ugy mint a felséges császár plenipotentiariusával Vaján szembe lett volna, ezen mostani támadásnak lecsendesitéséért, minémü levelet irt légyen a felséges császárnak; azt kivánván,

Digitized by Google

hogy ügyünket tekéntse meg ő felsége kegyelmesen, és ha ő felsége szemei előtt igazságosnak találtatik, igazságot, ha pedig nem, atyáskodó királyi kegyelmességet tegyen, mind ő herczegségével, mind az egész öszveszövetkezett Magyarsággal.

2) Tudva vagyon mind ő herczegségénél mind a confoederationál (a mint ezen mostan megküldött punktumokból kitetszik) mely homályos vala az emlétett mlgos plenipotentiarius gróf Pálffy János ur ő excellentiája ő herczegségének első levelére megküldött declaratioja, melyben méltán mindnyájan megbotránkozhattunk volna, mind ő herczegsége, s mind az egész confoederatio, és ha csak jobban meg nem magyaráztattak volna, igyekezetünknek kivánt végét nem érhettük volna.

3) Mindazonáltal midőn szintén azon homályban tusakodván tétováztunk, és talán a véletlen extremitásokról is gondolkoztunk volna, érkezék nztes Komáromi György viceispány uram, mlgos plenipotentiarius generalis gróf Pálffy János uram utolsó és már világosabban feltett resolutiojával.

4) Melyet is az előbbi projectatiokkal egybehozván, és látván, mit kivánt légyen a fejedelem a felséges császárnak irott levelében, kitetszik hogy ha egészlen nem is, de kiváltképen a derék

Digitized by Google

dolgokban, melyekről kérdés támadhatott, mind jóra lehetett volna hoznunk, noha ha csak tovább is a f. császár resolutiojában kételkednünk kellene, most is fordulnának elö olyan állapotok, melyek talán ezen elkezdett, és Isten segitségiből alkalmasint kimunkálódott békességnek dolgát akadályoztathatnák.

5) De mit cselekedjünk? Világosan látja a fejedelem, s mi is mindnyájan, hogy egybevetvén s megfontolván, a mi és az ellenség erejét, nem vagyunk oly állapotba helyheztetve, hogy harczot állhassunk, és a f. császár erejét megverhessük, és ha a fejedelem mostani Lengyelországban való létének alkalmatosságával subsistentiánk eránt a muszka czárnál valamit vitt volna is véghez, de ugyancsak ugy is mi ezen boldogtalan sorsunkban (megvetvén ezeket, melyek most igértetnek) magunkat siralmas számkivetésre kellene resolválnunk.

6) Ugyanazért is, hogy ha a fejedelem, a mint feljebb említénk, a muszka czárnál, Lengyelországban, vagy másutt valami ideig való bátorságos megmaradást szerzett, még helyesebbnek itélnénk, ha Isten segitségéből ö felsége közünkbe jöni méltóztatnék. Ezen mlgos general feldmareschal gróf Pálffy János uram ö excellentiája resolutioja is annál inkább megmagyaráztathatnék és végbe vitetödhetnék, s aztán a

Digitized by Google

czárnak a felséges fejedelemhez és hozzánk mutatott gratiáját s mellettünk tett hathatós közbenjárását alázatosan megköszönhetnénk, és ezen felséges császár kegyelmes resolutiojához (hazánkban bátorságosan bent maradván) a fejedelemmel együtt mindnyájan ragaszkodnánk.

7) Azért az említett követ uraimék mentől alázatosabban az Istenért is kérjék a fejedelmet, vegye szivére mindnyájunknak, a kik még egynehányan ő felségéhez való kötelességünket megtartottuk, s hivségében, fegyverben megmaradtunk, utolsó veszedelemben forgó dolgainknak nyomorúságát; könyörüljön, és essék meg szive az özvegyeken, árvákon s más ügyefogyott idegen országokon bujdosó szegény hazánk fiain is. Gondolja el, menyien széledtek el ide s tova, menyien szenvednek bút, gondot, éhséget, szomjuságot és mindenféle nyomoruságot?; minémü utolsó pusztulást koldulásra jutott lakosai országunknak égbe kiáltó sóhajtásokkal szemlélnek, közelitse ő felsége hozzánk való kijövetelét, és mozditsa elö országunknak ezen jó móddal lehető kivánt lecsendesitését.

8) Ne vélekedjen ő felsége, hogy csak azoknak is, a melyek már kiadattak, valaki világosan ellene mondjon, azt se gondolja, hogy valaki közülünk hitetlenségtől viseltetvén, ezekre lépjen, de látja mindenikünk, mely nagy változásokba

Digitized by Google

és kétségekbe való esetekbe forgott eddig is életünk. Latjuk hogy semmi módunk nincs az ellenséggel való szemben szállásra; tapasztaljuk, hogy a külső segitségbe sem lehet semmi bizodalmunk, és ha mint reménylhetnénk is, Isten tudja mikor lenne, és mikor várhatnók a muszka czárnak a törökkel és svékussal való hadakozásának kimenetelét; addig pedig, ámbár a mellettünk való hadakozásra resolválná is magát, mit reménylhetnénk?; nem egyebet, hanem ha ki közülünk a czár szolgálatjára állana; de az ő szolgálatjában is (bizonytalan lévén a hadakozásnak kimenetele) senki securus nem lehetne, hogy azt elérhetnénk, a mire vélünk együtt, fegyverfogásunknak idején a fejedelem is igyekezett.

9) De vegyük elménkre eleintén a mi öszveszövetkezésünkre letett közönséges hitünket és esküvésünket, kitetszik hogy magyar hazánk, abban lévő váraink, jószágink, feleségeink, gyermekeink, özvegyekért, árvákért és egész szabadságunkért fakadtunk a fegyverkezésre, és ugy is esküdtünk meg, hogy hazánk törvényei szerént élhessünk. Ezeket pedig a felséges császár megigéri, a midőn mindnyájunknak, közönségesen fejünknek, jószáginknak teljes kegyelmét adja, törvényeinknek és szabadságinknak (melyet most is a diaetán maga hivei kivánnak) megtartását császári királyi szavával ajánlja, és azonképen

Digitized by Google

hogy felségedet is kivánsága szerént accomodálja. — Nemde nem tanácsosabb-e a bizonyoshoz inkább, hogy sem a bizonytalanhoz ragaszkodni?, és hazánkban s jószáginkban maradni, hogy sem magunkat tovább is a dolgoknak bizonytalan kimenetelére nézve veszedelemre vetni?. Mindezeket ő felsége fejedelmi itéletére ajánljuk. — Igy azért mindeneket, melyek itt fel nem tétetnek, valamint azokat is, melyek ezen gyülésben tractáltattak, kiváltképen Kassának dolgát a fejedelemnek eleibe adván, minden tehetséggel azon legyenek, hogy ő felsége mentől hamarébb a közinkbe való jövetelre indittassék, és a többi elszéledett magyarokat is, kik nagyobb részént inkább privatumokért, mint sem a közönséges jóért bujdosnak, visszahozni méltóztassék.

10) Ezeket véghez vivén, ha sem a fejedelem, sem adhaerensei a visszajövetelre magokat nem resolválnák, azon alkalmatossággal követ uraimék kérjék ő felségét, maga bölcs tanácsával engedjen nékünk élnünk és megmaradnunk, de egyszersmind a mi hites kötelességünk alól kegyesen oldozzon is fel és tegyen menté, melyet ő felségének, mint a confoederatio vezérlő fejedelmének letettünk.

11) Ha pedig kérdés támadna, hogy generalis Károlyi Sándor ur mi okból maradott légyen közöttünk; helyes okait számlálják elő a fejedelemnek.

Digitized by Google

12) De minekutána mindezek végbe vitetődnek, a fejedelem fáradhatatlan gyors munkálkodásáért, igaz igyekezetiért, maga erőtlenitéséért, személyének és jószágának veszedelembe való vetésiért, és ezenképen reánk terjesztett kegyelmességiért; mentől alázatosabb és illendőbbképen való köszöneteket tegyenek. Mindezekre segitse Isten ő kigyelmeket és hozza vissza velünk való egyességre; kivánjuk.

Költ Szathmáron 7-a aprilis 1711.

Emericus Szentpéteri ex consensu superiorum officialium in sua brigada mp, (L. S.)
Ladislaus Vay ex consensu superiorum officialium in sua brigada mp. (L. S.)
Daniel Jósika ex consensu superiorum officialium in sua brigada mp. (L. S.)
In brigada D. Baronis *Francisci Sennyei* substitutus brigaderius *Michael Nyúzó* mp. (L. S.)

Colonelli:

Joannes Krucsay mp. (L. S.)
Demetrius Pikó mp. (L. S.)
Petrus Halász mp. (L. S.)
Stephanus Nagy mp. (L. S.)

A felülirt dolgokban mindazonáltal ez a cautela tétetett, hogy ha a fejedelem maga foglalatosságitól akadályoztatván, ezen munkálkodásnak véghez vitelére ki nem jöhetne, kérnék gróf

Digitized by Google

Bercsényi Miklóst ugymint helytartó generálisát, jönne bé az országba, hogy egyikének vagy másikának jelenlétében a vitézlő rend is főnélkül ne legyen, a dolgoknak annyival is inkább jobb folyamatja lehessen, a mely levelet is ilyen szókkal irtak vala:

Méltóságos generalis urunk!

Eleitől fogva tapasztalván, excellentiádnak édes hazánkhoz való szeretetét és igaz ügyének oltalmazására fogott fegyverünkhöz való hajlandóságát, noha már alkalmas időtől fogva excellentiád tőlünk eltávozván, a külső hatalmasságoknál dolgainkat forgatja is, mindazonáltal ámbár ott való foganatos munkálkodásival gyakran jóreménységgel vigasztalódunk is, de mivel mindenektől elhagyattattunk, és csak maga gróf Károlyi Sándor generalis urunk maradott vélünk, és ő excellentiája Lengyelországba három izben is tett utazásával fő és vezér nélkül lévén, minémü veszedelembe voltunk, böles itéletire hagyjuk excellentiádnak; addig való megmaradásunkat is egyedül Isten nagy gondviselésének tulajdonithatjuk, mert emlétett generalis ur távollétében az ellenségnek legkisebb mozdulásával is minémü confusióba estünk volna, csak az Isten tudja.

Mivel pedig a felséges fejedelem, a mint le-

Digitized by Google

veleiből kitetszik, hogy ezen hazánk s nemzetünk javára és boldogulására czélozó dolgokat, ha most ki nem jöhetne is, kegyelmesen előmozditani méltóztatott, excellentiádat ezen alázatos levelünkkel kereszténvi hitire, lelkére, helytartói kötelességére és tisztire kérjük, s kényszeritjük is; méltóztassék eddig is dicsőségesen folytatott dolgainkat tovább is előmozditani, és hozzánk való jövetelét közeliteni, hogy e mostani tractában, ha vagy excellentiádnak vagy felülirt generalis mareschalusunknak el kellene is tőlünk távozni, légyen előttünk járó, a ki boldogulásunkat előmozditván, a confusiot is, mely könnyen megtörténhetik, eltávoztathassa, mely atyai kegyességével megvigasztalódván, maradunk

Excellentiádnak

köteles szolgái:

Az öszveszövetkezett Magyarországnak és Erdélynek most Szathmáron öszvegyült rendei.

Szathmár, 3-a apr. 1711.

Ezekkel elküldetének az emlétett követek, az öszvegyült rendek által pedig elvégeztetett egyenlő értelemmel, hogy igazságos tractájoknak jelére Kassa városa feladassék; melynek is végbenvitelére küldettettek nemzetes Krucsay János és Szathmári Miklós uraimék, ugy mint akkori

Digitized by Google

colonellusok, generalis Eszterházi Dániel oda való commendans uramhoz, és közönségesen az egész praesidiumhoz, és igy annak végbemenetelétől várván, függöben maradnak az egész dolgok.

Midön pedig közelgetett volna a fejedelem által aprilis 27-dik napjára rendelt gyülésnek az ideje, említett gróf Károlyi ur a mlgos generalis plenipotentiarius ur determinatiója szerént statioul Szathmárt rendelvén, harmadnappal elébb az egész magyarságot és hadi rendeket az oda való mezöben öszvegyüjtette, oly véggel, hogy hogy ha a fejedelem reá kijövend és azon statiot helyben hagyja, együtt ö herczegségével valamit a közjónak elömozditására és végbevitelére hasznosnak itél, ott végeztessék. — Ha pedig a fejedelem inkább a huszti gyülést kivánná, tehát oda mennének és a szathmári lineákban csak valami kevés vitézlö rendet hagynának. — Az idö alatt gróf Károlyi ur a dolgok közelitése kedvéért, azért is, hogy annál nagyobb számmal gyülnének öszve, és az elmék egyesebbek legyenek, az egész várakba oly ordereket küldött, hogy azon terminusra, mindenik maga bizonyos követjeit (irásban adván ki opiniojokat) elküldenék, nem külömben Havas-Alföldébe és Moldovába, s másutt is akárhol lévö atyafiaknak az ottan forgott, és tractált dolgokról egész informatiot kül-

Digitized by Google

dött; mely tudositására a jelentett terminus alatt azoknak válaszát vette is, kiváltképen pedig az akkori munkácsi commendanstól b. Sennyei István generális urtól, a mely igen inditotta elméjeket az egész ott lévő rendeknek, kinek is válasza ilyen vala:

Kedves öcsém uramnak, atyafiui igaz kész szolgálatomat ajánlom kigyelmednek!

Ráday Pál uram által declarálván dolgainkat mi karban légyenek, s nemzetünk minémü végső veszedelemben forogjon, annak előbbeni virágzó állapotjára való állitásáról, hogy magamban ne elmélkedjem, avagy egész tehetségemmel ne igyekezzem, sem nemes vérem sem hazámhoz való igaz szeretetem, sem ezen magyar ügyhöz tartozó kötelességem nem engedi. Azért ezekről csekély opiniómat kigyelmednek declarálni el nem mulaszthatom.

Ezen hadakozásunknak czélja nem más, hanem letapodva lévén törvényeink, hogy pusztult hazánknak kivánt csendessége, nyugodalma és elvont szabadsága helyre állitassék és megtartassék. Ezek végett ha a felséges császár és király maga atyai kegyelmességéről az ország rendeit bizonyosokká és bátorságosokká tenné, és kegyes akaratjának hajlandóságáról maga királyi szeretetét ajánlaná s azt megtartaná, tehát mégis ha fegyverhez kapnánk, s a háborut to-

Digitized by Google

vább is vontatnánk, mind hadakozásunkról, mind hazzánk pusztulásáról, mind a keresztény vérnek kiontásáról a mindenható Isten itélőszéke és az egész keresztény világ előtt is megitéltethetnénk, sőt ugy tetszik, hogy a keresztény világ fejedelmeinek itélete szerint Istennek bosszuállására lennénk érdemesek. — Mivel pedig a mint énnékem fülembe hatott, szabadságink megadása, azoknak megtartása, és több igazságos kivánságaink is mlgos generalis plenipotentiarius gróf Pálffy János uram ő excellentiája által nagyobb részént megigértettek, elhitettem magammal, hogy a mi felséges fejedelmünk ezen mostani békesség illendőképen való kimunkálkodásának végezésére az elrendelt huszti terminusra ki fog jönni és a dolgot közeliteni igyekezvén, a hadakozásnak véget vetni. Ha mindazonáltal valami helyes akadálya történvén ezen mostani végsőképen praefigált terminusra ki nem jöhetne, sokan nagy elme-tusakodással azon törekednek, mit kellessek akkor cselekednünk?; vezérlő fejedelmünk nélkül hozzá fogjunk-e a békesség tractájához, vagy a fegyverkezésnek tovább való folytatására resolváljuk magunkat? és noha ezen tracta eránt sokféle difficultások forduljanak is elő, mindazonáltal sok tusakodásim között elmém és lelkem azon nyugszik meg, hogy nem csak lehető, de szükséges is hozzá kezdenünk.

Digitized by Google

1ör) Ámbár a fejedelem bizonyos akadályi miatt ki nem jöhetne is, de az olyan akadályra nézve törvényeinknek s szabadságainknak vissza adatását ezen alkalmatossággal, melyhez több időt alig reménylhetünk, siketségre nem vehetjük.

2or) Meg sem bántjuk sem ő felségét, sem a confoederatiohoz való hitünket; mert mind a fejedelem sokszori resolutioi, mind hites kötelessége, s nekünk is az öszveszövetkezésre letett hitünk a szabadság keresésének kimunkálkodására, nem csak hatalmat ád, sőt arra szorosan kötelez is.

3or) Meglehet, jó is lészen, a fejedelem jelenléte nélkül is ezen mostani tractát elkezdeni, mert akármely országban, s népek között, ha az előljáró fejek helyes akadályokra nézve elmaradnak, az egész nép nevével és személyében a közönséges csendesség megszerzésében a jelenlévők végeznek, s végezni tartoznak is, kiváltképen ilyen végső szerencséltetésben.

4er) Mostan módunk és idönk lévén, nemzetünk közjavának kimunkálkodására, ha elmulatnánk, következő romlásáról és veszedelméről méltán megfeddethetnénk, sőt magától is vezérlő fejedelmünktöl, elhitettem magammal, nem azért hogy aban munkálkodunk, hanem hogy azt elmulattuk, neheztelést vennénk magunkra.

Digitized by Google

5ör) A külső segitség reménysége sem halaszthatja el ezen mostani békességnek végezését, mert azok nem csak bizonytalanok, de ha minden kétségen kivül valók volnának is, az ő győzedelmök igen kétséges, söt ha azokat bizonyosan tudnánk is, de ha törvényeink és szabadságink mostanában ugy is megadatnak, minémü lelki esmérettel és mi okra nézve kellene fegyverhez kapnunk?, meg nem foghatom.

Minek okáért igen szükségesnek látom, hogy minek elötte a fejedelem a terminusra eljönne, másoknak opiniojával is élvén (ha mindeneknek igy fog tetszeni) mlgos generalis gróf Pálffy János uram assecuraltathatik; hogy nem gondolván fejedelmünk távullétével kész lészen a confoederatio a békességre és a f. császár hivségére való állásra, csak kérésünk igértessenek meg, és ő excellentiája által az idöből ki ne rekesztessünk, és a frigy, ha a fejedelem ki nem jönne, a békesség tractájának végezése kedvéért még két vagy három nappal hosszabitassék meg. Ezen én opiniomat pedig ugy kell érteni, hogy ha a fejedelem a terminusra ki nem jönne, és tovább való tractára idö nem engedtetnék; mert ha a fejedelem ki jön és tovább való tractára idönk lészen, Isten ne adja, hogy ő felsége nélkül a dolgokba bébocsátkozzunk, anyival is inkább, hogy valamit végezzünk. Tovább pedig a mik ezen bé-

Digitized by Google

kesség kötésére szükségesek volnának s nékem eszembe nem jutnának, kigyelmed bölcs itéletire és dexteritására bizom, helybehagyván mindeneket, valamiket hazánk s nemzetünk javára hasznosnak itélvén el fog követni. Maradván

Kigyelmednek

P. S. Utoljára hogy ezen békesség a fejedelem jelenlétében annál állandóbb lenne, mentöl rendesebben végeztetne, ha kigyelmed disponálhatná Pálffy urat a fejedelem eljöveteléig valami várakozásra. Az én itéletem szerént Kassát megigérheti, és a terminus előtt fel is adhatja; mert azonkivül is elvesztjük. Reménylem is, hogy igazán bánván ezen tractatussal, az udvar is elhiteti magával, azután időt nyerhetünk tovább való folytatására. Haiszter igyekezete megzaboláztatik, az ellenkező fél vélekedése semmivé tétetik, Pálffy uré pedig igaz lészen és örökké való dicséretet fog nyerni, s a fejedelem méltósága is mindenkor fel fog maradni. A felséges császárnak is ezen tracta által, senkitől nem tartván, uralkodása alatt nagyobb securitása lészen. Ha pedig Pálffy ur valamely regementek elbocsáttatását kivánná, az ujabbak közül valamelyik elbocsáttathatnék.

Én részemről a huszti terminusra elmenjek-e vagy nem?, örömest venném kigyelmed opinioját.

Digitized by Google

Másoknak pedig a hirdető levelek szerént javallom, hogy jelen legyenek, a hol végezzék el, hogy ha a fejedelem be nem jönne, a dolgokhoz hozzá fogjanak-e?

igaz atyafia és szolgája
Sennyei István mp.

Költ Munkácson 22-a aprilis 1711.

Beérkezvén már a terminus, és a hivogató levelek szerént Szathmárra egybegyülvén legelőször is Kassa feladására és kézhez vételére sinceritásnak jeléül mind két részről követség rendeltetett. A confoederatusok részéről nemzetes Domahidy László és Kárándi Mihály, a f. császár részéről pedig general Ebergényi László uram küldettettek, kikkel a kassaiak részéről ezen szathmári terminusra rendelt követek szemközben jövén visszatérittettek, és a felül irt generalis ur, és a confoederationak megnevezett követjei hathatós munkálkodása által, nem használván már az ő általok vett, és közöttök zenebonát inditó Bercsényi levele, magokat feladták, és a felséges császár hivségére, hiteket letévén, mintegy négyezeren állottanak. A több praesidiumok is magok követjeit azon gyülésre mind elküldötték. Történt azonban, hogy a Lengyelországba küldött követek oda beérkezvén, a fejedelem igen felindult és gróf Károlyi urra és az egész hadai ellen

Digitized by Google

anyira megneheztelt, hogy kezéhez adódván a confoederatusoktól küldetett könyörgő levél, nem hogy azon maga által elrendelt huszti terminusra kijött volna, vagy locumtenensét Bercsényit küldötte volna, sőt a követek közül egyik, ugymint Cserei János szent háromság tagadó eretnek, Bercsényi hitegető tanácsából elcsábitatván, a több követektől magát elvonta, és bestelen békesség rontó, vért szomjuhozó manifestummal Munkácsra előre küldetett, és a több várakba is maga saját pecsétje és keze irása alatt hasonló leveleket iratott, hogy gróf Károlyi urtól ne függjenek, sőt lármát és támadást inditván, mind magát gróf Károlyi urat, mind követeit vagdalják öszve. Melyre nézve némely erősségek magok követjeit meg is tartoztatták.

A három követ közül pedig kettő, ugy mint Bulyovszky Dániel, és Csajági János a szathmári terminusra jókor elérkeztek, megküldvén általok azon manifestumot. A felül irt Cserei János is eltitkolván hamis szándékát oda jutott; talán az elmék vesztegetésében fáradozott is ugyan, a mint gróf Károlyi urnak, némely kapitányok által, az ő zenebonát inditani akaró levele is kezéhez adatott, de semmire nem mehetett. A mely patens levél is fejedelem Rákóczy által igy vala irattatva:

Digitized by Google

Nemes és nemzetes vitézlő nékünk kedves Hiveink!

Egészségteket és fejedelmi kegyelmességünknek rajtatok való nevekedését kivánjuk.

Kigyelmeteknek nékünk irott levelét és a mellett nemzetes vitézlő Csajági János, Bulyóvszky Dániel, és Cserei János hiveink által tett izenetét megértvén, s megfontolván, mindazon megnevezett hiveink által hozott s praesentalt punctumoknak, leveleknek, és dolgoknak mivoltát, mind pedig a mi kihivattatásunknak s mire való hivattatásunknak módját s okát; megvalljuk ily reménytelenséggel keseredett szivünknek nagy fájdalmát ingerlették, atyai szivvel köszönjük mindazonáltal csak azt is, mindazoknak kigyelmetek közül, a kik édes hazánkhoz való hites kötelességöktöl viseltetvén, a confoederationalis szövetségeknek jó értelméből s a mi személyünkhöz való szeretetekből, jó s igaz lelkü szándékkal kivánták ez által hüségeket erántam megbizonyitani. De hogy világosságra hozzuk hamisságát azoknak, a kiknek Isteneknek, s hazájoknak adott hitek istentelenségre fordult, és csak a mi édes hazánkhoz köteleztetett hitünknek kisebbitésére, és az ő gonosz indulatjok követésének erőltetésére czéloznak, ezen kihivattatásunknak képzelt példájával, szük-

Digitized by Google

ségesnek látjuk szivünknek s lelkünknek rejtekét kigyelmetek eleibe terjesztenünk.

Elsöben is azért, hogy kigyelmetek közül való kijövetelünk, nem a confoederatiotól való távozásunk, sem nem kigyelmeteknek elhagyása, sem pedig vissza menni nem akaró szándékunkból esett, kigyelmetekkel megesmértetni, s elhitetni kivánjuk, és ha tettes nagyságos Károlyi Sándor urnak csak annyiban is igaz lelke vagyon, tudományt tehet, hogy midön kigyelmetek között való életre, halálra söt még Munkács várában való bészorulásra is személyünkben resolváltuk volna magunkat; maga volt Károlyi Sándor ur, és más uri s hadi fötisztek közönségesen, kik confoederationalis hitünkhöz való hitünkre kényszeritettek akaratunk s kedvünk ellen is arra, hogy magunk személyünket együtt végsö veszedelemre édes hazánk ügyével ne szerencséltessük, hanem confoederationknak s hazánk ügyének megtartására (mivel nem emez, s amaz földhöz, hanem hazánk szabadságának ügyéhez kötött mindnyájunkat confoederationalis szövetségünk) oly bátorságos helyre jönnénk, az honnan akár az óhajtott jó békességnek, akár a tovább is folyó hadakozásnak módját jobban folytathassuk, s mentöl jobb s állandóbb utra s végre vezérelhessük, Istenünk kegyelméböl. A mint hogy nem a minap is, nem csak tiveletek, hanem

Digitized by Google

mlgos gróf Pálffy János urral is szemben nem voltunk-e? És a békességet is nem csak szóval közeliteni, hanem anyiban a menyiben vezérlő hivatalunk és a confoederationknak hites kötelessége eresztett, a f. császárnak irásunkkal is arra utat nyitni valjon nem igyekeztünk-e? És a válasz megtevéséig való bejövetelünk, nemde nem akkori következett salánki congressusban, mindnyájok egyező tetszéséből s akaratjából esett-e? Mikor pedig maga jött vala Károlyi Sándor ur hozzánk a felséges császárnak válaszával, és azon punctumokkal, melyek hazánk szabadságának enyi számtalan sok száz s több ezer lelkeknek véreivel ez előtt másfél száz esztendőktől fogva, eleink által sokszor felvett s most nyolcz esztendöktől fogva általunk oltalmaztatott hajdani dicsőséges magyar nemzetünknek örökös rabságra és eltemetésre inkább, mintsem állandó békességre vezérelni láttattak; akkor azok, mindnyájunk s maga Károlyi uram előtt is olyanoknak láttattak: mindazonáltal nemde nem bizonyitottuk-e meg, az igaz békességnek s a jó végezéseknek, és a kigyelmetek közé való menetelünknek kivánságát akkor, mikor nem irtózván meg azon punctumoknak képtelenségétől, mivel hogy elsőknek lenni gondoltuk, és Pálffy uramnak is a valóságos békességnek csinálására, nem pedig az ilyen végső sen-

Digitized by Google

tentiáknak kimondására plenipoténtialis authoritását lenni reménylettük; nem irtózván mondom képtelenségétől azon hozott punctumoknak, maga Károlyi uram és a több mellettünk lévő uraknak tetszéséből azoknak nem csak dilucidatioját kértük, hanem arra időt is kivántunk és a sinceritásnak megesmértetésére helyet s napot rendeltünk a végre, hogy (mivel a confoederationak s hitünknek sérelme nélkül különben nem lehet) közönséges gyülést tarthassunk e folyó sz. György havának 27-dik napján Huszton; melyre való kimenetelünk igyekezetének valóságos bizonysága lehet az, hogy Károlyi urral tett végezésünk szerént nemzetes vitézlő Ráday Pál director és udvari tanács hivünket, mind Pálffy urnak irott levelünkkel, mind a gyülésre való convocatoriákkal, mihelyest érkezett (jókor pedig az előbbi terminusához képest az amnistiumnak) kiküldöttük s expedialtuk. Micsoda hitetlenség volt hát olyan opiniot inculcalni, némelyeknek kigyelmetek közül, a mely által csak kétség lehetett volna is kigyelmetek közzé való menetelünk eránt? Mert ugyanis gondolja akárki ezen mostani hadakozásunknak erejét, itélje el abból hazánk szeretetét, s annak szabadságáért s dicsőségéért akkor, s még azelőtt is felszentelt életünket, midőn még a német-ujhelyi keserves rabságunkban is készebbek voltunk a halálra,

Digitized by Google

mintsem hazánk törvényeinek és magyar hazánk szabadságának megsértésével és elhagyásával a német törvény alá bocsátanunk ügyünket. Meg nem szüntünk ott is mint magyar, magyar törvényt kérni, s készebbek lettünk volna halált szenvedni, mintsem nemzetünket megtagadni, melytől Isten csudálatos szabadulásunknak szerencséje által szabaditott meg. Továbbá emlékezzék meg kiki kigyelmetek közül, micsoda erővel, és micsoda hatalommal, vagy hatalmaskodással indultunk ki bujdosásunkból édes hazánknak rabságos nyomoruságából való szabadulásának keresésére; megesmeri, s megvallja kiki magában, hogy egyedül édes hazánk fiainak s véreinknek szeretetétől viseltetve, a hajdani dicsőséges nevezetü magyar nemzetnek magyarságában bizakodva, és csak a keserves igának sulya alól való felszabaditásának óhajtására felgerjedett indulatunknak tökéletességében, Istenünk hathatós ereje által reménységünket vetvén, mely bátran s mely tökéletes resolutióval mentünk, s hajtottuk fejünket édes nemzetünk kebelében, anyival is inkább most, midőn enyi ezer felfegyverkezett, és confoederationalis szövetségünkkel velünk összeköttetett hiveit hazánknak és confoederationalis ügyünknek fen lenni nem csak reménylettük, de hittük is; nevezetes praesidiumainknak kezünkben lételét tudtuk; mindazok-

Digitized by Google

nak s kigyelmeteknek is mindnyájoknak egyenlő állandóságát nem csak személyünkhöz (mert valamint hozzám és az ügyhöz hittel kötelezte kigyelmeteket a confoederatio, ugy kötelezett engemet is kigyelmetekhez és az ügyhöz letett esküvésem) hanem confoederationalis ügyünk mellett, a mely szabadságunk elérését vette czélul, tökéletes szivvel s valósággal lenni tartottuk; ugymint az utolsó tul a Tiszán való hadi mustra után, declaraltuk vala kigyelmetek előtt. Kinek ütközhetett tehát csak elméjébe is kimenetelünknek kétsége?

Igenis kimentünk volna, mennénk is nagy örömmel, ha hazánknak, nemzetünknek, és az egész világgal igaznak esmértetett ügyünknek hasznos munkájára lenne kimenetelünknek kivánsága. De ime, nem hogy a mint fellebb irjuk, azon reménylett jó békességkötésére rendelt gyülésnek napját s annak bátorságos folytatását adta volna ki ellenségünk, hanem azon végső és sokaknak már is istentelenül tetszö sententiának véghez vitelére hivattattunk, mellyel nem csak az utolsó nyolcz esztendök alatt keresett, de a mint fellebb irók, másfél száz esztendöktöl fogva számlálhatatlan sok magyar vérnek kiontásával oltalmaztatott hajdani nemzetünk szabadsága örökös rabságra vettetnék; söt emlékezete is szabadságunknak, ezen magunk felekezete által is-

Digitized by Google

tentelenül készitett hamisságnak koporsójában záratnék, és örökösen eltemettetnék; midőn már is Károlyi ur jóllehet hirünkkel, de egészlen más rendelésre s végre, ugy látjuk, mint sem a mire rendeltük s végeztük vala, öszvegyüjtvén most kigyelmeteket, s magát vezéri hivatalunknak praejudiciumára, a hites confoederationalis kötelességünknek sértődésire principalissá tévén, nem hogy a mi kezünk irásával kiadott replikánknak, és Pálffy urnak Ráday hivünk által küldött irásunknak s üzenetünknek tenora szerént a leendő gyülésnek, u. m. ezen folyó holnapnak 27-dikére rendelt napját, és azon békesség végezésére szükséges napokat, az armistitium prolongatiojában foglalni kivánta volna; hanem egy Komáromi szaván, nem csak a nyilván való, és valóságos csalárdsággal teljes punctumokat, de még azon elönkbe irott juramentumnak formuláját is kigyelmetek előtt azon gyülekezetben oly jónak és kivánatosnak szinezte, s megitélhetjük, hogy azon hitelét, és tekéntetét, melyre mi hazánk javára szánt jó reménység alatt emeltük vala, hazánknak ily veszedelmére forditván álnokul palástolta; anyira hogy ha nem mindnyájoknak is, de sokaknak kigyelmetek közül eszét vesztvén, azon hazánkat vesztő punktumokban rejtett mérgeket édesitette, hogy hitit, lelkét, életét kigyelmeteknek, s azzal maradékit, vérét,

Digitized by Google

nemzetét veszedelmes hálóban keritse, és csalárd végső munkáját egy csomóban köthesse. Hozzánk is bocsátotta ezen hamis sipjának hangját, oly vakmerő declarationál, és maga keze irásával: hogy mivel ez már mindeneknek ugy tetszik, mivel ennél többet senki sem kiván, sem nem kivánhat, azért a békességnek nem végezésére és tractájára, hanem egyedül azon sententionale punctumoknak véghezvitelére, és a praescribált juramentumnak letételére; nem a gyülésre, és arra rendelt terminusra, hanem azalatt mint a vak madarak, menjünk a lépre. Kiált az égre édes hazánknak szabadságáért vitézül kiontatott ily sok atyánkfiainak vére! Meghatja az egeket sok özvegyeknek, árváknak keserves siralma; kiknek istenesnek irja Károlyi ur Pálffy urnak irott punctumiban, atyjok vétkéért koldulásra való jutásokat! — Meghallgatja Isten következendő panaszát s átkát az ártatlanoknak, melyet az egyptomi rabságnál kegyetlenebb szenvedések alatt bocsátani fognak az égre! Keserves boszúra ingerleni fogják kigyelmeteket, vagy azokat kigyelmetek közül, a kik hanyat homlok igy rohannak a veszedelemre, midőn a magyar fegyvernek nemesi ékességének letételével koldus és jobbágy pálczával fogjátok támogatni halálnál keservesebb életeteket! — Sir a lelkünk, keserves gyötrelemmel kinlódik szivünk, csak ezeknek

Digitized by Google

elmélkedésével is, s leginkább sérti most tapasztalt Brutus példája szivünket; hogy a kinek becsületét és tekéntetét magunk terjesztettük, vétkeit fedeztük, hitelét neveltük, belső titkosabb barátságunkba vettük, szeretetünket s majd lelkünket véle közlöttük, abban nem csak személyünknek de hazánknak s hites ügyünk veszedelmének munkálóját kelletik szemlélnünk!! Ennek irtóztató képzelése elfogja pennánkat. — De él még az igaz Isten, megmutatja igazságát példás ostorával, a melyet mind Otskaiban, s mind Bezerédiben megmutatott; kiknek istentelenségektől anyival külömböz ez, mennél nagyobb s tetésebb veszedelmet hoz hazánkra .....

Hogy pediglen lelkünk esméretének elégtételével megmutassuk kigyelmeteknek s mindnyájoknak azt, hogy nem csak elkeseredett szivünkből, hanem valósággal irhatjuk, csalárdsággal környékezetteknek lenni azon punctumokat is, a melyekkel ezen nagy jót oly álnokul hitették el kigyelmetekkel; fontolják meg kigyelmetek elsöben is titulusát azon punctumoknak, az holott mindeneket csak ex mera praesumtione clementiae caesareae igér Pálffy uram; világosan kimutatja azzal, hogy a békesség tractájára s csinálására semmi authoritása s plenipotentiája nincs; — hanem csak a császárnak vélt kegyelmességével hitegeti kigyelmeteket, és a

meglett dolog után ugy applacidálja a császár, a mint akarja; kiveszi zálogát; — Pálffy uram pedig megéri azzal, hogy öszveszidja azokat, a kikre az okát fogja vetni, s néha szánakodva menteni fogja magát, hogy nem tehet róla, — s néha magatokat fog szidni, hogy miért voltatok bolondok, mint most sok hizelkedő szavai, s ajánlásai után szidja Prinyit, és Csajagit, miért voltak oly bolondok, hogy feladták a várat. — Megfoghatatlan értetlenség! s képtelen vakság! Ha egy commendans elégséges tracta, végezés és formalis accorda nélkül fel adná a várat, kicsoda kigyelmetek közül az, a ki azt gyalázatra s halálra nem itélné? s hát enyi fegyverben lévő vitézlő rend, enyi nemes uri rend, sőt egy ország és az országnak örökös ügye (mert a labancz magyarnak is itt, nem ott a szabadsága) ily gyalázatosan minden formalitás és sinceritás nélkül való punctumokra adja örökös rabságra fel magát?? előbb tegye le a fegyvert s hitét, mintsem életének s reménységének lássa valóságát? Menyi számtalanok a példák a capitulatiokban? menyi tisztet akasztottak, menyi szegény legényt öltek meg feladások után a váraknak? még sem elég? Ezt ugy értsék kigyelmetek, hogy ez nem országos békesség tractája, hanem csak egy hadi capitulatio, és Pálffy urnak ha van is, ha látta is Károlyi uram plenipotentiáját, az csak ugymint

Digitized by Google

commendérozó generalisnak a bellicumtól való plenipotentiája lészen. — Ez megtetszik abból is, hogy Locher is a bellicum referendariusa és hogy Eugenius herczeg subscribalta a plenipotentiát, u. m. consilii bellici praeses; azzal azért hogy a császár is subscribálta a bellicum expeditioját, nem extendáltatik néki az országos dolgokra és pacificatiokra authoritása, hanem csak ad actus bellicos, azért csak capitulál, tamquam cum armis subjugatis, csak anyi lesz az, a mint a több várainkkal való capitulatio, ugy tartották meg, a mint ők akarták.

Elgondoljuk Pálffy urnak a magyarul szóló sipja elhatotta a kigyelmetek fülét, de ha magyar is Pálffy ur, nem parancsol Bécsnek, néki is német parancsol, s nem ő a németnek, sőt maga is németül szolgál a németnek, — meg fogja végre vallani magyarul, hogy nem tehet róla. — Gondolja el kigyelmetek, lehet-e nagyobb plenipotentiája Pálffy urnak, mint Karaffának vala, mégis Munkács várában vitézül szorult akkori magyaraink (noha már a kurucznak hire sem volt az országban) még sem elégedtek meg Karaffa capitulatiojával, fel sem adták magokat, mig a császártól a pacificatió el nem érkezett. Hát micsoda értelemmel és lelkiesmérettel lehet azt tőlünk kivánni, hogy mi mindjárást kimenjünk arra, elsőbben is Kassát kézhez adván, ha-

Digitized by Google

zánknak s confoederatiónknak adott hitünk ellen tegyük le a hitet, és ezzel öljük meg magunk a confoederatiot és hazánk szabadságának ügyét s azután beszéljünk felöle mi kell az halálra?

De ámbár nem csak egész és elégséges plenipotentiája volna is Pálffy urnak, ha nem a császár neve alatt volnának a punctumok; nézzünk belé nyitott szemekkel, mert életünkkel jár; szóljunk hozzá igaz lélekkel, mert hitünkben áll. Olvassa ezer ember, kiki ujra való megütközést talál benne, külömböző az elsötől némely szókkal, de a dologgal kevesebbé, vagy semmit sem; mert noha sem ideje, sem rende, hogy már sokat irjunk felöle, még is lelkünk esméretinek könynyebbülésére látjuk szükségesnek rövideden emlékezni rólok. És az elsö punctumot felvévén az egyedül csak magunkat és adhaerens szólgáinkat illeti, magunk életünknek és jószágunknak megadásáért azt kivánja, hogy becsületünket, tiszteletünket, hitünket, lelkünket, és nem csak confoederatiónkat, hanem hazánkat, nemzetünket és magunk szabadságát áldozzuk fel. — A praescribált juramenti formulában pedig azt teszi fel; hogy bolond tanácsoktól indult véteknek esmérjük eddig való hadakozásunkat, minden kötelességünknek ellene mondván (hogy a tovább való czikelyeit elhallgassuk) ki lehet nagyobb gyilkosa hazájának és szabadságának nálunknál?

Digitized by Google

hogy ha mi a confoederationak feje lévén, nemzetünknek azon igaz ügyét, melyet a császár maga is confoederationak lenni megesmérvén, s maga is igaznak vallott, Nagyszombatban a mediator potentiák irva, és az egész világ szóval igaznak esmért, és állitott elanynyira, hogy a külsö hatalmasságoknak és plenipotentiáknak colligatióit is megérdemlette, s most azért hogy a hadakozásnak változó szerencséje fegyverünk erejét megkisebbitette, azon igaz ügyet a fegyver hatalmassága által meghamisitottnak esmérjük lenni? A magyar nemzet szabadsága oltalmát véteknek, törvényünk megadását, kérését s keresését bolondságnak, és consequenter a confoederatiót is pártütésnek, magunkat csak tolvajok, latrok és csak akasztófa, kerék czimerü gyülevész nép vezérének, fejének esmérnök, azzal confoederationknak s hazánknak letett hitünket ilyen hitetlenséggel pecsételjük és gyalázatos cselekedetünkkel bizonyitanók azt, hogy csak a magunk jószágainak bizodalma kedvéért nem csak mind örökös, mind választott hivatalunkat elhagyván, de szabadságunkat is eltagadván, hazánk igaz ügyének ellene mondván, jobban szeressük becsületünknél s lelkünk üdvességénél, ideig való gyalázatos csufságos kinlódással. keserves nyomoruságokkal környékezett életünket. Jobb azért hitünket, lelkünket Istenünknek, be-

Digitized by Google

csületünket a világnak, s azzal életünket, mig az igazlátó Istennek tetszik, hazánknak megtartanunk, velünk confoederált potentiák és az igazság szerető hatalmasságoknak hathatós árnyékában, mint a hóval fedett vesszőszál várnunk ujulásunkat tavaszunkon, mintsem ily gyalázatosan s veszedelmesen magunkat eltemetnünk, s az örökös kárhozatra utaztatnunk lelkünket.

A második punctum az uri s nemesi rendekről és hadi tisztekről szól; melyben mely rövid és könnyü szókkal emléti, életeknek, jószágoknak amnistialis gratiáját. Valjon nem gondolja-e meg kigyelmetek ebben: hogy a kik sok vitéz hadi cselekedeteikkel a németnek és a pártos magyaroknak is bosszuját magokra ingerlették, hogy ha bár a császár életeknek engedelmét adja is, nem teszi fel ez eddig történt dolgoknak elfelejtését, particularis cselekedeteknek büntetését, megszámlálhatatlan kártételeinek megfizetését, és minthogy bünös véteknek kivánja vélünk hádakozásunkat megesmértetni, kinek kinek büntetését felteszi, a holott ha bár a császár eleget igéri is kigyelmeteknek, de nem mindeniknek adja meg életét kigyelmeteknek azok közül, a kiket megbosszantottak, és megsértettek. Nem a császárnak, hanem annak van az embernek élete kezében, a ki halálra keresi az embert. — Most nyilik az ideje és utja annak, hogy minden pap, barát és jesuita,

Digitized by Google

német, kalmár, kereskedő minden kárvallott, bosszút álló hatalmas uraknak lehessen zaklatni a gyalázatosan letett fegyverviselöt. Békessége lesz a császárnak maga uralkodásában de senki senkinek közületek békét nem hagy. Jerusálem városának siralmánál kerservesebb lesz sok szegény árváknak, özvegyeknek siralma, még a levéltől is rettegő szivvel való bujkálódás, a sok akasztófáknak, kerekeknek irtóztató tekénteti, és zokogó átkokkal lesznek tele ezen mostani szépen fénylő békesség tekénteti nemzetünkben. Akkor fogja kiki hazájáért való szenvedését, és a dicsőséges halált sóhajtani, midőn már sem élni, sem halni nem lehet. Erre céloz csak elhigyje kiki kigyelmetek közül, ilyen rövid és titkos értelmü szókkal egyedül csak az élet eránt adatott amnistialis gratiája, senkinek, se tisztségének, se bátorságos és háborgatás nélkül való életének emlékezetét se teszi.

A mi a jószágokat illeti, csudáljuk, hogy a kiket egyedül jószágoknak szeretete viszen a veszedelemre, a kiket mondánk jószágainak szeretete ösztönöz, nem fontolják meg, mit tesz csak egy kopasz szóval való értelmü vitae et bonorum, valjon nem csak azon jószágot értik-e, melyet magával viszen a hitre? valjon nem csak azt, a melyet most magáénak esmer az ellenség is? mert valamit a fiscus elfoglalt, vagy másnak

Digitized by Google

adott, nem övé, a már nem azé, a kié volt, hanem azé a ki birja. Söt még az a kérdés, ha mind meg adja-e még azt is, a mit most kiki magáénak tart lenni? mert világosan kimutatja a titkos mérget, és subtilis különböztetést abban is; hogy az elsö punctumban a mi jószágainknak visszaadása eránt felteszi, hogy universorum bonorum, a másodikban pedig kihagyja az universumot, csak a bonorumot teszi, anyival is inkább hallgat de juribus possessionariis, azaz a törvényes jószágok birodalmáról. — Erösiti azt ugyan csak, ezen punctumoknak következö szava, midön ezen jószágok eránt való gratiát nem akarja érteni azokra, a kik eddig megtértek. Valjon gondolhatja-e valaki, hogy lett volna valaki a megtérök közül, a ki nem oly reménységgel tért volna meg, hogy jószágait birhassa? de ime látjuk, nem. hogy megadatott volna jószágok, hanem még excludáltatnak. Gondolhatja-e valaki tehát, vagy itélheti-e azt, hogy a kik elébb folyamodtanak az utolsó extremitáshoz (melyben kigyelmetek magát lenni gondolja s valja) a császár gratiajához kevesebbet érdemeljenek kigyelmeteknél, és többet érdemel kigyelmetek azért, hogy tovább vétett, és többet vétett amazoknál. Ily kéntelenségböl való gyalázatos maga megadása kigyelmeteknek csuffá tegye amazokat a császárnál? a kik már szere-

Digitized by Google

tetből, készségből, indulatból tértek meg. Ne keressen senki nagyobb szentséget Bécsben, mint az evangeliumban; olvassuk ott, hogy a későn jött kapásnak is egyaránt fizetett a gazda; az elsőkkel, de ugyanott sem adott többet a későn jötteknek. Senki se várjon azért kigyelmetek közül is többet amazoknál és valamint amazoknak nem adtak, ugy nem adnak kigyelmeteknek is.

Tudjuk, hogy a diaetalis proscriptioval vetik el amazokat; de valjon Pálffy ur militaris capitulatioja több-e az ország gyülésénél? ugyan az az oka, hogy nem a pacificationak és békességnek rende szerént, hanem csak per viam militarem, a midőn kiki kigyelmetek közül megcsalattatván panaszlani fog, mondhassák azt, hogy Pálffynak több hatalom nem adattathatott, hanem csak amennyire militaris authoritása terjedett és a mit a Pálffy urral való capitulatio ád, azt a diaetalis proscriptio, törvényes processusok, és ministerialis determinatiok mind el rontják.

A mi ezen második punctumban említett közönséges hadi rendek gratiaját illeti, keserves arról csak emlékezni is; midőn enynyi esztendöktöl fogva való sok szenvedésével az jobbágyi nyomoruságot elhagyván, most már megszokott fegyverének letételével, ujonnan azon uraknak nyomorgatására, a kikkel fegyver viselésében való biztában sokszor szemben szállott, azoknak

Digitized by Google

zaklatása alá, kiket zaklatott, azoknak pálczája alá, kiket bosszantott, és annak s olyannak sanyargatása,nem csak jószágát, de vérét is kisajtoló executiós kinoztatása alá megyen, a kivel vitézi fegyverével szembe szállani szokott vala. Most már fegyverét letévén, mint szegény rab bottal, nyomorult koldus pálczával, a fegyver helyett az ostort forgatja; németnek forspontján portyázó lovát nem hogy a fegyveres nyergében, vagy bár csak maga ekéjében; hanem magának az ötet meggyőző ellenségének szekere vontatásában rontja el; minden szitkot, és boszszuálló mocskot, ütést, verést, csufolást, kinzást szó nélkül kell szenvedni; — ha kit szóra hoz a türhetetlenség vagy valamely megjegyzett vitézi emlékezet, minden szava, sőt ha megáll az is rebellionak fog magyaráztatni. Sok hamis tanu vallomás, nyárs, kerék, akasztófa, rettegő félelme lesz előtte mindennek. Mert ugyanis mire való az, hogy fegyverét letegye minden? (melyet mind fő, mind köztisztek egyaránt vehetnek magokra) hiszen meg kell a békességgel szünni a fegyverkezésnek, nem a fegyver, hanem a fegyverkezés teszi a háborúságot; mégis a fegyvernek ily gyalázatos letételét kivánják; miért? azért hogy esmertessék meg, hogy ez nem békesség, sem nem tracta, hanem mint fegyverrel meggyőzöttettekkel, és mint rabokkal, ugy téte-

Digitized by Google

tetik le véletek a fegyvert. Isten! lehet-e ennél keservesebb sorsa a vitézkedő szivnek! Lehet-e gyalázatosabb katona, mint a ki ijedtében lehányja fegyverét? Itélje meg maga ily még szabados mezőben, szabad ép kézzel, lábbal, egész fegyverrel, lova hátán, talpon lévő ennyi ezer ember, valjon oly szoros kert-e az egész Tiszán tul való föld, hogy egy rést sem találhatni rajta? Ellepheti-e egyszersmind az egész Tiszán túl való földet az a német, a ki Debreczennek utczáit sem lepi el? Nem ád-e már szállást minden bokor? nem reménylhető-e az holnap, a mit nem adott a mai nap? hogy ilyen hanyat homlok, vakon menjen neki a veszélynek? adja magát ily keserves rabságra, és mint az oktalan barmok megrettenve s futva egy elsőnek példájára, mind rakásra ugrándozzanak a mélységbe? — Majd késő lesz átkozni azt, a ki elcsalt, ha kiki utánna ugrik a veszélybe.

Az harmadik punctum az, a mely meghatja az egeket, és az igazságot szerető Istent bosszuállásra ingerli. Ugyanazon sok özvegyeknek és árváknak siralmi rontják meg életeket s lelkeket azoknak, kik jóvá hagyják nemzetünk, hazánk, édes szabadságunk, és az egész világ előtt eddig dicsértetett confoederationk mellett életeket vitézül letett atyánkfiai, barátink, rokonink keseredett özvegyeinek, árváinak nyomoruságos gya-

Digitized by Google

lázatos koldulásra való jutásokat. — Az ország törvényeivel akarják szinezni ezen punctumot, de nem szinezik, hanem azzal ölik; mert felteszik a punctumban, hogy in reatu demortuorum azaz a vétekben megholtaknak özvegyei s árvái. Hiszen ha véteknek esmértetik hadakozásunk, s vétekben volt halála atyjoknak, ugy kész a törvénye szegény nevedékeny uri s nemesi atyánkfiainak; ugymint minden jószágoknak veszedelme, kolduló pálcza, s tarisznya. Hát ez-e jutalma a hazáért és szabadságért vért ontó dicsősségnek? Ez-e az értelme nem csak a confoederationknak, hanem a régi magyar nemzet törvénye természetének? A régi magyaroknak vitézkedő szava volt, az özvegyekért s árvákért. — — Igy kell-e hát az özvegyekért, árvákért hadakoznunk? igy kell-e azoknak nyomoruságával magunk telhetetlen ellenségünknek még a pogányok között is utálatos példával kedvét töltenünk? Igy kell-e hát azoknak vérével fertéztetni lelkünket, kiknek sokaknak halála eddig való életünknek okot adott? és azon szabadságunkért öszveállott confoederationkat, melyet a világ jónak esmért, és ellenségünkön kivül minden dicsért, hamis hitszegésünkkel vétkesnek vallanunk? Ez az igazán egeket hasogató vétek, melyért az özvegyeken s árvákon könyörülő Isten megboszulja azoknak istentelenségeket azokon, a kik ezen égbe kiáltó

Digitized by Google

vétkeket jóknak vallják. Elegendő oka volna inkább csak ez is mindeneknek, valakikben csak szikrája vagyon is a kereszténységnek, annyival is inkább nemzetét tekéntvén, ha csak egy csepp magyar vére volna is valakinek testében, hogy azt inkább Istennek feláldozván özvegyekért árvákért s az igaz ügyért kiontaná, mintsem hogy azt jónak kiáltaná. Nem csak nem magyar, de nem is ember, a kinek szivét az özvegyeknek s árváknak siralma meg nem hatja.

A negyedik punctum az országon kivül valókról szóll, és valamint hogy a 2-dik punctumra relegálja magát, a választ is ott keresse.

Az ötödik punctum erdélyi hiveinkről emlékezik; melyek eránt maga megvallja Pálffy ur, hogy nem néki, hanem másnak parancsoltak. Megtetszik tehát csak ebből is, hogy a pacificatiora vagy békesség csinálásra egész és teljes plenipotentiája nincsen; mert Erdélyországnak a magyar országi confoederatioval öszvekötött sorsa és egyenlő hadakozása vagyon: és minthogy a békességet a hadakozásnak okaival kell tractálni s mindnyájokkal egyszersmind végezni: de az Erdélyiek dolga másra lévén bizattatva, megtetszik ebből, hogy ez nem békéltetés, hanem fegyver győzedelmével való fegyverletétetés és rabságra való hajtás és erre van Pálffy urnak a bellicumtól plenipotentiája itt, Erdély-

Digitized by Google

ben pedig Steinvillenek. Itélje meg tehát kiki, akadályoztattuk-e a békességet? Itélje meg kiki Istene s lelke szerént, ha nem igazságosan kivántuk-e Ráday hivünk által is, hogy ha igazán békélleni akar, adjon armistitiumot és időt a gyülésre; midőn ily képtelen rabságra nemzetünket vezérleni nem akartuk, hanem a békéllésre időt és gyülést azért kivántunk, hogy valamint a confoederatiohoz, letett hitünk szerént levagyunk arra köttetve, hogy az egész confoederationak hire s akaratja nélkül békességet nem csinálunk, azt az egész confoederatioban lévő megmaradott hazánk hiveinek eleibe adhassuk, és hogy ezen hadakozásunknak nehéz sulyai között is lépjünk arra egyenlő akarattal, a mire szabadságunknak, ha nem egész helyreállitásával is, legalább kevesebb sérelmével confoederationalis hitünk szerént léphetünk. Érdemlett-e hát ezen gyülésnek tőlünk való kivánása kigyelmetektől erántunk való gyanuságot? és azon képtelen álnokságtól eredett szóknak hitelét, hogy az mi kigyelmetek közé való kimenetelünket kétségbe vegye nem csak, hanem még hitünk, akaratunk, s jelenlétünk kivül, az ily felül eléggé megmagyarázott s meggyalázott punctumoknak acceptálásában ereszkedjék, és a publica confoederatio nevezetit is igy megfertéztesse; sőt ezen hitünk s akaratunk ellen is anyira megátalkodjék, hogy még

Digitized by Google

minket is ezen gyalázatos dolognak s mások által forralt hazánk veszedelmének végére szines követségek által kihivasson. Másfelől Károlyi ur a mint irja, kigyelmetek megegyező akaratjából Kassának kézhez adását javalja; a vitézlő rendet, s a vármegyéket, sőt még a praesidiumokat is e folyó holnapnak 20-dik napjára (melynek 3—4 nap a köze) a declaratioknak effectuatiojára, azaz a gyalázatos raboskodó hitnek letételére citálja: elanyira, hogy ezen kigyelmetek által rendeltetett követséget, és kiváltképen Károlyi urnak nyilván való irását nem egyébre, hanem hasonló citatiora kell magyaráznunk. Adjon azért az igazságot látó Istennek birósága alatt számot kiki, nem csak magáról, hanem azokról is, a kiket ilyen veszedelemre vagy hajt vagy vezet. Mi Isten s világ előtt tudományt teszünk, hogy ezen reménytelen s megfoghatatlan istentelenségben sem nem részesültünk, sem részesülni nem kivánunk; és a békességnek folytatását, most sem oly véggel inditottuk, hogy confoederationalis hitünknek legkisebb sérelmet, vagy másnak botránkozást okozhattunk volna; mert szükségesnek látjuk itt, hogy a császárnak irott levelünkről emlékezzünk, és kigyelmeteket világositsuk, minthogy látjuk ezen punctumoknak és a dolgok folyásának illetlenségét. — A császárnak irott levelünknek egy terminusát, vagyis

Digitized by Google

czikkelyét veszik fel, t. i. imploratam gratiam, azaz a kért vagy könyörgött gratiát. Igenis hogy levelünkben megalázodásunkat mutatni kivánván, (minthogy hazánkért meghalni és nem csak megalázni magunkat mindenkor készek voltunk) azt irtuk a császárnak, kértük, imploraltuk, hogy ha nem igazságból, legalább irgalmasságból adja meg azt, a mire hitivel is köteleztetett, hogy hazánk szabadságával békével élhessünk; és a többit Károlyi ur által mondandó beszédre hagyván, kivántuk vala felküldeni. — De nem is várván, vagy adván felmenendő embereinknek időt és kifelejtvén azt irásunkból, hogy törvényes szabadságunknak megadására, kértük s imploraltuk a clementiat, az implorata clementiát csak a kiadott punctumokra huzták, mint kegyelem adását, és ime szabadságunknak megadásáról való igéret csak punctumot sem érdemlett; nincs is, hanem csak az utolsó, vagy is az 5-dik punctumnak sarkához foltozták ilyen könnyü szókkal: „Minthogy pedig a felséges császár Erdélynek is ugy, mint Magyarországnak szabadságát meg fogja tartani, azért azon királyi sz. atyai indulatjáról ő felségének semmi kétség ne legyen.

Micsoda ajánlása, igéreti s anyival is inkább securitása ez hazánk szabadsága megtartásának, melyet sok munkával s vérrel kerestek eleink s keressük magunk is? Most sem felejtettük s

Digitized by Google

nem vetettük vala el reménységünket annak securitása eránt való végezésben azzal, hogy imploraltuk a clementiat, mert nem csak amnistiát, hanem szabadságunkat is feltettük vala világosan azon irásunkban.

Midőn azért mindezeket ily világos és valóságos magyarázattal adjuk eleibe kigyelmeteknek, lehetetlennek látjuk, hogy kiki kigyelmetek közül elméjére ne vegye, és szivére ne bocsássa az ilyen, nem békességnek, hanem a fegyvernek gyalázatos letétele által való rabságnak jelét, s meg ne ismérje azt, hogy a mi kigyelmetek közül való kijövetelünk, nem kigyelmeteknek, anyival is inkább a confoederationak elhagyására célozott; mert jól tudják azt, hogy mi vezéri s fejedelmi hitünket szintén ugy mint kigyelmetek, mindnyáján confoederationalis hitünket, az egy élő Istennek tettük le, hazánk mellett, s nem nékünk simpliciter, vagy mi kigyelmeteknek, hanem a vezér a confoederatiohoz, a confoederatio a vezérhez köteleztetett Istenére s lelkére; s Istenünknek adta kiki esküvéssel lelkét, s nem nekünk; azért tudjuk azt is, hogy valamint senkinek hitét hitetlenségre fel nem szabadithatjuk, ugy sem okát sem módját nem találhatjuk, a magunk vezérlő hitünk s kötelességünk mellől való elállásnak is mindaddig, valameddig a confoederationak világosan feltett

Digitized by Google

czéljára el nem jutunk, s ugyan azon okból látván, hogy fegyverünket Isten (kinek hatalmában vagyon a had verés) megkisebbitette anyira, hogy a békesség által reménylhetjük hamarébb szabadságunknak, ha nem egész elérését is, legalább néminemü részben való állandóságát, azért kivántuk vala a Husztra rendelt gyülésnek armistitionalis securitását; melyre nem hogy ki nem mentünk volna, de most is declaráljuk magunkat, és ezen irásunk által bizonyosokká tesszük kigyelmeteket, hogy ha az ellenségeskedésnek szokott csalárdságán kivül kivánnak velünk bánni, és Pálffy ur anyira kivánja terjeszteni az armistitiumot, hogy az huszti gyülésre (de már az 27-dik napi terminus ezen dologgal magában confundáltatott) nem csak kimehessünk cum securitate, hanem ott eleibe adván magunk mind kigyelmeteknek, mind az egész még fenálló confoederationak a szükséges dolgokat, annak rendi szerént békélhessünk, valamint Ráday hivünk által megirtuk, s izentük Pálffy urnak, igen is készek vagyunk kimenni: de okot adott kigyelmetek még annak is feltételére, hogy nem csak az ellenségtől, hanem kigyelmetektől is (Istenem mire jutánk!!!) magunk felekezetitől, nem csak atyánkfiaitól, véreinktől, rokonainktól, hanem confoederationalis hittel öszveesküdött barátainktól s vezérlő hivatalunknak botja alatt lévő hiveink-

Digitized by Google

töl securitást kell kivánnunk, hogy mint vezért vezérlésre, s nem ugy mint most hirünk nélkül forralt, s talán végzett veszedelmére vagy életünknek vagy hitünknek, kivánja kigyelmetek kimenetelünket, és hogy onnan jó istenes végezése után a gyülésnek mi is s más is maga utjára elmehessen. El is hitesse azt kiki magával kigyelmetek közül, hogy nem hogy kimenni nem kivánnék, de ha Károlyi ur kiváltképen s ugy más urak is nem erőltettek volna confoederationalis hitünkre, hogy a confoederatiot legalább személyünkkel tartsuk meg, esküszünk Istenünkre, hogy inkább hazánkért a vitézi halálra, mintsem a kimenetelre resolváltuk volna magunkat; nem azért hogy a megtérésünkben (magunk tudván jobban másnál hazánknak külső s belső dolgait) csak kételkedtünk volna is, hanem csak azért is, hogy nem csak nyilván való, de titkos ellenségeinknek is ily vélekedésre s gyalázatunkra okot ne szolgáltassunk. — Noha bémenetelünk alkalmatosságával is nem kevés hasznára voltunk hazánknak és meg sem szününk soha is vezérlő hivatalunkat, hites kötelességünket, s igaz hazafiságunkat minden utakon, módokon hazánknak mind külső, mind belső hasznára, segitségére forditani, s nem csak a már eddig colligált, hanem a colligálandó potentiákat is igaz ügyünkön való könyörületességre hozni, és

Digitized by Google

dicsőséges szabadságunknak mennél jobb, s állandóbb talpra való állását keresni mind addig, mig Isten a kivánt s eddig sok izben probált s óhajtott jó békességre nem hozza fel háborodott nemzetünknek ügyét. Mert igen is a jó békesség vége minden háborúnak jól tudjuk, s az juttathat egyedül confoederationalis czélunkra. Ha azért azon jó s igaz békességre ma juthatunk, holnapra halasztani nem kivánjuk, sem javaljuk. De ilyenre, mint a micsodást most hozának ezen kigyelmetek követjei elönkben, épen nem állhatunk; mert ez nem békesség, hanem fegyver által való meggyözettetés; melyet a nemes vér mint halálnál is nehezebb dolgot nem szenvedhet. Továbbá benneteket egésségesen élni kivánunk.

Rákóczy Ferencz mp.

Kukizov 18-a Apr. 1711.

Igy vala pedig titulálva:

Nemes nemzetes és vitézlő Szentpéteri Imre, Vay László és Jósika Dániel hadaink brigadérosainak, Nyuzó Mihály, Krucsay János és Pikó Demeter czredes kapitányainknak, és Halász Péter, Szekeresi Nagy István vice colonellusainknak, kedves hiveinknek adassék.*)

---

*) Nem lesz érdektelen ide iktatni Rákóczy Ferencznek ugyan ekkor gróf Károlyi Sándorhoz intézett levelét, mely igy hangzik:

Digitized by Google

Ezen követek visszaküldetésének alkalmatosságával a fejedelemtöl Ráday Pál ur is elküldetett a plenipotentiarius urakhoz, ki is már annak elötte Stry városából Károlyi Sándor ur visszajövetele után a gyülésben kihirdetendő levéllel, és a felül irt dilucidationak kikérésére küldettetett vala; de mivel már az ő megérkezése

---

Kukizov 19. aprilis 1711.

Isten minden jókkal áldja meg kigyelmedet szivbül kivánom!

Reménylvén, hogy az Ráday bemenetele és az kigyelmednek 3-án irt levelére tett válaszom tehettek valamely fordität az kigyelmed mostani szivemet epesztő s keseritő munkáin, tartóztattam ezeket az követeket, az kik által is egyébre nem kérhetem kigyelmedet, hanem lelki üdvességére kénszeritem, ne praecipitalja szegény nemzetünk dolgát s igyét maga s familiája holtig való gyalázatjára, mert soha nem fogják azt mondani, hogy az fejedelem pártolt el az generalisától, hanem az generalis az fejedelemtül. Hiszen jobb lesz azon utját amplectálni az békességnek, az melyrül Rádaynak irtam, hogy communicálja kigyelmeddel, nem rumpálja Pálffy az armistitiumot már ezen, mert az maga alliatusi előtt sem adhatna számot az császár, hogy azért rumpálja, hogy az ő projectumok szerint akarunk békelleni, ha penig ezen opinióm sem jobb Pálffy hitegetésénél sit sanguis civium effusus et effundendus super vos et super filios vestros. Ennél többet nem válaszolhatok, mert fojtogatja szivemet a keserüség, s az igaz, de megcsalatott barátság, sinceritas és confidentiám, az melylyel voltam, leszek is ha tetszik

Kigyelmednek

minden jót kivánó atyafia barátja

F. Rákóczy mk.

Tekéntetes és nagys. Károlyi Sándor Generális campi marsallus uri kedves atyánkfiának adassék. — Szakmár.

Digitized by Google

előtt a méltóságos plenipotentiarius generalis urtól az bövebben meg vala magyarázva és noha az ő Debreczenbe való küldése szükséges nem volt is, mindazonáltal ugy vala küldetve, hogy gróf Károlyi urtól venne informatiot, s ahoz képest indulna utnak; a mint is bizonyos consideratiora való punctumokat téve fel, a plenipotentiarius uraknak praesentálván; mely instructióra is kivánt resolutiot nyervén, teljes contentuma lett, és a fejedelemről is mind a plenipotentiarius urakat s mind az egész nemzetet igen assecuralta, és Kassának könnyen való feladatását is persuadeálta. Mely erösséget az alább irt capitulatio szerint general Ebergényi László uram lévén oda küldve fel is adtak.

Instructioja

a kiküldendö követeknek, ugymint Nikházy György ezeredes és Palásty Ferencz vicekapitányoknak, Szöke Mihály general auditornak, Renisperger Jósef és Györy Péter kapitányoknak mit kellessék proponálni a fejedelem vagy plenipotentiariusa és az egész confoederatio előtt.

1°) Az amnistia közönséges és igazságos legyen, hogy mint Tököli idejében vagy egy, vagy más szin alatt az elmult dolgoknak emlékezeti elő ne forduljon, és valamely siralmas consequentiák ne kövessék.

Digitized by Google

2°) Az ő felsége pacificatiojában feltett 2dik punctumnak értelme ellen ne kénszerittessenek idő nap előtt a vár feladására; a resignatiokor pedig semmi rendbeli emberek semmi szin alatt ne taxáltassanak, mint az Ujváriak sem személyekben sem jószágokban, ugy annak utánna.

3°) Álljon szabad akaratjában kinek kinek, hogy a ki Kassán akar maradni, minden bántódás és kárositás kivül maradhasson, a ki pedig a lakozó helyében ki akar menni, inperturbate bocsáttassék minden jószágával, és fegyverével együtt; ha pedig conservatio kedvéért jószágát itt akarja hagyni, szabad légyen vele minden megkárositás nélkül. A szekeretlen cselédes militiának pedig a vármegyéből lakói helyéig forspont provideáltassék.

4°) Minden jószágok exemtio nélkül vissza adattassanak, és mivel itten kétrendbeli idegen nemzetből álló militia vagyon, desertor t. i. és a mely szabad akaratjából más országból bejött; legelsöben is azért a desertoroknak, nem csak fejeknek, s jószágoknak örökös gratiája legyen, de regementjekhez is, a honnan desertáltak, ne reducaltassanak és akaratjokon kivül soha szolgálatra ne kénszerittessenek; söt szabadság adattasson nékiek, ha benn akarnak lakozni, hogy ezen hazában bátran maradhassanak, ha pedig ki akarnak menni is, mehessenek minden jószágok-

Digitized by Google

kal, fegyverekkel. Az ausländerek pedig ha szolgálatot akarnak venni, az ő felsége hadai között accomodáltassanak, ha itt a hazában le akarják tenni magokat minden rövidség kivül szabad legyen az is, ha pedig más országra vagy akárhová akarnának menni, jószágokkal és fegyverekkel bocsáttassanak, és mind ezeknek, ugy a kimenő desertoroknak salvus conductusa legyen. Az alatt pedig a meddig utjokra elkészülhetnek, pacifice maradhassanak az hol akarnak, és subsistentiájok legyen. Ezen punctumok hasonlóképen observáltassanak a magyar desertorok iránt is.

5°) A távolabb lévő nemes vármegyékből itt benn lévő militia vagy nemesség vagy a Dunántul lévők jó securitással és passussal bocsáttassanak, és az alatt, meddig elkészülhetnek, ugy utjokban is subsistentiájok eránt tétetődjenek dispositiók, ugy a forspontjokról is, szállásokon pedig ne turbáltassanak, utjokban vagy másutt is, hasonlóképen személyekben, vagy velek való jószágokban, fegyverekben se most se ezután meg ne kárositassanak.

6°) Observáltassék az ő felsége hadai között és közöttünk a jó harmonia, és becsülete kinek kinek adassék meg, szemre való hányások, becstelenitések és több eféle kedvetlen dolgok ne engedtessenek meg.

Digitized by Google

7°) A mely magyar experientia kedvéért idegen országra, vagy akárhová akarna menni, innét most passussal és recomendatioval bocsáttassék, és szabadsági observáltassanak, és a mely asszonyoknak a férjek kint van, s utánnok ki akarnak menni, minden jószágokkal és cselédjekkel jó passus mellett bocsáttassanak és forspontjok is legyen nékiek.

8°) Ezen királyi szabad Kassa városának privilegiuma és szabadsági observáltassanak, a concivisek vagy benne való nemesek se személyekben se jószágokban, se religiojokban vagy annak mostani statusában ne háborgattassanak.

9°) A vitézlő rendek elbocsátásának alkalmatosságával pedig, a mint elébb fen van téve, se felső, se alsó tisztnek, se közrendnek fegyvere el ne vétessék.

10°) Az özvegyek és árvák dolga ugy maradjon, mint másoké közönségesen, kik ezen békességben életeknek s jószágoknak gratiáját ugy consequalták, és senkitől semmi némü jószágokban ne háborgattassanak; és ha némelyek talán praevie occupáltattak volna, vagy confoederáltattak volna, restitualtassanak, semmivé tévén azokról adott ő felsége donationalis leveleit.

11°) Mindezeken kivül, ha még más kérdések suboriálnának, hagyatik praetitulált követ atyánkfiainak dexteritásokra, hogy abban belé

Digitized by Google

tekénthessenek, s egyszersmind a mi rövidségünk és magok hite megsértődése nélkül az eránt tractálhassanak is.

(L. S.) N. N. kassai praesidium
(L. S.) és abban confoederált statusok.
(L. S.)

Datum Cassoviae 21-a april. 1711.

A felül irt punctumokkal ugyan az oda való követek a szatmári gyülésre akartak menni, hogy ott együtt a dolgokat elvégezzék; de a mint felül iránk, general Ebergényi ur lévén a végre Kassára küldetve, s arra felé már meg is indulván, s szemközbe találkozott vélek Tokajban, az hol is a midőn mondotta, s remonstrálta volna, hogy a mlgos plenipotentiarius generalis urtól a vélek való capitulatiora teljes hatalma légyen adattatva, és a felséges császár halálát is, hogy valamiképpen meg ne tudják, titkolta volna, sok helyes okokra nézve őket a visszatérésre és a capitulationak végbenvitelére disponálta. A mint is együtt visszatérvén Göntz városában (az hol general Leffelholz uram a felséges császár militiájával, kik Kassát bloquadozták, quartélyban vala) érkeztenek, az honnét is azon követeket előre küldvén, az egész vitézlő renddel Kassa felé indultanak, és közel a város kőfalaihoz táborba szállottak. Nem sokára aztán ki és be zálogokat küldvén general Ebergényi

Digitized by Google

uram ugy kivánván, a benn levő kuruczság is maga mellé vévén general Viárd uramat a városba bement, és ott gróf Eszterházi Dániel commendanssal és a tisztekkel lett egész napi hosszas vetélkedések után a felül irt punctumoknak eligazitására és a szatmári pacificatióhoz való végezésére léptenek, a mint is elvégezvén az alább irt punctumok nékiek subscribáltattak. Noha pedig már a felséges császár halála valamiképen füleikben hatott volna, hathatós munkálkodása által mindazonáltal az emlétett generalis ur őket persvadealta, a mint is azon éjszaka ő excellentiája a városban bent hálván, másnap mindjárt az alkut véghez vitte, ugy hogy a város kapuit megnyitván, az egész bent lévő Rákoczy hadai circiter 4000 gyalog és ezer lovas az alsó kapun (a felsön a császár hadai menvén be) kitakarodtak, és a város kőfalain kivül a felséges ausztriai házhoz való hivségeket letévén, ugy azon erősség is, t. i. a felföldnek első fővárosa böv éléssel és számos munitiokkal ő felsége hivségére visszavétetett, a felsőbb punctumokra adott alább irt general Ebergényi uram által adatott resolutiokra, melyek igy következnek :

Replica.

Az elsőre. Nem szükség az egyszer resolvalt dolgot többször előhozni; mivel már ezen punc-

Digitized by Google

tumoknak difficultásai a pacificatio punctumaiban accomodáltattak.

A másodikra. Ugyanaz (a mit a benlévök kérnek) ő felsége részéről is kivántatik, t. i. hogy az erősség mindjárt feladattassék, mert most van ideje, melyet azután meg nem nyerhetnek.

A harmadikra. Nem külömben erre is elég declaratiójok lett, nem is szükség a publicumokat (melyekben a privatumok is foglaltatnak) megváltoztatni mivel a kassaiak, sem fellebb valók, mint a több országbéliek, kik között ők is értettetnek.

A negyedikre. A jószágok visszaadatása eránt már van resolválva, ne is tétessék itt semmi emlékezet a punctumokról, ugyanazért hogy már a közönséges szókban ők is foglalva vagynak; azt mindazonáltal hozzá adván, hogy a ki hová akar menni, szabadon mehet; a kik pedig az ő felsége szolgálatjára akarnak állani, várják még accomodaltatni fognak.

Az ötödikre. Erre a válasz az, hogy már eléggé affidáltattak.

A hatodikra. Erre is már előre a pacificatio által elégséges válasz adatott.

A hetedikre. Ezekről is bőven assecurálttattak.

A nyolczadikra. Hasonlóképen elégséges több resolutiojok van, mint a miképen kivánták,

Digitized by Google

minthogy ezen erősség is az ország alatt értetődik, és hasonlóképen is fog tractaltatni.

A kilenczedikre. Nem szükség válaszolni, mert ezen punctumra már az előbbeni irásban elégséges felelet van adva, nagyobb bátorság kedvéért mindazonáltal assecuraltatnak a tisztek magok saját fegyverek iránt, tovább pedig ezen állapot függ az ezután való consideratióktól is.

A tizedikre. Valamint az egész ország törvényei, úgy ezen Kassa városáé is (a mint már declarálva van) in justis et licitis egészlen observáltatni fog.

A tizenegyedikre. Az hol magokat provocálják a deputatiok által megküldetett punctumokra, már ott egész satisfactiójok lett, és mind ezen, mind több punctumok végett egyéb consideratiójok nem lehet; mindazonáltal higyjék el, hogy a melyek igazságosok lesznek, helyben fognak hagyattatni.

A tizenkettedikre. Már ezen két punctum végett a confoederatusokkal van végezve, függ mindazonáltal a felséges császár ratificatiójától, melynek most közülünk senki legkisebben is nem praejudicálhat.

Mivel azért mind ezekre, mind többekre valamint a confoederatusoknak, ugy a kassaiaknak is bővséges resolutiojok vagyon, azért kemé-

Digitized by Google

nyen, és végképen intetnek, hogy fére tévén aféle haszontalan semmire kellő tétovázásokat és kigondolt találmányokat, mindjárást nyittassák meg a kapukat, másként hitessék el magokkal, hogy kétszer 24 óra alatt olyan dispositióit fogják tapasztalni a felséges császárnak, melyet soha nem reménylettek volna; mert felül irt general Ebergényi uramnak oly módja adatott, hogy ha jó móddal a várat fel nem adják, kevés óra mulva az egész kivül álló ő felsége hadait a praesidiariusok szeme láttára be fogja vinni, a midőn aztán senki sem életéhez, sem jószágához nem bizhatik. Melyeket confirmál és subscribál f. császár és király kegyelmes urunk ő felsége general feldmarschal lajdinantja és egy regementnek colonellusa.

(L. S.) *Báró Ebergényi László mp.*

A midőn pedig a confoederatusok már mindnyáján kétségben estenek volna a fejedelem bejöveteléről, és azonfelül azt is észrevették, hogy némelyek alattomban valamely pártütést vagy támadást kezdeni akarnának; jelenlévén az Április 27-dik napjára rendelt terminus, a plenipotentiarius urak is Károlyban érkezvén, gróf Károlyi ur legelőször is, minekelőtte a dologhoz derekasan hozzá fogtak volna, a confoederatusok

Digitized by Google

elméjét és opinioját vette, és azután proponálta; hogy mivel a fejedelem maga által Husztra rendelt terminusra ki nem jött, azonkivül eztet sem approbálta, söt inkább tovább is még Ráday Pál által is csak frigyet kiván, azért szükséges-e? vagy lehet-e? a confoederatusoknak egybegyülni, és a dologhoz fogni? Látván báró Senyei Istvánnak, a munkácsi commendánsnak, és azon egész praesidiumnak is az eránt való opinioját, egy szóval felkiáltottak: Igenis nagyon szükséges, és semmit nem praejudical, hogy Szathmárt és nem Huszton gyültünk öszve, és gróf Károlyi urat kérve kérték, hogy csak üljenek együvé, mivel ha a felséges császár a nékiek kegyelmesen igért szabadságot megadja, és abban megtartja; sem fegyverkezni nem szükség, sem a külső segitséget, a melyben eddig is megcsalattattak, várni nem kelletik. — Mely okokra gróf Károlyi ur reá állván s mind felséges királyának assecuratioját várván, mind s nemzetének személyéhez való consensusát tapasztalván, és kéréseket tekintetbe vévén, velek együtt a felül irt napon a gyülésben leüle.

Minden propositiok elött a fejedelem követjének Ráday Pálnak jelenlétét kivánta, ki is a midön elöjött volna, és a fejedelemnek kijövetelérol, parancsolatiról és maga követségéről kérdeztetett volna; de elárulta magát, hogy a mlgs ple-

Digitized by Google

nipotentiarius urakhoz küldetett, és több repraesentatioi között ezen mostani terminus hosszabbitásának kimunkálódása végett volna parancsolatja. Akkor aztán gróf Károlyi ur szive fájdalmával szomoruan indittatván a propositio tételre, fájdalmas szivvel és könnyes szemekkel nézvén nemzetének e végső forgandó elhagyatott sorsban való létét, hogy az öszveszövetkezett Magyarságnak és mindnyájok vezérlő fejedelmének távollétét magán kivül a 24 tanácsnak székét üresen tapasztalni kénszerittetik. — Mely szomoru beszéde után minémü propositiókat tett, melyek a több jelenvalóknak is egyenlő akaratjával és felkiáltásával megerösittettek, ezen alább irt azon gyülésnek alkalmatosságával irásban vett aktákból kitetszik; melyek igy következnek.

Anno Dni 1711 a minémü dolgok forgottak Aprilisnek 27-dik napján Szathmár városában tartatott magyarok gyülésében igy vagynak feljegyezve:

Mivel a fejedelmünk a mint maga hirdető levelében végezte vala a huszti terminusra el nem jöhetett, tehát a mostani munkára nézve a magyar országi és erdélyi rendek egybegyülvén, hogy itt azon dolgoknak elömozditására tanács tartassék, mind a két ország rendei által egyenlő akarattal elvégeztetett.

Azon tanácsban a végezendő dolgoknak irás-

Digitized by Google

ban való feljegyzésére rendeltettek secretariusoknak Magyarország részéről Bulyóvszky Dániel, Erdély részéről pedig Pongrácz György.

Generalis Károlyi ur nem tulajdonitván magának az elsőséget, hanem csak ugy mint egy generalisa magyar országi és erdélyi confoederatioknak, ugymint a kire a fejedelem parancsolatjából és annak távollétében a hadak vezérlése és az elkezdett békességnek is elömozditása eddig bizattatott vala, előre bizonyos szomoru beszédet kezdvén, hogy t. i, az ország generalisai közül ezen munkának befejezésére senki meg nem jelenvén, székeit üresen látja, és hogy csak egyedül magának kell azokat betölteni, ilyen kérdést tett: ha vajjon a fejedelem itt nem létében ezen hazánk rendei tekénteti előtt lehet-e? és kelletik-e? a békességnek munkájához szóllani, azt elömozditani és folytatni, és ha lehet Isten segitségéből végezni is? elöhozván mind azt, a mit a felséges császár közönségesen ajánlott gratiája által igér, s mind pedig azt, minémü segitséget várhatnak az egész rendek a hadakozásnak tovább való folytatására. Melyekről szabadon és hosszason beszélgetvén, egy akarattal és torokkal felkiáltottak: hogy a felséges császár igéretit meg nem vetvén, az ő felsége által küldetett plenipotentiarius urakkal mélt. generalis gróf Pálffy János és referen-

Digitized by Google

darius Locher uraimékkal a békességről munkálódjanak.

Azon közben Ráday Pál felkelvén kért szabadságot a szóllásra, mely is néki mint privatusnek és a fejedelemtől nem küldetett s nem is authorisált embernek megengedtetvén, declarálta: hogy ő a m. plenipotentiarius generalis gróf Pálffy János ő excellentiajához küldetett, és a fejedelem ki nem jövetelének okául jelentette mindezeket:

1) Hogy a fejedelem véghez vitte azt, hogy a hatalmas angliai és hollandiai parlamentum és respublica követje Peterboroug kiküldetett, a ki által a magyarországi confoederatioval való megbékélésre a f. császár fog kénszeritetni, és már kénszeritettett is.

2) A hirdető levelekben is a frigynek tovább való nyujtása vala conditioul feltéve, hogy ugy akar kijöni a fejedelem, ha abba bizonyos lészen, kit is a mostani plenipotentiarius ur ugyan most resolvált, mely okra nézve a fejedelem ki nem jövetelét nem lehet balra vagy inkább nem akarásra magyarázni.

3) A plenipotentiarius urnak resolutiojában sok helyen fordul elő: hogy a f. császárnak és királynak elvett kegyelméből; mely is az emlitett plenipotentiát igen kétségessé teszi.

4) Nemkülönben az özvegyek és árvák részei-

Digitized by Google

nek restrictiojával a kurutzságnak, vagy pártosoknak neve és gyalázatja látszatik rajtunk maradni.

Melyekre nézve ezeket a fejedelem ki nem jövetelére elégséges okoknak lenni elöszámlálván, kérte azon rendeket, hogy a terminusnak hosszabbitását tovább is a mélt. generalis plenipotentiarius ur előtt, minden kigondolható móddal kérjék, s meg is nyerjék. Azért ezt a rendek helyesnek itélvén, ugy aztán Magyarország részéről nemzetes Klobusiczki György, Erdély részéről pedig Dicsö sz. Mártoni Balog Sigmond uraimék választattak a mélt. plenipotentiarius uraimékhoz, azon terminus tovább való nyujtatásának végbenvitelére gróf Károlyi Sándor ur credentionalis levele mellett, a mint is ő nagysága mind magyarországi mind az erdélyi rendek kérésére köz és szabad akarattal ezen békességnek kimunkálódására (helyben hagyván a fejedelem authoritását) praesesnek kérettetett, választatott és fel is kiáltatott.

Mivel némely szükséges dolgokra nézve referendarius Locher uramat szükséges vala invitálni, bizatott felülirt Klobusiczki György és Balog Sigmond uraimékra, zálogul pedig a megnevezett urért küldettenek Károlyban Jósika István, és brigadéros Vay László uraimék. Azon közben érkezik a méltóságos plenipotentiarius generalis ur

Digitized by Google

levelével báró Amadé Jósef ur, mely mellett szóval is mondá generalis gróf Károlyi Sándor praeses urnak, 1) hogy az egész resolutioval menne Károlyban, hogy ha még valamely difficultások lennének a pacificatio punktumaiban, lehetne complanálni. — 2) Hogy Locher ur generalis Gráven urammal ide Szathmárra jönnének, hogy a dolgokat könnyebitvén a hivségre való hit is letétetnék. — 3) Mivel ma mult el a terminus, utolsó resolutiot kért, mivel a hadakkal tovább nem subsistálhat, s magának a Tokaj tájáról jövő vitézlő rend eleibe kell menni. — 4) Hogy Kővárnak feladatása eránt generalis uram, s a több rendek ordert adjanak. — 5) Hogy a fegyver viselők, a kik magokat tisztségekre érdemesekké tették, jobbágyságra ne kénszerittessenek, hanem az olyanokat az ország rendei a földes uri hatalom alól felszabaditsák; az emlitett m. plenipotentiarius ur ő felsége nevével confirmálja.

Ezután elvégeztetett, hogy az eddig való dolgok, melyek a békesség csinálása eránt darabonként tétettek, mind egészlen olvastassanak el.

És aztán, hogy egy csomóban szedetvén, az egész resolutiók hasonlóképen a többivel együtt olvastassanak fel.

Kővár eránt egyenlő akarattal resolváltatott,

Digitized by Google

hogy kézhez adattassék, úgy mindazonáltal, hogy az abban lévő portékák, és jószágok kinek kinek minden kár nélkül kezénél hagyattassanak.

Azon kivül azon irások elolvastatásának alkalmatosságával érkezének Moldvában szaladott, és ott lakó erdélyieknek, és a moldvai vajdának is levelei, melyeket az ő követjek Dániel István hozott; hogy a török császárnak mind a két vajdára kemény parancsolatja érkezett, keményen meghagyván, hogy mivel Rákóczy Ferencz a császárral barátkozik, ugy vigyázzanak, hogy azon két tartományban valami zenebonát ne inditson.

Ezután tetszett, hogy az eddig lett dolgok egy irásba vétessenek, azon munkára neveztettenek Magyarország részéről Bulyóvszky Dániel, Erdély részéről Vas Dániel, a vitézlő rend részéről pedig Csajági János.

A mely munka hogy aztán magyar nyelvre forditassék, Bory Gáborra és Tolnay Jánosra bizattatott. A holnapi propositiora pedig az alább irt 12 punctum olvastaték fel, oly intéssel, hogy addig azokról kiki jól gondolkozzon.

Méltóságos generalis plenipotentiarius levelének értelme szerént a dolgoknak végben vitelére praeses uram ő nagysága maga menjen, kérték vala az erdélyi rendek, melyre re-

Digitized by Google

solválta is magát ő nagysága, s ajánlotta is elmenetelét, melyel ujra a tanácskozáshoz kezdének.

Die 28ª ejusdem

Referendarius Locher uram elérkezésével, elhalada generalis praeses uram mlgos plenipotentiarius generalis gróf Pálffy János ur ő excellentiájához való menetele. Az elöször irásban feltett pacificationak punctumait és abból származott difficultásokat el olvasván, az egész napot az eránt való beszélgetésben töltötték el, és ugy 5 óra tájban a munkát elvégezvén, a resolutio authentice kiadatott, és a tanácskozó házban olvastatni kezdetett, melynek elolvasása alatt

1-ször. Azon punctum eránt, mely az árvákat s özvegyeket illette, referendarius Locher uramhoz követül választattak s küldettek Klobusiczki György, és Rhédey Mihály, kik is visszatérvén ilyen resolutiot hoztanak, hogy mivel azon resolutio ország törvényén fundáltatik, változtatni nem lehet.

2-szor. A mostan visszajövökkel vagyon a békesség tractája, kik közé a megholtak nem számláltattathatnak, és igy azoknak successori is jószágoknak ilyenképen való visszaadatásával nem élhetnek.

3-szor. Bécsben nem is tudtak ilyen forma

Digitized by Google

difficultásokról gondolkodni, és igy az eféle eránt nincsen plenipotentiája adva.

4-szer. Ráday Pál is a fejedelem követje többet nem kivánt, csak hogy az olyan jószágoknak az atyafiak, és közelebb lévö successorok által való visszaváltása megengedtessék.

5-ször. Az olyan országos dolgok diaetát illetnek, és ha a nemes rendek a felséges udvarnál instálni fognak, minden igyekezetével azon lészen, hogy ebben is a statusok magok kivánságát megnyerhessék.

Mely válaszát is az emlétett plenipotentiarius urnak a követek meghozván, ujabban követek választattak arra, hogy még tovább is azon özvegyek és árvák eránt hozott punctumokat valami lehetö móddal megjobbitani igyekezzenek és egyszersmind a statusokat assecuráltatni, hogy ezen mostani izenetben foglalt kivánsága a statusoknak a mlgos generalis plenipotentiarius ur elött elömozdittatni fognak. Az honnét is a követek megtérvén, igy hozták meg a választ:

1-ször. Hogy minekutánna a békesség punctumai egészlen végben mentek, kész azokat maga is az ö plenipotentiája szerént subscribálni.

2-szor. Ha valamely özvegyek és árvák s alacsony személyek a fejedelem vagy generalissainak passus levelei mellett hazájokban visszajöttek volna, ezen amnistialis gratia erejével tehát

Digitized by Google

mindenekben ugy részesüljenek, mint a most vissza jövők; mely is, hogy nagyobb állandóság kedvéért a pacificatio punctumiban beirattassék, resolváltatott.

3-szor. Mivel a megerösitö és befejezö stylus ezen békesség levelének végén igen szükséges, hogy az is hozzá adatassék, megengedtetik.

Brigaderos Csajági János által az holnapi napon elbocsátandó vitézlö rendnek dolgában referendarius Locher uram izente: hogy t. i. a fötisztek a hitnek letételére Károlyban menjenek, és azután magok esküdtessék meg az egész vitézlö közrendet.

Elolvastattanak azután a pacificatio punctumai, és azon sessioban a m. generalis praeses ur kérdést tett a statusoknál, ha azon punctumok szerént kivánják és akarják-e venni a felséges császár gratiáját? Melyre egyenlö szabad szóval mind a két országbeli rendek felkiáltottak: hogy igen is, az ö felsége gratiáját alázatosan veszik, és a szerént magokat az ö felsége hivségére adják.

Továbbá azon generalis praeses ur megént kérdést tett, hogy a kik ezen ö felsége amnistialis gratiáját venni nem akarnák, és Isten után ezen már anyira elövitt jót és békességet titkon vagy nyilván háborgatni akarnák, az olyanokkal mint kellessék cselekedni? Melyre ujra egy szó-

Digitized by Google

val felkiáltották; hogy azok számkivettettek légyenek. Intette tovább is még praeses ur a statusokat, hogy mivel ezen ő felsége kegyelmes gratiája, az eddig elkövetett dolgokat befedezi, azért ennek utánna kiki magát minden ártalmas correspondentiától megtartoztassa, és maradjon igazán az ő hivségében; másként a törvény szerint való büntetést el nem kerüli.

A mlgos generalis plenipotentiarius ur levele szerént nem javallották, hogy a főtiszteknek hiteknek letétele Károlyban légyen, ne mondattassék hogy mintegy fegyver alatt, és erőszakosan lett.

Az is végeztetett annak utánna, hogy mind a két ország nevében közönségesen a mlgs praeses generalis ur, és a kirendelendő követek köszönjék meg a mlgos generalis plenipotentiarius urnak, ezen békesség eránt a nemzet mellett tett szorgalmatos, és fáradhatatlan munkálkodásit, — és

Mivel a békesség punctumainak szükségesképen egynehány darabokban kelletett leirattatni, azok maradjanak mind a mlgos generalis plenipotentiarius urnál originalisban, három hétig, mig t. i. megtudhatni, ha a fejedelem kijön-e vagy nem? ki is ha kijönne, kezéhez adattassanak, és maga osztogassa el. De ha ki nem találna jönni, gróf Károlyi uram vigye véghez az oszto-

Digitized by Google

gatást. Azon pacificatio punctumai pedig, hogy nagyobb erejére nézve mind a két ország rendei által subscribáltassanak, és arra consensusokat adják, egyakarattal concludáltatott.

A kassai orderek ujabban helyben hagyattattanak; a kőváriak pedig elolvastatván az erdélyiek részéről subscribáltattak is.

Megköszönték a statusok generalis praeses Károlyi urnak, a megbékéllés dolgában tett fáradságos munkálkodásait; azonkivül azon is megegyeztek a rendek, hogy az ő nagysága és a statusok neve alatt alázatoson irattasson meg a fejedelemnek, hogy nemzetének szeretetétől viseltetvén, jöjön ki három hetek alatt, és mellette lévő atyánkfiait is, a kik a felséges császár kegyelmességéhez akarnak ragaszkodni, magával engedje kijönni. Ezek végben menvén, a gyülés holnapra halasztatott.

Die 29ª Aprilis.

Elkészittettek az irások a fejedelemnek három hét alatt való kijövetele eránt; melyek is elolvastatván, közakarattal helyben hagyattattak, és a fejedelem ujabban is kijövetelre kéretetett.

A békesség punctuminak béfejezésére való szükséges plenipotentialis ratificationak concep-

Digitized by Google

tusa is elolvastatott, és helyben hagyatott, melyet a statusok fognak is subscribálni.

A mlgos plenipotentiarius gróf Pálffy urhoz mlgos gróf Károlyi ur mellé követségbe rendeltettek: Erdélyország részéről gróf Teleky Mihály és Barcsay Ábrahám, azon kivül Vas Dániel, Rhédey Ádám, és Pongrácz György uraimék; — a Moldvában szorultak részéről Dániel Josef; — a külső vármegyék részéről báró Perényi Imre, és Bulyóvszki Dániel; — a székelyek részéről Dániel István; — a vitézlő rend részéről Csajági János és Vay László; — a vármegyék részéről Bay Ferencz, Bessenyey Zsigmond, és Illosvay György; — a Dunántúl való földről Káldi György; — a királyi városok részéről a nagybányai követek; a kik minden tehetségekkel a m. plenipotentiarius urnál vigyék véghez ez alább irt punctumokat.

1^{or} Mivel a statusok azon igen megszomorodtak, az özvegyek és árvák dolgát végezzék a m. plenipotentiarius urnál.

2^{or} Hogy a kik passus mellett jöttek haza, azok közénk számláltassanak és a punctumokban is béirattassanak.

3er A hivségre való hitünk letétele helyes okokra való nézve itt, és nem Károlyban legyen meg.

4er A békesség punctumi ott végeztetvén, ide hozattassanak pro conclusione.

Digitized by Google

5ör A jászok és kunok szabadságaiknak megtartása kérettessen a mlgos plenipotentiarius urtól.

6or Hozzák elő még a tisztség eránt való punctumot is.

7er A hol a békesség punctumiban fel vagyon téve, hogy ezt azokról nem kell érteni, a kik visszajöttenek, ezen czikkely hagyattasson ki, vagy értessék csak a jószágok eránt.

8or Mind a két m. plenipotentiarius ur subscribálja a pacificatiót.

9er A mlgos plenipotentiarius ur secretariusa a vidimatio kedvéért jöjjön ide.

10er Ha valakinek letett portékái valamely erősségben találtatnának, adattassanak vissza.

11er Tököli rabjai ezen életeknek igért amnistialis gratiának erejével szabadon bocsáttassanak.

12er Az egész punctumokat ujabban is hozzák elő ő excellentiájának.

13or Marsrutája adattasson a vitézlő rendeknek a szokott intertentiojával.

14er A hol a békesség punctumaiban Erdélynek emlékezete előfordult, mind a három ott lévő natio értetődjék rajta.

15ör A hol emlétetnek a reversalis levelek, adattassék hozzá: kinek kinek akár mimódon.

16or Bay Mihály jószága eránt.

Digitized by Google

17er A fejedelemnek irott levelét közöljék a mlgos plenipotentiarius generalis urral.

Gróf Károlyi ur proponálta, hogy a mlgos plenipotentiarius ur, a kassai garnisonban lévőket is, ámbár ne capituláljanak is, érteni és foglalni akarja mindenekben a 2^dik^ punctumban, szintén ugy, valamint minket; — arra végre nézve végeztetett, hogy azoknak is a pacificatio punctumi megküldettessenek.

Ezután m. gróf Károlyi uram felszóval jelenté; hogy a végezés szerént holnapi napon a mellé rendelt követekkel együtt a mlgos plenipotentiarius urhoz menvén, azalatt az itt maradandó rendek, nem csak békével csendesen várakozzanak itten, sőt még azok is, a kik eddig elmaradtanak, ezen végezett dolgoknak megerősitésére ide való jöveteleket ne mulassák. Mivel pedig mlgos generalis gróf Pálffy János plenipotentiarius és referendarius Locher uraimék a dolgoknak közelitése kedvéért kivánták gróf Károlyi ur Károlyban való menetelét, addig ezen békesség punctumit végképen magok között elővévén, a statusoknak egyenlő akaratjából elvégeztettek, és minekutána mindezeknek hallatára elolvastattak, és helyben hagyattattak volna, és hogy ezen dolgokat végezvén gróf Károlyi ur azon magyar országi és erdélyi rendeknek felső személyeivel mlgos generalis plenipotentiarius

Digitized by Google

uramhoz menjenek, az egész dolgoknak és meglett munkáknak repraesentatiojára, mind egy akarattal felkiáltottak, s elvégezték. Melyek is hogy ezen gyülés alkalmatosságával igy, és nem különben lettenek, valljuk, és jövendőbeli erősségére magunk saját kézirása és pecsétünk által confirmáljuk is.

Szathmárt die 29-a Apr. 1711.

Károlyi Sándor mp. (L. S.) *Perényi Miklós mp.* (L. S.) *Révay Imre mp.* (L. S.) *Sz. Péteri Imre mp.* (L. S.) *Vay László mp.* (L. S.) *Csajági János mp.* (L. S.) *Nyuzó Mihály mp.* (L. S.) *Krucsay János mp.* (L. S.) *Halász Péter mp.* (L. S.) *Szathmári Mihály mp.* (L. S.) *Kókai Márton mp.* (L. S.) *Deáky Ferencz mp.* (L. S.) *Barácskay Mihály mp.* (L. S.) *Teleky Mihály mp.* (L. S.) *Barcsay Ábrahám mp.* (L. S.) *Jósika István mp.* (L. S.) *Vas Dániel mp.* (L. S.) *Rhédey Ádám mp.* (L. S.) *Balog Sigmond mp.* (L. S.)

Máramaros vármegye plenipotentiariusai:

Stojka László mp. (L. S.) *Ajtay Dániel mp.* (L. S.) *Gyulay István mp.* (L. S.) *B. Haller Gábor mp.* (L. S.) *Jósika Dániel mp.* (L. S.) *Kun István mp.* (L. S.) *Balog Péter mp.* (L. S.)

Többieknek mindnyájoknak nevével pedig, a kik ezen gyülésben és abban forgott dolgokban

Digitized by Google

s végezésekben is jelen voltanak, s hiteket le is tették bizonyittatik.

Magyarország részéről való notarius:

Bulyóvszky Dániel mp. (L. S.)

És Erdélyország részéről való notarius:

Pongrátz György mp. által (L. S.)

Mivel pedig a fejedelem által rendelt azon terminusra is a plenipotentiarius urak különben nem léptek, hanem ha azon nap, mind az egész dolgoknak végét fogják szakasztani; azért a plenipotentiarius urak választ sem várván, hanem Károlyban magok között tanácskozván, referendarius consiliarius Locher Károly és general strásamester Graven urak, a mlgos plenipotentiarius ur ő excellentiája secretariussával a dolgok végben vitelének közelitésére Szathmárra küldettek.

Hanem sokféle difficultások támadván a dolgokban, mindenek más napra halasztattak; a mely napon is feles derék dolgok forgottanak fen, a mint a feljebb irt actákból kitetszik, harmad napig vontatódtak, mely nap is az egész alkunak vége vala. Az esküvés pedig, és az ő felsége hivségére való hitnek letétele a köz vitézlő rend által a szathmári mezőben 4^{dik} napon lett vala meg, már előre a főtisztek a gyülés házban lévén, megeskettetve; mely esküdtetést is vala-

Digitized by Google

mint bent, ugy kint is a mezőben vitt véghez a mlgos generalis plenipotentiarius ur esküdt secretariusa nemzetes Pulay János, a ki által a szükséges expeditiok és passualis levelek is ugyan az nap mind elkészitettek.

Pünkösd havának 1ső napján gróf Károlyi ur maga hitinek ő felsége hivségére való letételére az előkelő rendekkel Szathmár vármegyében lévő Majtényi mezőben jövén, és legalább 12 ezerből álló ott már elrendelt hadakat a m. plenipotentiarius urak előtt mustrálván, lobogó zászlókkal és fegyverekkel azok is már mind ott lévén, a kik ezen háboruban bujdosásra jutottak vala, a m. plenipotentiarius uraknak praesentálta, felszóval szép ékes beszédet tévén; mely által mindnyájoknak nevével legelőször a felséges császárnak, nemzetéhez nyujtott kegyelmes királyi gratiáját, nemkülönben a m. plenipotentiarius uraknak igaz keresztényi közben járásokat, fáradhatatlanul tett éjjeli nappali munkálkodásokat, ezen régen kivánt szent békességnek végben való vitelét rendesen megköszönte; mely per oratióját elvégezvén, az alább irt esküvésnek formája szerént előtte a felül irt mlgos plenipotentiarius ur secretariusa olvasván, ő felsége örökös hivségire való hitit, mindnyájoknak hallottára letette, mely hitezéseknek megtartásában hogy Isten felséges királyunkat, és országunkat,

Digitized by Google

állandó nyugodalmas békességben megtartsa, méltán kell kinánnunk.

Az esküvésnek formája igy következik:

Én N. N. esküszöm a mindenható élő Istenre, menynek és földnek teremtőjére, minekutána császár és koronás király kegyelmes urunk ő felsége az ő kiváltképen való kegyelmességéből mlgs gróf erdődi Pálffy János uramnak engedett plenipotentiája mellett fejünknek és jószágunknak, már a régen kiadott és publicalt declaratioi szerént a mostani háborura nézve, teljes amnistialis gratiat adni méltóztatott; nem különben ezen Magyarországnak és Erdélynek is törvényeit és szabadságit, mind politicumi, mind tartományi, mind pedig az egyházi bevett religioknak dolgában maga és successori által szentül megtartani igérte, sőt confirmationalis ratificatioját is megküldeni fogadta. Azért ennekutánna mindenkor utolsó csepp véremig ő felségének és az ő felsége successorinak igaz hive leszek, és az ő felségéhez tartozó alázatos kötelességem ellen sem titkon, sem nyilván magam indulatjából nagy mások ingerléséből semmitsem cselekszem, hanem mindazokat fogom igazán elkövetni szóval és cselekedettel, valamik az én alázatos és engedelmes hiv kötelességemhez illendők lesznek. Ugy esküszöm és fogadom, és magamat

Digitized by Google

ezekre szentül kötelezem, a teljes szent háromság egy örök Istenre, szent evangyeliumára, hogy engemet azon teljes szent háromság egy Isten úgy segéljen.

Mindeddig lett dolgokért pedig, hogy Istennek ő sz. felségének tartozó alázatossággal hálákat adjanak, mindenféle hadi muzsikák, és eszközök hangozván és a zászlók sürüen lobogván, három izben való tüzadással, vagy lövéseknek ropogásival hadi mód szerént Te Deum laudamust tartottanak.

Ezeket igy végezvén nagyobb alázatosságoknak, és engedelmességeknek jeléül jövendő állandóképen megtartandó hivségeknek bizonyitására a plenipotentiarius uraknak 160 zászlókat praesentáltattanak és a fegyvert letévén, a pacificatio punctumai, és a kiadott passualis levelek tenora szerént, széllyel oszolván, kiki maga hazájában vette utját; assecurálván, hogy kegyelmes urunk ő felsége hivségében nyugodalmasan és állandóképen megmaradnak. Gróf Károlyi ur pedig a mlgs plenipotentiarius urakkal maga várában Károlyban menvén, ottan a békesség punctumai egészlen authenticáltattak, és annak nagyobb erejére kinek kinek maga jószágának kezéhez vételére szabad hatalom adattatott.

Digitized by Google

Mely pacificationak vagy megbékéllésnek tenora igy következik:

A békesség punctumai;

Melyek császár és koronás király kegyelmes urunk ő felsége kegyes plenipotentiája mellett ezen Magyarország és Erdély nyugodalmának és csendességének visszahozatására s megerösitésére fejedelem Rákóczy Ferencz uramnak és követöinek a feljebb emlitett Magyar- és Erdélyország statusainak és rendeinek resolváltattak.

Elöször: Felül emlétett Rákóczy Ferencz uramnak a feljebb irt császári és királyi plenipotentiának ereje mellett életének, és minden ingó és ingatlan jószágainak, kivévén azokat, melyek praesidiumokhoz tartozandók volnának, az egész magyar korona alatt lévöknek az országban, mellette lévő szolgáival, és udvarával együtt való bátorságos maradásával gratia és engedelem adatik; melynek véghez menetelére, ha a fejedelem ő felsége gratiáját elfogadná, de az hivségre való esküvésnek letételét halasztani akarja, az alább irt datumtól számlálván, három heti terminus engedtessék; ugy mindazonáltal, hogy ha netalán tán az alább irt formula szerént leteendő esküvés haladni találna, az idő alatt valami némü erösségek keze alatt vagynak, és hatalma alatt, oly állapotban, a mint most találtatnak, ő

Digitized by Google

felsége hadait beeresztvén, igaz hit alatt adattassanak kézhez, avagy a bent lévő commendansoknak azoknak feladása keményen parancsoltassék meg; és egyszersmind az egész bent lévő hada exauthoralva bocsáttassék el; ellenben igértetik, hogy azon várak, melyek a fejedelem jószágaiban volnának, a jövedelem eránt semmi praejudiciumot, vagy kárt nem vallanak, hanem a felséges császárnak saját költségén fognak a praesidiariusok tartatni. — Mindezeknek pedig a feljebb nevezett terminus alatt kelletik véghezvitetődni. Ha pedig mindezeken által esvén, a fejedelemnek nem tetszik itt 'az országban maradni, szabad akaratjára hagyatik, hogy a felül irt hitnek letétele után, ha tetszik Lengyelországban maradhasson, csak hogy a fent említett kegyelmes urunk ő felségének tartozó hivségének megsértésétől, a mint illik magát tartóztassa meg, megtartván a felül irt conditiokat és igazán hiv lévén, fiainak is visszaadattatása a felséges udvartol meg nem tagadtatik.

Másodszor: Az uri, papi, fő és nemesi renden lévő magyar országi, és mind a három natioju erdélyi vitézeknek, a kik mostanság az országban és a fejedelem mellett vagynak; ámbár ha szintén némelyek közülök, ezelőtt valakinek magokról reversalis levelet adtak volna is, hasonlóképen a megirt terminus közben, fejeknek

Digitized by Google

és minden jószágoknak amnistialis gratiájok lészen. A mely azokról nem értetődik, a kik már ennek előtte vissza jöttenek. Itten pedig értetődik az olyan jószágoknak is vissza adatása, a melyek talán egy vagy más titulussal, avagy jussal valakinek conferaltattak, eladattattak, vagy inscribáltattak, és actu mások által birattatnak is, t. i. hogy azok is az idő alatt bevett jövedelmeken és hasznokon kivül, mind a fiscalis és cameralis tisztekre, s közönségesen minden vármegyékre és szabad királyi városokra iratandó leveleink ereje mellett mindjárt, és minden idővontatás és tétovázás nélkül elfoglaltathassák. Ingyen se féljenek a neoacquistica commissiótól és ilyen névvel nevezni szokott jószágoktól; mert az amnistialis gratia minden ilyen vélekedéseket kirekeszt, a midőn a jószágoknak igazán való vissza adatása igértetik. Hasonlóképen méltónak meg itéltetik, hogy a midőn a parasztság az adót nem fizethetné, a földes urak nem büntettetnének jószágok elvesztésével. — A fegyver letételének igéit pedig nem ugy kell érteni, mintha nem szabad volna valakinek fegyvert viselni, hanem hogy ellenségeskedést ne kövessen. Szabad lészen azért az uraknak és nemességnek bevett módja szerént a fegyver viselésben maga szokása szerént élni és járni, csak a megbántásra okot ne adjon. Ha pedig valaki az eperjesi thea-

Digitized by Google

trumnak félelmét hozná elő, azzal császár és koronás király urunk ő felsége kegyelmességének épen megsértődését okozza; — mert az ő atyai kegyelmessége hasonló processust szokásban vétetni meg nem engedi. — Az alább való renden lévő vitézi rendnek pedig a felül megmondott amnistialis gratia hasonlóképen adatik, senkin is közülök erőszak nem tétettetik, hogy elhagyván a mostanit, a f. császár és király hadi szolgálatjának felvételére kéntelenittetnék; csak hogy letévén a hivségre való esküvéseket, hazájokban menjenek, és ott gazdálkodjanak s magokat békével viseljék. A külső nemzetekből való vitézlő rendeknek is u. m. svecusoknak, olaszoknak, németeknek s másoknak is szabad passus engedtetik, felekezetekhez való visszamenetelre; kivévén azokat, a kik a császár regementjeiből elszöktenek volna; azoknak is mindazonáltal, a mint regementjek elhagyásáért érdemlették volna, büntetések elengedtetik; de az ő előbbeni zászlóik alá visszamenni tartoznak. Ha pedig egyik vagy másik közülök valamely urnál bizonyos cselédi szolgálatban volnának, csak ne legyenek a felséges császárnak vitézei közzé beirva, helyben maradhatnak, és ebben semmi kétség nincsen. Hogyha végtére a nemtelen renden lévő vitézek, ezen háborúban magokat az elömenetelre érdemesekké tették volna,

Digitized by Google

az olyanok azért, hogy már azelőtt a rendek és communitás által szabadosoknak lenni esmértettek, kegyelmes urunk ő felsége plenipotentiája szerént most is olyanoknak resolváltatnak; mindazonáltal a földes urak praejudiciuma nélkül.

Harmadszor: Császár és koronás király ő felsége kegyelmes urunk a vallásnak dolgában országunknak törvényét megtartja, ugy annak gyakorlását, ezen ország végezése és articulusai szerént, mind Magyarországban, mind Erdélyben, ahoz tartozandó beneficiumokkal együtt törvény szerént megengedi; nem gátolván utjokat azoknak, a kik mostan gratiára vissza jöttek; hogy a felséges császárnál vagy a diaetán gravamenjeik eránt magokat béjelentsék.

Negyedszer: Hogy ezen háboruban megholtaknak árvái, és özvegyi (kikhez ő felsége magával született kegyelmességéből kiváltképen való emlékezettel viseltetik) az ő felsége kegyelmességével dicsekedhessenek, minthogy másként is az amnistialis gratia csupán csak a királyi kegyelmességtől származik; ezen özvegyeknek, árváknak és successoraiknak is minden jószági, melyek még valakinek nem conferáltattak, vagy el nem adattattak, adattassanak vissza. Az olyan jószágok mindazonáltal, melyek már másoknak conferáltattak, vagy eladattak, abban a részben,

Digitized by Google

a mely csak csupán a megholtakat illeti, a minémü állapotban vagynak, ugy hagyattatnak; mindazonáltal minden módon igyekezni fognak, hogy a jövendő országgyülésen ezek is minden kigondolható jó móddal megvigasztaltathassanak, és successiojokban részesek lehessenek. Hogy pedig ezen ő felsége kegyelmes gratiája soha többé consequentiára és példára ne vétettessék, most declaráltatik: hogy az olyan árváknak, és successoroknak is, a kik akár fiuk, akár leányok, ha szintén már férjhez adattattak is, de mostan is a fejedelem pártján voltanak, az amnistialis gratia szerént egész jussok és jószágokban való successiójok meghagyatik.

Ötödször: A kik azonban az országból kimentenek és magokat a szomszéd tartományokba vették, s helyes és törvényes akadályok miatt, vagy életeknek nyilván való veszedelmére nézve ekkoráig a felül irt terminusra ki nem jöhettek, ha voltaképen a felült irt okok szerént megbizonyithatják, eddig lett kin maradásokat, és a felséges udvarnál, vagy a mlgos generalis plenipotentiarius uram előtt, mentől hamarébb lehet, magokat bejelentik, azoktól a helyes okoknak megesmérése után a 2dik punctumban foglalt amnistialis gratia meg nem tagadtatik. Másokra olyanokra is értetődik ezen gratia, a kik idegen országokon, akár követségbe, akár tanulásnak,

Digitized by Google

vagy kereskedésnek kedvéért most foglalatoskodnak, valamikor magokat illendőképen béjelentik. Azoknak pedig a kik távolabb lévő esztendőkben a fegyverkezésben békeveredtenek vala, és kik most is életben volnának, (a karloviczai békességnek 10dik punctuma maga épségében fenhagyatván,) ez mostani amnistia alá értetődnek, és fejeknek gratia adatván, jószágokhoz való jutásnak reménységétől is el nem zárattatnak; hogy ha a felséges udvarnál illendő instantiájok által magokat jelentendik. Azon erdélyi urak és nemesek eránt, a kik magokat Moldvában, vagy Havasalföldében venni kéntelenittettek, s most is ott mulatnak, tudni kell, hogy ide Magyarországba nagy költséggel és fáradsággal jönni ne kéntelenittessenek, meg van hagyva general gróf Steinville uramnak, hogy midőn magokat a felülirt terminus alatt említett generalis uramnál insinualják, valamint Magyarországban, ugy ott is fejeknek és minden jószágoknak gratiája lészen; ezt hozzá adván, hogy ha netalántán valamely akadályok történne, melyek hazájokban való visszajövetelekt halasztatták, az olyanoknak visszajövetelekről való elégséges módról és bátorságról fog provideáltatni. — Hogy pedig anyival is inkább ezen békességnek munkája Erdélyben is kegyelmes urunk ő felsége szándéka szerént azon móddal és renddel

Digitized by Google

a mint itten, véghez vitessék; ezen actáknak originálisa emlétett generalis Steinville uramnak, pro directione megküldetvén, fog ő kegyelmével communicáltatni. A magyarországi és erdélyi uraságoknak és nemeseknek dignitással, melyekkel ezen háboru előtt éltenek ide ne értessenek, minthogy a jószágok közé nem számláltathatnak. — Ezzel mindazonáltal a f. udvarhoz nyujtandó suplicationak utja nem gátoltatik, sőt ottan minden lehetséges móddal általunk fog segittetni. Mivel azonban Erdélynek és mindennemü lakosainak törvényei és szabadságai megtartásában ő felsége császári és királyi kegyelmességébe semmi kétség sem lehet; azon fejedelemségnek elrendelése és helyreállitása az országnak régi szokásai, és törvényei s approbált constitutioja szerént a felséges udvarnál mindenképen fog segittetni általunk, a mint igérjük is magunkat. A menyire a jászoknak, kunoknak és hajduvárosoknak privilegiumi megsértettenek, anyiban azoknak is a jövő ország gyülésen fog provideáltatni.

Hatodszor: Ezen amnistialis gratiában részesekké tétetnek mindenféle állapotban lévő, és hadakozásban fogságba esett hazabéliek.

Hetedszer: A minémü károk a frigynek elkezdésétől fogva valakinek tétettek, végére járván a dolog valóságának mindkét részről bonificáltassanak.

Digitized by Google

Nyolczadszor: A kételkedés, és hihetetlenség eltávoztatása okáért ezen kegyelmesen resolvált fejek és jószágok amnistialis gratiaja rendes expeditiobéli irásban vétetvén, hogy mentöl hamarébb a fejedelemnek és az ötet követöknek részére (annak erejét minden urakra, nemesekre, polgárokra, szabadosokra, vitézekre és parasztokra s akárminémü renden lévő magyarokra és mind a három natioju erdélyiekre, a felül irt conditiok szerént kiterjesztvén) minden kétség kivül a felséges udvar által megerősitetve Magyarországnak és Erdélynek minden vármegyéire pro consolatione certiori el fogják küldeni.

Kilenczedszer: Hogy mivel császár és koronás király kegyelmes urunk ő felsége Magyar és Erdély országának minden törvényeit és immunitásait szentül és erőszak nélkül megtartja, tehát nem engedi, s nem is fogja engedni, hogy ezen amnistialis gratia ellen ujabb veszekedésekre és perekre ok adattassék, ugy akárkinek valakit alkalmatlansággal illetni, és gyalázni, vagy megsérteni mód nyujtattassék: sőt ezen kegyelmes amnistialis gratiának erejével, hogy valakik másokat becstelenségekkel, gyalázatokkal vagy veszekedésekkel illessenek, kemény animadversio alatt megtiltatik. A melyre nézve a fő hadi tisztek, és az várbeli commendánsok, nem

Digitized by Google

különben a fő és viceispánok, szolgabirák és városi magistratusok eziránt kiadandó kemény parancsolatokkal ébresztetnek, hogy az ellentállóknak megzabolázására szorossan szolgáltassák ki az igazságot.

Tizedszer: Mindennek hatalma lészen a jövő országgyülésében a több gravameneket nem csak elővenni, de a melyek a nemzet boldogulására és becsületére hasznosoknak találtatnának is, szabad vox szerént ő felségétől kérni és sürgetni. Hogy senki abban ne kételkedjen, hogy ő felsége mind a törvényeknek megtartásában, mind a hazafiaknak az ország hivataljaira való alkalmaztatásában az egész keresztény világ előtt nyilván valóvá akarja tenni, hogy ő felségének ezen Magyarországhoz és Erdélyi fejedelemséghez viseltető atyai indulatjában semmi fogyatkozás nem lészen, a mint viszont ő felsége is felette igen kivánja, hogy a magyar és akármelyik nemzetségből való erdélyi lakosok az ő törvényes szabadságokkal való élés mellett királyokhoz való hivségekben egy nemzetnek se engedjenek.

Ezen ő felsége kegyelmességének béfejezésére, utoljára ez is hozzá adatik; hogy ő felsége a felül említett uraknak, nemeseknek, és felső s alsó renden lévő vitézeknek a kik ekkoráig a Rákóczy pártján voltak, a felül irt conditiok szerént fejeknek és jószágoknak amnistiális gratiát en-

Digitized by Google

ged; és ha az említett fejedelem a rendelt terminusra vissza nem jönne, és a mondott amnistialis gratiát venni nem akarná, vagy tartozó homagialis hűségét a közlött formula szerént maga vagy plenipotentiált embere által le nem tenné, kegyesen reményli ő felsége, hogy a felül említett urak és rendek elhagyván Rákóczy pártját, hivségekben megmaradnak, s mindenképen a haza csendességére vigyáznak és Rákóczy practicájinak, s igyekezetinek helyt nem adnak; sőt valamire magokat kötelezték, hazánk törvénye szerént meg akarják tartani. — Ha pedig a fejedelem helyes okoktól akadályoztatván, személye szerént hitinek, és a feltett conditioknak végbenvitelére jelen nem lehetne; megengedtetik, hogy plenipotentiariusa által az ő lelki esméretére végben vihesse; az amnistialis gratiát amplectálhassa, és kiadandó kemény parancsolatokkal az erősségeknek feladását elrendelhesse. Nem különben ha történnék, hogy a fejedelem a várak feladását, a vitézlő rendnek elbocsáttatását és a felül említett formula szerént való hitnek letételét, két vagy három hétnél tovább halasztani akarná, az ő herczegségének, császár és koronás király kegyelmes urunk nagy kegyelmességéből, a mint feljebb mondódott, megengedtessék. Kinek most is a viszajövetelre királyi szó alatt teljes securitás adatik.

Digitized by Google

Mely dolgokat, a mint a felül irt punctumokban igazán feltéve és foglalva vagynak, kegyelmes urunk ő felségétől engedtetett plenipotentiánk szerént minden részeiben és clausulaiban, örökké, és minden fogás és fogyatkozás nélkül állandó képen megtartani fogadjuk és helyben hagyjuk. Nagyobb bizonyságára nézve saját kezünk irásával és titkosabb pecsétünkkel megerösitvén a megnevezett fejedelemnek és minden ekkoráig való követőinek ezen irásunkban kiadtuk.

Császár és koronás király kegyelmes urunk ő felsége titoktanácsosa, komornyikja, mezei főmarschallusa, Horvátországnak bánja, kassai főgeneralis, egy vasas regementnek óbestere és magyarországi főcommendérozó plenipotentiarius generalissa.

G. Pálffy János mp. (L. S.)

Lindenheimbi Locher Károly mp. (L. S.)

Költ Szathmár dato 29-a April. 1711.

Ezen császár és koronás király kegyelmes urunk ő felsége felül irt maga plenipotentiariusai által Magyarország minden részeinek, Erdélynek és annak minden rendeinek, városainak, felső és alsó állapoton lévő vitézeinek, s lakosainak, söt

Digitized by Google

a parasztságnak is kegyelmesen kiadott amnistialis gratiáját, és békesség punctumait mi is alább irtak, az egész communitás nevével vezérlö fejedelmünk távollétében is minden alázatossággal megköszönvén, és helyben hagyván, mindazokat régi kivánságunk szerént bévesszük, és ö felségének tartozó homagiumunkat a feljebb irt esküvésnek formulája szerént le teszszük; nem kételkedvén benne, hogy ö felsége is mindezeket helyben hagyja, és minden részeiben, s clausuláiban nékiek eleget tészen.

Költ Károlyban 1-a Mai. 1711.

Magyarország részéről:

Károlyi Sándor mp. (L. S.) Perényi Miklós *mp.* (L. S.) *Révay Gáspár mp.* (L. S.) *Révay Imre mp.* (L. S.) *Sz. Péteri Imre mp.* (L. S.) *Szathmári Miklós pm.* (L. S.) *Kókai Márton mp.* (L. S.) *Ilósvai Imre mp.* (L. S.) *Pikó Demeter mp.* (L. S.) *Deák Ferencz mp.* (L. S.) *Benkiei Zsigmond mp.* (L. S.)

Máramaros vármegye részéről plenipotentiariusok:

Sztojka László mp. (L. S.) *Ajtay Dániel mp.* (L. S.)

Ennek előtte Rákóczy Erdélyi vitézlő rendei részéről:

B. Haller Gábor mp. (L. S.) *Jósika Dániel mp.* (L. S.) *G. Gyulay István mp.* (L. S.)

Digitized by Google

Kárándy Mihály mp. (L. S.) *Tardy Ferencz mp.* (L. S.) *Kun István mp.* (L. S.) *Teleky Mihály mp.* (L. S.) *Barcsay Ábrahám mp.* (L. S.) *Jósika István mp.* (L. S.) *Vas Dániel mp.* (L. S.) *Rhédey Ádám mp.* (L. S.) *Dániel Jósef mp.* (L. S.) *Pongrátz György mp.* (L. S.) *Rátz András mp.* (L. S.) *Balog Péter mp.* (L. S.)

Dunán túl valók részéről:

Rátky Dániel mp. (L. S.) *Beleznay János mp.* (L. S.) *Ocskay Sándor mp.* (L. S.) *Ottlik Sándor mp.* (L. S.) *Semsei Miklós mp.* (L. S.) *Ilosvay Imre mp.* (L. S.) *Domahidi László mp.* (L. S.) *Cseplész János mp.* (L. S.)

Erdélyiek részéről:

Barcsay Mihály mp. (L. S.) *Vay László mp,* (L. S.) *Csajági János mp.* (L. S.) *Nyuzó Mihály mp.* (L. S.) *Krucsay János mp,* (L. S.) *Halász Péter mp.* (L. S.)

Eddig Rákóczyhoz tartozó Erdélynek rendelt plenipotentiariussa és azoknak a kik Erdélyben, Moldvában és Havasalföldében mulatnak deputatusa

Dániel István mp. (L. S.)

Magyarországi királyi és mezővárosok részéről:

Szász György felső bányai biró mp. (L. S.)

Digitized by Google

Általesvén már ezen dolgokon is, ujabban gróf Károlyi ur maga és az egész magyarországi és erdélyi rendek nevével a mlgos plenipotentiarius urhoz szép ékes oratiot tett, mely által a közönséges jóért a nemzet mellett felvett munkálkodását fennen megdicsérte, melyet az egész magyarság is követvén, eloszlottanak.

Hogy pedig Isten segitsége által már ezen szerencsésen végeződött békességes alkunak punctumai, a felséges császár és király kegyelmes urunk ő felsége által minden czikkelyeiben helyben hagyattassanak és megerősitessenek, annak kimunkálkodására elégséges istructioval követül küldettek a felséges udvarhoz: a magyarok részéről: Csajági János, az erdélyiek részéről pedig: Pongrátz György.

Mindazonáltal ezen időtájban Istennek tetszéséből a nagy emlékezetü felséges József császár és király az ő virágzó ifjuságában az árnyék világból kimulván, de az ur Istennek gondviseléséből életben lévén még felséges Károly Spanyolországnak királya, mint a megholt császárnak testvéröcscse, ezen mi országunknak is öröksége ő felségére szállott. Mindazonáltal az alatt is, mig azon távollevő tartományokból eljöhetett és több tartományai közt ezen országnak is birodalmához és kormányozásához foghatott, a felséges császárné, és koronázott királyné

Digitized by Google

Eleonora Magdalena, mint ő felségének édes anyja s mostani távolléte alatt országainak vezérlője, a felül irt békességnek punctumait minden részíben, nem csak kegyelmesen elfogadta, helyben hagyta, és megerősitette, sőt mindnyájokat maga császári és királynéi hatalmából jó hittel assecuralta is, hogy azon articulusokat minden részeiben és czikkelyeiben mind maga ő felsége meg fogja tartani, mind pedig mások által is megtartatni kivánja. És azon felül azon királynéi szavára és hitire is megigérte, hogy azokat a fent emlétett felséges és hatalmas fia Károly császár és király is mentől hamarébb lehet, az ő királyi hatalmával ujabban is kegyelmesen helyben hagyni és megerősiteni, és szentül és állandóképen megtartani s másokkal is megtartatni fogja.

Azonban, minthogy az egész keresztény világ előtt nyilván való dolog az, hogy az megholt felséges császár halálával ezen Magyarországnak birodalma is felséges Károlyra nézne; erre való nézve, az ő felsége megkoronáztatása felöl tartattak tanácskozások. A mint hogy az ország förendei által el is végeztetett, hogy országgyülése hirdettessék, és az egész ország statusai nemes szabad királyi Pozsony városában együvé hivattassanak, hogy ott egyszersmind azon dolgok is, melyek az ország

Digitized by Google

csendességének megtartására valók, elvégeztessenek.

Midön pedig ő felsége hosszas utazásai és a római császárságra lett felemeltetése után Bécsben szerencsésen megérkezett; akkor kegyelmes reflexioban vévén idvezült felséges József császár bátyjának a megbékéllésre méltóságos gróf Pálffy János urnak adott plenipotentiáját, és a szerént véghez ment ország csendességére szolgáló békességnek punctumait, melyeket már édes anyjai is helyben hagyott vala, királyi szavának akarván eleget tenni, azon alkunak minden czikkelyeit, teljes hatalma szerént, nem csak egészlen helyben hagyta és megerősitette, söt mindeneknek valakiket azon békesség dolga illetett keményen is megparancsolta, hogy valamint maga ő felsége igéreti szerént megtartani magát kötelezte, ugy mások is azt minden megsértődés nélkül egyátalában tartsák meg. Melyet saját keze irásával és pecsétjével megerősitvén, nyomtatásban az ország statusinak e szerént adott ki:

Nos Carolus VI. Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Rex Germaniae, Castellae, Arragonum, legionis utriusque Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granadae, Toleti, Valentiae, Galiciae, Majoricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murciae, Gren-

Digitized by Google

nis, Algarbiae, Algericae, Gibraltaris, insularum Canariae, nec non Indiarum orientalium et occidentalium, Insularum ac Terrae firmae, maris Oceani, etc; Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Stiriae, Carinthiae, Carnioliae, Luxemburgi, Vittembergae, superioris et inferioris Silesiae, Alenarum, et Neopatriae, Princeps Sveviae, Marchio S. Romani imperii, Burgoviae, Moraviae, Superioris et inferioris Lusatiae, Comes Habsburgi, Flandriae, Tirolis, Barchinonae Feretis, Kyburgi, Goritiae, Rossilionis et Ceritaniae, Landgravius Alsatiae, Marchio Oristani et Comes Gocceani, Dominus Marchiae Slavonicae Portus Naonis, Biscajae, Molini Salinarum, Tripolis, et Mechliniae etc. etc.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis; quod posteaquam fidelis noster nobis sincere dilectus spectabilis ac magnificus comes Joannes Pálffy ab Erdőd, praefatorum regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae banus, campi mareschallus, et consiliarius noster intimus, unius regiminis cataphractorum colonellus, confiniorum Cassoviensium generalis et armorum nostrorum in praefato regno nostro Hungariae commendans atque generalis, nec non Carolus Locher de Lindenheimb consiliarius noster bellicus, aulicus et referendarius, vigore benignarum Sacratissimi

Digitized by Google

quondam principis, domini Josephi Romanorum imperatoris, et Germaniae Hungariae Bohemiae regis, fratris nostri gloriosae memoriae desideratissimi, Litterarum plenipotentialium pro intestinis in praefato regno nostro Hungariae integro quasi octennio cum ingenti regni ruina, et copiosa christiani sanguinis effusione protractis motibus sopiendis, et componendis, atque pro reducenda stabiliendaque ejusdem regni nostri Hungariae, et Principatus Transilvaniae, quiete ac tranquilitate cum Francisco Rákoczy, ejusdemque antehac assectis plenam habuisset agendi potestatis facultatem, ac vi ejusdem ad certa quoque reducendae quietis publicae puncta ab utrinque subscripta devenissent et condescendissent. Interea vero dum haec agerentur, alte titulato olim Imperatore et Rege Josepho domino fratre nostro desideratissimo, ad aeternae beatitudinis gloriam divinitus evocato, nobisque ad sacram regni Hungariae coronam, ejusdemque subjecta regna et ditiones, velut legitimo haerede inmediate succedentibus, sed ob absentiam, ac indissitis regni nostri hispaniarum partibus occupationem nostram actuale dicti regni nostri Hungariae, partiumque sibi adnexarum regimen, coram statim personali praesentia adire nequeuntibus augustissima Romanorum Imperatrix vidua domina Eleonora Magdalena Theresia coro-

Digitized by Google

nata Regina Hungariae, domina genitrix nostra honoratissima, sub praefatis regnis nostris et provinciis haereditariis reginali et rectrici auctoritate per subsecutum etiam consensum et expressam nostram voluntatem firmata usque ad felicem nostrum adventum regendis manus admovisset; non solum praedeclaratas caesareas regias praefato comiti Joanni Pálffy premisso fine benigne elargitas plenipotentiales clementer approbasset, et ratificasset; verum susceptum negotium etiam optato fine terminandum clementer, et expresse demandasset. Ac demum dictus comes Joanes Pálffy praeattacta praevie jam divino favente numine initae, et ab utrinque subscriptae reducendae publicae quietis puncta, alte fatae dominae genitrici nostrae pro benignissima ejusdem ratificatione humillime submisisset. Quibus per alte titulatam Majestatem et dilectionem dominam genitricem nostram reginali et rectrici authoritate confirmatis et ratificatis, atque solenni et publico instrumento, et quidem ex parte chari nobis principatus Transilvaniae per expeditionem transilvanico aulicam emanato, et in ipsa substantia, et essentia insertis; tum eorumdem, tum etiam in signum uberioris clementiae et benignitatis ac in favorem viduarum, et orphanorum, et legitimorum successorum aliorumque ad debitam nobis fidelitatem reverso-

Digitized by Google

rum consolationem ampliorem etiam gratiarum, et concessionnm clementer adjectarum observationem, ac omnium praemissorum per Majestatem quoque nostram, ut primum fieri posset, regia authoritate nostra, et potestatis plenitudine ulteriorem. et novam ratificationem et confirmationem praelibata sua Majestas, et dilectio domina genitrix nostra verbo suo et fide publica spopondisset, et apromisisset. Cum autem nos his recenter evolutis diebus prospere emensis Deo propitio longinquissimis itineribus, ac in sacro etiam imperio gloriosa inauguratione ceterisque negotiis nostris faustissime peractis, caesar. regiam augustae domus nostrae solitam residentiam, urbem utpote Viennam Austriae feliciter attigissemus jamque praesentes, haereditarii etiam regni nostri Hungariae, sic et praefati chari nobis principatus Transilvaniae et partium eidem adnexarum regimen auspicati teneamus, praedeclaraturae reducendae quietis publicae puncta, praenotato modo antehac confirmata, et ratihabita, Majestatique nostrae, per regiam cancellariam nostram transilvanicam aulicam eo fine demisse exhibita et repraesentata sunt; quatenus ad mentem etiam alte fatae dominae genitricis caesareae reginalis majestatis et dilectionis nostrae de super elargitae confirmationis et assecurationis instrumentum, omniaque

Digitized by Google

et singula ibidem contenta; nosquoque regia nostra authoritate, clementer ratihabere ac publico instrumento de verbo ad verbum inserenda nec secus et praefatum instrumentum secutam altae nominatae dominae genitricis nostrae de dato 8ae mensis Julii anni proxime praeteriti millesimi septingentesimi undecimi, pro parte jam dicti principatus nostri Transilvaniae declarationem, denuo atque iterum confirmare, iisque robur addere dignaremur. Cujusquidem instrumenti, et superinde subsecutae benignae primaerae confirmationis tenor verbalis sequitur in hunc modum:

Nos Eleonora Magdalena Theresia Dei gratia Romanorum Imperatrix, vidua et coronata Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque Regina, serenissimi ac potentissimi principis domini Caroli III[i] Dei gratia Hispaniarum, Indiarumque, nec non Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regis etc. Mater, curaeque nostrae comissorum ejus regnorum, et provintiarum pro tempore Rectrix; Fidelibus, illustribus, spectabilibus, magnificis, egregiis, nobilibus, agilibus, prudentibus, item ac circumspectis quondam sanctissimae caesareae regiae majestatis relictis consiliariis in Transilvania intimis reliquisque modernae deputationis Transilvanicae membris, supremis porro et vicecomi-

Digitized by Google

tibus, judicibus, vicejudicibusque nobilium, juratis assessoribus, et aliis quibusvis seu nobilibus, seu libertinis, aut etiam ignobilibus, quarumcunque sedium Siculicalium et districtuum quorumvis: sic et prudentibus et circumspectis Magistris civium regiis, et sedium judicibus, judicibus porro villicis, aliisque senatoribus, juratis civibus omnium ubivis locorum, sedium, districtuum, civitatum, oppidorum, pagorumque Saxonicalium in Transilvania inhabitatoribus, notum manifestumque facimus praesentibus. — Qualiter sacratissimus quondam Princeps dominus Josephus gloriosae memoriae Romanorum Imperator, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. rex, dominus filius noster desideratissimus pro innata sibi clementia, ac in dictum Hungariae regnum et Transilvaniae principatum pietate, nihil magis in votis habuerit, quam, ut tum ipsum modo dictum Hungariae regnum, quam etiam charam sibi Transilvaniam, tot intestinorum malorum fluctibus quassatam a praesentissimo interitu eriperet et liberaret. Quo fine etiam fidelem suum sibi sincere dilectum, spectabilem ac magnificum comitem Joannem Pálffy ab Erdöd, praefatorum regnorum Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque Banum, Campi mareschallum, nec non praelibatae sacrae condam caesareae et regiae

Digitized by Google

majestatis camerarium et consiliarium intimum, unius regiminis cataphractorum colonellum et generalem armorum suorum in Hungariae praefectum, plenipotentiarium, ac egregium Carolum Locher de Lindenheimb ,consiliarium suum bellicum aulicum, speciali plenipotentiae suae caesareae regiae mandato, pro reducenda stabiliendaque dicti regni Hungariae , Transilvaniaeque quiete et tranquilitate instruxerit, ut cum illustri Francisco, alterius quondam Francisci Rákóczy Principis filio, ejusdemque hactenus sectatoribus et asseclis universis, et singulis Hungaris videlicet et Transilvanis, majorum suorum laudabili more etiam ignoscendo, transigerent, dedisset, tribuissetque facultatem; ejusque instrumentum tum in originali genuino ipsis paribus demonstratum tum etiam in fide digno exemplo communicatum exstiterit. Cujus virtute dum praefatus Comes Joannes Pálffy primo cum ipsis partibus iteratos discursus, et colloquia instituisset , tandem in certa conventionis puncta utrinque coaluerunt, quae etiam prout inferius patebit, suis solemnitatibus, utpote subscriptionibus, et sigillis, tractantium confecta et consummata sunt.

Et quamvis, quo ad haec fiebant, ex arcano divinae Majestatis consilio pro liberrima ejus in reges et principes terrae dispositione factum, ut

Digitized by Google

alte fatus quondam princeps dominus Josephus gloriosae recordationis imperator, et rex, inopina morte decederet, placuit tamen eidem divinae providentiae serenissimum et potentissimum principem dominum Carolum III^um^ Hispaniarum et Indiarum regem, sacratissimi quondam principis Leopoldi Romanorum imperatoris, ac Hungariae, Bohemiaeque etc. regis, domini consortis nostri, nostrumque secundo genitum, et alte nominati quondam Josephi caesaris et regis fratrem germanum, haereditarium videlicet et immediatum sacri regni quoque Hungariae coronae, regnorumque eidem subjectorum successorem, in solatium nostri, omniumque regnorum et provinciarum ejus conservare superstitem. Quo absente, et usque dum Deo favente regnorum suorum habenas capessere, rebusque et curis populorum suorum in sacrata sua persona adesse, et praeesse posset, nos ejusdem genitrix, ac jam dicti regni Hungariae coronata regina, saluti et incolumitati dictorum populorum intenta, hujus regni Hungariae et Transilvaniae quoque suscepimus curam, praeattactamque plenipotentiam, non modo per benigne approbavimus, verum et suscepti tractatus negotium, optato tranquilitatis publicae fine terminandum, clementer et expresse demandavimus. — Unde praefatus quoque comes Joannes Pálffy antelatae conventionis

Digitized by Google

die 29. mensis proxime praeterlapsi Aprilis Deo benedicente Szathmarini coalitae puncta, nobis pro benigne confirmatione, et ratificatione nostra demisse submisit. Quibus clementer perpensis, dum penitius apud nos perpenderemus, quantum reducta sic tranquilitas, non modo ad toties dicti regni Hungariae, ac principatus Transilvaniae, verum ad aliarum quoque vicinarum provinciarum commodum et emolumentum conferre et contribuere possit: praefata conventionis transactionisque puncta, benignis litteris nostris patentibus comprehendenda, et in substantia, sensuque suo genuino exprimenda, ac denique in forma benignae et solemnis confirmationis et ratificationis nostrae velut pro regno Hungariae per expeditionem Hungaricam aulicam, sic et pro Transilvania mediante expeditione hacce Transilvanica aulica exaranda esse duximus. Imo pro nostro communi et prorsus materno in omnes quomodocunque lapsos, et quandocunque reduces affectu, ut pote quos omnes jam pridem ardenter cupivimus maternis clementiae nostrae ulnis complecti uberiora etiam alicubi gratiae et misericordiae specimina, quam praefata puncta complectebantur, edere non dubitavimus: ut pateat christiano orbi, nos majestatis regiae pene oblitas, omnium et singulorum saluti, quantum in nobis erat benignissime consuluisse, usque

Digitized by Google

dum per dictum Serenissimum et potentissimum principem Carolum III^um^, Hispaniae, Hungariae, Bohemiae etc. regem, dominum filium nostrum charissimum Deo propitio adventurum, omnia praefata de regiae suae potestatis plenitudine, denuo iterumque confirmarentur, et ratihaberentur. — De qua futura confirmatione, et ratihabitione, universos et singulos velut Hungaros, sic et Transilvanos, quorum interest, aut qualitercunque interesse poterit, certos reddimus et securos; nos eam regia sollicitudine curaturas, utque suis solemnitatibus fiat effecturas esse. Acproinde:

Primo. Memorato illustri Francisco Rákóczy vigore praemissae caesareae regiaeque per nos quoque ut praeattactum est, benigne ratificatae et confirmatae gratiae vitae et universorum bonorum mobilium et immobilium, exceptis iis, quae ad praesidia pertinent in regno Hungariae partibusque eidem adnexis, ac alibi etiam ubicunque existentium cum secura permansione in regno, una cum suis domesticis, servis seu familiaribus impertitur. — Ad cujus determinationem, si idem hanc gratiam complecti, sed juramenti fidelitatis praestationem differre velit, terminus trium septimanarum ab emanatione praefatae conventionis computandarum conceditur, ita tamen, ut in casu differendi secundum

Digitized by Google

subnexam formulam juramenti, interim fortalitia, sub potestate et praemanibus suis existentia, in statu, quo modo sunt, praesidiis regiis illuc inducendis bona fide tradantur; aut strictis mandatis tradenda ipsis commendatibus imponatur, et una etiam omnis militia praesidiaria Rakoczyana exauctoretur, et dimittatur. Dum e contra benigne promittimus: praesidia regia in proventibus, et bonis Rakoczyanis, qua domino terrestri jam ante hos motus propriis, nullum factura praejudicium, vel damnum, nostrisque seu regiis alenda stipendiis. Haec vero omnia intra praespecificatum temporis terminum explenda, et exequenda. Si porro istis probe peractis memorato illustri Francisco Rakoczy permansio libera in regno displiceret, relinquitur ipsius arbitrio, eandem etiam sub praestito superius attacto homagio in Polonia habere, ubi citra laesionem homagialis obligationis erga nos, et filium nostrum serenissimum dominum Carolum regem Hungariae se se continebit. Filiique ejusdem subpramemoratis conditionibus rite ac fideliter executioni mandatis per nos omnino extradabuntur et restituentur.

Secundo. Universis tam superioris, quam inferioris ordinis et conditionis seu eclesiasticis, seu politicis, aut etiam militaribus Rakoczyanis assectis Hungaris pariter ac Transilvanis om-

Digitized by Google

nium trium nationum, qui modo in regno, vel penes illustrem Franciscum Rákoczy actu sunt, etiam si qui eorum de se reversales quaspiam, cuipiam antecedenter dedissent, similiter intra saepius memoratum terminum, vitae, et universorum bonorum gratiam amnestialem pariter clementer impertimur, et in signem uberioris clementiae et benignitatis, iisdem quoque, qui ante modernam conventionem ad debitam sacro regio diademati fidelitatem, sola vitae duntaxat gratia ipsis appromissa quandocunque rediissent, fidelitatisque homagium deposuissent, quamvis per conventionis puncta exclusi fuissent, parem nihilominus bonorum gratiam tenore praesentium concedimus. Accorda nihilominus si quae inter ejusmodi reduces, aut quempiam eorundem cum fisco regio intercessisset, in suo statu permanente, bonorum quoque talium hic restitutio intelligenda venit; quae fors uno, vel altero titulo ac jure cuipiam collata, sive divendita, vel inscripta, et jam per alios possessa actu sunt; ita videlicet, ut illa quoque sine tamen fructibus medio tempore perceptis penes benigna mandata nostra, ad officiales fiscales, vel camerales generaliter in singulos comitatus, sed et lib. regiasque civitates immediate exaranda, simpliciter et absque ulteriori mora ac dilatione occupari queant; meliorationibus tamen, si quas moderni

Digitized by Google

possessores, sive in reparationem aedificiorum, sive oeconomiae promotionem impendissent, legaliter edocendis praevie pro aequitate refusis; nec metus ullus alicui superesse debet; — de quapiam commissione, aut alia quavis methodo inquisitione respectu bonorum, per modernam amnestialem gratiam restituendorum in futurum instituenda amnistialis siquidem gratia, omnes similes modos, et pacificae possessionis impedimenta tollit, et excludit, dum reginali fide sinceram appromittimus bonorum restitutionem. — Similiter benigne annuimus, nequis possessorum, ubi rusticus solvendae contributioni par non erit, amissione bonorum mulctetur. Depositio etiam armorum non eo sensu intelligi debet, quasi non liceat alicui arma gestare, verum omnem hostilitatem cessare debere. Licebit igitur Magnatibus, et nobilibus, eorumque servitoribus juxta antiqnum receptumque morem nobilitatis, in suis praerogativis cum gestatione armorum (nullo tamen modo ad offendendum parato) libere uti, ac incedere. Si porro aliquis non obstante hac amnistiali gratia publicae seu privatae regiae, vel legalis etiam vindictae successu temporis desumendae timorem obtenderet; regiae benignitati, et fidei publicae non levis per hoc injuria inferretur: cujus paterna charitas et justitia, abolito integre omni ante-

Digitized by Google

riori reatu hanc amplius resumendam non patitur. Militibus demum inferioris ordinis, eandem amnistialem gratiam similiter benigne elargimur, neque ulli eorum vis inferetur ut servitia caesareo regia militiaria sepositis jam ad quietem eorum armis et animis accipere cogatur; solum ut praestito fidelitatis juramento ad suas aedes descendant, ibique oeconomiam colant, et quiete se se contineant. Militibus vero exterrarum nationum, ut pote: Germanis, Gallis, Svevis, Italis, aliisque liber conceditur passus ad suos redeundi, exceptis illis, qui ex regiminibus caesareo regiis profugissent; quibus tamen poena, quam propter desertionem regiminum meruissent, remittitur. Caeteroquin tales ad suas legiones redire, et restitui debent. Si autem unus vel alius exterorum in servitiis exiguae considerationis apud aliquem magnatum foret, dummodo non sint milites caes. regii adscripti, quin ibidem permanere queant, nihil dubitandum. Si qui porro ignobilioris sortis pro libertinis quacunque ex ratione habiti sint, in posterum etiam pro talibus habeantur, citra tamen praejudicium dominorum terrestrium.

Tertio. In religionis negotio, receptas regni consuetudines manutenebimus, nec non exercitium ejusdem, secundum easdem leges, et consuetudines, ac articulos regni tam in Hungaria,

Digitized by Google

quam in Transilvania cum beneficiis eorsum de jure spectantibus clementer concedimus, nemini praeclusa via apud nos, et regiam majestatem, vel coram diaeta ratione gravaminum se se insinuandi.

Quarto. Ut his motibus demortuorum orphani quoque et viduae (erga quas ex innata clementia speciali reflexione ducimur) nec non alii legitimi successores, benignitate nostra gloriari queant, cum alias etiam amnistialis gratia ex mero duntaxat regiae clementiae sinu proficiscatur, universa quoque sub his motibus demortuorum, eorumque viduarum, ac orphanorum, et legitimorum successorum bona, sive alicui collata, distracta vel divendita essent, in conformitate puncto secundo de restitutione bonorum uberius expressata, remittenda, et resignanda clementer annuimus; prout et universis orphanis, qui sive pueri, sive puellae, vel jam matrimonio locatae in partibus Rakóczyanis actu sunt, nec non aliis quoque ibidem existentibus legitimis successoribus parem amnestialem clementiam et integrum jus, ac bonorum successionem clementer impertimur.

Hoc tamen per expressum declarato, ne moderna haec regia munificentia et gratia ullo unquam tempore in aliquam consequentiam et exemplum trahatur.

Digitized by Google

Quinto. Qui porro regno exierunt, ac in conterminas, aut remotiores se se contulerunt provincias, ob praegnantia autem et legitima impedimenta, vel manifesta vitae pericula, ad praescriptum terminum non potuerunt redire, si absentiam suam ex praedictis rationibus causatam legitime docuerint; ac superinde apud aulam nostram regiam, vel generalem plenipotentiarium, quam primum fieri poterit, se se insinuaverint, illis secundum cognitionem aequitatis gratiam amnistialem puncto secundo caeteris concessam aeque benigne elargiemur. — Quam ad eos quoque extendendam, ac iis etiam suffragaturam volumus, qui qualitercunque et quacunque ex ratione extra regnum occuparentur, dum et quando intra terminum distantiae loci commensurandum competenter semet insinuaverint. Illis autem, qui superiorum annorum motibus implicati fuerunt, adhuc superstitibus (salvo pacis Carlovicensis articulo 10°) gratiam vitae clementer concedimus. Ratione eorum autem, qui in Moldaviam et Valachiam se se recepissent, et adhuc defacto ibidem commorantur, ne ii in Hungariam magnis sumptibus, et molestiis venire cogerentur, benigne commisimus generali in Transilvania commendanti Comiti a Steinville, ut eosdem, ubi se se sub competenti termino coram eodem generale insinua-

Digitized by Google

verint, sicut in Hungaria, ita etiam ibidem gratiam vitae, et universorum bonorum ipso facto obtenturos recipiat. Hac addita declaratione, quod intervenientibus ne fors aliquibus impedimentis quae reditum eorumdem in patriam morarentur, ipsis de sufficienti etiam redeundi remedio et securitate provideat. Quo magis autem hoc conventionis opus etiam in Transilvania, secundum benignam intentionem nostram, eo ordine et norma, quo in Hungaria procedat et componatur; hujusmodi conventionis actorum originalia dicto generali comiti a Steinville pro directione jam transmissa, et communicata sunt. Dignitates magnatum et nobilium regni Hungariae, et Transilvaniae, quibus ante hos belli motus fruebantur, hic non comprehendantur, cum inter bona non sint censendae, non tam ob id praecluso, ad augustam nostram aulam suplicationis recursu, aut praescissa omni eatenus spe; cumque in conservatione jurium, et manutentione principatus Transilvaniae libertatum, cujuscunque nationis incolarum, erga regiam clementiam nulla tenus dubitandum sit, ejusdem secundum antiquas regni consvetudines, leges, constitutionesque approbatas, ordinationem et restaurationem benigne appromittimus. Jazygum, Cumanorum, et oppidorum Hajdonicalium privilegia, secundum conformitatem legum, in futura

Digitized by Google

regni diaeta considerabuntur et tractabuntur, ac determinabuntur.

Sexto. Amnestialis hujus gratiae cujuscunque sortis bello captos nationales participes clementer reddimus: deposito tamen praevie homagialis fidelitatis juramento.

Septimo. Damna a tempore inchoationis modernae armorum suspensionis cuipiam illata, comperta rei veritate abutrinque bonificari debebunt.

Octavo. Ad tollendum scrupulum aut quamvis diffidentiam clementissime resoluta haec vitae et bonorum amnestialis gratia generalis, praesenti solemni instrumento inserta, ad omnes comitatus regni, sicque ad omnes et universos magnates, nobiles, cives et libertinos, milites et rusticos, et cujusvis demum conditionis, ac ordinis Hungaros pariter et Transilvanos trium nationum, secundum conditiones superius praescriptas extensa, pro certiori omnium consolatione benigne per nos confirmatur.

Nono. Regni Hungariae et Transilvaniae juribus, libertatibus et immunitatibus inviolate et sancte conservatis nulla tenus admittemus: ut contra hanc amnestialem gratiam novis contentionibus et litigiis ansa vel causa praebeatur, aut cuilibet quempiam molestiis impetendi, lasessendique modus aut ratio subministretur.

Digitized by Google

praeterquam servitores regiae majestatis, aliorumque dominorum, et nobilium ante modernos motus ad dandas rationes obligati; qui hinc excepti dandis omnino rationibus obstricti manebunt. Imo vigore hujus clementissimae amnistialis gratiae generalis, nequis invicem scommatibus, jurgiis et altercationibus proscindat, sub gravi animadversione, et serio inhibemus; unde generalibus praefectis, locorumque commendantibus, nec non supremis et vice comitibus, judicibus nobilium, ac Magistratibus civium, districtim demandamus, ut pro contravenientium ad competentem eorunden instantiam, coertione severe adhibeatur, administreturque justitia.

Decimo. Salva manebit facultas in futura regni diaeta caeteraque gravamina non modo proponendi, sed et quae pro salute et honore gentis e revisa fuerint, liberis votis, cum debita reverentia, et legaliter clementiam regiam implorandi, ut sane nullus dubitare debeat, regiam Majestatem in conservatione legum praedicti regni Hungariae et Transilvaniae, ac adhibendis ad regni officia indigenis, toti orbi christiano testatum reddere velle, quod in paterno erga Hungariae regnum, et Transilvaniae principatum affectu, ab eadem regia majestate nihil magis desiderari valeat. Prout et eadem summe desiderat, et benigne confidit, ne gens hungara et

Digitized by Google

cujuscunque nationis transilvanica juribus suis innixa ulli gentium fide in regem cedat. — Postremo et pro coronide, universis et singulis superius memoratis cujuscunque status superioris et inferioris ordinis personis, qui hac tenus partibus Rakoczyanis addicti fuerunt, amnistialem gratiam, quoad vitam et bona, sub praefatis nihilominus conditionibus, benigne concedimus, et confirmamus.

Et si dictus illustris Franciscus Rákóczy ad praefixum terminum non compareat, proindeque praefatam ne fors amnestialem gratiam amplecti omnino recusaverit aut juramentum homagiale secundum propositam formulam per procuratorem sufficienti plenipotentia instructum deponere noluerit; eo non obstante, benigne confidimus, quod universi et singuli, ante hac partibus Rakoczyanis addicti, iisdemque renuntiantes in debita regiae majestatis fidelitate permanentes, securitati patriae quovis modo prospicere, et quibusvis Rakoczyanis, aliisque machinationibus nullum ulterius locum dare, sed omnia ea rite observare velint, ad quae homagialis eorum obligatio ipsos secundum jura, et leges patriae obligat, et obstringit. Si vero mentionatus illustrisu Franciscus Rákóczy, praegnantibus causis impeditus, dictum juramentum in praesentia praestare et conditionibus ab eo exequendis

Digitized by Google

praesens esse nequiret, eidem demum benigne indulgemus idem juramentum per plenipotentiarium in animam suam deferre, et gratiam amnestialem amplecti, datisque veris et sinceris mandatis, traditionem fortalitiorum et militiae dimissionem praestitis, modo ac sine mora praestandis juramenti fidelitatis depositionem secundum praescriptam formulam, ad terminum duarum, vel forte trium septimanarum differre vellet, illud etiam ipsi concessum sit. Cui etiam tum ad redeundum, sub verbo regio plenaria securitas patebit. Quae praerecensita conventa puncta singula vi homagialis submissionis declaratione firmata, et tandem abutrinque propriis singulorum syngraphis et sigillis corroborata fuerunt.

Quorum subscriptiones sequuntur in hunc modum.

Sacratissimae C. R. et Ap. Mattis. consiliarius intimus, camerarius, banus Croatiae, campi marschallus, unius legionis cataphractarum colonellus, confiniorum Cassoviensium generalis, et per r. Hungariae plenipotentiarius, commendans generalis

Comes Joannes Pálffy (L. S.)
Carolus Locher de Lindenheimb (L. S.)

Digitized by Google

Ex parte Hungarorum

Alexander Károlyi mp. (L. S.) *Nicolaus Perényi mp.* (L. S.) *Gasparus de Reva mp.* (L. S.) *Emericus de Réva mp.* (L. S.) *Emericus Szent Péteri mp.* (L. S.) *Ladislaus Vay mp.* (L. S.) *Joannes Csajági mp.* (L. S.) *Nyúzó Mihály mp.* (L. S.) *Joannes Krucsay mp.* (L. S.) *Halász Péter mp.* (L. S.) *Szathmári Miklós mp.* (L. S.) *Kókai Márton mp.* (L. S.) *Ilosvay Imre mp.* (L. S.) *Piko Demeter mp.* (L. S.) *Deák Ferencz mp.* (L. S.) *Büdöskuti Sigmond mp.* (L. S.)

Ex partibus Trans Danubianis

Daniel Rátki mp. (L. S.) *Joannes Beleznai mp.* (L. S.) *Ocskai Sándor mp.* (L. S.) *Alexander Otlik mp.* (L. S.) *Nicolaus Semsey mp.* (L. S.) *Ilosvay Imre mp.* (L. S.) *Domahidy László mp.* (L. S.) *Cseplész János mp.* (L. S.)

Ex parte Transilvanorum

Barcsay Mihály mp. (L. S.) *C. Michael Teleky mp.* (L. S.) *Abrahamus Barcsay mp.* (L. S.) *Stephanus Jósika mp.* (L. S.) *Dániel Vas mp.* (L. S.) *Adamus Rhédey mp.* (L. S.) *Josephus Daniel mp.* (L. S.) *Georgius Pongrátz mp.* (L. S.)

Deputati hucusque Transilvanorum Rakoczyo adhaerentium plenipotentiarii:

Stephanus Daniel mp. deputatus eorum, qui in Transilvania Moldavia et Transalpina commorantur (L. S.)

Digitized by Google

Ex parte Cottus Maramarosiensis plenipotentiarii:

Ladislaus Sztojka mp. (L. S.) *Daniel Ajtai mp.* (L. S.)

Ex parte militiae antehac Rakoczyanae Transilvanicae:

L. B. Gabriel Haller mp. (L. S.) *Daniel Jósika mp.* (L. S.) *C. Stephanus Gyulay mp.* (L. S.) *Michael Kárándy mp.* (L. S.) *Franciscus Tardi mp.* (L. S.) *Kun István mp.* (L. S.) *Andreas Rácz mp.* (L. S.) *Petrus Balog mp.* (L. S.)

Ex parte interessatorum regni Hungariae oppidorum et liberarum regiarumque civitatum:

Stephanus Hunyady mp. judex r. ac l. civitatis NBányaiensis (L. S.)

Georgius Szász mp. judex Felső-Bányaiensis (L. S.)

Nomina autem ceterorum universorum et singulorum, qui in hoc concursu actis et conclusionibus hisce praesentes fuerunt, homagiaque deposuerunt extradata per

Danielem Bulyóvszky mp. ex parte Hungarorum notarium (L. S.)

Georgium Pongrátz mp. ex patre Transilvanorum notarium: (L. S.)

Digitized by Google

Formula praestiti juramenti tenoris est sequentis:

„Ego N. juro per Deum vivum omnipotentem coeli terraeque creatorem. Postquam ssa. c. regiaque majestas, ex superabundanti clementia amnestialem vitae et bonorum gratiam vi plenipotentiae illustrissimo ac excellentissimo comiti domino Joanni Pálffy ab Erdöd, ejusdem generali campi marschallo, per r. Hungariae suppremo armorum praefecto, Croatiae bano, cataphractorum tribuno colonello, concessae perjam dudum emanatas et publicatas declarationes, propter hosce praeteritos motus largita, et impertita sit, nec non regni Hungariae et Transilvaniae jura, leges ac libertates, tam in politicis et provincialibus, quam et ecclesiasticis receptarum, religionum negotiis per se, suosque successores sancte conservanda promiserit, imo suam confirmationalem quoque ratificationem obtulerit: me proinde in posterum et semper, usque ad ultimum vitae spiritum eidem ssae. c. regiaeque majestati, ejusdemque in regno legitimo successori futurum fore fidum ac fidelem, nec quidquam contra debitum homagialis vincula obligamen directe, vel indirecte, alieno vel proprio motu, et conatu in contrarium comissurum, sed ea omnia rite, ac probe acturum, et praestiturum, re et opere, quae homagiali devotioni, obe-

Digitized by Google

dientiae et servitio agenda et praestanda incumbunt, et incumbent. Ita juro, spondeo, et me sancta, et inviolabili fide obligo, per sacro sancta evangelia, uti me Deus trinus et unus adjuvet.“

Nos itaque pientissimarum et salutarium praelibati condam filii nostri gloriosae memoriae Josephi caeo regiarum in reducenda regni Hungariae et principatus Transilvaniae, partiumque eidem adnexarum quiete, et tranquilitate intentionum, seriaeque voluntatis, ac superinde elargita plenipotentiae, per nos quoque uti praeattactum est, ex post ratihabitae, et confirmatae condigna habita reflexione, ac universorum et quorumlibet, sive occasione modernae conventionis nunc de facto, sive ad terminum ibidem praefixum, vel ante hac etiam quandocunque ad fidelitatem legitimo regi, ejusque sacro diademati debitam reversorum, et praestitis ut supra declaratum est praestandis redituroruum humillima submissione, ac per juramenti depositionem renovata homagiali obligatione benigne perpensis, pro peculiari etiam nostro, quo erga praefatum regnum Hungariae et principatum Transilvaniae, partesque eidem adnexas ducimur affectu, praedeclarata universa et quaelibet praenotatae conventionis, et conclusionis puncta, iisdemque hisce comprehensa singula membra, clausulas

Digitized by Google

et articulos praevio modo jam in forma, solemnis et benignae amnistiae, concessionis, ratihabitionisque, et confirmationis nostrae emanatos, adeoque generalem amnistialem gratiam, pro universis et singulis praefati regni Hungariae, principatusque Transilvaniae, et partium regni Hungariae eidem adnexarum cuiusvis status et ordinis regnicolis, superioris aeque ac inferioris ordinis, conditionis, militibus, nationibus et incolis, imo et ipsis rusticis non solum benigne acceptamus, approbamus et ratificamus, verum etiam universos et singulos, quos supra in verbo nostro regio et rectricae authoritate, ac bona fide publica assecuramus, quod praenotatos omnes et singulos articulos, in omnibus eorum punctis et clausulis tam nos ipsi sancte et inviolabiliter observabimus, quam etiam per alios quosvis quorum interest, vel interierit, cujuscunque status, et conditionis sint, observari faciemus. Ac in super eodem in verbo nostro et fide publica assecuramus, spondemus, et appromittimus, praemissa omnia summefatum serenissimum ac potentissimum principem dominum Carolum III^{um} regem catholicum et apostolicum, filium nostrum dilectissimum, ut primum fieri poterit, regia sua auctoritate et potestatis plenitudine, denuo, iterumque ratihabiturum et confirmaturum, ac etiam sancte et inviolabiliter observaturum, et

Digitized by Google

observari facturum. Et quidem ex parte principatus Transilvaniae, partiumque eidem adnexarum, omnia ad mentem sacrorum diplomatum ab alte titulato condam domino principe Leopoldo caesare et rege, Transilvaniae benigne impertitorum, legumque et consvetudinum confirmaturum. In cujus majorem fidem, hasce nostras pro Transilvanis supra recensitis universis et singulis per expeditionem Transilvanicam aulicam exarari curavimus, autographoque et sigillo nostro regio, quo velut rectrix utimur, munivimus confirmatoriales.

Viennae Austriae die 26-a mensis Maii Anno Dni 1711.

Eleonora Magdalena Theresia mp.

(L. S.) *Joan. Frid. B. a Seillern mp.*

Ad mandatum alte fatae caesareae regiaeque majestatis proprium

Andreas Szentkereszty mp.

Nos itaque tam salutarium alte fati olim imperatoris et regis domini fratris et praedecessoris nostri gloriosae memoriae desideratissimi in reducenda regni Hungariae, et principatus nostri Transilvaniae quiete, ac tranquillitate intentionum, ac ad secundandas elargitae plenipotentiae, et vigore illius, ac etiam subsecutae ejusdem per praelibatam suam majestatem dilectionem, dominam genitricem nostram ratihabitionis et prae-

Digitized by Google

sertim universorum praedeclarato modo actorum, factorum velut per modo fatam suam majestatem, et dilectionem, dominam genitricem nostram reginali, et rectrici authoritate de subsecuto etiam consensu, et expressa voluntate nostra firmata roboratorum et ratificatorum, specialiter vero ejusdem suae majestatis et dilectionis dominae genitricis nostrae hoc in passu datae assecurationis et sponsionis, ac eatenus nostrae interpellationis, et requisitionis condigna et benigna reflexione habita, nec non paterno quoque desiderio, gloriosum in regno nostro Hungariae et regnis eidem adnexis, ac charae quoque nobis Transilvaniae, regimen nostrum a pace et tranquillitate feliciter auspicari cupientes, et per hanc eadem regna, et ditiones, ac provincias nostrae, a tot calamitatum procellis, ac adversitatibus Deo opitulante vindicare, pristinoque florenti statui restituere, non secus pro singulari nostra paternaque prorsus, qua erga praefatum principatum nostrum Transilvaniae ducimur propensione, et affectione, praememoratum ab altefata sua majestate et dilectione, domina genitrice nostra, elargitum instrumentum, ac in eo expressas gratias et concessiones, praesentibus litteris nostris de verbo ad verbum insertas, non secus et idem instrumentum, secundum praedictam declarationem regia authoritate

Digitized by Google

nostra benigne approbamus et ratificamus; universos et singulos, quos praesens negotium quoquomodo tangeret, verbo nostro regio, et fide publica assecurantes, quod praenotatos omnes et singulos articulos in omnibus eorundem punctis et clausulis, tam nos ipsi sancte et inviolabiliter observabimus, quam etiam per alios omnes subditos nostros quorum interest, vel intererit, observari faciemus. Harum nostrarum manus nostrae subscriptione, et secreti sigilli nostri regii Transilvanici aulici appressione roboratarum, vigore et testimonio litterarum mediante.

Datum in civitate nostra Vienna Austriae die 30-a mensis martii Anno domini 1712; regnorum vero nostrorum Romani primo, Hispaniarum nono, Hungariae autem ac Bohemiae et reliquorum anno itidem primo.

Carolus mp. (L. S.)

B. Sigismundus Kornis mp.

Ad mandatum alte fatae c. regiaeque majestatis proprium

Andreas Szentkereszty mp.

A felsö magyarországi dolgoknak azonban teljességgel még vége nem szakadott vala; hanem Kassát, Ungvárt és még több némely városokat, melyeket a kuruczok birtanak, kézhez adván, és a hitnek letétele után az egész fegyverben lévö vitézi rend is már eloszolván, és haza menvén, egyedül csak Munkács várának megvé-

Digitized by Google

tele vala hátra. Melyre nézve a méltóságos generalis plenipotentiarius úr maga mellé vévén 3 lovasból és gyalokból álló regementeket, jelen lévén gróf Károlyi ur is, pünkösd havának 20dik napján Munkácsra ment, azok is B. Senyei Istvánnal, ugy mint az oda való commendanssal s Rákóczynak több lovas és gyalog bent lévő tisztjeivel a capitulatiohoz kezdvén, nem hogy magokat a már véghez ment békesség punctumához alkalmaztatták s a várat feladták volna, sőt magokat neutralistáknak neveztetni kivánván, a várat a fejedelem eljöveteléig minden benne lévő állapotokkal együtt akarták fentartani, és holmi helytelen kivánságokat formálván, és vakmerőségtől viseltetvén, fel nem adták; kiknek ugymint már az ő confoederatiójok elromlása után való megátalkodásokon a méltóságos generalis plenipotentiarius ur haragra indult, és már nem Rákóczy követőinek, és a vitézlő rendnek az ő felsége hivségére való állása után nem is confoederatusoknak, hanem valaminek másnak, t. i. azon erősségben szorult tolvajoknak, prédáló, nyúzó, fosztóknak, akasztófára, kerékre, horogra és karóba valóknak szidalmazta volna, azoknak, és a jelenlévő generalis és tiszt uraknak szemek láttára elszaggatván s földre vetvén, az általok papirosra tett és kihozott kivánt capitulationak projectumát, kemény szókkal és dor-

Digitized by Google

gálásokkal deputatusait, a várban vissza pirongatván, s küldvén, eltökéllette, hogy a várat tölök fegyverrel fogja visszavenni; a mint is a végre bizonyos számu hadakkal general Leffenholtzot ott hagyván, mintegy egy holnapig a várat ágyukkal kezdették vivni, és strázsákkal anyira körülvették, hogy még a Rákóczy levele is (kinek magok dolga iránt, mitevök legyenek irtak) be nem juthatott. Ezen megszoritásoknak ideje alatt egynehányszor igyekeztek ugyan a mlgos generalis plenipotentiarius urral a capitulatio tractáját elövenni, de már előre reájok ő excellentiája megharagudván, még csak választ sem érdemlettek; hanem gróf Károlyi ur akarván megengesztelni a mlgos generalis urat, kérte ő excellentiáját, méltóztatnék kegyesen megengedni, hadd irna még egyszer maga nevével reájok egy intő és dorgáló levelet, melynek megolvasása után, ha tovább is, vakmerőségekben megátalkodnának, s a várat csakugyan feladni nem akarnák, cselekedje és kövesse el rajtok azt, a mi fog tetszeni. — Azon dorgáló levele Károlyi urnak igy vala stilizálva:

Szolgálok kötelességgel kedves uram bátyám kigyelmednek!

Szintén a midön a mlgos generalis feldmarschal ő excellentiájánál volnék, érkezék kigyelmed-

Digitized by Google

nek 7ª hujus ő excellentiájához irott levele, s megunván már ő excellentiája kigyelmeteknek és a praesidiumnak is sok rendbéli haszontalan izengetését, és helytelen irásait, válaszadását sem itélte szükségesnek és méltónak lenni, hanem sok kérésemre engedte meg ő excellentiája, hogy kigyelmednek irhassak, mellyel talán unalmat is okozhatok kigyelmednek, és alattavalóinak; mindazonáltal mivel ugy látom, hogy az én nemzetemhez való igaz tökéletességem, a kik által az elött helytelennek itéltetett vala, már nem csak approbáltatik, hanem élni is kivánnak vele; azon igaz szeretetemet akarván kigyelmedhez és alatta valóihoz tovább is contestalnom; ezen levelem által megnevezett mlgos generalis anunciátiájából kigyelmedet látogatom atyafiságosan s egyszersmind nagyon örvendek rajta, hogy kigyelmed alattavalóival együtt maga levelének continentiája szerént nem csak az ellenségeskedésnek renuntiál, és sem muszka, sem más külső segitséget nem reményl, s hazánknak nagyobb és irtóztatóbb pusztulásának eltávoztatásáért nem is kivánja, hanem együtt a praesidiummal, mind a fels. császár és koronás királyné regimenjén elmójét (a miként a nemes ország) a szerént kegyelmed is megnyugtatta; melyet azon kivül is sana mente disputálni sem lehet: mind a fels. Carolus spanyolországi ki-

Digitized by Google

rálynak koronázatjának ellenzését az ország ellen Munkács várából haszontalannak látja s hallja; nem különben a szathmári pacificatiót is acceptálja és mindenekben élni is vele kivánva kiván; a felséges VI. Carolus spanyol királysága iránt is az ország közül magát kivonni, nem hogy akarná, de inkább azzal tartani magát kötelezi.

De viszont, hogy várnak kéznél való hagyatását és az ország végezésével (melyet kigyelmed approbál) ellenkező manutentióját minden igaz ok nélkül maga és a praesidium resolutiója ellen tovább is fentartani kivánja, ex praemissis nem győzöm eléggé csodálni.

Holott 1°) a midön kigyelmed együtt a praesidiummal a f. császár és koronás királyné regimenjét az országgal együtt helyben hagyja, és approbálja, s mindenikben maga submissióját, és föhajtásra való készségét, devoveálja, mi lehet az oka? hogy mégis praesidiumát bevenni nem akarja, söt magát ellene defensive tartja; és hostilitását is mutatja. Mert azzal, hogy a mlgos general feldmarschal a fels. császárné praesidiumát bekivánja tenni, nem kivánta, s nem kivánja a mlgos fejedelemnek se várát se jószágát elvenni, hanem a békesség punctumainak részéből az világosan kitetszvén, azokat kivánja nem csak approbálni, hanem megtartván effectusban is venni;

Digitized by Google

az holott a fels. császárné sine ullo damno et jactura bonorum igéri, maga praesidiumának mind stipendiumát, s mind alimentatioját ex propriis szolgáltatni.

2°) Valamint hogy ha a 3 heti terminus alatt a mlgos fejedelem bejött volna, a conditiónak eleget tévén, az egész jószágát szabadosan birhatta, és usuálhatta volna, ugy szintén ezután is, ha maga nagyobb securitására más mediatiók, vagy utak, s módok által maga dolgait complanálja, s az országban debito modo bejön; ámbár praesidium légyen is a várban, ugyancsak a szerint fogja birni és usuálni az egész jószágát, és azzal senki el nem veszi.

3°) Midön a mlgos fejedelem a fels. császár és király halálát megértette, s minden hostilitásoknak végét lenni itélvén, senkit ellenségének nem tartott, sem magát senki ellenségének meg nem agnoscalta, a mint legközelébb mostan is magát a szerént declarálja; mint a nemes hazának egyik igaz tagjának, nemzete közé azonnal be kellett val jönni; anyival inkább, hogy még a 3 héti terminus elött constalt a nevezett véletlen halál, a mlgos fejedelem elött szükséges lett volna azért bejövetelét accelerálni; de mivel azt elmulatta, s az országgal egyet nem értett, alatta valóival koronás királynéjának (kinek regimenjét az ország acceptálta, és kigyelmetek is helyben-

Digitized by Google

hagyja) fejet hajtani nem akart, söt a békesség conditiói szerént (melyért hadakoztunk és a melyeket mindkét részről való egész magyarság országostól acceptált, és a felséges császár és királyné is azoknak jelenlétében kegyelmesen confirmált és kiadott) magát nem submittálta, s azoknak nem annualt, hanem inkább defensive magát ellenségnek declarálta, s kigyelmetek által a hostilitást is ellenek elkezdette; azért a mlgos generalis méltán kénszerittetik a defendens ellenség ellen és mindazok ellen is, a kik a békességnek punctumit csak szóval és irással nem valósággal kivánják s akarják observálni, s mind azok ellen is offendens ellenségeskedéseit continuálni, valakik az egész Magyar és Erdélyországnak csendes megegyesülése ellen járnak, s attól akármi szin és praetextus alatt különöznek.

4°) Másként is confinium lévén Lengyelország ellen az erösség, vi legum patriarum is tartozik mind kigyelmed, mind a mlgos fejedelem, ugy kigyelmetek az ország csendességének megtartásáért és a mostani conjuncturákra nézve is, nem különben a szomszédságos hadakozásokra való szükséges vigyázatnak okáért a praesidiumot bévenni és annak bé nem vételéből származható diffidentiának eltávoztatásáért azt acceptálni.

Ámbár kigyelmed azon várhoz letett hitit

Digitized by Google

és a méltóságos fejedelemhez való kötelességét is maga előtt viselje; ugy de a mlgos fejedelem is az országos hites, és kigyelmed is a mikor esküdött egyszersmind ahoz tette le hitit; kigyelmednek illik tehát inkább az országnak végezéséhez (melyet maga is approbál) salva conscientia is magát alkalmaztatni, és nem az országnak és felséges koronás királynénknak egynehány Munkácson lévők sentimentumának hajlani és cedalni.

Mindezen praemissumokra nézve elmémmel meg nem foghatom, miokra praetendálhatja kigyelmed, hogy bele ne tétetődjék a várba a praesidium? mi okon irhatja azt, hogy nem ellenség? és hogy a praesidium bevételével a várat és jószágot el akarják a mlgos fejedelemtől venni, mert ezen hármat ex praemissis teljességgel ki nem hozhatom; haszontalannak látom tovább mind állitani, mind vitatni, hanem maga bölts itéletire hagyom kigyelmednek, ha kinek kigyelmed fejet hajt, s azt nem követi, és a mit az ország javára confirmál és ratificál, s az egész nemzet acceptál, azt valósággal nem cselekszi, hanem inkább ellene defensiót teszen, hostilitást követ, valjon nem ellenség-e? Nem különben az, a ki királyához s törvényéhez hitit letenni nem akarja, s nemzetével egyet érteni nem kiván, valjon nem ellenség-e?

Digitized by Google

Ezek kigyelmetek előtt elég világosak lévén, atyafiságosan kérem s egyszersmind adhortálom is kigyelmedet alattavalóival együtt; considerálja bölcsen végét a dolgoknak, végső romlásra ne juttassa se magát, se alattavalóit; se uri familiáját ne vesse veszedelemre, mint sok példák bizonyitják azokon, a kik hazájokkal, s nemzetekkel egyet nem értettenek. Ha hirtelen nem is, de bizonyára valamint ezelőtt, ugy szintén most is fel kell kigyelmeteknek adni magát, akkor senki sem ád kigyelmeteknek semmit is se veszedelmekért, se károkért, s még életeknek megmaradása is kétséges, sőt nemzetsége kitörültetése is megtörténhető.

De ha mostan még hazájokhoz s nemzetekhez való kötelességektől viseltetvén, kigyelmetek időt nyerne, s a mit szóval mond, s kézzel ir, azt valósággal is bizonyitaná a felséges császár és koronás királynénknak valójában, s egészlen fejet hajtana, az országgal s nemzettel mindenekben egyet értene, s oly sinceritást mutatna, és magát submittálná, és a praesidiumot sponte sua befogadná és venné, nagyot merek mondani, hogy az által hamarébb megnyerhetné maga is a mlgos fejedelem elmulatott idejét, és periclitáltatott gratiáját, mint más reménységben forgó remediumok által, ugy hiszem többet is reménylhetne az által, mint magában képzelhetné, sőt

Digitized by Google

azt is megnyerhetné, hogy idővel a praesidium is kivitettetnék belőle.

Mert ugyanis jól gondolkozván, ha mindezeket consideráljuk, mire magyarázhatja az ember az mlgos fejedelem embereinek az egy Munkácsban való maradását és a felséges királyné praesidiumának bé nem vételét? bizonyára nem egyébre a diffidentiánál, s valamint a mlgos fejedelemnek a praesidium bévételében lehet diffidálni, nem különben más részről is lehet méltán diffidálni annak nem admittálásában. Hogy pedig ez mind két részről sopialtathatnék, s a vármegyék is ottan körül kigyelmetek mia ne pusztitatnának, az egy tökéletes sinceritás hozná helyre, mellyel, hitemre irom, nagyobb sinceritást nyerne magának a méltóságos fejedelem, s kigyelmetek mintsem Munkács várával, s abban maradandó egynehány emberrel. A mit ember csinált, azt az ember el is ronthatja.

Mivel pedig ezeket pennával ugy le nem tehetem, sem ratiokkal oly böven meg nem magyarázhatni, mint de ore lehetne fundamentaliter explicálni, és kigyelmetek elméjét illuminálni; azért csekély elmém szerént tanácsosabbnak itélném, ha kigyelmetek még egyszer a méltóságos generalis azon értelmes s minden nyelveken tudó expressusát admittálná, s kivánná, a ki ál-

Digitized by Google

tal de ore ad os az egész dologról kigyelmetek elméjét illuminálná; nemkülönben a közelebb érkezett felséges császár és királyné confirmationalisát is (melyben reménységünk felett való kegyelmessége nagyobb mértékben van, hogy sem mint várhattuk) in originali transumto praesentálhatná, melyek által kigyelmetek elméje is világosittatnék.

Melyről is ha kigyelmednek és a praesidiumnak annuentiáját de loco, modo et securitate meg fogom érteni, ámbár kevés reménységem légyen is a megnyeréséhez; de egész erömmel a méltóságos generalis előtt azon leszek és fogok instálni, hogy ha szintén (melyet jobbnak itélnék) maga közzé fogja is kigyelmetek békivánni azon praemittált embert, vagy ha nem admittálván bemenetelét, künn kivánna kigyelmetek vele beszélni, ugy is meg fogom nyerni, és exoperálni, csak hogy kigyelmetek minden statusból fő, közép és alacsony renden lévő tisztekből, nem külömben minden regementekből rendelt közlegényekből bocsásson ki, a kik előtt a méltóságos generalis feldmarschalnak azon embere által való declaratiót meghallgattatván, de ore ad os, helyes okokat és ratióit is az kivánságoknak és mind két részről való igazságnak megérthessék és megfoghassák.

Digitized by Google

Melyről is a midön kigyelmednek válaszát atyafiságosan elvárván, maradok

Kigyelmednek

atyafiságos szolgája

Károlyi Sándor mp.

Költ Kassán 11-a Junii 1711.

Végtére azért magokban térvén, az alább irt credentionalis levéllel és capitulatiónak punctumaival akkor Kassán lévő (tudtára esvén mindazonáltal a város feladásának megigérése, szintén utra készülő) méltóságos generalis plenipotentiarius urhoz követeket küldöttenek; kiket meghallgatván, és kivánságokat megolvasván, s resolutióját irásban adván, öket elbocsátotta, és maga személye szerént nyomokban utánok ment. Az hová is a midön elérkezett volna, mindjárt minden tartózkodás nélkül a várat feladták, és „Te Deum laudamus"-t nagy pompával, valamint a táborból ugy a várból lett ágyuknak, és apró puskáknak dörgései, s dobok és trombiták harsogásai közt tartatott. A bent lévő kurucz vitézlő rend pedig, mely legalább is 4000 gyalogból és 500 lovas kuruczokból állott, megeskettetvén, az ő excellentiája secretariusa által elbocsáttatott, és a várban ő felsége hada bé-

Digitized by Google

szállitatott. Eképpen csendesedett le Rákóczy Ferencz fejedelemnek országunkban 8 esztendökig tartott háboruja.

A Munkácsról küldött követeknek credentionalisa igy következik:

Méltóságos gróf és general feldmarschal!
Nékünk nagy jó urunk!

Consideratióban vévén hazánknak s nemzetünknek statusát, melyben most lenni tapasztaljuk, és hogy abba valami ujabb pusztulásra, s vármegyék s szegénység oppressiójára okot ne adjunk, megegyezett akaratból resolváltuk magunkat, a várnak jó móddal leendö feladására; a minthogy választván is excellentiádhoz követjeinknek t. n. vitézlö Szentiványi János brigadéros, Rhédey Ferencz v. colonellus, és Dobai László uraimékat; ime ö kigyelmek által rövideden punctumokban inseralt kivánságunkat transmittáljuk excellentiádnak. És jóllehet az említett punctumokat valamely czikkellyel bövebben tettük vala irásban, mindazonáltal méltós. generális Löffelholtz uram ö excellentiája azoknak communicatióját kivánván azokból kitöröltetett oly izenettel: hogy a mint maga modificaltatta azon punctumokat, a szerént bocsátja azokkal követjeinket, és különben semmiképen nem. Mi-

Digitized by Google

vel pedig azok olyan kivánságok, melyek ennek utánna is édes hazánknak, mind in publico mind pedig privato javára és csendességére szolgálhatnának; felül irt követeink ő kigyelmek által communicáltatjuk excellentiáddal; kérvén alázatosan excellentiádat, méltóztasson azokat bölcs elméjével considerálni, és ha némelyikünknek in privato leendő tekéntetéért nem is, mindazonáltal a következendő jóra való nézve, azokra mentől jobbnak itéli resolválni. A mint hogy követ atyánkfiai ő kigyelmeknek mindezek körül teendő propositioit méltóztassék excellentiád meghallgatni, és mindenekben hitelt adván, egyszersmind ő kigyelmeket kivánatos resolutióval közinkbe vissza bocsátani, hogy mi is közönségesen dicsekedhessünk excellentiád méltóságos gratiájával, melyet alázatosan megszolgálni kivánván maradunk

Excellentiádnak

alázatos szolgái

Senyei István mp. és

az egész munkácsi praesidium.

Munkács 15-a Junii 1711.

Digitized by Google

A Capitulatiót pedig igy hozták irásba. Kérése:

Munkács várában lévő minden rendbéli nemes és nemtelen vitézlő és akármely állapotban lévő személyeknek, méltóságos generalis plenipotentiarius gróf Pálffy János ur ő excellentiájához azon várnak feladása eránt.

Elöször. Ezen praesidiumban lévök mindnyájan vitézlő nemes és akármi renden lévő tisztek, közkatonák, hajdúk és község, valamint a férfiak, úgy az asszonyok is a szathmári pacificatiónak minden punctumiban tétessenek részesekké, és azokkal, a mint más országbéliek élhessenek is háborgatás nélkül.

Másodszor. A megnevezett várban lévöknek felső és vice-commendánsoknak s más feljebb és alábbvaló hivatalokban helyheztetett tiszteknek, nem külömben a fejedelem akárminémü szolgáinak, ugy a bujdosásban esetteknek is, és minden katonáknak, és hajduknak, mind az elött, mind az emlétett szathmári pacificatio után akárki ellen és akármi névvel nevezendő tett vétkes cselekedeti, a közönséges és örökösen tartó amnistiával töröltessenek el, mely amnistia a szathmári békesség módja szerént, mindenek által sértődés nélkül tartasson meg.

Harmadszor. Ezen erösségben lévöknek minden ingó és ingatlan akármi névvel neve-

Digitized by Google

zendő javai, mind itt, mind akármely más vármegyékben találandók, mindjárt adattassanak kezekhez. Akárki adósságí, és az elmult esztendőkben is, akárki között contraháltattak, és még ki nem fizetődtenek volna, a creditoroknak fizettessenek meg. A fejedelem creditorai is, a kik az ide való jószágaiból kielégitettenek, ne háborgattassanak, hanem az olyatén jószágok kezeknél hagyattassanak.

Negyedszer. Szabad légyen ezen erősségben lévőknek minden javaikat, az hová akarják, minden tartóztatás nélkül annyiszor a mennyiszer alkalmatosságok lehet elhordatni, melyek addig mig a várban lesznek, háborgatás nélkül maradjanak; azoknak elvitelére pedig elegendő alkalmatosság, ugymint 200 szekerek adattassanak.

Ötödször. Akármi nemzetből, és renden lévő hadi tiszteknek, desertoroknak, ugy az artilleria körül lévőknek, a kik a földes urak hatalma alól is felszabadittassanak, fegyvereikkel, lovaikkal, ruházatjokkal és minden portékáikkal akár házájokban, akár az ő felsége szolgálatjára, avagy más országokban is menni akarnának, szabad engedelem adattasson; és hogy az ország határáig bátorsággal mehessenek, szükséges passusokkal provideáltassanak, és a hitnek letételére se kénszeritessenek, ugy mindazonáltal, hogy a

Digitized by Google

felséges király, vagy ország ellen ne tusakodjanak. A felséges császár vagy más akárki szolgálatjára, senki is akárminémü szin alatt erővel ne kénszeritessék, és a kik az országban maradnának, magok hadi hivatalokkal élhessenek, a kik tudniillik azt kivánják; ezt világosabban igy értvén: hogy ha a desertorok között találtatnának olyanok, a kik feljebb való hivatalokban helyheztettek, az előbbeni alacsonyabbra visszamenni ne tartozzanak, hanem szabad légyen nékiek szerencséjeket másutt keresni.

Hatodszor. A szathmári békesség punctuma szerént, a minémü károk tétettenek a várban lévőknek, az elkezdett békéllésnek frigye alatt, mind két részről téritessenek meg.

Hetedszer. Mely feljebb irt dolgoknak mind maga s mind mások által sértődés nélkül való megtartására a felül titulált méltóságos generalis feldmarschal plenipotentiarius ur ő nagysága, nem csak maga cavalléri parolája, keze irása, és pecsétje alatt, minket elégségesképen assecuráljon, hanem hogy mindazoknak helyben hagyását és megerősitését, vagy a felséges császárnétól, vagy magától a felséges Károly királytól, vagy másunnét, az honnét ő excellentiája ordereit és parancsolatit szokta venni, legfeljebb két hét alatt originalis authentica expeditioban szerezze meg, és fő commendánsunknak adja kezé-

Digitized by Google

hez, és a felülirt mód szerént minket ő excellentiája assecurálni méltóztassék.

Költ Munkács várában 15-a Junii 1711.

Senyei István mp. generalis és fő commendánsa a praesidiumnak (L. S.)
Bay László commendans mp. (L. S.)
Bagosi László colonellus mp. (L. S.)
Turcsányi János colonellus mp. (L. S.)
Nagyidai Sámuel belső várbeli gvardiának kapitánya mp. (L. S.)
Szentiványi János brigadéros és colonellus mp. (L. S.)
Horváth György colonellus és placzmajor mp. (L. S.)
Zay András colonellus mp. (L. S.)
Rhédey Ferencz v. colonellus mp. (L. S.)
Boda István főstrázsamester mp. (L. S.)

Ezekre való válasz.

Az első megmarad.

A második is megmarad.

A harmadik is hasonlóképen megmaradhat. Hanem a mi azon creditorokat illeti, őket vagy a királyi fiscus, vagy pedig más, a ki a jószágokban fog succedálni, az obligatoriának tenora szerént tartozzék contentálni; mert a ki a jószágban succedál, annak terhét viselni is tartozik.

A negyedik is megmaradhat a mint a punctum szól.

Az ötödik is légyen ugy, a mint a punctum szól.

Digitized by Google

A hatodik is a pacificationak punctuma szerént megmarad, hanem a lovakról és marhákról, melyek nem régiben az ő felsége bloquadozó vitézlő rendei által elhajtattanak, szabad lészen az árok végett, melyek feltaláltathatnak, azokkal a kiknek kezénél lesznek, megalkudni, mely meglévén, a mikép végeznek, azt ha le teszik, visszanyerhetik.

A hetedikre. Nemcsak cavalléri parolám alatt, sőt kereszténi hitemre is assecuráltatnak, hogy mihelyest csak oda érkeznek ezen követjei, és relatiót tesznek a várnak bizonyos feladatása felől, csak hogy anyi muskatérost bocsássanak be, a menyi hajdu lészen a strázsákra rendelve, a kik egyik részit a várnak elfoglalván, a másik részit tovább való rendelésig a hajduk tartsák, minden punctumaiban, részeiben és czikkelyeiben ezen capitulatiónak meg fognak sérelem nélkül tartatni. Nem is szükség, hogy a felséges császárné, vagy királyunk által megerösittetését kivánják, mind azért, hogy azon országoknak messze volta miatt, az hol most ő felsége vagyon, azt olyan hamar véghezvinni nem lehetne, mind pedig azért, hogy minden országokban, és akármely hatalmasságoknál hallatlan és nem practicalt dolog volna az, hogy az olyan generalisnak subscriptióján kivül, a kinek teljes hatalma vagyon adva, a császár is vagy király va-

Digitized by Google

lamely várnak capitulatióját megerősiteni tartozott volna; hanem már a szathmári pacificatiót helyben hagyván a f. császárné, annak erejével is az első punctum szerént elégségesképpen bátorságosokká tettettek. — Mindazonáltal, ha ugyancsak az eránt némelyek kételkednének, a dolognak jobb voltára való nézve igenis az ő felsége által való megerősitést is igérjük. — Azomban minden ágyúk, és munitiók, minden naturalék, ugymint gabona, liszt, só, bor és más várhoz tartozandó állapotok és akárminémüek legyenek is, keresztény igaz hit alatt kézhez adattassanak, minden csalárdságot és minden ravasz practicát félre tévén; egyébiránt azon tisztek, a kik az efélékről számot adni tartoznak, a kemény büntetést el nem kerülik.

Költ Kassán 18-a Junii 1711.

Felséges Spanyol, Német, Magyar, Tót és Cschországok királya kegyelmes urunk ő felsége meghagyott tanácsosa, komornyikja, mezei generalis marschallusa, Dalmatia, Horvát és Tót országok bánja, kassai végházaknak főgenerálissa, egy vasas regementnek ezeredes kapitánya és magyarországi főcommendérozó generálisa

(L. S.) *G. Pálffy János m. p.*

Digitized by Google

Már az egész elidegenedett Magyarság a felséges császár és király hivségére a felül irt módok és munkálodások szerént visszahozattatván, a méltóságos plenipotentiarius ur gróf Károlyi Sándor urtól, ugymint azelőtt Rákóczynak belső és hiteles generalissától és Bercsényinek is együtt titkos barátjától, s az öszveszövetkezett magyarságnak főtagjától, s a kuruczság minden igyekezetének, s hadi titkainak tudójától kivánta, hogy valamit ezen elidegenedett magyarság dolgaiban általláthatott, és érthetett, és mindazokat, melyek a felséges királynak uralkodása öregbitésének hasznára szolgálhatók lennének, azon egész titoknak rejtekét irásban nyilatkoztatná ki, és beszéllené elő. Ki is már hites hiv kötelességét maga előtt viselvén, ilyen tudomány szerént való igazságos declaratiót tett, a mint következik:

A midőn az onodi gyülés alkalmatosságával az abrenunciatió az egész confoederatus statusok által végben ment, oda volt a nézés, hogy mig királyok lészen, senki addig nem fogja pártjokat; de ha király nélkül lesznek, találkozik elég, a ki pártjokat s ügyüket felfogja.

Csak hamar deliberáltatott, hogy a felséges bavériai herczeg hivattasson meg a királyságra, a felséges franczia király assistentiája által, mely iránt is az expeditiók meglettenek.

Melyre is más félesztendő mulva jött levél

Digitized by Google

által a resolutió, hogy a felséges franczia király kész volna assistálni, de módja nincsen benne, hogy oly messze fegyverrel secundálhassa intentiojokat, és nem is látja módját, hogy a nevezett felséges herczeg penetrálhasson, biztatta mindazonáltal azzal, hogy az universalis békességből ki nem rekeszti a confoederatusokat, együtt a mlgos fejedelemmel.

Ebben nem secundaltatván az intentio, külön külön való munkák folytanak, és sokfelé való expeditiók, de sehonnan sem érkezett consolatio.

A midőn a felséges muszka czár szerencsésen progrediált Lengyelországban, azon alkalmatossággal indittatott fel a mlgos fejedelem, hogy arra kérné ő felségét, hogy propter proprium caesareae majestatis interesse fogná pártunkat; a mint hogy akkor tájban egy bizonyos dialogust concinnálván, az által indittatott meg a dolog, melyben, a mint reá emlékezem, ilyen propositiók valának; tudniillik:

1°) A felséges czár potentiáját extollálván, annak néminémü dicsősségre való kimenetele lehessen, az exageraltatott.

2°) Az pedig hamarébb, és alkalmatosabban meglehet, mintsem ha a felséges franczia királylyal colligál.

3°) Colligatioja után, minthogy már a Lengyel

respublica is véle egyes, ugy mások is, a sveciai királlyal is békéljen meg.

4°) Annak utánna az austriai háznál insinualja magát, pro mediatore az universalis békességnek exoperatiojában.

5°) Melyek között adhortálja a magyar nemzet törvényeinek restabiliálására.

Melyet is ha a felséges czár exoperálni fog, az egész kereszténység között való békesség után, a lengyel és magyar fegyver mellé maga rész armádiáját is adjungálván, a szárazon egész a tengerig Constantinápolyig penetrálhat, maga pedig a fekete tengeren vizi erejével secundálhatja, nem különben harmadik felöl a felséges franczia király és a velenczeiek is segithetik, mely szerént az orientale imperiumot egészlen elnyerheti s magáévá teheti.

Ezen projectum igen tetszvén a felséges czárnak kivánta, hogy lehessen szembe vagy magával a méltóságos fejedelemnel, vagy pedig Bercsényivel, melyel is sok idö vontatódott el; mivel Bercsényi irtódzott. A fejedelem maga akart volna elmenni, de a senatorok ellenezvén, ugyancsak Bercsényi ment el; ki is miképpen expediáltatott, mivel tért vissza, minémü colligatiot tett? tettes nsgos Klobusiczky Ferencz uram által, ki is adjunctusa volt, jobban declaráltathatik.

Digitized by Google

A menyiben pedig én sokféle distractioimtól érthettem, kivánatos válasza is lett részben; sőt mindazelőtt, mind akkor a Lengyelországi királyságra hiva hivta nem csak a czár, de maga a respublica is a méltoságos fejedelmet: de a confoederatiohoz letett hiti mellől elállani, és nemzetét in confusione hagyni nem akarván, nem acceptálta, a senatorokkal is közlötte, de azok sem javallották.

Minthogy Istennek bölcs rendeléséből a felséges svecziai király győzedelmesebb lett, és a felséges czárnak Lengyelországból el kelletett távozni, ezek is igen suspendáltattanak, és noha reménység is kevés volt tovább hozzá, mindazonáltal a felséges franczia királynál a colligatióra való dispositió mind folydogált.

Az alatt a felséges muszka czárnak szerencsétlenségével a felséges svecziai királynak kelletett mindenekben kedvét keresni, és a békességet is javallani, de kedve nem levén arra progrediált a felséges czár után.

De a midőn e converso az Isten a felséges czár hadait szerencséssé tette, a svecziai királyt profligálta, s azután Lengyelországban ujonnan visszajött, Jaroszlóban, a mlgs fejedelem asszony előtt nyilván kiadta magát, és neheztelését, hogy medio tempore a mlgos fejedelem a svecziai királyhoz adta magát, és az ő felsége adhorta-

Digitized by Google

tiójára a Lengyelországi királyságot fel nem vállalta volt; mely iránt nem is csendesittethetett.

Anyival inkább, hogy annak utánna a Lengyelországban lévő svecziai hadakat is széllyel vervén, s Potovszkit kihajtván, hogy azt a mlgs fejedelem recipiálta, anyira disgratiájában esett. hogy óránként várhatta a nemzet az ostort magára, a Lengyelországon által való communicatiót is a czárnak János nevü generalisa impediálván.

Mindezen idők alatt is báró Vetési, alias Kökényesdi által mint folyt azalatt is a felséges francziai királynál való munka a felséges czárral való colligatio eránt, s a czár is ujobban disponáltatott arra, de a concipiált nehéztelés lassu előmenetelt engedett.

Hanem a midön annak utánna Potovszky a Lengyelekkel együtt felszedvén magát, Moldovába elment, akkor hitette magával el a felséges czár, hogy a mlgos fejedelem nem in favorem Sveciae regis recipiálta volt ötet maga szárnya alá. Emlékezem pedig arra, hogy a felséges czár requirálta volt a fejedelmet, hogy a svecziai királyt által ne eressze, a maga birodalma alatt való földön, és igy ujobban megindultanak a communicatiók. János generális felváltásával Doloruky herczeg jövén Jaroszló tájékára, az ál-

Digitized by Google

tal ujobban erigáltattanak a dolgok, ugy hogy naponként ismét reviviscált a creditum; a czár is igérte gratiáját mindenekben, a francziával való colligatióját promovcálván.

Azonban már a midön szintén rosszul voltanak volna a magyar confoederationak dolgai, az elmult Octoberben érkezett b. Vetési a franczia király resolutiójával, melyben a mlgos fejedelmet pro mediatore declarálván a felséges czár és svecziai király között való compositióra, s egyszersmind általa, a felséges czárra való colligatiót is ineálni kivánván, mindenekben egész plenipotentiát adott a mlgos fejedelemnek; melyen megindulván mindnyáján: azonnal nevezett b. Vetésit expediálta a mlgs fejedelem a felséges czárhoz, és Bercsényi is készittetett utánna, hogy valamint a czár consensusával érkezik Vetési, azonnal indulhasson a felséges czárhoz.

Ráday Pál uram pedig már annak előtte expediáltatott volt, vagyis akkor (jól nem emlékezem reá) Benderben, sub praetextu, hogy a szerdárnál elaborálja, hogy ha Moldvába találnánk szorulni, adatnék helyük: de ugy hiszem a svecziai királyhoz volt nagyobb expeditiója, melyről maga bövebben tehet relatiót.

Ezen ablegatióktól függvén az egész állapotok az alatt a felséges császár hadai tovább tovább progredialván, a midön Pataknál Eszterházi An-

Digitized by Google

tal corpusa confundáltatott, Bercsényi is consternáltatván, szedte vette magát, s sub praetextu ablegationis a felséges czárhoz elindult, noha még semmi resolutio b. Vetési által nem érkezett, s egy alkalmatossággal a feleségét is (kit a mlgos fejedelem nem akart semmiképen kibocsátani) magával mintha csak késérné, elvitte.

Azalatt érkezett a felséges svecziai király resolutiója, melyben a mlgos fejedelem mediatióját nem acceptálta. Mindazonáltal még b. Vetési által való resolutiójához volt reménység.

Ki is a felséges czárnak messze léte miatt anyira elkésett, hogy ezen pacificationak tractatusa is békövetkezett, és a mlgos fejedelem is Lengyelországban nevezett Doloruky herczeghez, kihez már Haliczki nevezetü generalis is elérkezett vala, bément, kevés reménysége lévén ezen tractához és békességhez.

Azalatt is ezt folytatván, a midön amazokkal is conferált volna, kiütött a török háboru. Azonnal kevés reménység volt a muszka succursusához, anyival inkább, hogy a svecziai király sem admittálván a mlgs fejedelem mediatióját, praecludáltatott a czárral való colligatioja is a felséges franczia királynak.

Következvén pedig Károlyi Sándor generalisnak a méltóságos fejedelemhez Lengyelországban Szkojára való bémenetele, az holott a

Digitized by Google

midön relatiot tett volna, a mlgos plenipotentiarius urral elkezdett tractáról a fejedelem mindaddig is bizonytalan lévén a felséges czár resolutiójában, és b. Vetésinek is semmi levelét nem vévén, ámbár a nevezett Doloruky herczeggel már conferált volna, mindazonáltal azonnal resolválta magát a mlgos fejedelem megirt méltóságos generalis gróf Pálffy urral való szembelételre, és kijött.

A midön Vaján nemes Szabolcs vármegyében egymással szemben lettenek volna, resolválván magát continuatiójára ezen békességnek, egészlen megnyugtatta volt elméjét, hogy meglesz a békesség, s közelebb való utat nem látott ennél reája, s mondhatom hogy láttatott letenni elméjét a praemittált negotiatiókról.

De csakhamar elválások után bizonyos dolog interveniálván, jobbára egészlen desperált a békességről s ujobban Lengyelországba kiment, és a felséges czárral való negotiatiót igyekezte folytatni; mindazonáltal a békesség tractájára is a megirt generalis urnál plenipotentiát hagyott, ki által is continualtatván a tracta, szükségesképen kelletett a felséges császár resolutiójával a mlgos fejedelemhez bemenni Lengyelországba.

Az holott is Stryben találván, már akkor b. Vetési is a felséges muszka czár resolutiójával

(melyben a colligatión kapva kapott, és a mlgos fejedelem mediatioját, már azelőtti Bercsényi ablegatiójával mint erdélyi fejedelmet agnoscálván s colligatusának is tartván, elfogadta) el érkezett volt, és a franczia királyhoz expediáltatott is.

De mivel csakugyan b. Vetési által a czár insinuáltatta, hogy a török háboru miatt nem lehet a magyaroknak succurálni, s ámbár maga interesséjét látja is benne lenni, de nagyobb involutiókban nem elegyitheti magát, mig azon háborút, és a svecziai királlyal való dolgait el nem végezi. Azért tovább is a békesség continuatiójára magát resolválta, a felséges czárt pedig csak arra kivánta disponálni, hogy ha már succursust nem adhat, sem más uton nem succurálhat, legalább Munkácsot dominiumával együtt vegye protectioja alá, és küldje praesidiumát bele, látván a felséges czárnak is háboruját a törökkel (melyet a felséges bécsi udvar okozott, a franczia királlyal való colligatiójának meggátlására) kész lészen a magyarsággal melléje állani, és a hadakozásban concurrálni, oly bizodalommal lévén, hogy annak végezése után a f. czár is ezen nemzetnek succurálni fog.

Azolta miben légyenek a dolgok, nem constál, elég az, hogy nem csak ezen praemittált negotiatiók voltanak kedvesek a felséges czárnál, de Bercsényi által azt is declaráltatta: hogy

Digitized by Google

csak a svecussal békélhessen meg, és a francziával colligálhassa magát, azonnal denunciálja a felséges császárnak a hadakozást és egyenesen Budára megyen, egész praeperatioval lévén: egyért azért, hogy néki titulusát meg nem adja a bécsi udvar, másodszor azért, hogy Staniszlaust az ő ellenére Lengyel királynak agnoscálta; harmadszor azért, hogy az ő mediatióját a bécsi udvar nem kivánja acceptalni.

Azon Bercsényi ablegatioja után pedig Urbikkal a mlgos fejedelem szemben lévén disponálta, hogy a felséges bécsi udvarnál exoperálja a felséges czárnak mediatioját ezen magyar dolgokban, s hogy meg nem hallgattatott, azzal is nagyon megsértettnek tartotta magát, s declaralta szándékát.

De a magyarok részérül azon voltanak, hogy ha mit indit, tehát ne Magyarországra, mivel igen nagyon megromlana, s ugy is megromlott, hanem Sileziára küldje az erejét; azonnal a felséges császár hadai revocáltatni fognak ezen földröl, s ide az országba elég lészen 8—9 ezer regularis népe, lesz a mellé magyar elég. — —

Utoljára az már véghez ment, és ő felségek által is megerősítetett szathmári alku punctumainak értelme szerént, mind azon jószágoknak, melyek a megholt felséges király által a mult 8

Digitized by Google

esztendeig tartó háborunak ideje alatt akárkinek és akármi módon, vagy hivségért, vagy hasznos hivséges szolgálatért adattanak, elöbbeni birtokosaiknak leendő visszaadattatásáról valának tanácskozások. — Mely is bizonyára a méltóságos gróf plenipotentiarius urnak, a kinek t. i. b. Klobusiczky Ferencz, Keczer Sándor, Galambos Ferencz és Kértsi Sándor, ugymint Rákóczy pártján lévő kurutzoknak nagy jószági valának adatva, igen sajnosan és nehezen esett, mert ugyanis ő excellentiája az egész háboru alatt, nem csak az husát, csontját és egész életét felszentelvén a felséges ausztriai háznak, annak pártos ellenségeivel hadakozott, és fegyverkezvén érdemét növelte, hanem Rákóczy követőitől is ellene való bosszuságból épen földig rontott és elpusztitott jószáginak is birodalmán, uraságán, és hasznávételén kivül lévén, nehéz interessel fizetett pénzzel magát, udvari népét, s minden cselédeit tartani, ruházni, azonfelül még adósságainak interessit fizetni, s jószágát a miatt nagyobb nagyobb adósságokkal terhelni kéntelenittetett. És noha a felséges udvar ő excellentiájának egyszer sem parancsolt egyenesen (mint más donatariusoknak), hogy azon néki adatott jószágokat elébbeni uraiknak adja vissza, hanem hogy azoknak visszaadásával másoknak is jó példát adjon, s generositást mutasson, félretévén

Digitized by Google

minden szenvedett számtalan sok kárait, s tett feles költségeit, hazája csendességének s nemzete nyugodalmának, a felséges császár és király szolgálatinak öregbülésére intézett szeretetét maga nyereségénél és hasznánál nagyobbra becsülvén, bizonyára a generositást generositással tetézte, mert azon jószágoknak örökös uraitól csak azon költségeket vévén meg, melyeket egy kis ideig való birtoka alatt a gazdálkodás öregbitésére nézve reájok költött, az egész felül említett jószágokat visszaadta, és minden jusrúl, mely a felséges császár donatioja szerént ő excellentiáját illette volna, örökösön lemondott. — Melyekrül is a midőn akkor Barczellonában lévő felséges Carolus romai császár és királyunkat egynehány levele által alázatosan tudósitotta volna, ezen alább következő kegyelmességgel teljes válaszait nyeré.

Kedves grófom Pálffy!

Debreczenből az elmult Pünkösd havának 2dik napján irott kellemetes leveleteket e napokban vettük és abból kiváltképen való contentumunkkal s vigasztalásunkkal értettük, mimódon tudni illik a megküldött pacificatio punctuma szerént Kassát először megvévén, az ott oly régtől fogvást tartó s a mi ausztriai házunknak s az egész közönséges jónak ártalmára való rebelliót

Digitized by Google

nem gondolván több magokat elöadó difficultásokkal Isten segitségéből a feljebb irt holnapnak 1sö napján bevégeztétek, és hogy azonban a Károlyi által egybegyüjtött lovasságnak is hátra lévö része letévén, az hivségre hiteket, s minden zászlókat kézhez adván, kiki maga vármegyéjében haza ment, és a még meg nem vett Kövár, Huszt és Munkács várak eránt is Károlyi által a megüresités, általatok pedig a praesidiumnak gyorsan való betétele már is meg légyen parancsolva, és igy tovább való nagy akadály nélkül nem csak ezek, hanem még a Tiszán tul álló regementek is eddig tartozó engedelmességre kétség kivül visszahozattatnak.

Valamiképen pedig ti, ezen szerencsés cselekedetek által, eránt unk azon kivül is esmért indulatotokat, hivségteket, és vigyázó voltotokat, magunknak és egész ausztriai házunknak szolgálatjára kiváltképen megmutattátok, ugy az által már ez elötteni érdemeteket tapasztalhatóképen öregbitettétek; azért is a mi királyi kegyelmességeinkben hozzátok és a tieitekhez való recognitionkban annál bizonyosabbak lehettek, mennél inkább nem kételkedünk felöle, hogy ti minden tehetségtekkel azon lesztek, a mit az országnak állandó csendessége kiván; és hasonló fáradhatatlan igyekezettel serényen fogtok arra is vigyázni, hogy azon még pártütés-

Digitized by Google

ben maradott 4 förebellisek is netalán valamely uj zenebonát kezdeni igyekezzenek. — Hogy Károlyi hozzánk és ausztriai házunkhoz tartozó hivségéről és engedelmességéről el nem felejtkezvén, most ez alkalmatossággal magát szorgalmatosnak mutatta, kiváltképen való kegyelmességgel értettük: a kit ti azonban királyi kegyelmességünkről assecuráljatok, és adjátok tudtára, hogy az ö személyét, alkalmatosság adódván, kegyes reflexióban venni el nem mulatjuk. Ezzel hozzátok minden időben királyi kegyelmességünkkel hajlandók maradunk

Carolus mp.

Barcellonában 11-a Junii 1711.

Kedves grófom Pálffy!

Mivel a ti 1ª Maii irott leveletekre 11ª Junii adott válaszunk elveszett, el nem mulathattuk, hogy hozzátok való jó akaratunkat, és recognitiónkat meg ne bizonyitanánk, kiváltképen hogy a ti munkálkodástok és szorgalmatoskodástok által, feles magyarságok magokban térvén, az ö természet szerént való uroknak hivségére visszajöttenek; mely szolgálatot ti ausztriai házunknak nagy hasznára tettetek. Minthogy már ezen támadott tüz láttatik elaludni,

Digitized by Google

és ámbár még némelyek fegyverben légyenek, és azoknak hatalmok alatt valamely várak találtatnának is: mindazonáltal a Ti hivséges gyorsaságtok által ezeknek is jó végét reménylem. Melyre nézve titeket királyi kedvünkről és jó akaratunkról bizonyosokká tészünk, melyet nevünkkel az hiv magyaroknak is jelentsétek meg, minthogy azon nemzetet mások felett az hivségre alkalmatosaknak tartjuk, el nem mulatjuk azt ennekutánna is tapasztaltatni, s nem is kételkedünk benne, hogy magokat olyanoknak is fogják mutatni.

Többi között azokat, a kik a haza csendességét keresik, véletek együtt assecuraljuk, hogy mindenkor hiv szolgálatotokat fogjuk recognoscalni, és hozzátok valamint az egész nemzetségtekhez kegyelmességünkkel és hajlandóságunkkal kötelesek maradunk.

Carolus mp.

Barcellona 14-a Junii 1711.

Kedves grófom Pálffy!

Huszonötödik Maii datált leveletekben vévén szerencsés tudósitást a felöl is, hogy Munkács is néküink feladatott, és most serénységtek és szorgalmatosságtok által az országban egész nyugodalom szereztetett, és még a hamuban lévő min-

den szikrák is eloltattak; mindezeket örömmel értettük. Mely is a mi szolgálatunkra nézve annál örvendetesebben történt, hogy ezen fő erősség is már kezünkhez jutott. Mely által a ti érdemeitek is, melyet ti már ezelőtt is hivséges szolgálatotokkal kerestetek, nálunk igen öregbedett. Arra való nézve el nem mulathattuk, hogy hozzátok való jó kedvünket, és recognitiónkat ezen kezünk irásával ujabban is meg ne bizonyitanánk, reménylvén, hogy ti ennek utánna is hasonló szivességgel fogjátok fogytig continuálni és kiváltképen azon fogtok igyekezni, hogy az általatok oly dicséretesen helyre állitatott csendesség megtartassék, és a támadásnak minden hátra lévő legkisebb szikrája is eloltassék, és ezen gonoszság egészlen kiirtassék. Azonban ti a mi kegyelmességünkről ujra is assecuráltattok, és minden bizonnyal el is hihetitek, hogy oda való érkezésemnel titeket és a tieiteket minden tehetségünk szerint igyekezünk megvigasztalni, s hiv szolgálatotokat recognoscalni s megjutalmaztatni. Mely felöl titeket ezen levelünk által a mi állandó királyi kegyelmességünk és oltalmunk mellett az egész hadi sereggel együtt assecurálunk.

Carolus mp.

Barcellona 31-a Julii 1711.

Digitized by Google

Végtére elérkezett az hirdetett országgyülésének terminusa, ugymint 1712dik eszt. májusnak 20dik napja, azon holnapnak 22dik napján felséges Károly császár is nemes Posony városában a magyarországi királyságra megkoronáztatott.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google